

זה היא שלוחה

הדור והדרו בעקבות גדולתה

האדוקים כל בני ימינו ועתידים

הלשון שלמה בן
יוסף עקריש
טע

פתח בסדר השער
ספר

כבוד יעקב

זה ספר הדפוס אותו מכיסו ומממונו י לרקות פרונו .
הגביר המרומם רודף לרקת וחסד הארון שלמה
די יוסף עקריש נר"ו . שעלה ברזונו . לעשות
עוליו לאחיו הקטון ממנו דהוה חביב
ליו כאישון עינו . הנכון ומעולה סי' יעקב עקריש נ"ע
למעבר ליה ניוחא בעלמא דקשוט
חרוס קרנו . המעלות לשלמה יקוה פעולו שלם כנופו שלם
בממונו . שהשמחה כמעונו . בימיו וכימונו יבנה בית קדשינו
הראנו בכנינו . כגבורות ישע ומונו . וכהן בעבודתו ולוי
כדוכנו . אכיר' ד' ש' דכרו

אפי' זוטרי

ס"ט

וע"א

אזמיר

פה

תמ"א שלטון עכרול חמיר יר"ה ותמ"א

שנת תרנ"ב

בדפוס של חיים אברהם דס"ן R. 756

פּרַתִּיחַת הַסֵּפֶר

הַאִי חַיבּוּרָא . וּוְקַם עֲדוּת בִּיעַקֵּב פִּסְקִים וּכְתוּבִים מֵאֲשֵׁלֵנוּ רַבְרַבֵּי דְקִיּוּמֵי
בְּרַרָא יִוְשְׁבֵי עַל מוֹדִין לְמַשְׁפֵּט וּלְגַבּוּרָה . תּוֹרָה אַחַת לְכֻלָּם
בְּחַד עֲנִוּוּנָא עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמּוּרָה . לְהַפִּיץ וּלְהַדִּיחַ מִי נַחַן לְמַשִּׁיקָה יַעֲקֹב
לְקַעֲקַע כָּל הַבְּיֹרָה . עַל הַתּוֹרָה . מְלִיכֵי יוֹשֵׁר דְּלֹא יַחֲשׁוּב ה' לֹא עֵזֶן
יַעֲקֹב לְעַנּוּת כּוֹ קַרְיָה . דְּהֵיחָהּ לְכַנּוּ מִשְׁפַּחְתּוֹ לְעַקָּה גְדוּלָה וּמְרָה . וְלֹא
עָתָה יִבּוֹשׁ יַעֲקֹב וְנִקָּה הָאִישׁ מִעֲוֹן לְאֲכַשְׁרֵי גַבְרָא . וְתָקִי זֹאת נַחֲמַתָּם
דְּמַקְפָּכִים בּוֹכּוּתוֹ בְּשַׁפָּה בְּרֹרָה . אִישׁ אִישׁ מִמִּקּוּמֵנוּ כָּל בֵּיהַ עֲשֵׂרָה .
וּגְדוּלָה הַמּוֹכָה לְהַדְפּוּלְסֵי הַרְרָא יִפּוּר נַחַן לְהוֹלִיאוֹ לְהוֹרָה . אִלּוּ טוֹב וְחַסְדֵּי
הַגַּבְיֵר הַחַה"מ וְהוּא יִתֵּן מִעַדְנֵי כַסְעוֹדַת **שְׁלֵמָה** בְּחִיבָה וְתִירָה . נְדִיב
לֵב לִית לִיהַ שִׁיעוּרָא . בִּיתוֹ בֵּית וְעַד לְחַכְמַיִם הַמַּכְבֵּר אֵת
הַתּוֹרָה . כַּמְהָרָא קִי' **שְׁלֵמָה דִּי יוֹסֵף עַקְרִישׁ** נְרָו יֵאֵר כַּשְׂמֵשׁ
וְסִיקָרָא . רַא'ה חַיִּים עִם
הַמַּעֲטוּרָה . אֵשֶׁה כַּשֵּׁה מְרַת **מִירָה** מִכֹּחַ וּכְן פּוֹרַת **יוֹסֵף** וְנָוֹ וְלֹאחֻתּוֹ
הַבְּתוּלָה **מִסְעוּדָה ח"מ** כַּתוּ סִיקָרָה . יֵאֵר וְכֹוּ יִמִּים
וְשָׁנִים עַד דְּרַא בְּתַרָא ' עַד הַמַּתִּים לְהַתִּיבָה וּוְכֵנָה בֵּית
הַבְּתוּרָה . פִּי הַמַּדְבַּר פַּה אֲוִמִּיר וְעָא בְּרוּשׁ לַח' סִיּוֹן שְׁנַת אָף עוֹלוֹת
יַעֲרָה שְׁלֵמָה עַל הַמְזַבַּח לַפֶּקַח לְחַטּוֹל :

סְלַעִיר וּזְעִיר , מַכַּל חַכְמַיִם הַעִיר

אֲבָרָהָם

פֶּלְאָגִי

ס'ט

בס"ר

ספר

כבוד יעקב

בפי ישרים תתרומם ובשפתי צדיקים תתכרך
זאת תורת רורב הגדול ראשון לציון בע"ס לב
מרפא נר"ו ישראל

סימן א

ששה איש אחר שבוה רגיל לפעמים להשאכר ופעם אחר בא לביתו
והוא שכור ובניו קנטרוהו והכעיסוהו ועלתה חמתו כאפו ולקח
עשרה מיקטוס (עני נפרות העשויה כפתילות קטנות של שעה) ואכל
אותם וכו"מ הביאו בני ביתו הרופא ונתן לו רפואה להקיא והקיא אותם
וגשאר חולה שכעה ימים וכיום הו' הכביר עליו חוליו והביאו הרופא .
והשיב להם הרופא כי לא היה עתה חולה מסיבת המיקטוס שאכל רק
נקעורר לו החוליו אשר עבר עליו לפני ג' שנים מסיבת שקיית השכר והוא
חוליו החזה וחלוי"ם . ולא נודע הדבר הזה מאכילת המיקטוס אשר עבר
רק לכני ביתו וקברו אותו ככבוד גדול ואחר ג' ימים נודע הדבר לריוני
אותה העיר ושלחו להביא לפניהם קרובי המת ואמ"ל שמענו שהנפטר
הזה היה מאע"ל . כי כן ע"פ הדיון לריק להוטיאו מקברו ולקוברו לכו
רחוק מקברו וישראל . וקרובי המת השיבו כי לא מת מסיבת המיקטוס
רק א

רק חלה את חוליו ומת ואפי' לפי דבריהם כי תרצו לרוננו כרין מע"ל
 אחרי אשר כבר זכה לקבורה כחוק קברו ישראל אין נכון לפתוח קברו
 ולפנותו משם לעשות לו נוול וכיוון גדול כוס לקיבורו כמקום אחר ואנחנו
 נביא לכם תשובת הרופא שמעיד כי מת ע"י חולי טבעי והדיונים לא
 הטו חזן ושלחו והושיאם מקברו וקברו אותו רחוק מקברו ישראל ובכך
 קרובי המת נפסס לשאל' הניע אם יפה עשו דיוני מתא לרוננו כרין
 מאע"ל ולהושיאו מקברו אחר ג' ימים להרחיקו מקברו ישראל וגם חיו
 להקהל שלא ילכו לגמול חסד עם קרוביו ולא יאמרו עליו קדוש והפטרה
 וסוכרת נשמות ואם הדיון בן המת יקבלו הדיון והאמת ממי שאמרו ויבא
 שבת"ה .

תשובה

הנה הדבר פשוט שלא יפה עשו דיוני אותה העיר ושלא
 בהשגחה ורע ומר המעשה להושיאו מקברו אחר ג' ימים
 והיה בזיון גדול למת ולקרוביו בקום עשה וכידים . וסרו אמרו כמסקת
 שמחות וז"ל דמאע"ל אין מתעסקין עמו לכל דבר ר"י אומר קורין עליו
 הוי נטלה הוי נטלה אמ"ל רע"ק הנח לו בסקמו א חכמהו וא חקללהו
 אין קורעין עליו ואין מספורין עליו אבל עומדים בשורה ואומרים עליו
 ברכת אכלים שהוא כבוד חיים כללו של דבר כל שהוא כבוד חיים מתעסקין
 עמו וכל שאין כבוד חיים אין מתעסקין עמו לכל דבר ע"כ . וקי"ל ברע"ק
 וכ"פ העור כפי' שמ"ה והרמב"ם פ"א מהל' אבל הי"א שכל דבר שהוא
 כבוד למת אין עושין לו משמע דהיונו דוקא בשב ואל"ת ולא לבזותו לכתחיל'
 כס' ר"י ז"ל . ודבר זה שנקנו לקיבורו לכו לא הביאו העור ושאר הפוס'
 הראשונים דאי משום דאין קיבורין רשע אלל נדוק במ"ש ביו"ד סי' ס"ב
 דין זה בעלמא נאמר ואפי' רשע חמור אלל רשע קל והיינו אללו סמוך
 לו . רק מלאתו למסרוק"ש ז"ל בס' ערך לחם בהנהגותיו סי' שמ"ה הביא
 דבר זה לקיבורו לכו להמע"ל ולמד אותו ק"ו מהרוגי ב"ד וסביא דבריו
 הרב ויאמר ילחק בחיו"ד סי' ק"ב . ואף גם זאת אינו נקרא בזיון בקום
 עשה כי במקום להוליכו לקיבורו בקבר זה קיבורין אותו מתחילה בקבר
 אחר . ועיון להרב מהר"א פלאג'י וז"ו בס' ויען אכרסם סי' כ"ט שכתב
 כי בעוב"י אומיר לא נהנו לקיבורו לכו עכ"פ להושיאו מקברו כדי לבזותו
 ולנוולו נדובה רבא . ועיון להרב חת"ס ביו"ד סי' שכ"ו שנשא על אחד
 ממלאוהו טבוע בנהר והיה ספק שהיה מע"ל וכתב הרב ז"ל וז"ל ויותר
 שום נ"ל באופן המדובר אם שינו קבורתו ומקומו הראוי שום דבר הרו
 העבירו עליו הדרך הישרה ולרובים כפרת ע"ו עכ"ד הרו דהתם היה ספק
 מאע"ל

מאע"ל וקברו אותו מתחילתו כקבר לכוזר דלזכא כיוון בקום עשה וכת' שזריכים כפרה ע"ז יהיה כשקול א' ככ"ד שלפי דעת המורים חשבו אותו כמאע"ל והוניחוהו מקברו לכתחילה שלא יפק עשו דיוני העיר ועיין להרב מט"ש ז"ל בח"ג בקונט' מירא דכיוזא סי' ט"ו שכתב על מהריק"ש ז"ל שהפריז על המדק והפטר שהדור היה פרוץ והוראת שעה היתה וכל זה אמרנו לדעת המורים שדנוסו כמאע"ל :

אמנם מעיקרא ליתא שיש כמה לדדים שלא לרונו כמע"ל א' שהעשרה מיסטוס שאכל אין בהם כדי להמית ושלנו את פי רופא מומחה ואמר שהם הממית אשר בחוק המיסטוס הוא חלק קטן ואולי בארבעים או חמישים מיסטוס יש בהם כדי להמית . ב' שלא נשאר בקרב מעיו שכבר הקיף אותם ובעינו ראינו כמה ב"א שאכלו סה"מ ונחנו להם רפואות להקיף וחיוו אח"ך כמה שנים . ג' העודת הרופא[א]שכר אותו כימי מחלתו ואמר כי מחלה ישנה אשר היתה בקרבו נחעוררה ומת בה ואף אי נאמר שאכילת המיסטוס עוררת המחלה הסייא וראוי כי בזה לא יקרא מע"ל אחר שהוא אכל דבר שאין בו כדי להמית ואולי נחכוון להכעית את בניו ולחיים עליהם ולא ידע שהרבר הוא יסכב מיתתו ואולי הגבורת הכעס עוררה לו מחלתו האנושא . ואף אי נאמר שאכילת המיסטוס היתה סיבת מיתתו או מהם בענמם או שסיבבו לו לעורר מחלתו האנושא ומעשיו גרמו לו ואחנו מעשיו ככל זאת כיוון שאינו דבר ידוע לכל שמתות ואינו ברור שיש בו כדי להמית הוה לריק התראה ובעינין שימסור עלמו למיתה כמ"ש במס' שמחות הרמב"ם והטור שאמר בפו' קרו הוא עולה ויראוהו שעלה מיד דרך כעס ונפל ומת ועיין למוהר"י וויל ז"ל בסו' קי"ד והביאו מרן בהנה דמי שנכב או גול ונמסר למלכות ונהרג ע"י המלכות ופ' דמתאכלים עליו ואין מונעים ממנו דבר וב' בחשובה וז"ל כיון דלאו כדון סנהדרין איתקטיל לא גרע ממי שנהג כדון המלך אע"ג שחייב מיתה מדונא וכו' אע"פ שבדיון המלך נהרג והתורה נחנה לו רשות להורגו ואיירי במלך ישראל המתאכלין עליהם אע"פ שבדיון נהרג כיון שמרר במלכות דוראי חייב מיתה והמלך וראוי ימית[א]ותו דאסור למלך למחול לו א"ה מתאכלים עליהם ולא אמרו' איבר ע"ל וב"ש הכא דנהרג ע"י גויים במיתה משונה וכיסורים קשים שלא כדון תורה לא הו מע"ל לא בקבל התראה ואמר ע"מ כן חני עושה . ועוד דהכא לא הו מע"ל דשמא סבור היה יכול לחרות למקום כשלא יוכל לרדוף אחריו לחיפסו עכ"ל ועיין להרב לפימית ברבש סי' ק"ו שפלפל בחכמה בענין מאע"ל וזכנה

זכנה כל יסודו על דברי מוהרי"ו ז"ל והעלה להלכה דקתם מאע"ל לריק
 שיתרו בו כדון סיוני כ"ד או שיתרה הוא על עצמו דסיוני שימסור עצמו
 למיתה ויאמר שהוא עולה לגג להפיל א"ע וכו' ואף דקו"ל בהרונ"י כ"ד
 דלא מהני בהם תשובה להטיל עצמו ממיתה סיוני משום דהתרו ביה
 ואחר התראה לכ"ד לא מהני תשובה להטילו מהעונש הראוי לו וכפ"ג
 כמאע"ל דאם התרו בו ואעפ"כ מסר עצמו למיתה ואיכר א"ע נס בזה
 ל"מ ביה תשובה ואין מתאבלין עליו והרי מע"ל נמור. ואם לא התרו
 ביה אין לו דין מע"ל ואמר' דמסתמא הרהר קאו' וכ"ש אם התורה בפיו'
 ונתחרט דהא בהא תלויא וכן דיוקא מל' מוהרי"ו ז"ל שב' דמסתמא
 התורה ושכ בתשובה עכת"ד. ועיין להרב אחא משכחא בס' תעלומות
 לכ כו"ד סי' ל"א שהסכים עם הרב לפיחות כדכ"ש ז"ל וכנו המגיס דככל
 מאע"ל בעינן התראה גמורה ועיין להרב בפיו אהרן ז"ל שחלק עליו בת"כ
 יו"ד סי' ט"ז ובתב דע"כ לא קאמר מוהרי"ו ז"ל דלריק התראה סיוני
 ככדון אשר הים לפניו דחשב דהיה יכול לכרות משא"כ באומר הרי הוא
 עולה לראש הגג וכו' וגפל ומת או תחב סייף בלבו או שותה סה"מ
 וכו' דלא איתי איגש על יבשתא דלא ידע שאלו המעשים ממיתים כודאי
 בזה לא ואמר מוהרי"ו דלריק התראה דלא גרע מחבר דלא לריק התראה
 משום דמותרה ועומד בן כדברים הירועים לכל העולם שממיתים כולם
 מותרים ועומדים עכת"ד הרי מבואר דכל זה דפליג הרב כפ"א עליוהו
 דלא בעינן התראה סיוני כקצם מאע"ל ד שהרג עצמו כדבר הידוע לכל
 שממית אכל ככדון מוהרי"ו ז"ל דחשב דיכול לכרות מודם דבעינן התראה
 וכן ככ"ד דאינו דבר ידוע לכל שממית מה שאכל וכפרט שלא אכל שיעור
 שיש בו כדי להמית דזה ודאי לא מסר עצמו למיתה מקרי וכפרט שלא
 הייתה שם התראה ואף שגרם זה לעורר מחלתו הוא לא ידע והרי הוא
 דומה ממש לכדון מוהרי"ו ז"ל שחשב שיוכל להמלט. וכיון שחלה כמה
 ימים אחר המעשה הזה אולי הרהר תשובה כמו שקיים הרב לפ"כ דכיון
 דלא התרו ביה שמה עשה תשובה. ועיין בס' תעלומות לכ בסו' שאחריו
 מה שהשיב ע"ד הרב כפ"א ז"ל וז"ל ומ"מ באוכל סה"מ לא כדירה מילתא
 שימות כודאי בו כמה בני ארם שתו סה"מ וע"י רופאים מוכהקים ורפואות
 בדוקות עשו והלליחו להכילם מרדת שחת וא"כ שפיר ז"ל שעשה כן
 להפקיד לקרוביו וכיוולא בהם למלאות בקשתו כחושבו שאם יחישו לו לעזרה
 ונלל ועוד שכרי שימית כודאי הקס הקוא לריק מדה ומסקל ומי מרר
 בשעלו המידה שיש בכחה להמית כודאי הו לא הרופאים הכקיאים ובכ"ג
 שפיר

שפיר ו"ל שזה לא כיון לקחת שיעור הממית לא שעשה כן לאוהם טעם
מנציו כ"א וכלא דעת איכר עלמו ולכן לריק התראה לכרר כונתו אי
להמית עלמו כודאי או לא עכ"ל מעתה דון מינה בכ"ס דכנ"ר כולהו
אזלי ומודו דאינו ככלל מאע"ל וז"ב .

סניף ד' שכפי דברי השלם שהכעיסוהו בניו וקנטרוהו וע"ו עלתה
ממתו כאפו ואכל המיסטום הנ"ל עיון כזה להרא"ש ז"ל
כס' בשמים ראש שכ' כס' שמ"ה וז"ל אשר שלחני באתר חסר לחם וחסיף
סת שהלך בפני שנים ואמר מאפקתי כחיי ואכר א"ע . והשיב שאין זה
מאע"ל ד שכל שעשה מריכויו לרוחיו ודאגות ויקורים או עוני גמור אין
כאן בית מיוחד לרונו כמע"ל וכו' וענין מעל"ד הוא המבזה את הכריות
ובועט בטובה ושונא את העולם כמקלת הפילוסופים שעושים כן להמרות
פניו עליון המשתכח בעולמו ורוהם אותו כי טוב ואומר יהי כן ואלו אומרים
לא כן ומקלתם אומרים ג"כ שזה שכח הנשמה שמוציאה מהגוף העכור
הזה שהוא לה בקבר וכיוצא בהכלי רשע ושוא . אכל כלרת נפשו שלא
יוכל שאת אין ספק דאין כזה שום אוסור עכ"ד .

והגם שהרב חת"ם כת"א מאה"ע סי' ס"ט חלק על הרא"ש ז"ל עוש"כ
עיון להרב כמוהר"ם פלאג'י זלה"ה בס' חיים ביד סי' קי"ב שנשא בא'
שהיה דחוק עד מאוד והיה לו חובות הרבה והפסיד כל ממונו עולם חסך
בערו והמית עלמו ונסתיוע מדברי הרא"ש ז"ל הנ"ל ועשה מעשה . ועיון
להרב כמוהר"ם חזן בספר כרך של רמי סי' י"ד שנשא באתר שהגיע
לשכרים ומרוכ בשתו הרג עלמו והעמיק הרחוב והעלה שאין זה מע"ל .
ועוש"כ מה שהשיב ע"ד הרב חת"ם שחלק ע"ד הרא"ש ז"ל הנ"ל ובסו"ד
ד' שלא ימלא מאע"ל אחר לשאים או לשכעים ע"פ התנאים אשר הביא
הרב כרו להחשיבו מאע"ל . ועי"ש מסוף התשובה שהביא תשו' אחת
מדיוני מצרכ ומכלל דבריו ד' שם דהא דאמרו דאין מתאכלין עליוסם
בפורשים מה"ץ שר"ל אין חייבים להתאכל עליוסם וכה העיר שכימים
הראשונים אירע באתר שנקיע טיבא בלכיה ואכל סה"מ ומת וכמה בני
אדם שאכלו סה"מ ומתו ועמדו עליוסם כשורה ודרשו עליוסם ונהנו קרוביו
אבלות וינחמו אותם הרבנים ז"ל ואין מוחה בידם וכודאי לאו קטילי קני
כאגמא הוו ח"ו דודאי הכינו כספרים ועשו חילוק זה עכ"ד התשובה וחקום
עליה דוד לקאויס מו"ץ בעוב"י רכאט יע"א . ועיון להרב ויען אכרסם
יכ"ו והר' תעלומות לב יכ"ו שהביאו סמיכות לרבריהם מתשו' הרא"ש ז"ל
הנ"ל ועיון להרב באר המווס סי' ד"ן .

סניף ה'

סניף ד' כי לפי דברי השואל היה שכור עד דלא ידע וכו' וכודאי
 דלא גרע שכור זס מדיו קטן שאינו נקרא מאע"ל כמ"ס
 מרן כסוי' שמ"ה ועיון להר' ברכ"ו ז"ל שכ' דה"ה שועה ועיון להר' ויאמר
 ינחק ז"ל ביו"ד סוי' ק"ב שנשא באיש עמי שהיה רגיל להשתכר ולא דן
 אותו כשכור מפני שהיה לו דעת וכח לעלות באילן ולקשור החבל באילן
 ובלוארו קשר ש"ק וכודאי לא הגיע לשכרותו של לוט עיש"ב. הרי דרוקא
 בנרון הרב שלא היה ברור שהיה שכור רק שהיה דרכו להשתכר ולא דן
 אותו כשכור מפני שהיה לו כח ודעת לעלות באילן וכו' א"מנס כלר שהיה
 ברור שכרותו ואין לריך כ"כ דעת וכח לאכול עשרה מיסטוס שהיו נמלאים
 בחיקו כהיותו רגיל לשאוף עשן הטבאקו דוראי שום לא איכר ע"ל אלא
 שלא כדעת. ועיון להרב כפי אהין שס שנשא בשכור אחד והעלה דאוליגן
 אחר רוב פעמים אם רוב פעמים היה משתכר עד למגיע לשכרותו של לוט תליגן
 גם עתה שהגיע לשכרותו של לוט. ועיון להרב מעשה אברהם ז"ל סוי'
 ס' שכ' דשכור אינו מעל"ד וקו"ד עשה דינו כמע"ל משום דלא קיה לו
 להשתכר ועיון להרב ויען אברהם יל"ו כסוי' כ"ט מה שהסיב ע"ד ועיון
 להרב קע"ל שס.

המורם מכל האמור כי בנ"ד אין מקום לרוננו כמאע"ל מכמה אנפי
 שכתובו א' כי מה שאכל לא היה בו כדי להמית כ' שאפי' היה
 בו כדי להמית היה לריך התרא' כיון שאינו דבר ברור לכל שזהו קס הממית
 כלו ספק אחרו אשר נקנו לו רפואה להקיא ותעודת הרופא שלא מת
 כ"א מחולי האנוסה מאז. ד' שכחר מות מחיים בעבור לערו שהכעיסוהו
 והליקוהו בניו ה' שהיה שיכור בעת שאכל המיסטוס עד דלא ידע.
 ומאחר שלא נודע הדבר לכריות רק לכני ביתו וזכה שנעשה לו כבוד
 בדאיו לכני משפתחו וקרעו עליו והספידוהו והתאבלו עליו ונקבר בקברי
 ישראל שבו בזה מע' הדיוגים להוליאו מקברו ולגוולו ולקוברו ברחוק מקום
 אפי' לפי דעתם שרנו לרוננו כמע"ל ובאמור ועיון להר' חת"ס ז"ל, ביו"ד
 סוי' שמ"ה שנשא על איש לבא מחיל המלכות שמת בבית החולים של
 המלכות ולא נודע אי היה ישראל רק שהיה מהול ונודע הדבר לחברת
 ג"ח ונתעסקו לקוברו ומלאו לו תועבה תלויה בלאורו ואע"כ קברוהו
 בקברי ישראל וקמו חיוה אנשים לערער ושאו את פי הרה"ג אי יכולים
 והסיב בסו"ד התשובה ז"ל איברא אחר שנקבר לא נ"ל למעוטי ש"כי מקפיקא
 חדא דמכואר התם בסנהדרין דמכו חוו לערא בקברי איתכפר להו וא"כ
 נקו דלכתקילת אין קוברין אותו מ"מ כיון דאיקבר הו"ל כפרה וכו' ועוד
 דנהי

דגהי דקבורתו לא כפרה עליו מ"מ אפשר שנתכפר ע"י דינים שלאחר
 מיתה כידו שמים ונהי דהפורש מד"ץ וכו' אפי' אחר עיכול אין נוהגים בו
 בכור לעולם דהני אפי' עיכול לא מכפרי עליו מ"מ דין שמים מכפר
 עליום לא שאנחנו לא נדע מחי עבר על ראש דין שמים אבל אי אירע
 שזכו לקבורה כמו עוכר דודן אי אפשר לנו להשליכו מקברו כי מי יודע
 חלו איחכפר ליה עכ"ל וא"כ דון מינה מק"ו לג"ד דודאי עשו הדיונים
 בלתי המתנה ושלא בהונן להוציאו מקברו ועיין להר" זקן אהרן ז"ל בסוף
 התשובה .

והנה לענין אי יכולים להחזירו לקברו הא' כיון שהוציאוהו שלא כדין
 והרחיקוהו מקברי ישראל ואיכא כיוון גדול לבני המשפחה שהם
 אנשים בעלי מקרים גפיתם מלויה לאורחיה ות"ח כפיתו של אברהם אע"פ
 ורודפי לדיקה וחסד . ומה גם שרולים להחזירו אלל בני משפחה בקברי
 אבותיו כבר נחב מרן בסי' ס"ג דלקברו בקבר אבותיו יכולים להוציאו
 מקברו אפי' מקבר מכובד לכזו מכ"ש הכא שהוא מכזו למכובד . ומה
 גם שכבר זכה להקבר שם עיין להח"ס יו"ד סי' ס"ג ולהרב יוסף אומן
 סימן ט"ז

מ"מ לעד"ן דאע"פ שזמן הדין יכולים לפנותו אע"פ כ' לא ילערו את הנפטר
 פעם שנית לנוולו אחר שעברו כמה ימים ועוד הטעם שכתבו הפוס'
 ובשפותחים הקבר יש לו חידה גדולה למת מיום הדין . ועיין להר" חיים
 ביד ז"ל סי' ל"ח שאע"פ שהכיא כמה טעמים לנרון אשר היה לפניו על
 אחר שנקבר בקבר בלתי רשות הקהל וקברו אותו בזרוע ומלא כמה הקרות
 לפנותו מקברו אפי"ה לא מלאו לבו ולא הרסו עזו להקיר ולפסוק הלכה
 לפנותו מקברו הן משום לער המת מהטעמים אשר כתבנו ועוד רבים
 וגם הכיא מ"ש מוסר"ם הכהן ז"ל בס' עור יהלום בחו"ד סי' ס"ג כי
 כשמפנין המת מקבר לקבר הו"ל יום קבור' מחדש וחזר ונרון פעם אחרת רת"ל
 והן נער לחיים שאם יתחזקו לפנותו מקברו יתעוררו עי"ז קטנו' ומריכו'
 ויבואו חלילה לדי סכנת נפשות עש"כ וכ"ז שייך בג"ד ובכ"ז שכל חעשה
 ערוף .

ולענין קרוש שיאמרו בניו לע"כ והפטרה בבית הכנסת ולימודים בביתו
 וליולך בני אדם ללמוד לעילוי נשמתו ודאי דמותר גמור וכל
 הסולך מזה קעכיד להתפלל עליו . ועיין להרב פתח הדבור ז"ל ס"ג
 דקל"ו ע"א ולפי שאין ספר פתח הדבור מלוו אשר נשאלה השאלה
 הני מעתיק לשון הרב ז"ל אות ב' אות ו"ל דמע"ל אי הכן אומר הפטרה
 בלבו

כלבב לבב אור דחשיב כשאר הדברים שאין נוהגים בו הנה
על כיוצא בזה נשא הרב חת"ס באה"ע סי' ס"ט ואי הכן אומר קדיש
עליו הואיל ואיבר ע"ל והשיב ו"ל ע"ע אמירת בנו קדיש עליו ועל כל
שאכרו ע"ל יש לדון קלח טרם אענה אומר דבלי ספק המע"ל הוא עון
פלילי א' מג' עכורות החמורות ע"ז ונ"ע וש"ד ואפי' מחו ברשעים מ"מ
מיתה ממרקת וזה במיתתו רנח את עצמו ונח ולמד מר"ח נ' תרדיון
פ"ק דע"ז ואע"פ שהיה מילר מנר המיתה שהרי טוב לו מחיוו האיספקלטור
שקרב מיתהו זכה לחיי העוס"ב מ"מ הוא עצמו לא פחח פיו שיכנס בו
האש ומוכח דאפי' מילר ביותר מ"מ רונח הוא ומת ברשעו ואחר ההנעה
הזאת אומר מאי ומרגלה בפומייהו דאינשי דאין אומרים קדיש על
המע"ל לא ידעתי טעם הנון וכי מפני שלא עשה מעשה עמיו לא נזילתו
מירח שחת ואם יורד לא נעלהו ומי לנו אינו עושה מעשה עמיו כאכשלוס
ודור המע"ס אמר ז"פ בני בני אכשלוס להעלותו מו' מדורי גהינם ולישע
אחר לא עשה מעשה עמיו כחיים חיותו ור"מ העלה עשן מקברו והוליתו
מגהינם וכו' ולפ"ז נראה שאם הכן מקבץ עשרה בכיתו כאופן שאין הפסד
לאבלים וכול לומר קדיש וכו' ועוד כ"ל דיכול לומר קדיש חוק יב"ח דטעמא
מאי אמור רק ו"א חדש דלא לשוויה לאביו רשע האי גברא שוי נפשיה
רשיעא וניחא ליה דתהוי ליה כפרה וה' הטוב יכפר בעדו עכ"ל . הרי
דפשיט"ל דגם מע"ל לא ימנע הכן מלומר קדיש וכן ראיתי להרב הק'
מעבר ובק ז"ל מאמר ג' פ' כ"א שכ' ו"ל והרשע שמש טוב להתפלל עליו
ולעשות נדקה לכפרת נפשו אפי' אחר יב"ח ככל חדש ובפרט בקופו שאז
נובר הדיון ממעוט הלכנה וכו' וזו טעם לחעניות בחקרונה של לכנה
כהיות כי כסוף החודש מתנבר הרין מחמת מיעוט הלכנה וכתיב והיה
מידו חדש כחדשו וכו' ואשכ לא תנכה וכן מתפללים לפני שבת ור"ח
ואחריו על אותם שלא שמרו שבת ויו"ט כהונן וכו' ע"כ הרי דפשיט"ל
דאפי' רשע שמת ברשעו שנא' עליו ואשכ לא תנכה ואפי"ה מלוא להתפלל
עליו שיהיה לו מנוחה וכ"ס הכן על האב כרחוקן גבו ר"מ שהתפלל על
רבו והעלה עשן מקברו ומינה יש ללמוד לענין אמירת הפטרה כלבב
שאפי' על המע"ל שפיר דמו לומר הפטרה לע"ן ולבקש רחמים להעלותו
מגהינם ויהיה לו מנוחה וכן לעשות עלוהם כל תקוני למודים הנהוגים
ככל המקיים ונראה שיש לו לבן להוסיף למוד יותר שאת כמאע"ל וכיוצא
בפי מאחריני שהרי הרב מעבר ובק ז"ל הוסיף דאפי' אחר יב"ח ראו
ליחן נדקה לכפרת נפשו של רשע וגם באמירת הקדיש הוסיף הרב חת"ס
ז"ל

כבוד סי' א יעקב ה

ו'ל לומר כל יב"ח כנ"ל וא"כ מזה יקום המעיון לכל דבר שהוא עליו
 וחקון לנפש המת שראוי הכן להתאמן סריכה להוסיף עליו וותר משאר
 מתים והיתה מנוחתו כבוד עכ"ל . ועיון כזה עוד בהשמטות סס' דשכ"ד
 ע"א וב' . ועיון להרב באר סמים ז"ל כסו' ר"ן שתמה אם יש להסתפק
 בזה כי אין מתאבלין עליו אמרו ולא אין מתפללין עליו וב' דמ"ס מהר"ק"ס
 ז"ל שלא לומר עליו קרוי היונו קרוי לחרתא עלמא ועיון להרב שער
 אשר בחיור' ד סו' ט"ז ועיון להרב חיים ביד ז"ל והרב ויען אברהם נר"ו
 ואם הקירו לענין מאע"ל כ"ס כנ"ד דמלוא קא עכרי ההולך ללמוד ככותו
 לע"ן וכ"ס דאיכא בזה כבוד לחיים . וסרב תעלומות לכ ינ"ו הוסיף שאם
 נהנו לדרוש א המתים שיכולים לדרוש עליו ג"כ לע"ן וא"כ יפה עשה
 הרב כמח"ס מורקו נר"ו שדרש על המז הכ"ל ונשל האמת במקרה וב'
 הטוב וכפ"י בערו ויה"ר שלא יכואו עוד בני ישראל לירי כך ומחה ה' אהים
 דמעק מעל כל פנים . הנלע"ד כתבתו ופיר ישראל וילנו משגיאות אמן

החותם פה עה"ק
 ירושלים תובכ"א

רפ"א מאיר פאניז'יר

ס"ט

סי' ב'

קורה וולאה מהרב המובהק מר דיונה מערי ארנ"ול וע"א ינ"ו

נדרשתי מאשר שאוני מעשה אירע בעי"ת ווהרן וע"א שה"ר יעקב
 עקרוי חלי"ס וכבוד גדול עשו לו כמותו וספרו עליו הוי
 ארון והוי הודו ואחר עבוד ג' ימים קבלו חכמי העיר אגרת לאמר כי
 זה האיש איכר עלמו לרעת שאכל דבר המצויה הוא הזלומות . אז שלחו
 לאחיו לאמר איך העלימו מהם הדבר . ותהי תשובתם כי מחוך שכרות
 בלע חיוה זלומות ותכף הרופא בא ונתן לו סם והקיח אותם ונשאר
 חולה שבעת ימים ומז ויש לנו מכתב תעודה מהרופא שלא מסיבת
 הזלומות מת רק חולי אחר קסן עליו והחכמים לא קטו און להם ודנקו
 כמאע"ל

ב 2

כמע"ל והוליוהו מקברו וקברוהו רחוק משאר הקברות כדין סמאע"ל .
 ועתה נפשו לשחול הניעה אם יש לו דין מאע"ל ואפי' הוא מאע"ל אם
 הדין נוחן להוליוהו מקברו ואם הדין נוחן שאין לו דין מאע"ל אם הדין
 נוחן להוליוהו מקברו זה האחרון ולקוברו במקום הראוי לו בחוק קברו
 אבותיו לכבודו ולכבוד משפחתו לכל יהיו ללעג וקלס שחרפה היא להם
 שאחר מכני משפחתם עשה כזאת וכזה יגולו מעליהם חרפתם :

תשובה

כרו לברר עיקר הדין לריבויס אנחני לכאר חמשה שרשיס
 הנוגעים בעיקר הדין . השורש הא' מהו הדין כמע"ל
 בקבורתו ותכריכיו וענין אכילות . השורש הב' לברר דין אין קוברין רשע
 אנל לדיק באיזה אופן אמרו ז"ל . השורש הג' מהו הנקרא מאע"ל .
 השורש הד' מי שנכנס לקפק מאע"ל אעפ"י שמן הדין אין לרונו כמע"ל
 גם יכולים הב"ד לרונו כמע"ל למוגדר מילתא או לא שייך מוגדר מילתא
 כזה . השורש הה' כמו שאין לו דין מע"ל ובטעות חשבו שיש לו דין מע"ל
 ונקבר רחוק מקברו ושרא אם בני משפחתו יבאו בטענת כבוד המת וכבוד
 המשפחה ועי"כ רונים להוליוהו מקברו כדי לגול מעליהם את החרפה .
הישורי הא' מהו דין המע"ל בקבורתו ותכריכיו וענין אכילות נרסו'
 באכל רבתי המע"ל אין מתעסקין עמו לכל דבר ואין קורעין
 ואין חולטין עליו ואין מספידין עליו אבל עומדים עליו בשורה ואומרים
 עליו ברכת אכלים כללו של דבר כל שהוא כבוד החיים מתעסקין בו וכל
 שאינו כבוד החיים אין מתעסקין בו ע"כ . הנה פשטא דכריותא משמע
 דעל הקרובים הראוים להתאכל עליו מוירי ועליוהו קתני אין קורעין ואין
 חולטין ואין מתאכלין . לא שהרמב"ן ה"ד הטור סי' שמ"ה פו' דכריותא
 קתני אין מתאכלין וכו' מוירי כרחוקים שאין מתאכלין לא לכבוד בעלמא
 אבל הקרובים הראוין להתאכל מדינא קורעין וחולטין ומתאכלין עליו
 באחר מישרא . וכתב הכ"ו ז"ל שם וז"ל כ"פ הרמב"ן בת"ה ונתן טעם
 לרבר בקריעה חיוכא הוא וא"ת זה שאינו עושה מעשה עמך פטורים ממנו
 אף הם לא ינהגו עליו אכלות ואין עומדין עליו בשורה ואומרים עליו
 ברכת אכלים אם אין נוהגין עליו אכלות עכ"ל . ודבריו דברו טעם הן
 והטור הכיח דברו הרמב"ן כאין חולק וע"ש . משמע דק"ל שכן דעת
 הר"ף והרא"ש כדעת הרמב"ן קוימי ובפרט שלא כתב שהרא"ש חולק בו
 כן דרכו להכיא דעת הכיח ולעולם פוסק בהרא"ש אכיו וכאן הכיח דברו
 הרמב"ן קתם כאין חולק משמע דק"ל שגם הרא"ש כשי' הרמב"ן קאי .
 ומינה

ומינה ע"כ ס"ל שכן הוא דעת הר"ף שדרי דרי"ף והרא"ש שניסם הכיאו
הכריותא כסגנון אחר ובמקום אחר א"כ ע"כ שניהם נפיו דכריותא כשיטה
אחת קיומי ומרי הרא"ש בפי' הרמב"ן קאי א"כ גם דרי"ף בפי' הרמב"ן
קאי.

ומעתה נחזי אנן דעת הרמב"ם ז"ל אי קאי בפי' הרמב"ן . או
דולמא דעתו כפשטא דכריותא דמיורי בקרובים סראווים
לסתאבל ועליוהו קחני אין חולטין וכ"ו הנס הרמב"ם הכיאו הכריותא כפי' א'
מס' אכל כסגנון אחר וז"ל המע"ל אין מתעסקין עמו לכל דבר ואין
מתאכלין עליו ואין מספידין עליו אכל עומדים עליו בשורה וכו' ע"כ דרי
כמקום אין חולטין ואין קורעין דקחני בכריותא כתב הרמב"ם אין מתאכלין
מ"מ גם כשינוי לשון כזה יש לפרש אין מתאכלין מיורי כרחוקים דאין
מתאכלין רק לכבוד בעלמא לא בקרובים סראווים להסתאבל מנר סדין שהרי
אכלות נמי שייכא כרחוקין שאין ראויין להסתאבל כדאי' כפי' א"מ דף ק' כל
המתאבל עליו מתאבל עמו אם מת לו מת ופסקה ס"ע ס' שע"ד יעו"ש
וכיון שדרי דרי"ף והרא"ש שלא פיו דמיורי כרחוקין . ומפרש להו הטור
דמיורי כרחוקין מהך טעמא דכתב הרמב"ן אם אין מתאכלין איך עומדים
עליו בשורה . ואומרים כרבת אכלים . הנה דרי הרמב"ם יש לפרשם
הכו .

אכן ראיתי להכ"י ס' שמ"ה שכתב וז"ל והרמב"ם כתב כפי' א' מה"א
אכל אין מתאכלין עליו כלל עב"ל יעו"ש . לא ידענא מהיכן
דיוק לא הכי מדברי הרמב"ם אי משום דקתם דבריו וכתב אין מתאכלין
קתם ולא פיו דמיורי כרחוקים א"כ גם כדרי דרי"ף והרא"ש ז"ל הו"ל
לדיוק הכי מוכחבו קתם אין קורעין ואין חולטין ואין מתאכלין מיורי אפילו
כראווים להסתאבל והו"ל לומר שהרי"ף והרא"ש והרמב"ם כתבו קתם אין
מתאכלין עליו כלל ולמה לא דיוק הכ"י כ"א מדברי הרמב"ם .

ונראה דמה שדיוק הכ"י מדברי הרמב"ם לא ממה שקתם דבריו ולא
פיו דכרחוקין מיורי דודאי אפי' לא פיו דבריו מ"מ מ"מ
אכל עומדין עליו בשורה וכו' יש לדיוק כרחוקין מיורי דאי אין מתאכלין
כלל איך עומדים בשורה ומכרכין כרבת אכלים . ועיקר שדיוק הכי מדברי
הרמב"ם ז"ל מרהכיא הך כריותא כפי' א' מה"א ובהך פירקא לא הזכיר
הרמב"ם אכלות כרחוקים כלל ועור דבסמוך מהך דינא דהמע"ל כתב דין
הפורשים מן הלכור וקאמר שאחיהם וקרוביהם לוכשין לבנים . מינה משמע
לא מיורי כרחוקים ועל הקרובים הראווים להסתאבל דקמך ליה קאמר
ברין

כדין המע"ל אין מתאכלין לא כן כדכרי הרא"ש והר"ף שהכיוונו סך כריותא
בס"פ א"מ אחר שהוכירו כל דינו אכלות דקרוכים ודרחוקים והך כריותא
דמע"ל קודם להיא דהפורשין מן הלכיר ע"כ מפרשים דכ"ש הרמב"ם
קיימיהם :

ולענין הלכה פסק הש"ע כדכרי הרמב"ם ו"ל שמיוורי כקרוכים ועו"ש
ובאמת הדבר תימא איך הניח ש"ו הרמב"ן דקאי הטור כיותיה
ומפורש יולא שלרעתו סר"ף והרא"ש גם הם הכי ס"ל מדהכיר דכרי
הרמב"ן באין חולק ופסק כדכרי הרמב"ם ו"ל ומה גם שגם דכרי הרמב"ם
סתומים אלא ממשמעות הענין יש להוכיח כן דעתו . ושכך ש"ו הרמב"ן
המפורשת .

ונראה דטעמו כיון דק"ל הלכה כדכרי המיקל כאכל וכיון שהרמב"ם
הקל שאין מתאכלין אפי' הקרוכים פסק כוותיה אע"ג דהרמב"ן
טעמו ונימוקו עמו וכן ראיתי להפ"ת שכתב ו"ל עיין להח"ס כתשובה
ס' שכ"ו שהראה פנים שרעת הרמב"ן הלכתא וכו' ומס שפסק הש"ע
בהרמב"ם משום דהלכה כדכרי המיקל ע"כ הוכח דאיכא פגם משפחה
אין הלכה כדכרי המיקל בכבוד בני אברהם ונחך ויעקב וכו' ויכולים
להתאכל אם עי"ך ואמרו הכריות קמו כיה רבנן במילתא ונתברר שאין לו
דין מע"ל וע"ש ומינה לכ"ד כיון שנקבר כבר אם החכמים ועלימו עיין
ויאמרו אין לו דין מע"ל הן מנר שכרותו הן מנר שסאריך בחוליו הן מנר
הרופא אין מן הדיו להקל בכבוד הכריות כיון ששורה הדיו נותנת כדכרינו
וכ"ש הרמב"ן שלגבי הקרוכים ה"ס ככל ישראל ואע"ג דהרב הח"ס לא
מיוורי רק בענין להתאכל עליו אבל לענין קבורה לא קמיוורי דהא אפי'
הוי ככל ישראל ומתאכלין עליו כדעת הרמב"ן מ"מ לענין קבורה מנר
אחר אין לקוברו בחוד קברו ישראל מהא דק"ל אין קוברים רשע אלל
לדיק ופסקה הש"ע ס' ס"ז וע"ש מ"מ גם מטעם דאין קוברין וכו'
כנ"ד הואיל ונקבר אין להוסיפו ע"כ אכ"א לכאך דין אין קוברין רשע אלל
לדיק

הישוריש כ"כ לכאך זה שאמרו אין קוברין וכו' ואפי' רשע תמור אלל
רשע קל כראיתא בסנהדרין דמ"ו וע"ש ומשמעות סוגיון
דהכי הלכתא באין חולק ופסקה הר"ף והרא"ש להלכה שם והטור והש"ע
ס' ס"ז וכל הפוסקים הכי ס"ל באין חולק .
ומעתה יש לתמוה כינר נחפשה ההוראה להקל כדכר ומעולם לא
דאינו מי שדקדק בזה . ולא הוגר לנו שיש עיר כישראל
מדקדקין

כבוד סי' ב יעקב ז

מדקדקין שלא לקבור רשע אלל לריק וכבר ראינו כמה פושעי ושרא סידועי
שעכרו על כריתות ומיתות כ"ד וקוברין אותם אלל לריקים וכ"ש שכל
מקום קוברין רשע אלל רשע חמור כאין פונס פה זולתי כמומר והמע"ל
מדקדקים שלא לקברם בתוך קברו ושרא ונריך לרעת על מי סמכו ברבר

ואחר הסתכוננות בספרי הפוסקים מנאחי שדין זה דאין קוברין וכו'
מירי הפלונתא של הפוס' לא נפיק . ומנאחי שהרמב"ם ז"ל
דבא דאמרו' אין קוברין רשע וכו' לא קי"ל להלכס הכי שלא הזכיר דין
זס בספרו כלל משמע שאין הלכס כסך מומר וע"ז סמכו הראשונים .
ומעתה יש לתמוה מנין להרמב"ם דלית הלכתא הכי כיון שהך מומר
סובאה בסוניין דסנהדרין כאין חולק . ונראה דס"ל להרמב"ם ז"ל דמתה
דמסיק בסוניין טעמא דאין עושין ד' קבורות להרוגי ארבע מיתות כ"ד
קאמר הש"ס דהלכתא גמירי לה משמע לים דהדר ביה מהך דאין קוברין
דכיון דחייבי מיתות כל חד קיל מחבריה ועכ"ז כאס סהלכה דאין עושין
רק כ' קבורות וקוברין רשע קל אלל רשע חמור ממילא גס רשע אלל
לריק קוברין דהא ודאי אין לריך בארץ שיעשה טוב ולא יחטא והו"ל שאר רשעים
אלל לריקים כרשע חמור אלל קל דקוברין אותם אהדרו ושאינו הרוגי כ"ד
שמחקנין להו קברויסו בפני עצמן הילכתא גמירי לה ולא מטעם דאין
קוברין ומלינו במלכי ישראל ומלכי כ"ד שאע"פ שהיו רשעים כהם היו
נקברים בקברי אבותיהם סלריקים ומלינו בירכעס שהחטא והחטויא כתיב
ביה וישכב עם אבותיו (מ"א י"ד) ע"כ ס"ל להרמב"ם דלית הילכתא כהך
מומרא דאין קוברין וכו' וע"ז סמכו בכל תפלות ושרא שאין לדקדק
ברבר וכבר נתפשט ההוראה כהרמב"ם ז"ל וע"ז ועל כיונא בזה אמרו
אפילו יבא ליהו אין שומעין לו שבר נהנו העולם כהרמב"ם .

ומעתה ז"ל למה זה ומ"ז ככל רשעי ושרא אפילו עכרו על כריתות
ומיתות כ"ד נתפשט ההלכה כהרמב"ם שקברים אותם אלל
לריקים ואלו גבי המומרים והפורשים מן הלכור והמע"ל נתפשט ההוראה
כפוסקים דאין קוברין וכו' ומרחיקים מקום קבורתם מקברו ושרא .

ונראה דטעמיהו דרבנן קמאי שהחמירו באלו אע"ג דקיימ"ל כהרמב"ם
מאחר שמלינו בהם רז"ל בענין אכלות שעל המומרים
והפורשים מד"ץ אמרו אין מתאכלין עליהם כלל אפילו הקרובים הראויים
להתאכל ואחיקם אוכלים ושמחים והמע"ל להרמב"ם אין מתאכלין עליו
אפוי

אפי' הקרובים ולהרמב"ן מיהא אמרו שהקרובים הרחוקים אין מתאבלים
 וזה מנר גדל עונם ע"כ גם כדון שאין קוברין וכו' אע"ג דנפשטה הלכת
 בהרמב"ם החמירו באלו שלא לקברם מנר גדל עונם. ואין לומר דודאי
 האו דינא דאין קוברין רשע וכו' הילכתא היא ברעת כל גדולי הפוס'
 וטעמא שהקילו הראשונים סטוסנים לקבור רשע א"ץ משום דאמרונין
 מסתמא עשה תשובה ופסק רמ"א בהגה סי' שכ"ה משם א"ו דקוברין
 בעל תשובה לפני כריק גמור ועו"ס זה אינו דודאי להקך פוס' ע"כ ס"ל
 או ירעינין בכירור שעשה תשובה גמור' בכירור הוא דקוברין כ"ת אלל לרוק
 אבל מסתמא לא אמרונין עשה תשובה ואסור לקברו א"ץ דאל"כ א"כ בעלת
 דין דאין קוברין וכו' כיון דבכל הרשעים יש מקום לתלות שעשו תשוב' וגם
 אין לומר דהקך פוסקים ס"ל דדיון זה דאין קוברין רשע וכו' הוא דוקא גבי
 הרוני כ"ד ומותרים והפורשים מר"ץ ומע"ל דווקא כמ"ס בסמוך ומ"ס אפי'
 רשע קל אלל רשע חמור אין קוברין כמו הרוני כ"ד עם המותרים או
 סמע"ל עם המותר אבל לא בשאר רשעים זה אינו דא"כ סו"ל להש"ע
 לבתוב סך דינא כפי' שמת"א רשע עיקר דין סמע"ל והמותרים והפורשים
 וכו' לא כפי' סק"ג וא"כ ע"כ פאל דהקך פוס' ס"ל דמדינא אין קוברין
 רשע היינו בכל סתם רשע דכל שלא ירענו שבודאי עשה תשובה דין רשע
 לו ואין קוברין אותו א"ץ וא"כ ע"כ נ"ל דמה שלא הקפידו הראשונים
 בדין זה דקברו הילכתא בהרמב"ם ז"ל דמדינא קוברים רשע א"ץ וסך
 מומרא דאין קוברין לא קיימיונן לפי המסקנא דנמרא כמ"ס והחמירו
 כמע"ל דוקא לא מדינא דנמ'.

ומעתה נחזור לכ"ד כיון שנתפשטה ההוראה בהרמב"ם ז"ל דקוברין
 רשע א"ץ, ולרעתו כל הרשעים אין חולק בין סמומרים בין
 סמע"ל לא מנר גדל עונם פסקו כהקך פוסקים דס"ל אין קוברין
 ע"כ היבא דאיכא פגם משפחה לא החמירו כהקך פוסקים דאין קוברין
 כדי להקל בכבוד הברתם וינתק ויעקב ויכולים להתאבל עליו ולקברו כיון
 שעי"ך ואמרו הכריות קמו רבנן כמילתא ונתכרר שאין לו דין מע"ל וכ"ס
 כנ"ד אם היו דנים אותו שאין לו דין מע"ל פשיטא שהכריות יאמרו קמו
 רבנן כמילתא שאין לו דין מע"ל הן מנר שברותיהן מנר שהאריך בחליו הן מנר
 הרופא אין מן הדיון לטקל בכבוד הכריות וכ"ס אחר שנקבר. ולע"א אפי'
 לרברו הפוס' דאין קוברין וכו' לא אמרו אין קוברין אלא לבתחילה אבל
 אם כבר נקבר פשיטא שאין לסוליוו מקברו. והכו מוכח לישנא דאין
 קוברין היינו דוקא לבתחי' ויש להוכיח כן עוד ממ"ס הש"ע בסמוך שם גבי
 אין

כבוד סי' ב יעקב ח

אין נותנין כ' ארוכות וענ"ו ואם נתן כופין העלוון שופנה וכו' ע"כ ולא
 גבו אין קוברין וכו' דקמ"ד ליה לא התנה ואם כבר קבר יפנה . משמע
 שכרונינו אין לפנותו . וכן מלאתי סדר מפורש בגליון מהרש"א הנדפס
 מח' וז"ל מלכד שהלשון מפורש ומורה רק לכתחי' נ"ל להכיא רחיה עוד
 ראי' איתא בנקבר לוקחין אותו מקברו הול"ל אם נתעבל הכשר אין חוששין
 כדאיתא בקנהדרין דמ"ו עכ"ל , וא"כ כיון שמתן הדיון אין לפנותו סוד דינו
 כשאר מתים שאסור לפנותם מקבר זה לקבר אחר אם אינו לכבודו או
 לכפרה כמ"ס הש"ע סי' שס"ג וע"ס דהאי טעמא מאי דאין מפנין או
 מפני כבוד המת שכווי הוא לו לראיתו כניוולו בסיוותו כאבן דומם
 ויאכל את כשרו כמ"ס הכ"י שם וז"ל שאני פנוי שאינו לא מדרבנן מפני
 כבוד המת ועו"ס בפיון שהטעם שאין כבוד הוא למת לראותו כניוולו , ולא
 מנינו לחו"ל שהתירו לזול כבודו . וא"כ מו' התיר לנו לכוולו ולהוילאו
 מקברו ואררבה מלינו בענין קבורה ותכריכין לכל הפוס' הרי הוא ככל
 אדם כמ"ס הרשב"א סי' תשס"ג ה"ד הכ"י שם א"כ סדר פשוט שאסור
 לפנותו . ולטעם שכתב הכלבו ה"ד הכ"י משום חידת הדיון שהכלכול קשה
 למתים שמתויראין מיום הדיון ועו"ס א"כ מטעם זה אסור לפנות המע"ל בו
 מו' ירא ויפתר ויקר ממנו ועוד דקתם אמרו אין מפנין דאין סבדל בין
 לריק לרשע ומה גם שכבר הוכחנו שאם נקבר אין להוילאו א"כ הרי
 חששו ז"ל לראות כניוולו או שלא להפחידו מיום הדיון . ולע"א אני אומר
 אפי' הים הרבר ספיקא דדינא אי זה שאמרו אין קוברין רשע וכו' דווקא
 לכתחי' או סכונה אפי' כדועבר מפנין מ"מ אין ראוי לזול כבוד המת
 והמשפחה מספיקא דדינא וכיונא בזה כתב הפ"ת סי' שע"ד בשם הס"ס
 וז"ל כתב הס"ס כפי' שמת' א' על אודות אחר מאנשי חיל שנמלא מסול ונמלא לו
 דמות פסל קשור בלוארו וקברוהו בקברי ישראל שלא כדיון עשודאין קוברין
 רשע א"ל לריק הוא איסור דאורייתא איפרי' אחר שנקבר אין ראוי לחטוטי
 קברו וע"ס סרי לך דמספקא אין לחטוט קברו ס"כ כיון דקדבר ספק אם דוקא
 לכתחי' אין קוברין או אפי' כדועבר מ"מ מספיקא דדינא אין ראוי לחטוטי גברי
איברא מ"ס סרי הא דאין קוברין הוא איסור תורה זה אינו אלא
 להק פיסקים דקברי דינא דגמרא אין קוברין אבן לפי מה
 שהוכחנו שרעת הרמב"ם לית הלכתא חפי וכבר נתפשטה ההוראה בוותיה
 אע"ג דגבי המומרים והפורשים והמע"ל נהגו כהק פוסקים מ"מ לא הוי
 דאורייתא לא באלו חששו להק פוסקים דוקא גם מטעם קבר הנמלא דקי"ל
 פותר לפנותו כמ"ס הש"ע סי' שס"ד לא שייך בג"ד דטעמא דקבר הנמלא

שמות

שמותר לפנותו הטעם שנקבר כנול בלא רשות בעל השרה כמ"ס הכ"ו שם
 ובג"ד הרי כבר נקבר ברשות ואפי' אם נקבר בלא רשות חכמי וממוני
 העירה כיון שאין כאן נול לא רמי לקבר הנמלא דהא בה"ק שכל העירה
 נעשית לכל מתו ישראל שיהיו וכלם יש להם רשות בה דומיא דכהכ"נ של
 כרכים וכמ"ס הח"ס ה"ד הפ"ת סי' שס"ד יע"ס א"כ הדבר פשוט שאסור
 לפנותו ושלא כדיון עשו מה שהוליאוהו מקברו :

והנה

בכתב ששלחו לנו חכמי ווהרן כתבו כיון דטעמא דאין מפנין
 הוא מטעם חרדת הדיון טעם זה לא שייך גבי מע"ל כו' ידוע
 שעונשו חמור ונריק זמן ומניהם שיהיה לו תקוה לעמוד כדיון ואינו חרד
 כלל ומה לנו ולחרדתו אחר פגע בנפשו עכ"ד תודיעונו מי בא
 בסוד ה' והניד לכם שריק זמן הרבה לעמוד כדיון יותר מרשעי ישראל .
 ומי גילה רז זה לכם שאינו חרד מיום הדיון אחמהה . דאדרבא כיון דעונשו
 גדול לים יאות להיות ירא וחרד מאומת הדיון הנורא הבא עליו וא"כ הדבר
 כיון דבשאר רשעים חששו ז"ל באמרם אין מפנין קתם והיונו אפי' קבר
 רשעים גם המע"ל בכלל דסתם אמרו אין מפנין . עוד כתבו אחר שכל
 בני המשפחה אשר נקבר זה האיש אללם קמו עמדו ולעקו שאינם רוצים
 שישאר קבור אלל בני משפחתם ומלפר כיוזי בני משפחתם גם השכונת
 נפסקה להם ואיך לא נוחש עליהם וניחוש למשפחת זה האיש עכ"ד .
 אינו רואה יסוד ושורש לדבריהם דהא לטעם דאין קוברין וכו' לא מכח
 כזוי לזריק שהרשע יקבר אללו דודאי דאין הזריקים מקפידים ע"ז כלל .
 לא שאין הדבר כשר לפני המקום שיקבר רשע א"ץ וכמ"ס רש"י בסנהדרין
 שם ד"ה וחי ויקם ולא הוכשר לפני המקום שיקבר אללו וכו' יעו"ס
 הרי שאין הטעם משום כיוזי ועוד כיון שהדיון נוחן שאם כבר נקבר אין
 מפנין מה לנו ולכני משפחתו אשר אללם נקבר זה האיש אם חז"ל לא
 חששו לכבוד הזריק ואמרו אין מפנין אם נקבר ברועכד . יבואו בניהם
 ויחושו לכבוד אבותם ומת לנו ולהם . ומה שאמרו שהשכונת נפסקה להם
 לא ירענא מה פיקול יש בשכונת כיון שאללו יש לזריקים אחרים וכבר זה
 שנקבר הוכשר בעיני המקום ובעיני חז"ל שאמרו אם נקבר אין לפנות א"כ
 גם למתים פשיטא שבשר הדבר לפני המקום כיון שכבר נקבר אלל הזריקים
 שמתו כבר כשר נמי למתים אחריו ומה גם לפי מ"ס שרעת הרמב"ם
 מדינא קוברין רשע א"ל לא משום נודל עון המע"ל נהנו הראשו' שלא
 לקברו אלל שאר קברות הדבר פשוט שלא הקמירו לא לקברו לכתחילה
 אכן אם נקבר אין לחוש וניקמא אדינא דקוברין רשע ואם לפי דעת פני
 המשפחה

בכור סי' ב יעקב ט

המשפחה השכונה נפסקה חללם . מה לנו ורעתם אם אין שורת הדין עמהם .

ונמצא אפי' אם היה זה הר"י עקרוש דין מע"ל יש לו אם כבר נקבר אין לפנותו אפי' להפוס' דאין קוברין וגם אין כאן בווי להם ולא פסול שכונה ומכ"ס שאין לו דין מע"ל כמו שאפרש אח"ו .

ד'ישורש הג' מסו הנקרא מע"ל גרסינן באבל רבתי וז"ל איוהו המע"ל לא שעלה בראש האילן ונפל ומת בראש. הגב ונפל ומת לא זה שאמר הריני עולה לראש האילן לראש הגב ואפיל את עצמי ואמות ורואין אותו שעלם לראש הגב ונפל ומת הרי זה בחוקת מע"ל וכו' מנאו אותו חניק וחלוי בלואיו הרוב ומושלך על הסייף הרי זה בחוקת ש"ע שלא מדעת כך היא גרסת הספרים שכידניו לא שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו ואפיל עצמי דכיון שאמר שעלה לגב וראוהו עלה הוי אומדנא דמוכח דלהפיל עצמו קאמר וכן הוא פסק הש"ע מ"מ מרתנאי המע"ל לריק ד' תנאים הא' שואמר כפי' שעלה לגב שאם לא אמר כפי' אין כאן אומדנא דמוכח דלאכבר עצמו קאמר דולמא לעלות דוקא חשב ומה שנפל חלוני שרות רעם בעתתו או כלבול הרעת או סיבה אחרת לא כן אם אמר כפי' ה"ס עולה יש כאן הוכחה שלפיל עצמו נחכוון דלמא אמר הכי אם לא לאכבר עצמו . ב' אפי' אמר ה"ס עולה לריק שיעלה הכף דאם לא עלה הכף איכא למימר דהדר ביה מההיא אמירה ומסיבה אחרת נפל וב"כ הרמב"ם כפ"א מה"א והש"ע שס וז"ל הראוהו שעלה מיר דרך בעס או שהיה מינר וכן יש לפרש דבריו הרי"ף והרא"ש אעפ"י שלא כתבו מיר דלאפושי פלוגתא לא מפשינן . ג' ואפי' אמר ה"ס עולה לריק שיראוהו שעלה שכ"כ רש"י וראוהו שעלה וכו' . ד' אפילו אמר ה"ס עולה וראוהו שעלה מיר לריק שיהא ניכר שלפיל עצמו נחכוון כגון שעלה דרך בעס או שהיה מינר דהוי אומדנא דמוכח . ה' כעיון שימות מאותה נפילה שכך דייק ונפל ומת . אכן אם לא מת באותה נפילה אף עפ"י שנפל אח"כ מת אינו בחוקת מע"ל כיון שלא מת מאותה עליה שאמר :

ומעתה נבא לכ"ד שלהר"י עקרוש מכמה טעמים אין לו דין מע"ל א' כיון שכעת שכרותו אכל אין זה מע"ל ולישנא דלדעת הכי מוכחה דסייניו בהיותו ברעתו ורלונו לא כעת היותו מכולכל בשכרותו , שניה לה כיון שלא אמר כפי' שהוא אוכל הואלימיט אע"פ שראינו שאכל חלוני מאיזה סיבה אכלו או דוח רעם או כלבול הקדעת או אולי בעל מחשבות

קוף

ג ג

הוא ובהיות רוחשי נפשו עסוקים כמחשבתו מחשבות עמוקות לא ידע מה לפניו
 ומה הוא אוכל כיון שלא אמר בפיו' אין כאן אומדנא דמוכח שאכלו לאכר
 עלמו דומיא דעלה לגג ונפל ומת דלא תלינן שמרעת נפל על' שיאמר
 בפיו' וגם שיעלה חכף וגם לריך שיראוהו וגם לריך שיהיה ניכר שנפל לרעת
 שעלה דרך כעס או מיצר כל אחד מאלה התנאים לא נמלאו בו, אכן
 דאיתקי להפ'ת שהביא דברו הח'ס וו"ל עיון בתשו' הח"ס קי' שמ"ה שכתב דזה
 דבר פשוט ומכואר אפי' אמר העלה לגג ואפיל ענמי וגם דאינוהו עולם
 ואח"ז מנאקסו מת אמריון ע"י סיכה אחרת נפל אכל דאינוהו שנפל אע"פ
 שא"א לברר שהפיל ענמו כיון שראינוהו נופל מאותה עליה שהכעיות
 להפיל ענמו בה אמריון חוקס מדעת עשה אכל אס לא ראינו גם שהפלה
 אע"פ שמלאוהו מת פשיטא דלא כוי מע"ל וכו' עכ"ל עוד כתב שם
 בשם הח'ס וו"ל דמ"ש אס ראוהו חנוק הכונה שנראה כודאי שהוא בענמו
 תלה את ענמו כגון שנמלא תלוי בחדר והחדר מכפנים סגור
 וכו' מ"מ אמריון שלא מדעת עשה דתלינן רוח רעה בעתהו או נתוירא
 מפני דבר אחר וכה"ג מסיכות המתהפכות עד שנשמע מפיו שהוא עולם
 דרך כעס וכו' עכ"ל.

הז חמת כי מ"ש הרב הח'ס בנמלא בחדר והחדר סגור מכפנים
 השיב שלא מדעת יש לפקפק בדבר. כיון דאיכא אומדנא
 דמוכח כמה שקוגר הדלת נשאזכר עלמו. פשו' דהו"ל כאומר ה"ה עולם
 לגג דאמריון מדעת עשה שנפל כיון שאמר בפיו' הו"ל אומדנא דמוכח.
 וכ"ש כמה שקוגר הדלת אין לך אומדנא יוקר מוז שלדעת ענמו ואי משום
 שלא ראינוהו בעת שחלה עלמו אס דרך כעס או מזר ויש לתלות שמת
 רוח רעה כעיתתו דומיא כאומר העלה לגג בעיון שיראוהו ו"ל שאין הבר'
 דומיא לזה דשאני עולם לגג והפיל עלמו כיון שהפלה עלמה אין כה שום
 ההכנה כי בלאחר יד יפול עלמו או תלינן שמת איכא סיבא אחרת בלכול
 דעת וכיוצא ע"כ בעיון שיראוהו שעלה דרך כעס וכו' לא כן בנמלא
 תלוי או הרוב ומושלך על קיושו או חנוק והוא בחדר והחדר סגור כפנים
 שמתה כואת לריכא הכנה רכה אין לך אומדנא גדולה מוז שמדעת עשה
 ולא תלינן בקיבת אחרת. סיכה ג' כנ"ד אין לו דין מע"ל לפי עדות
 הרופא לא מת מאכילת הזשימיט א"כ הו"ל כמי שלא מת מאותה נפילה
 אע"פ שנפל ומת אח"כ שאין דין מע"ל כמ"ש ה"כ כנ"ד. ודבר פשוט
 הוא שהרופא אפי' נכרו נאמן כיון שמלינו גבי שכת כמ"ש הש"ע א"ת
 קי' שכ"ח וגבי יוה"כ קי' תרו"ת דנאמן רופא נכרו לחלל ע"פ שכת ויוה"ד
 וב"ש

וב"ש כנ"ד שנאמן ומה גם שהוא מומחה לרכוס פשיטא דלח מרע נפשיה
 כמ"ש יוד"ע סי' קנ"ה וכ"ש דופא בשכר דנאמן כמ"ש בהנה"ה דכשכר
 דככל ענין מותר דחייש לפקידא דאגריה וכ"ך השו"ב ת"א גבי נירה דנאמן
 סרופא לומר שיש לה מכה ואע"ג שהרב הנריך שם ב' רופאים יע"ש היונו
 דחוישינן לכרדמי לא כן כנ"ד דרופא אפי' נברו ואפי' רופא אחר נאמן
 וא"כ כיון שלא הועילו מעשיו באותה אכילת הושימוע ולא מת בה אין
 לו דין מע"ל דאל"כ א"כ כל מי שנתק לאכר עלמו ולא הועילו מעשיו
 ואחר ימים מת היתכן שגרון אותו כמע"ל דבר זה אין שורש בהוראה .
 ע"כ הדבר פשוט מכל ס"ט קנו' אין להר"י עקרוש דין מע"ל . ועתה אעמוד
 על שורש הרביעי

מי שנכנס לספק מע"ל ואין הדין נוהן לרונו כדיון מע"ל אם יכולין כ"ד
 לרונו כמע"ל למיגדר מילתא או לא שייך מיגדר מילתא כזה כיראינו
 ככתב שאלחו לנו חכמי ווהרן שעל כלל דמיגדר מילתא קמכו גם ראינו
 שכן דרכם בכל דבר דין שכא לירם ודנוהו שלא כדיון היתה תשובתם למיגדר
 מילתא כאילו כלל זה בו תלוויס כל חוקי תורתינו ואותו לקחו קרדום כידם
 לפלוע קדקר עם בני ישראל ע"כ מוכרחים אנחנו לברר טענות . ראשונה
 לא ידענו מה מיגדר מילתא שייך כאן אם לגרור שלא יכואו אחרים לאכר
 עלמם לדעת ע"כ התירו לזולל כמי שנכנס לספק מע"ל כי בראות השאר
 כמה כיוון נוגע להם במוקם ולמשפחה בענין קבורתם בהרחיקנו אותם
 משאר קברות וע"כ יהיו נוסרים עוד מאכר עלמם לדעת זה אינו כי
 אחר שדבר זה נורע לכל שמע"ל יקברוהו הרחק משאר קברות וזה כמה
 שנים מועטים שאנשים מועטים אע"ל וקברום הרחק משאר קברות . א"כ
 כבר כ"ע ידעי זה וכל מי שמע"ל וראוי הפקיר כבודו ולא חש לא לזלוולו
 ולא לזלוול משפתחו ולא חס גם על נפשו וא"כ מה תועלת תבוא בידה
 האוי מיגדר מילתא שעושינן . שנית דהא המע"ל הוא אחר מעיר ושנים
 ממשפחה כי אפי' הנוגרים שדבר קל לאע"ל וגם לכבוד יחשב להם עכ"ז
 בעיר גדולה שיש בקובה כמאה שף או חמשים שף נפשות לא ומלאו מע"ל
 בכל שנה אחר מב' שפים וכ"ש אנחנו עם כנ"ו המוזהרים בזה הדבר רחוק
 שימלאו מע"ל אחר או ב' כנ' או ד' שנים וא"כ בעבור חשש איוה פרטים
 אם ומלאו ניקום נגזור ונזלוול כמי שמן הדין אין לו דין מע"ל . ומה גם
 שדעת הרמב"ם מן הדין מותר לקבור רשע א"ץ וכו' כמ"ש . שלושים
 אפי' והכינן להו לחכמי ווהרן כל דוליייהו שום האיש הר"י עקרוש מע"ל הוא כפי
 דעתם הרי קובחנו לענין קבורה וגם מקום קבורתו נתפשטה הלכה בהרמב"ם
 שקוברין רשע

כבוד סי' ב יעקב

רשע וכו' לא הא החמירו כמע"ל במקום קבורתו לחוש לס' האומרים אין
 קוברין וכו' א"כ די לנו להקמיר שלא לקוברו לכתחי' אבל אחר שנקבר
 נגזור עוד שמה יבואו לקוברו לכתחי' זה הדבר שהשכל מרחיקו אם בנוירות
 חו"ל אמרו' אין גוזרין גזירה לבוירה בדבר שאינו רק חומרא מאכותינו
 ניקום וניגזור ועוד אפי' להפוס' ככל רשע אין קוברין א"ץ דינא דגמרא
 הוא כבר הוכחנו שמדינא דגמרא אינו לא לכתחילה אבל אם כבר נקבר
 אין להוציאו ולא שייך למיגדר מילתא שמה יבואו לקוברם לכתחילה ועל
 כן למגדר מילתא גזרי' להוציאו אפי' נקבר זה אינו
 דדבר זה מסור ביד החכמים וליכא למיחש למוטעי . רביעית מי נחן כח
 לחכמי ווהראן למיגדר מילתא דמ"מ ב"ד כעינן וחכמי ווהראן הם רק שנים
 ואם למורים קבלום להיות גוזרים לא קבלום ומה גם אף כי היו ג' ב"ד
 כיון שכזמננו זה אין לנו דין ב"ד מומחים כבר מבואר בספרי הפוסקים
 שכמה פוס' ס"ל כי אין כח ביד ב"ד שלנו לגזור גזרות אפילו למיגדר
 מילתא בלא הסכמת אנשי העיר ודוקא יש להם כח ע"ז דהלכור במקומם
 כב"ד הגדול וע"כ הם שיש להם כח ע"ז יעווין בספרתם ; חמישית דאפי'
 יש כח בידם לגזור למיגדר מילתא דוקא אם העונש אינו מניע רק לו
 לכוף אבל אם העונש מניע למשפחהו מכין זה להם או לגדור גדר ולגול
 חרפה ובזוי לכל בני המשפחה .

ומעתה

קם דינא ואיתכרר דינא דהמע"ל בודאי אעפ"י שנתפשטה
 הסוראה שלא לקברו בקברי ישראל מ"מ אם כבר נקבר
 אסיר לפנותו ושלא כדיון עשו שהוציאו הר"י עקרוש מקברו וכ"ס שאין לו
 דין מע"ל . א מלך שכרותו אבל הואלימיט וא"ז לדעת . ב שלא אמר הוא
 אוכל הואלימיט ואין כאן אומדנא דמוכח שמדעת עשה תלינן מאיזה סיבה
 אכלו . ג מלך עדות הרופא שלא מת מאותה אכילה כמ"ס לעיל וא"כ הרי
 הוא ככל אדם מושראל ושלא כדיון עשו להוציאו מקברו ולזלזל בכבודו ולגול
 חרפה ע"כ בני משפחהו וגם משום מגדר מילתא לא שייך בנ"ד כמו שהוכחנו
 ומעתה אבאר השורש הק' כיון שאין להר"י עקרוש דין מע"ל ושלא כדיון עשו
 להוציאו מקברו ובני משפחהו באו בטענת כבוד המת וכבוד המשפחה
 ורזים להוציאו מקברו זה האחרון אם הדין נותן להוציאו מקברו כדי לגול
 מעליו ומעל משפחהו חרפתם זאת או לא .

הנה

הש"ע סי' שס"ג סק"א פסק וז"ל אין מפנין המת וכו' ובחוק שלו
 מותר אפי' ממכובד לבזוי מותר שערב לו לאדם אצל אבותיו וכן
 לקברו בא"י מותר וכו' ועו"ס וכתב קב"י שם וז"ל דוקא משום האו כבוד
 מפנין

כבוד סי' ג יעקב יא

מפנין שערב לו לארס שינוח אלל אבותיו אבל משום כבוד אחר לא עב"ל
משמע דחזן מכבוד זה דאלל אבותיו חזן מפנין וכפ"ז אס יש להר"י עקרוס
אבותיו קבורים שס מותר לפנותו לקברו אללס אבל אס חזן אבותיו קבורים
שס אסור לפנותו עוד הפעם משום כבודו וכבוד משפחתו וא"כ כיון שאין
אבותיו קבורים שס אסור לפנותו .

אבן אחר ההתכוננות נראה דאפי' חזן אבותיו קבורים שס וכולים לפנותו
דטעמא מאי אלל אבותיו מותר לפנותו דאיונן אמדינן דעתיה
שערב לו אלל אבותיו וא"כ כ"ס כנ"ד חזן אמדינן דעתיה דניחא ליה
לקבר בתוך קברי ישראל ולא הרחק מהם . וכ"ס דמה שקברוהו בקבר
האחרון הוה הוא כדו לבנותו פשיטא דניחא ליה להקיר החרפה הזאת מעליו
כמ"ס הכ"י דוקא משום האי כבוד מותר לפנותו שנות לו וכו' זה דוקא
אס משום כבוד לחוד אבל להקיר חרפתו גם הכ"י מורה . ועוד דודאי
ערב לו לארס ליקבר בתוך קברי ישראל אחיו מליקבר יחידו כי כמו שניחא
ליה עם אבותיו כבר ניח"ל עם קברי ישראל . ומ"ס הכ"י דוקא משום
האי כבוד בא לאפוקי שאר כבוד כמו מקבר בזוי לקבר מכובד . אבל לא
לאפוקי מקבר יחידו ברד מחזן קברי ישראל א תוך קברי ישראל וע"כ שורת
הדין נוחת עם בני משפחתו לפנותו ולקברו תוך קברי ישראל . וזו ישראל
יגילנו משגיאות ויחיר עינינו בקורתו . כ"ד החותם פה מתא תלמסן יום
ר"ח אול שנת התרכ"א לפ"ג :

הלעיר

חיים בלייח

ס"ט

סימן ג

וזה אשר השיבו גאוני ארץ מעיות"ק ירושלם תוכב"א הרב הגדול ראש
כ"ד מקורס וריס מתא אי דודוס יע"א רב יצחק נר"ו המלאך רפא יהיה
בעזרו . בע"ס כיה היין ואתו עמו הרב המופלא
הרעת שבירושלים רב גובריה ורב חיליה . כמוהר"ר **יוסף נסים**
בורלא נר"ו אשר אור תורתו זורחת כס' מקור ישראל
ס"ל יג"ע כור"א .

מעשה

מעשה שהיה כך היה שהר' יעקב המנוח נ"ע מחמת כעס וכו'
 ושכרות שהם עשרה זלמיט ומתוך כך פלה וכו' הרופאים
 ונתנו לו רפואות עד שהקיא אותם ועבר כמו שכעה ימים הכביר עליו
 חליו ומת והרופאים אמרו כי לזאת מ מחמת הסס של זלמיט ששחה
 כ"א מחמת חליו ישן שהיה לו מקורם ולא ידעו מזה אנשי העיר וכבוד
 עשו לו כמותו ודרשו עליו כמנהגם וקריש ואפילות ופיוולת ואחר עבוד חיזה
 ימים קמו חיזה אנשים וסלכו אלל הקומיטי אשר בעירו היה עוב"י ווהראן
 וע"א והודיעו קדבר להקומיטי כי מיתתו היה מסיבת הזלמיטי אשר שחה
 כי הוא סס הממית ומת מחמת זה והו"ל כמאכר עלמו לרעת דנדיך לקוברו
 במערת מאכר ע"ל . ובכן דייני וחכמי ווהראן וע"א גורו אומר שיוליאו
 מקברו ויקברו אותו סס במערת הנו' וכן עשו סוליאורו מקברו ויקברו
 אותו סס ולא חשו משום יקרא לחיו כי אחיו הגדול מהם הוא איש ידוע
 ומפורסם חפץ חקר ומרבה להטיב וכיתו בית ועד לחכמים ארמו ופרחי
 ובפרט שלוחי בולל ות"ח גדולים ועלומים אוכלים על שלחנו תמיד כל
 הומים ועושה לרקות בכל עת אשר אין איש בכל ערו אפרוק ואנפיות
 עושים לשלוש ולרביע ולנפורסמות אין לריך רחיה כי כשרואה ת"ח מחכמו
 ומנשקו ומכילתו לביתו דחיל ומוקיר רכנן אשר לא היה כמוהו וגם לא חשו
 לכבוד משפחתו כי רבה היא והמורים האלה לא ידעו ולא יכונו ולא העמיקו
 במשפטי ודיני מאכר עלמו לרעת ואמת נקרא מאכר עלמו לרעת ואפילו
 לשיטתם כי דין מאכר ע"ל אית ליה עם כל זה לא מלאנו ולא ראינו כסום
 פוסק שיאמר שאחרי שנקבר במקומו שיוליאו מקברו וע"ז בני משפחתו
 שאלו בכל תפלות ישראל שיאמרו להם אם כדון עשו המורים הללו או לא
 ושלחו שלחם לפני עטר מוה"ר ראש"ל הרב הגדול סבא דמשפטים מלך
 ורושלים כמוהר"ר **מרפ"א** יל"ו והשיב תשובה נוחת דלא טוב עשו המורים
 הללו להוליאו מקברו וכ"כ שלחו לכמה מדינות ממערב
 הפנימי ומערב החילון וע"א בולם כאחד נלכו כמו נד וענו ואמרו דטעו
 המורים של ווהראן וע"א בסוראס זאת ואחריהם קם אחד המיוחד בכל
 ערי אפרוק הוא יודינו מע' סרב המוכהק מאיר ככרן כמוה"ר ר' חיים
 בליות הי"ו אשר אור תורתו זורח בעוב"י חלמיסן וע"א ועשו פסק ארוך
 ע"ז ועלה כהקמתם שלא לנו ופה המורים הללו והפסק הנו' שלח אותו
 לעוב"י אומר לפני מר אסוכינו וידידנו חובת עין יעין ארו"ן ארו בע"ס
 שמע אברהם סול קראש רישא דהקבא מאריות דאברהם כמוהר"ר
 אברהם

אברהם פאלאג'י הו"ו ר"מ ור"מ בעוב"י אומיר יע"א גם הוא
 עלה בהסכמה ויסק"ס אברהם להלכה ולמעשה כי סעלוב
 הנו' יעקב לא מת מסיבת הזלמיט ולית ליה דין מע"ל ולרד"ה משום פגם
 משפחה עמד א"ס לרי"ך להוליאו מקברו ולקברו במקומו משום פגם משפחה
 ואס"ף וקכ"ן כל סברות הפוסקים והעלה להלכה והסכים עם הרב הפוסק
 חיים עד העולם וכו' לך נ"א וראה והרב הגדול מגן אברהם הו"ו בק"ש
 מאתי הקותם הראשון שגם אני אעבור ככל דבריו ולכתוב מה שיעלה
 פמנודתי והגם שאינו לרי"ך למודע'י כי רב נוכריה ורב חיליה ותורתו
 מכרות עליה מי כמוהו מורה עכ"ו מרוב ענותנותו גדול הנאמר באברהם
 פנה אל האזוב שית ולחק כי כל שומע ינחם לו ועפ"י נורתו מלך
 נענתו לו ראשי וכתתי מעט מוער ממה שעלה מנודתי ככל אשר כתב
 והורה גבר הר באברהם אהבו וכו' כי לו המורים לריכין
 לכפרה על אשר עשו והוא רחום וכפר ובהיות כי הרב הפוסק
 מעוב"י הלמיסאן יע"א בק"ש מאת הרב הנו' גאון עוינו מגן אברהם
 הו"ו כי יעבור על דבריו והרב מרוב ערדותיו ועול הלבור אשר עליו
 משכימים ומערובים לפתחו ערב ובקר ולהרוס ומד' כנפות הארץ יבקשו
 קורה מפיהו לכן בק"ש מאיתנו הח"מ למען נעמוד על פסקא דרינא מאת
 מע' הרב מחיה חיים יחיהו ואנחנו הגם כי אין הפנאי מסכים עמנו
 כידוע לכל באי שער עירינו הקשכנו לקול מאמרו כי גורת מלך היא ואין
 פוטר אותנו ואמרנו וענינו לקרות את כל הכתוב לחיים וחפץ ה' כידונו
 ולית כיר"א

הנה ראשית דבריו הרב הפו' חיים עד העולם וכו' הביא לנו השורש
 הראשון מהו הדין המע"ל בענין אכולות דגרסי' כאכל רבתי
 וכו' המע"ל אין מתעסקין עמו לכל דבר ואין קורעין ואין חוללין עליו ואין
 מספידין עליו אכל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אכלים בללו
 של דבר כ"ש כבוד לחיים מתעסקין בו וכל שאינו כבוד החיים אין מתעסקין
 בו עכ"ר ופשטא דכריותא משמע דעל הקרובים הראויים להתאכל עליו מיוור
 ועל קחני אין קורעין וכו' לא שהרמב"ן ה"ר הטור כסי' שמו' פו' דכריותא
 קחני אין מתאכלין מיוורי כרחוקים שמת"ת לא לכבוד בעלמא אכל הקרובים
 הראויים להתאכל מרינא קורעין וחוללין ומתאכלין עליו כאחד ושר' וכ' הב"ו
 זה בן פו' הרמב"ן בת"ה וכו' לרבר הקרועה חיובא הוא וא"ת זו שאינו
 עושה

עושה מעשה עמך פטורים ממנו אף הן לא ינחנו עליו אכילות ואין עומדין
עליו בשורה ואומרים עליו ברא"א אס אין נוהגים עליו אכילות עכ"ל ודבריו
דברו ע"ס הן וסטור הכיח דברו הרמב"ן ז"ל באין חולק וע"ס משמע
דס"ל דכן דעת הרא"ש והר"ף ז"ל בדעת הרמב"ן ז"ל קיומו וכפירט שלא
בת' וא"א הרא"ש ז"ל חולק בדרכו וכו' והכיח דברו הרמב"ן ז"ל באין חולק
וכו' ומשמע שגם הר"פ ז"ל קאי בדעת הרמב"ן אכל הרמב"ם ז"ל בפ"א
דאכל כתב שאין מתאכלין עליו וכו' אכל עומדין עליו בשורה וכו' ת"מ
יש לומר דת"ס אין מתאכלין היינו הרחוקין דאין מתאכלין רק לכבוד
בעלמא וכיון שהר"ף והרא"ש ז"ל שלא פו' מיירי ברחוקין כמ"ס סטור מסך
טעמא דב' הרמב"ן ז"ל דאי אין מתאכלין איך עומדין עליו בשורה ואומרים
ברכת אכלים. סנה גם דברו הרמב"ם ז"ל יש לפרשו הכי אכן ראיתי להב"י
ז"ל שס' שכ' בפו' דאין מתאכלין עליו כלל ולא ידעתי מתיכן כה לו זה וכו'
ולענין הלכה פסק הש"ע בכ"י ש"מ"ה כס' הרמב"ם ז"ל דאין מתאכלין שמיירי
בקרוכים ע"ס והדבר תימא איך סניח דעת הרמב"ן ז"ל דקאי סטור כוונתיה
וכן הוא סברת הר"ף והרא"ש ז"ל מדסכיח ס' זו סטור באין חולק ופסק
דברו הרמב"ם ז"ל ומה גם דהרמב"ם ז"ל סתמא קתני ושכך אי' הרמב"ן
המפורשת וכו' עו"ס .

והנה ברודן לכאורה נראה דכ"ו דוחק גדול הוא לפרש בן בדעת
הרמב"ם ז"ל דמיירי ברחוקין ולהשוות הדעות דהרמב"ן ז"ל
אינו חולק עם הרמב"ם ז"ל . מאחר דמלכד דמין שס בכ"י ז"ל כת' בפו'
דפלוני . עוד זאת גם בפו' על הרמב"ם ז"ל שס כתב בפו' מרן ככ"מ
דלדעת הרמב"ן ז"ל ס"ל דאכילות הוא כבוד למתים והרמב"ן חולק ע"ס .
וב"כ שס הרב לת"מ ז"ל וב' דמהסו' דפ' נגמר הדיון דמ"ו ע"כ מוכח
כן דקאמר ואי ס"ד כיון דאקבור הויה ליה כפ"ה לואכלו משמע דאכילות
כבוד המתים הוא וכו' וכן פו' רש"י ז"ל בפו' המשנה ולא היו מתאכלין
עליוסן כרו שתהיה כוונתם כפרה עליוס משמע דאכילות כבוד המתים הוא
אכל הרמב"ן ז"ל חולק על רבינו ואמר דמדאמרוסן ברכת אכלים משמע
דמתאכלין אכל הסונייה הנזכרת הויה סיעתא לרבינו ז"ל בדכתיבנא . וכ"כ
הש"ך ז"ל דהרמב"ן חולק ע"ס וכ"כ מהר"ש ז"ל בס' פרו דרוק וז"ל יל"ר
דברו מין דנר' דחולק עם הרמב"ן וסטור שכתבו שהקרוכו' מתאכלין וקורעים
והוא סתם דבריו הרי דסבר בדעת מר"ן דאין מתאכלין היינו אפי' הקרוכים
וב"כ הבאר הגולק שס וכ"כ בס' שכט ואורה סו' של"ד וכן בס' ז"א סו'
קנ"ו

קנ"ו וקנ"ח ע"ש . ובכ"ן חנון חנון לנו לא דברי מרן ז"ל דפ' כהרמב"ם ז"ל הגם דהרמב"ן חולק עליו .

אלא דעומד לנגדו ראות דהרמב"ן ז"ל הכיח ראיה חזקה ותקיפה דאי חנון מתאכלין אמאי אומרים ברכת אכלים ומה יענה הרמב"ם ז"ל לזה . וכן ק' לרעת הרמב"ן ז"ל מה יענה לסוגיית דפ' נגמר הדין דמשמע דאכילות הוא כבוד למקום כמ"ש הרמב"ם ז"ל וק' להרמב"ן ז"ל וממילא ק' להרב לח"מ ז"ל דהכיח סיעתא להרמב"ם מהאי סוגיית . איך לא הקשה להרמב"ן ז"ל מהאי סוגיית ולהרמב"ם ז"ל מוניה וכיח דב' דמכרוכין עלויה ברכת אכלים וכו' .

והנראה לנו לומר דלהרמב"ם ז"ל לא ק"ל קו' דהרמב"ן ז"ל דאי חנון מתאכלין אמאי אומרים ברכ"א דו"ל לומר כיון דפסק דכללו של דבר כל שהוא לחיים עושים א"כ כיון שכברכת אכלים איכא כבוד וברכת לחיים הוא יגדור את הפרלה וכו' לכך מכריכין ברכת אכלים . וכן ראיתי להרב מוהריק"ש ז"ל בס' ערך לחם אחר שהכיח דיני המע"ל כסיום דבריו כתב ואומרים עליו ברכת אכלים מפני שמתפללים על החיים הוא יגדור את הפרלה וכו' וכ"ש כבוד לחיים כגון הכראה וכיוצא בה עושין וממילא אולא ראיות הרמב"ן ז"ל ושפיר כת' הרמב"ם ז"ל ומכריכין ברכת אכלים .

ובמו כן ניכל לישב דעת הרמב"ן ז"ל דלק"מ מסו' דפ' נ"ה דמשמע שם דהאכילות כבוד למתים ומשו"ה חנון מתאכלין דהתם קאי להרוני כ"ד דשם איתמר בהדיוח במשנה ולא היו מתאכלים עליוסן וה"ע כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפו' המשנה שאין ראוי להתאכל על הרוני כ"ד לפי שאין עונותיהם מכופרים עד שיתעכל הכשר והאכילות חנון חיוכו אלא כשקומים הקבר ובאותה שעה אינו בני אכלות והועיל ונרחו ירחו ע"ש וכן הוא מפרש בש"ס שם כפ' נגמר הדין . והא ודאי לכל הדעות דין הרוני כ"ד שנויח ממאכר ע"ל כמבואר שם בהרמב"ם דבחלקו'ת תשית למו דין מע"ל מדיון הרוני כ"ד . ודין הרוני כ"ד מהפורשים מדרכי ליבור כמבואר שם . ובכ"ן ק' להרב לח"מ ז"ל דמאי ראיה מיייתי מהך דהרוני כ"ד דאינו מתאכלין למ"ש הרמב"ם ז"ל כדיון מע"ל דבהרוני כ"ד חנון מתאכלין אפ"ו הקרובים . אבל כמע"ל אפ"ל דמתאכלין הקרובים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל ועוד יש לחלק בין הרוני כ"ד למע"ל כאשר יראה המעמיק בסוגיית ודו"ק .

ואעיקרה

ואעיקרה דמילתא קשה מאיזה מקום הוליא האי דינא
 הרמב"ם ז"ל דאין מתאכלין דאי ממ"ש כאל כל דכתי שם
 לא נזכר אכילות בפיו לא כך לשונו . המע"ל אין מתעסקין עמו בכל דבר
 רבו ישמעאל אומר קורין עליו הוי נטלה הוי נטלם אמר ליה ר"ע הנח לו
 בסתמו אל תכבדו ואל תקללבו אין קורעין עליו ואין חולנין עליו ולא
 מספידין עליו אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו כרב"א מפני שהוא
 כבוד לחיים כלנו של דבר כל שהוא כבוד חיים מתעסקין בו עכ"ד הרי דלא
 נקט אין מתאכלין עליו גם הטור לא נקט אין מתאכלין אלא נקט לישגא
 דברייקא הלו דוקא לא דפי' ברכיו דהאי אין קורעין היינו לרחוקים
 לכבוד אכל הקרובים הראויים להתאכל קורעין עליו וג"ע הרמב"ן ז"ל משום
 דהאי קרועם היא חיובא וכו' ע"ש וממילא נשמע דמתאכלין דאי אין מתאכלין
 היאך אומר כרב"ב ע"ש .

ודרך אנכ קלע"ר למ"ש הרב שלחן נבות ז"ל שם כפי' שמ"ס דרמו
 ומקשי להטור ז"ל דפי' דהאי אין קורעין היינו לרחוקין מסכרא
 דיליט ולא הביא אותו משם הרמב"ן ז"ל שכ"ב בת"ס ואיך נתלבש בעלת
 שאינו שלו והלריך להשים טעות ע"ש . והרואה יראה דלק"מ דהגם מרן
 ב"י ז"ל גילה לנו דמ"ש הטור פי' לרחוקים כך פי' הרמב"ן ז"ל בת"ד וכו' ע"ש ואם הטור
 אין קורעין פי' לרחוקים כך פי' הרמב"ן ז"ל בת"ד וכו' ע"ש ואם הטור
 ראה ס' ת"ס להרמב"ן ז"ל לא היה מב"י ז"ל שתיק והי"ל לסקנות
 למה לא הביאו משם הרמב"ן ז"ל . לא דהעיקר הוא דמב"י ז"ל חו"ל
 לשיטתיה כמ"ש מב"י בור"ד סו' קי"ב וקב"ל וקפ"ט וק"ן בר"ס ומ"ש
 ואמרה חזרה רב' בסדיוא דהטור לא ראה ת"ס הארוך לא הקלר ע"ש
 ואפשר דרין זה הביאו בת"ס הארוך וא"כ ס"י מהר קלוונתו ולק"מ ועיין
 לסרב וד מלאכי בכללי הרוב"ס ז"ל באות ט"ו עש"ב לך נח ראה :

ומעתה עפ"י האמור האמת נגיד דמ"ש הרב הפו' ינ"ו דגם דהרמב"ם
 ז"ל מ"ש ואין מתאכלין עליו פי' לרחוקים כמ"ש הרמב"ן ז"ל
 בפיו ואין קורעין דמיורי ברחוקים וה"ט דקרועת דאכילות שייכה גם
 ברחוקים וכמ"ש בפ' וא"מ דכ"ה ע"א דחייב ארס למקרע על ארס כשר
 שכל הכוכה ומתאכל על ארס כשר מוחלון לו ע"כ עונותיו ופסקו מר"ן
 ז"ל כפי' שג"ג והר"ף והרא"ש והרמב"ם פ"ט מה' אבל מפני שהוא כבוד
 לו ולהכי כמע"ל דהו"ל כבוד למתים אין קורעין וממילא דאין מתאכלין
 אכל בקרובים דקרועת חיובא הוא הא ודאי חייבים הקרובים לקרוע דאי
 משום

כבוד סי' ג' יעקב יר

משום עושה מעשה עמך הי"ל שלא להאכל עליו ואי אין מתאכלין איך
 אומרים ברכת אכלים ובכך הרמב"ם ז"ל דפי' בן כהר"ח דמכריזין ברכ"א
 מיברח דהקרוכים מתאכלים וכמ"ס הרמב"ם ז"ל והשתא כל הפוסקים
 שוין הרמב"ם וסר"ף וסר"א"ש והטור ומרן כס"ע כולם כ'אחר סברו מרנן
 דאין מתאכלין הרחוקים אבל הקרוכים מתאכלים וה"ע כיון דהקריעה
 והאיכול דרחוקים הוא לכבודו של מת קרו אמרו כ"ס כבוד למתים אין
 עושים סרכים אבל הקרוכים שקורעין ומתאכלין אינו משום כבוד המת
 אלא בשביל כבודם שלא יגרע כבודם ע"ז ג"כ ומסו"ס קורעין ומתאכלין
 וכן משמע מדברי הרמב"ם והטור"ר והס"ע ז"ל דפרט אלו סרכים לב'
 בכוח סרוני כ"ד ומע"ל והפורשים מדברי לכור . דכל אלו הוי לרכים
 הרחוקים מן המת ונבי פורשי מנ"ל פי' ואמר אחיהם וקרוכים לוכשים
 וכו' דאף הם אינן מתאכלין . גם ממ"ס ומכריזין עליו ברכ"א ואי ליכא
 אכלים שמתאכלין עליו אין מכריזין וכמ"ס להר"ח מרן בקוס"י שמה
 גבי ארון העובר ממקום למקום ע"ס דהשתא ליכא למימר דמשום דאיכא
 ברכ"א הוא יגדור את הפרלה וכו' מכריזין דהא כל דליכא אכלים לא
 מכריזין ואדרבא מדברי מהר"ק"ס ז"ל דכ' ומכריזין עליו ברכ"א וכו'
 משמע דמתאכלין דאי לא"ה לא היו מכריזין אלא דהיה נר' לומר שלא
 לכרך אף דאיכא אכלים משום כבוד המת . וב"ס כבוד למת אין עושין
 קמ"ל כיון דאיכא ברכה לאכלים הוא יגדור את הפרלה הוי כבוד לחיים
 ועושין אכל לענין אכילות הא ודאי הקרוכים מתאכלים איכא דכ"ע וכן
 משמע ממ"ס הס"ך ז"ל שם בקי' שמה כזית כ' ולא קורעין משמע
 שאין קורעין עליו כלל אפי' האכלים אבל דעת הרמב"ם ז"ל והטור שהאכלין
 קורעין עליו והאי אין קורעין פי' לרחוקים ע"ס סרי דס' הס"ך ז"ל בדעת
 מרן ז"ל דהקרוכים מתאכלים אלא דאין קורעין וכו' .

ובן נראה ממ"ס הטור ז"ל שם ומרן ז"ל שם דמנודה שמת דינו
 כמע"ל אין קורעין ואין חולצין וכו' והיינו הרחוקים כדמשמע
 ממ"ס בקי' שע"ז דמנודה שמת עומדין עליו בשורה ומנחמין אכליו
 ע"ס וע"ס בר"מ סי' שמה ובפ"ו סי' שע"ז ורוק וממשמעות דברי
 הכר"ח דאכל רבתו משמע ג"כ הכי דקתני כל שאין כבוד לחיים אלו
 הרבים מתעסקין עמו לכל דבר דכתוב בפ"ו אין סרכים וכו' אבל
 סקרוכים עגמם הא ודאי מתאכלין ואפי' לדעת הרמב"ם לא דהרמב"ם
 ק"ל אפי' הרחוקין מתאכלין דק"ל דאכילותם הוא כבוד לחיים . וכל שהוא

כבוד

כבוד לחיים עושין עמו והרמב"ם ז"ל ס"ל דאכילות הרחוקין הוא כבוד
 למתים וכל שהוא כבוד למתים אין עושין וזו היא מ"ס דיוק מרן כב"מ
 אחרו שהכיה לשון סברייחא וסיומא כל שאינו כבוד לחיים אין הרבים
 מחעסקין עמו לכל דבר והיינו הרחוקין כחב וסו' רבינו דאכילות אינו
 מדברים של כבוד החיים ר"ל בכרי שיתאכלו הרחוקין והרמב"ם ז"ל
 חולק בדבר ר"ל דסו' דאפי' הרחוקין מתאכלים דיש כבוד החיים והיינו
 דכיון דמתאכלין עליו נמתלין עונותיו והיינו דאחשביה לום לאדם כשר
 והוא כבוד לחיים . והספך במוכן דוגרע כבוד החיים .

אלה

דסדר הקשה דכביתא יוסף ז"ל שס סג' לנו המרבר שכ'
 וז"ל והרמב"ם ז"ל כתב בפ"א שאין מתאכלין עליו כלל דלא
 ידענו פי' ומאין בא לו לפרש הכי לאפשי פלוגתא בין הרמב"ם להרמב"ן
 ז"ל ולעקור דין אכילות כלל לא ודברי הרמב"ם ז"ל לרוכין פי' לפ'
 דבריו דסתראי נינהו ממש כתר הכי ועומדין עליו בשורה ומכריזין
 עליו ברכת אכלים

ובחופשנו

מלאנו ראינו להנאון המשוכח מפי כמה גאוניס מאשכנו
 ומספרד ה"ס הרב המפו' תהלתו משוכח מספריו הנעימתיס
 אשר כל קורא חך יטעם הוא הרב הגדול כמהור"ר משי"ח ז"ל בספרו
 היקר ונעלה כרך של רומי כסו' י"ד ע"ס דהאריך והרחיב ולא הניח
 פינה וזוית שלא הלך בו וטיוול קצרות וארוכות ודרך קצת בכל אשר כתבנו
 ע"ס נפלאות מתורתו . ויש דברים לויש וליתן כהם אכל אין הפנאי מסכים

ומעתה

מכל מ"ס נראה דכנ"ר לכ'ע קורעין ומתאכלין עליו ואפי'
 כשנתיח דהוא מע"ל כ"ס וק'ו דהאי גכרא לא מת מסאי סמא
 משום שאכל עשרה זאלמיט דהלא האריך בחוליוו ולא מת חכף לאכילתו .
 ומה גם שיש בידם ראפופרט מהרופא שלא מת מזה וגם פעה"ק שאלנו
 להרופאים אשר נדעם כי הם רופאים בקיאים ומומחים וכולם פה אחר
 אמרו כי אינו ממת קזאלמיט באכילת עשיה מסס כ"א כחמישים ולכל
 הפחות ארבעים ובניר בזה אין כאן מיתה אין כאן סכנה הא ודאי דלא
 אמרו' דאין מתאכלין עליהם אלא הרי הוא באחד מישראל להתאכל עליו
 ככל הראוי וכיון דלא נודע בכירור שהיה מע"ל לא הוחזק בחוקת רשע
 המורד בדת משה ק"ילה ועושה מעשה עמך מיקרי ומשום ספיקא דאפשר
 דהוא מע"ל לא עכדינן עוכדא דאיכא פגם משפחה כי גדול כבוד הכריות
 דהם בני או"ו וככל אשר קורה הרב הפוסק ינ"ו ממ"ס הרב ח"ס ז"ל ע"ס .
 ומעתה

זמעתה

נבא להשורע הכ' לבאר מה שאמרו אין קוברין רשע אלל
 לרוק ואפי' רשע חמור אלל רשע קל כדאי' בסנהדרין דע"ו
 יע"ש ע"ו כ' הרכ הפו' וז"ו דמשמעות סוגיון דהכי הלכתא באין חולק
 ופקו הרי"ף והרא"ש ז"ל באין חולק והטור והש"ע סי' סס"ז וכל הפוסקים
 פסקו הכי באין חולק ומעתה יש לתמוה כינר נתפשט ההוראה להקל בדבר
 ומעולם לא ראינו מי שדקדק בזה ולא הוגד לנו שיש עיר בישראל מרקרקין
 שלא לקבור רשע אלל לרוק וכאשר ראינו כמה פושעי ישראל היודעים
 שעברו על כריתות ומויתות כ"ד וקוברין אותם אלל לרוקים וכ"ש שבכל
 מקום קוברין רשע אלל רשע חמור באין פונה פה זולת כמומר ומע"ל
 מרקרקים הרכה שלא לקבור בתוך קברי ישראל ונריך לדעת על מה קמכו
 בדבר .

על זה

נאמר לו דאם לא ראה בעינו או לא הוגד לו אין ראיה
 ודאי בעירו או בכל אפי' רוקה לא ידקדקו אין לומר דבכל
 המקומות אין מרקרקין דהא ודאי אם נודע שהוא רשע הא ודאי אין קוברין
 אלל לרוק היבא דמת ברשעו ולא עשה תשובה ואם נודע שעבר על כריתו'
 ועל מיתות כ"ד אנו כדירן פעה"ק ירושלתי' ובכל מקום אשר חכמים
 ורבנים מנהגים ומנהלים את האן קרשים ובתי דינים . יושבים על מדין .
 הא ודאי אם יארע כי אחר מהם עבר עברה כיד רמה חכף ומיר מלקין
 אותו ועונשין אותו עד שיחזור בתשובה ויתודה על חטאתו אשר חטא ואחרי
 שחזר בתשובה הרי הוא בעל תשובה גמור ובמקום שבעלו תשובה עומדים
 אין לרוקים גמורים וכולין לעמוד ומכואר בסו' סס"כ דקוברין בע"ת אלל
 לרוקים ע"ש ומה גם דאית לנו מקומות מקומות ידועים לחסידים ומערות
 למשפחות משפחות המיוחסות ולא היה לו להר' הפו' וז"ו לדבר כזאת
 כ"א על עירו וערי אפריקה שמנהלים ומנהיגיה הם הקומיטיו והפריווידאן
 הקונסיסקוואר ומסיכון היה לו לראות או שיגידו לו שמרקרקין שלא לקבור
 רשע אלל לרוק האם רבניה וחכמיה ודיוני העיר וכולין לפטוע פה ולומר
 זה המת רשע גמור היה מחלל שבתות היה כועל ארמית היה וכיוצא מעבירות
 שראוי לקרותו רשע משום שלא חזר בתשובה בכדי שיאמרו לא יקבר רשע
 זה אלל לרוק הא ודאי לא ישמעו לו ומע"ל זה לא יקרא כ"א פעם כיוכל
 ואפי"ה בכ"ד מי יאמר לנו דלאו כשנאה היה דבר זה שעשו או לקנטרו
 לאחיו המשובח והמפואר כפי כל חי המלך שלמה וז"ו וחש"ל"א א"כ קר
 מסר תמיהתו .

ומ"ש

ומ"ש עוד הרב ספו' יל"ו דאחרו התכונות בק' הפוסקים ז"ל מלא
דין זה דאין קוברין וכו' מירו פלונתא לא נפיק ומנחתו שהרמב"ם
לא קי"ל להלכה בן שלא סוכיר דין זה בק' בלל משמע שאין הלכה כהאי
מומרא וע"ז קמכו הראשונים עכ"ד .

והגן בדיון נאמר הנרבר הזה יקלח הרב ספו' יל"ו דאין כאן שום חולק
דהגם שהרמב"ם ז"ל לא כתבו בחיבורו דאין קוברין רשע אלל
לריק כפי' באשר נקט ליה מרן ז"ל ופקקו בש"ט סוף כל סוף פסק דין
המשנה הנאמרת בפ' נגמר הדין למ"ז ע"ה דהרונ"י ב"ד לא היו קוברין
אותם בקברי אבותיהם דעלה קאמר תלמודא שם זכ"כ למה לפי שאין
קוברין רשע אלל לריק וכיון שהרמב"ם ז"ל פ' דין המשנה כפי"ד מהלכות
סנהד' ה"ט ובפ"ה מה' אבל ס' ה' דלא היו קוברין אותם בקברי אבותיהם
הא ודאי דס"ל להר"מ ז"ל הטעם הו' משום דאין קוברין רשע אלל לריק
כיון דלא אהמרה בש"ט אחר בכדי לומר שמת' אחר לא היו קוברין וכו'
ולאו מת' אין קוברין וכו' וז"ע וברור .

עוד כתב הרב ספו' יל"ו וז"ל ומעתה יש לתמוה מניין להרמב"ם ז"ל
דלית הלכתא הכי כיון דהך מומרא סובאה בסנהד' באין חולק .
וגר' דס"ל להר"מ דמתה דמסוק בסוגיין ט' דאין עושים ד' קברות להרונ"י
ד' מיתות ב"ד וקאמר הש"ס דהלכתא גמירו לה משמע ליה דהדר ביה
מהך דאין קוברין דכיון דחייבי הרונ"י ב"ד כל חד קיל מחבריה עכ"ז באה
ההלכה דאין עושין רק' ב' קברות וקוברין רשע קל אלל רשע חמור ממילא
גם רשע אלל לריק קוברין דהא ודאי אין לריק שיעשה עוב' ולא יחט"ז
והו"ל שאר רשעים אלל לריקים כרשע חמור אלל קל דקוברין אותם אהדרו
ושאני הרונ"י ב"ד שמתקנין ליהו קברותו בפ"ע דהלכתא גמירו לה ולא
מת' דאין קוברין ומנינו כמלכו ושרא ומלכו ב"ד שאעפ"י שהיו רשעים כהם
היו נקברים בקברי אבותיהם הלדוקים ומנינו בירבעם שחטא וסחטיא כתיב
בו וישנב עם אבותיו (מ"א י"ד) ע"כ ס"ל להרמב"ם ז"ל דלית הלכתא כהך
מומרא דאין קוברין וכו' וע"ז קמכו ככל תפלות ושראל שאין לדקדק בדבר
וכבר נתפשט הסודאס בהרמב"ם וע"ז ועל כיוצא בזה אמרו אפילו יבא
אליהו אין שומעין לו שכבר נהגו העולם בהרמב"ם ז"ל עכ"ד .

ולעד"ן גם כזה לא לרק בדבריו הרב ספו' יל"ו באשר יראה שמעיון
וקוא להנה הרב הפוסק ר"ל בדעת הרמב"ם ז"ל כיון דסוגיין
פריך וליתקנו ד' קברות ותו' הלכתא גמירו לה קדר בוק מסאי ט' דאין
קוברין

קוברין רשע אלל לריק ולהכי לא פסקה הרמב"ם ז"ל אבל הרואה וראה
 דאין זה מחורר ואין כונת הש"ס כן דהא בנמ' רצה למילף מהאי דאין
 קוברין כי כמו דאין קוברין רשע אלל לריק כך אין קוברין רשע קל אלל
 רשע חמור ולהכי מק' הש"ס דא"ס דולפיו' מוכיח דאין קוברין רשע קל
 אלל חמור ליתקנו ד' קברות לר' הרוני כ"ד כיון דהוי קל אלל חמור
 וע"ז פריק ליה הש"ס דמה שנתקנו כ' קברות ולא ד' הוינו משום דהלכתא
 גמירי לה אבל לעולם האי ע' דהג"ל לא קאי למ"ש במשנה לא הוי
 קברות אוקס כקברו אבותיהם לא ע' דמילתא דלא הוי קוברין וכו' הוינו
 משום דאין קוברין רשע אלל לריק ומה שלא תקנו ד' קברות לא כ' הוינו
 משום דהלכתא גמירי לה וז"פ וברור לעתיקי משדים וכ"כ הרמב"ם ז"ל
 בפיו' על המשנה וז"ל ואלו הכ' קברות הלכה גמירי לה ואין לה ראייה וסמך
 בכתב לא קבלה כלבר ע"ש וכ"פ רבו' בה' סנסרין פי"ד ה"ט וז"ל הכ'
 קברות דבר זה הלכה מפיו השמועה ע"ש . וכן משמע ממ"ש בפ"א
 מה"א ה"ט וז"ל ואין נקברים עם אבותיהם עד שיתעכל הכשר ע"ש
 דמשמע דקודם לכן א"א לקוברם כקברו אבותיהם דאין קוברין רשע אלל
 לריק אבל בשיתעכל הכשר ונתכפר בתבואה שם בש"ס אזי ילא מכלל רשע
 וקוברין אותם אלל אבותיהם והראיה שסביא ממלכו ישראל ומלכו כ"ד לא
 שמה מתיוא דכמו דמלינו דיש כמה שינויים באיזה דינים ומשפטים בין
 הסרוטות ובין המלכים גם בדיון זה נשתנו מלכו ישראל ומלכו יהודה .

ומ"ש ורלה להכריע דקוברין רשע אלל לריק דהא וראי אין לריק בארץ
 וכו' כנו' אחר המת"ר לא דק דהגם דאין לריק בארץ וכו' לא
 בשביל זה תלילה ליקרא בשם רשע קל וכו' דקוברין אהדרו דלא נאמר בש"ס
 דאין קוברין רשע חמור אלל קל לא כנון הנשרפין ולנסקלין וכו' דב'
 רשעים גמורים לא דזה הוי קל וזה חמור דאתחוק היסורא כשניהם אבל
 שאר בני אדם לריקים הגם שאין לריק בארץ וכו' לא מוירי דעבר על א'
 ממקוויבי ד' מיתות כ"ד ואיך עשה את דמ'ו להני לריקי בסוג רשע קל
 שרי ליה מאריה והגם דלריק בעי כפרה כמ"ש בש"ס בפ' גגמר הדיון
 דמ"ו ע"כ דאבע"ל קבורה משום כפרה או משום כוונא וקאמר אי משום
 כפרה לריקי כפרה לריכו ותי' אין דכתוב אין לריק בארץ אשר יעשה טוב
 וכו' ע"כ מ"מ אינו בסוג רשע קל וז"פ וברור .

ובבין כיון דנפל היסור נהרוס הכנין מכל אשר כתב הרב הפוסק יל"ו
 בד' הרמב"ם ז"ל דהא וראי דין זה דאין קוברין רשע אלל לריק
 וקיא

והוא הלכה מוסכמת גם לר' הרמב"ם ז"ל וליבא שום חולק והנ"ס שראינו
 להרב ח"ס ז"ל כפי' שמ"א דקבר כן כרעת הרמב"ם והיתה העלמ' מהרב
 הפו' ינ"ו עכ"ז לפי מ"ס אין דבריו נראין דהא וראי מ"ס לא היו קוברין
 אותם בקברי אבותיהם הוא משום דאין קוברין רשע וכו' ומ"ס ב' ולא ר'
 הלכה גמורו לה ובאמור :

ועפ"י האמור אודא ליה מ"ס הרב הפו' ינ"ו וז"ל ומעתה ז"ל למה זה
 ככל רשעי ישראל אפי' עברו על כריתות ומיתות כ"ד נתפשטה
 הלכה כהרמב"ם ז"ל שקוברין אותם אגל לריוקים ולא גבי הפורשים מן
 הכבוד והמוריו ומע"ל נתפשטה ההוראה כהפוס' דאין קוברין וכו' ו
 ומרחיקין מקום קבורתם מקברי ישראל ונראה דטעמוהו דרבנן דהחמירו
 באו אע"ג דקי"ל כהרמב"ם ז"ל מאחר שמנינו בענין אבילות שעל המורדיו
 והפו' מה"ץ אין מתאבלים כלל אפי' הקרובים וכו' ואחיהם אוכלים ושוחים
 ומע"ל להרמב"ם אין מתאבלין אפי' הקרובים ולהרמב"ן ז"ל הרחוקים אין
 מתאבלין וזה מנר גורל עונם א"כ גם כדיון שאין קוברין אע"ג דנתפשטה
 ההלכה כהרמב"ם ז"ל החמירו באו לקברים מנר עונם עכ"ד .

ורפי האמור ומדובר אין תימא ומעולם לא מנינו דיקברו רשע גמור
 ממחוייבי ד' מכ"ד אגל לריוקים כאשר כתבנו ורמזנו מזה לעיל
 ומעולם אינו חולק הרמב"ם ז"ל כדיון אין קוברין רשע אגל לריוק הלכה
 מוסכמת הליבא דכ"ע ואין חולק ואם בשאר מקומות קוברין רשעים
 מאלו אגל לריוקים לאו משום דעושין כהרמב"ם ז"ל מאחר דרבינו סל"ה
 ג"כ דאין קוברין וכו' ככל אשר כתבנו אלא ע' הוי כיון דנפישו רשעים
 באו ועל הרוב הם אנשים גדולים כי אין ביד הדיונים לעשות משפט כחוב
 שוחקים ברבר מאחר כי יודעים כי אין לא ידם לקיים דגל התורה על
 חילה ושוחקים ברבר ובכן כל דבריו הר' הפו' ינ"ו כהך מילתא נרפיש הם
 ורחויים נעיקרו כי הא וראי כסתם רשע כי לא נתברר רשעתו ואפשר
 דעשה תשובה לא נכנס בסוג הא דארו"ל אין קוברין וכו' לא דוקא ברשע
 גמור דנתברר רשעתו או ממחוייבי ד"מ או מע"ל ככל חקותיו ומשפטיו
 דברקו וידעו במילתא כי היה מע"ל וכן הפורשים מה"ץ וכיוצא באלו
 אמרו דאין קוברין כאשר נבאר לקמן ביותר ביאור בע"ה :

ומעתה כנ"ד לפי מש"ל לא שייך הך דינא לעשות לו לסאיש קום הר'
 יעקב נ"ע כדיון מע"ל ולקבור אותו כקבר המיוחד להם דהלא
 לא נתברר באמת דהיה מע"ל ואפי' דהרב מהריוק"ם ז"ל בס' ערך לחם
 כתב כל הדיונים הנעשים למע"ל ובכלל דבריו כתב כפי' שאין קוברין אותו
 בכתי

בנתו קברו ישר' לא בריוחוק מקום ע"ס והו"ד הרב ויאמר ינחק ז"ל
 כח"א סו' ק"כ דפ"ט ע"ג למולף מינה להלכה בנרון דודיה ע"ס היונו
 במע"ל ממש כגון רבכל ווס ויוס היה אומר שרולה לאכר ע"ל וכערב
 ר'ה אחר לאחר מהן שהוא קרוב לנוח ממנו וכליל ר"ה קס ובכקר מלאוהו
 חלוי באילן דהא ודאי הוי מע"ל ממש כהא ודאי שפיר הכיח הא דמהרוק"ס
 ז"ל כל דונים השויכוס למע"ל ובכללן דאין קוברין אותו בקברו ישר' לא
 בריוחוק מקום משום האו ט' דאין קוברין רשע חלל פריק חבל כנ"ד דזה
 המנוח הר' יעקב נ"ע לא שמעו ממנו שאמר אפיו' פ"א שיונה לאכר
 ענמו לר' ואפיו' אמר לא מלאנו שמת חו"מ לא האריך בחוליו ובאו רופאים
 ונתנו ראפורט כי לא מת מקס הזאלמיט שאכל וגם העדות הרופאים
 שכפעה"ק ח"ו אשר שלנו את פיהם ואמרו שאינו ממית לא א"כ חבל
 לפחות מ' כנו"ל דהא ודאי יש לר' לומר דאפיו' דכונתו היה לכך מה שלא
 היה בנידור אפשר דחור בו ממה שעשה ונתחרט בדבר ואיכא למומר
 דעבר חשו' דהא ודאי לא דיינונן ליה כדון מע"ל ודיוק בדברו הר"כ ויאמר
 ונחק ז"ל דכתב המע"ל דמת ברשעו כנ"ד אין קוברין אותו חלל שום קבר
 ישר' כ"א בפ"ע אשר לא בן כנ"ד ובאמור .

אמנם

הדבר הק' ממ"ס בסו"ד וז"ל וק"ו מהרוגי כ"ד ש"ף שהיו
 מתודים סמוך למיתתם ומיתתם כפרתם אפיו"ה היה להם בית
 הקברות מיוחד להם כ"ס במע"ל שנתחייב כנפשו ומיתתו תקלתו שאין
 קוברין אותו בקברו ישר' כ"א בריוחוק מקום ע"ס . ואחר המחיר אין כאן
 כ"ס דהרואה יראה ככל פרטיו דונים של מע"ל וכל פרטיו דונים של הרוני
 כ"ד עינו יראה ולכבו ובין המע"ל קל מאד מהרוגי כ"ד ואדרכא הרוני
 כ"ד חמור הרבה ממע"ל דהנה במע"ל לא מעטס כ"א מכבוד שאינו של
 חיים ולרחוקים וכ"ז בשוא"ת חבל לכוחו בקום עשה נודעו ר"ע דקו"ל
 כוותיה הלכתא כשאמר ר"ו הוי נעלא הוי נעלא וחש לבויון דמע"ל ואמר
 א תקללהו ואל תברכהו כמבואר בכרויתא דחבל רבתי ע"ס כ"ס לעשות
 מעשה רב שלא להתחבל וכו' וכמו שהוכחנו למעלה שכלם כא' סביר מרנן
 ואפיו' לר' הרמב"ם דכתב דאין מתחבלין עליו היונו הרחוקים חבל אחיהם
 הקרובים מתחבלים עליו והרואה יראה שם בכרויתא ופסקה הרמב"ם והרי"ף
 והרא"ש והטור ז"ל דג' גדרים הם מע"ל קל מכלם דקרוביו מתחבלים
 ועושים כבוד של חיים שנית חמור ממנו הרוני כ"ד דאפיו' הקרובים אינם
 מתחבלים ואסור להתעסק בהם בין בכבוד של חיים בין שאינו ואדרכא ליוו
 לקרובים שיטאו בשלום הדיונים דהוי בקום עשה גדר קג' פירשין מדרבי

לכור

ה

ה

כבוד סי' ג יעקב

לכור וכו' מלכר שאין מחאכלון כלל לא הקרובים ולא הרחוקים
ואין עושים כבוד אפוי לחיים ואררבה חיובים הקרובים ללכוס לכנים וכו'
ולאכול ולשקות ולשמות וכו' ע"ש ומכל או הרברים נד' לעיני השמש נד'
גדרים הם והקל שכלם הוא מע"ל וקמור ממנו הרוני כ"ד וקמור מהרוננו
כ"ד הם הפורשים מד"ץ עש"כ וא"כ ק' איך הרב ז"ל עשה הרוני כ"ד
קל ממע"ל ועיון כס' כרד ש"ר מה שהאריך בזה וחזק במסמרות וראיות
כבוחות דקיל מהרוננו כ"ד עש"כ ועו"ק כמ"ש דכהרוננו כ"ד מיתתן כפרתן
מאחר שמקורים .

ואחריו המחיר הסוגיא דפ' נגמר הדין מנגדתו דשם איתמר בסדיא
דאין מיתתן כפרתם עד שיתעכל הכשר דחלק"ה למה לא
היו קוברין אותם חכף כקברו אבותיהם ואררבה שם איתמר ר"א דכפרם
לא הויה לא מכו חזו נערה דקברא פורתא וע' דאלטריוך עיכול היונו
משום דלא אעזר ופירש"י ז"ל משום דנכקע כריסו אכל לשיטתיה דכיון
שמקורין מיתתם כפרתם ל"ל עיכול וז"פ וברור . ומ"ש סרפ הפו' וז"ו
דאפוי נימא לרברי הפו' ז"ל דאין קוברין אינו לא לכחתי' אכל אם עכרו
וקברו אותו פשיטא דהא וראוי אין לפנותו מקברו והביא סמוכות לזו
עש"כ וכ"כ הגאון ח"ס ז"ל להרוי שם בסו' שמת"א ורן את הרין כמו שמת
בלאוואריטו ומלאו בו על בגדיו וכו' וקברו אותו כקברו ישראל וכו' ורן את
סדין דאין מפנין אותו מקברו דאין קוברין דשע אלל לדיק היונו לכחתי'
ע"ש ובכו הא וראוי שהמורים של אהראן יע"א לא עשו יפה לפנותו משם
אחר שנקבר אי משום נוול ואי משום חרדת סדין ואי משום פגם משפחה
וזהו כמונח דה"ר יעקב הנו' הים מע"ל אכל לפי מס"ל אין לנו לרובין לזה
דהכא כנ"ד לא הים מע"ל מעיקרא ועברו איסורא לפנותו מקברו ופגעו
בכבוד הקיים ובכבוד המת וה' הטוב י"ב . ומ"ש חכמי ווהראן יז"ו
דכיון דע' הוי משום חרדת סדין מה לנו בחרדת כיון דהוא פגם
בנפשו יפה השיב להם דאין מפנין חזן סתם ומשמע אפוי מע"ל בכלל
ומב"ש דלית ליה דין מע"ל וכו' אמור .

ומ"ש עוד חכמי העיר הנו' דמתאחר דכל כנו המשפחה אשר נקבר שם
קמו בלעקה שלא ישארוהו קבור שם ומלכר כזו משפחתם גם
השכונה נפסל להם ואיך לא ניחוש אליהם וניחוש למשפחת זה האיש עכ"ד
וע"ז בחב הרב הפו' יז"ו דאינו רואה שורש ווסור לרבריהם דהא לע'
שאין קוברין וכו' לאו משום כיוון לנדוק שהרשע וקבר אללו דודאי אין
הלדיקים מקפידים ע"ו כלל אלא שאין הדבר כשר לפני המקום ובמ"ש
בקוה"ס

כבוד סי' ג יעקב חי

בסוף דמ"ז שם פרש"י ז"ל ויתו ויקם ולא הוכשר לפני המקום שיקבר
 אללו הרי שאין הט' משום כיוון עכ"ר .
ונלע"ד דאין מבאן רחיה דה"ע הוא משום דלא הוכשר בעיני המקום
 ולא משום כיוון אלא בעיקרה הוא משום דאין להם מנוחה
 חד ובמ"ש הפרישה ז"ל בסו' ספ"כ דפו' שם אין קוברים רשע אלל לרוק
 לרוק היינו שקיים הקורה בדונו . ומסיד שנתקדם עלמו כמותר לו
 והט' בכלל משום דאין להם מנוחה יחד ע"ש וכ"כ בס' הסקידים סו'
 רכ"ג והכיתו הנאון ח"ס ז"ל בסו' של"ג ביו"ד דמעשה ברשע ח' שנקבר
 בין ההרונים וכו' כאלו כאלו להסיד את הרשע מביניהם עש"כ הרי דהנרוקים
 מקפידים שיהא רשע קבור אללם ושאינו גבי אישע שהקב"ה לא הוכשר
 בעיניו והקימו מקום דהו כחפוסת ח' לא סמוך לו דהו כיוון גדול ולסכו
 הקימו ורוק ועיון שם בס' הסקידים סו' חס"ו במתונה באמלע דיו ע"ש
 ועיון בס' מטה משה פחלק ד' פ"ב מהלכות המתה וקבורתה רקע"ז ע"כ
 דכתב הא דאין קוברין וכו' ואין קוברין כנוני אלל חסיד מופלא כראמר'
 בפ' וא"ת עילוקו למערתא דחסידו לא קבלותו וכו' ואוחא בפ' הפועלים
 כשבאו לקבור את ר"א בר"ש אמרו וקבר הבן אלל אכיו לא הניחו הנחש
 וכו' . ובתב הליוני בפ' ויתו ואל"ת מה מויק לאב או לנרוק אחר לקבור
 אללם . אלא כשהנרוקים נחים על משכבותם מנלון להם ריון עלאין
 ותחתונים ואם יקבר אחר שאינו שיהם להם כמעלה ומנעו העלונים
 מלהגיד להם וכו' . ואל"ת אם נקברים עמהם מה מויק להם הלא הנשמות
 אינם יחד לא לבסוף מניחים הנשמות על העלמות ומדברים תמיד עם
 המתים והנשמות חוזרות על העלמות ע"ש . דמכל זה נשמע דהמתים
 אין נוחים כשיקבר אללם מו שאינו שיהם במעלתם דמשו"ה אמרו אין
 קוברין רשע אלל לרוק . ומכל אלו המקומות יונא דלא כהר' הפוסק יב"ו
האמנם כד ריוקינון שפיר בנ"ר ליבא למימר סכו דכ"ז דמגיע לער
 להמתים הקבורים ויגיע להם נזק שימנעו מלגלות להם ריון
 עולאין וכו' היינו ברשע ודאי אלל לרוק ודאי . אלל הבא כנ"ד לא
 אהתחזק לרשע ודאי ותקבור סמוך לו לא ירעיון מה הוא , הגם
 כי שתה זה הסם כיון דלא היה בו שיפור להמית עלמו לא ששכונן ליה
 לרשע גמור אלא הו ספק רשע בכה"ג לא אמרינן אין קוברין רשע וכו'
 זכיו ריוק לונא דאין קוברין רשע אלל לרוק דהיינו רשע כודאי
 ולרוק כודאי ורוק , ועוד הא דאין קוברין רשע אלל לרוק היינו
 בהרונים כ"ד דאמרו כמשנה לא היו קוברין בקברו אבותיהם עלה קאמר
 וכ"כ

זכ"כ למה משום דאין קוברין רשע אלל לרוק , וא"כ יש לנו לומר דוקא
 כמו הקס דעכרו על כריתות ומכ"ר ונעשה רשע בודאי ממאי דנורו
 עליהם מיתה הקס אמרונן דאין קוברין רשע וכו' וקיינו כיון דקיס
 להו וידעו כבירור שהוא רשע ומת מחוק רשעו שאעפ"י שהתוודו אפשר
 שהוודו היה דברים בעלמא אבל לא חזרו בתשו' דאם היונו יודעים שע"י
 הוודו חזרו בתשו' גמורה מיתקם היתה מכפרת להם והיו נקברים בקברו
 אבותיהם וכיון דראינו דעכרו על מיתת כ"ר וסא ודאי היה להכעיס
 דעשו כו התראה ואפ"ה עשה כרשע לעכור על התראה הו"ל ממש מע"ל
 והוודו שעשה הו"י ספק דאפשר דלא חזר בתשו' ולהכי אמרו' אין ס' מוטיא
 מירו ודאי ולהכי אין קוברין רשע אלל לרוק אבל כנ"ד דאיכא ס' בדוכא
 אם היה מע"ל או לא הו"ל ספק ומכ"ס דלא מת מחמת זה לא מחוקינן
 ליה לרשע ואיכא ספק שמא גם על זה עשה תשובה דכהא ודאי לא אמרו'
 אין קוברין רשע אלל לרוק וכן דאיתו להרב מהרד"ך ז"ל בבית י"א דב"ן
 כ"א דכ"כ כאשר כתבנו ע"ס ורוק . ועוד דלא הקפידו שלא לקבור אלל
 איש בנוני אלל חסיד מופלג אבל איש בנוני אלל לרוק וחכס אין קפידא
 ובכן כנ"ד כי זה האיש מאמר דלא נתברר דהוא רשע הו"ל כמו בנוני
 דאין קפידא לקוברו אפ"י אלל לרוק וחכס וכן דאיתו להנאון מופת דורינו
 שה"ג המפורסם כהה"ח פ' זלה"ה בספ"ה חיים ביר סו' נ"ח כמעשה
 שקברו לאיש א' בקבר שאינו ראוי לקוברו שם כי הוא היה איש בנוני
 וכאן בני הנביר וכו' לטעון כי זה האיש אינו ראוי לקוברו שם אלל אכיהם
 וכו' ובתב הרב שם ברק"י ע"א גס ט' אין קוברין רשע אלל לרוק וכו' כל
 עוד שאינו רשע אין קפידא לקבור איש בנוני אלל לרוק דהוקא אלל חסיד
 מופלג אמרו דאין קוברין עש"כ .

ומעתה נבא להשורש הנ' שכ' הר' הסו' יל"ו מה הוא הנקרא מע"ל
 והביא לנו כל סברות הפוסקים ז"ל בזה ובתב דבנ"ד אינו
 נקרא מע"ל מבמה אנפו ופה כתב וביון להלכה דבנ"ד לא נק' הר' יעקב
 כ"ע מע"ל וכבר רמזנו מזה למעלה והוא דין פשוט וכמבואר מנדון
 הר"ב וואמר ונתק ז"ל דכל דלא אמר בפ"י הרוני עולה באילן וכו' ולא
 דאינו שעלה וכו' לית ליה האו דינא דמע"ל ולהכי קלרנו בזה כי הדין
 דין אמת . ובשורש הר' כתב הרב הפוסק יל"ו מי שנכנס לס' מע"ל ואין
 הדין נוהן לרונו כדון מע"ל אם יכולים כ"ד לרונו כמע"ל למיגדר מילתא
 או לא שייך מיגדר מילתא בזה כי דאינו בכתב שאלחו לנו חכמי ווהראן
 בע"י שעל כלל המיגדר מילתא קמכו גם דאינו שכן דרפס בכל דין שידגו
 שלא

אלא כרין אומרים דלמיגדר מילתא עשו כן ואותו לקחו קוררום כידם
 לפלוע קרקר בני ושר' ע"כ לריק לכרר טעותם והביא כה"כ טעמים דלא
 אמרו' כזה משום מגדר מילתא עש"כ .

ואנן

כרין נאמר כי מלבד מ"ש ה"ב הפוסק כי לא נאמר כנ"ד
 מגדר מילתא עוד נוסיק' אנו ונאמר דאין כזה משום מגדר מילתא
 כאשר האריך בזה גדול אדונינו אביר הרועים הרה"ג סבא דמשפטים
 מהרמ"פ זל"ה בס' חיים כיד בסו' ז"ח דקו"א ע"ג משם הרב כ"ד ז"ל
 כי לריק שיהא בלתי קנאה ושנאה שאם לפי האמת אם לא היה השנאה
 לא היו עושין כן אין לעשות כי לריק שיחיה לש"ס שלא ונטרף עמם ענין
 אחר ע"ס . ועוד כ' כי לא נאמר מיגדר מילתא ומכין ועונשין שלא מן
 הדיון אינו אלא לחי לא למת כמ"ס הרב ז"ל שם משם הרמ"ש ז"ל כהשו'
 בשמים ראש סו' פ"ד ועד אחרן כתב בסו"ד דאין לנו ליכנס במשעול
 הכרמים בענין הנוגע למת ובפרט כי מרגלא בפומי כמה פעמים כי כל
 עוד שהארס חי הוא מסור ומשועבד המשעול תחת רשותינו דיוני ישראל
 לעשות בו ככל אשר ליוותה התורה בעונשים הראויים ביגס לשמים אכן
 כיון שמת הרי הוא ולא מתחת רשות כ"ד של מטה ומסר לכ"ד הגדול
 של מעלה ואז אין לנו רשות להטפל אחר שהוא נדון לפני כ"ד הגדול ולא
 נשאר לנו לעשות אלא מ"ש הפוס' וכו' בכירור ור"פ ומפורש אבל דבר
 הצריך לומר ומה גם להוראת שעה אין לנו לעשות וכה"ג ראיתי להרב
 המקובל האלק"ו מהר"ח הכהן ז"ל בס' טור וקלום בח' יו"ד סו' סק"ג
 דשל"ג ע"כ כשמפנין מקבר א קבר הו"ל יוס קבורה מחדש וחורר וכידון
 והמקום שהיה מתחי' ק' ואמר לו מפני שכבר נדון שם ועוד גורם לענמו
 טלטולו גברא והוותר ק' ע"ס מה שהאריך בזה דאיכא סכנה לחיים ע"ס
 ועוד מ"ס הרב מהר"ו הלוי ז"ל בסו' מ"ט לנד"ד שעשה הוראת שעה
 היונו כמו שחטף בחיים חיותו והוא עומד במרדו וקנסוהו וגורו עליו שאם
 לא ישוב מרשעתו שלא לקוברו ואף שאינו מן הדיון להוראת שעה מחמת
 רשעו בתורת קנס כדי שיוקרו שאר כ"א וכל העם ישמעו ויוראו שזהו
 עיקר דין שעושין להור"ש להחמיר עליו וכעונשו א"כ יש לקיים הקנס והוא
 גם לאחר מותו לעשותו כאשר ישיתו עליו הכ"ד אבל כמו שלא נקודע
 לנו עונו כהיותו בחיים חיותו כ"א אחרי מותו שנקודע רשעו מה מקום
 לקונפו אחר מיתתו כל שכתוים חיותו לא גורו שום קנס עליו ע"ס ועיין
 שם

שם

שם כסי' ז"ט דקי"ט דהכיה ז' טעמים בכרו שאין לעשות שום מגדר מילתא והור"ט ע"כ .

זאתאן

לסיפא סגורא דה"ס שכתב הרב הפוסק וז"ו דאחריו דאין לסי' עקרוש דין מע"ל ושלא כדיון הוליוואו מקברו ובני משפחה באו כטעם להחזירו למקומו אם הדין נוחן להוליוואו מקברו כרו לנול מעליו ומעל משפחתו חרפתם זאת או לא . הן אמת דכל מ"ס הרב הפו' וז"ו להתיר לפנותו מקברו משום בכור המת וכבוד משפחתו יש ויש כמה סברות להפנותו וכמ"ס הרב הפו' וז"ו אבל לפי דברי כמות"ר ח הכהן ז"ל כס' טור והלום שהכחנו למעלה לריכוס אנו לחוש לדבריו שכתב וז"ל בשמפנין מקבר א קבר הו"ל יום קבורה מחדש וחוזר ונדון וגורם לעצמו טלעולו דנכרה והיותר ק' אי משום ניוול ומשום חרדת המת וכו' וכמ"ס הרב ויאמר ילחק ז"ל כסי' ק"ג ע"ס אין להוליוואו מחדש מהני תרו טעמי תריו וכו' וגם דאיכא סכנה לחיים כמ"ס הי"ב כמת"ר פ' ז"ל שם ע"ב טוב לנו לומר דהחיים ומחלו על כבודם משום סכנה והמת הוא מוחל על כבודו בכרו שלא ידון מחדש כ"א בזאת אם רוצים בני משפחתו אחרו שיחשכל בשרו לחזור את העלמות למקום אבותיו אה"ן ולא משום דריונין ליה כהרוני ב"ד כנו' כמשנה לא משום נוחא דמת שלא ידונו אוחו מחדש כנו"ל אין להוליוואו מקברו מהני תרו טעמי תריו ומה גם דכבר פ' הרב ח"ס בקשו' סי' של"ג כי עיכול עלמות נחבטל עתה :

סיפא

דמולתא כי זק האיש הר' יעקב עקרוש כ"ע אין בו דין מע"ל מכמה אנפי כנו"ל כי לרוך כמה תנאים להחשיכו מע"ל כאשר האריך וחרחוב הרב הגדול בס' כרך של רומי סי' ו"ד וכיון שכן מכל אשר כתבנו חכמי ווהראן וכו' עשו שלא כדיון להוליוואו מקברו איכא דכ"ע ומי יודע אם עשו לש"ס כי כך נד' להם או מפני היראה לכל הדברות לריכוס הם לכפרה ולהוליוואו מקברו מחדש כבר כתבנו דהגם דיש נד' לומר ולהתיר ולהוליוואו מפני כבוד המת וכבוד משפחתו וכפרט מ"ס הרב ויאמר ילחק שם כסי' ק"ג הגם דחש משום ניוול המת ומשום חרדת הדין הרבה להכיה הקרות ולהוליוואו מהטעמים שכתב שם שמהם וולא הוראם להתיר גם כנ"ד ואם רוצים בני משפחתו לסמוך על דברי המקוריים יש להם על מה שיקמוכו ולא עלינו והדין דין אמת וזור ושר' וזולנו משגיאות ויאר עינינו בתורתו וס' וברך את עמו בש' כי"ר .

הלכ"ר

בבזר סי' ג יעקב ד

חלב"ד עמוקי התלמות סחומים פעם"ק ירושלם תוכב"א כש"א לחרט
שבע כש' קרב"כ בא סי' קול רנה וישועה באהלו לדיקים
כרוב עז ושלום .

הלעזר

הלעזר

יוסף נסים

רפא יצחק

בורלא

ישראל

ס"ט

ס"ט

סימן ד

שניות מדברי סופרים

הן כל וקר ראתה עיני אור יקרות . אמרות טהורות . אשר נגזרה
ממע' הרב פע"ס שמע אברהם נר"ו ושל"א אשר כתב כ"ה סעיפים
הנרובים לדון מע"ל ובירר ולורף בדברים כדורים ואמתיים אשר אסף
וקבץ מהפוסקים ראשונים ואחרונים כי לא הניח פינה וזוית להכאים
אחריו . ואחרי כל זאת סיפה דמלתא תלא הדבר כי עפרא דארעא דישרא .
הלא לאמונה הגביה שליס עד מרום ובמקום שמנינו גדולתו מנינו ענותנותו
יסא רעוא א יחסר לעולם ובאורו נראה אור וא"כ איפס דברו אך למותר
אך אמנם יען לא ישוב דברו רוקס כי גזירת מלך הוא וקרא כתיב פי
מלך שמור באתי כיאורה ועוד לקרא ומלכד דאין כיאור' החר כיאור' ודבריו
כדורים כשמלה עוד בה דהניע זמני לדון דינא ואין לי שעת הכושר אפוי'
דגע כממרום כידוע לכל ע"כ יהיו דברי מועטיוס .

ואען

ואומר דהדבר פשוט לפי מה שהוגד אללינו דאין בו דין מע"ל
ומה גם לקברת הפוסקים כי לריך התראת החולס כשאומר דאו
כוי חני וכו' כדי לדנו מע"ל . ומ"ס הרב כפי אהרן ז"ל ק"כ דא"ץ ועשאו
דבר פשוט שהוא יותר גרוע מהדוני ב"ר וע"ס כרף ק"ה ע"א וב' עהס"ר
לע"ד אינו כן ומה גם מה שהבית ראים מהרא"ש כפ' א"מ סי' תמ"א
שכתב הרב פ"ק וז"ל ומלכד שהתוי' חנו' הוא פשוט מעלמו בכל זאת לא
אחרל

אחדל מלסביוא רחיה לזה מדבריו הרא"ש פ' א"מ שכ' וז"ל וכן מנינו בנדרות
 שמע"ל מפני שמפקירין בגון שאלו מ"ו וכו' מותר לו וכן איתא בברייתא
 רבה ואך את דמכס וכו' יכול כשאלו שהיה נרדף ת"ל אך לפיכך לא היה
 בכלל מע"ל ונענשו עליו בשביל שלא הספידוהו כדאיתא ביבמות ויאמר
 ה' א שאלו ואל בית הרמים עכ"ר . והנה ברור כונת הרא"ש ז"ל שאמר
 שהביא דבריו הכ"ר המכוארים דשאלו לא מוקרו מע"ל מפני שהיה נרדף
 הוסיף עוד להוכיח כן מסיגיא דביבמות כונתו רחוקה לפי שאין למדין הלכה
 מן המדרשים ואיך אכן ניקום ונלמוד מן הכ"ר מה שלא נתבאר בתלמוד
 ע"כ הוסיף להוכיח שגם התלמוד סובר כדעת הכ"ר ממה שנענשו על
 שלא הספידוהו כהלכה והשתא אי איתא דמע"ל לריק התראה מה רחיה
 מיותי הרא"ש מההיא דביבמות דנענשו על שלא הספידוהו אימא דהטעם
 שהיה להם להספידו הוא מפאת שלא התרו בו כי לא היה שם עם שאלו
 כי אם נערו ושניהם נפלו על חרבם ומתו כמבואר בכתוב וע"כ היו חיובים
 להספידו שאין לו דין מע"ל ועל שלא הספידוהו נענשו ולעולם אימא לך
 דנרדף נמי אם התרו בו היו מע"ל ומסמדרש אין ללמוד הלכה אלא ודאי
 מוכרת דמאכר עלמו כידים אין לריק שום התראה כדבר האמור ועי"ש .

ורע"ד אחר הק"ר דבריו תמוהים דמלכד דשאלו חכם היה כמ"ש בכרכות
 דו"כ ואם חכם הוא לריק שיחלה עלמו עליו מ"ע אימא
 משום דכתיב ואין חולת מכס עליו דילמא מלך שאני וגם כמס' גטין דנ"ע
 ע"א איתא שם אי הוה שאלו וכו' וע"ש רש"י ז"ל ובמס' עירובין דו"ג
 וע"ש וזכה שאלו לנבואה כידוע וא"כ מה הוא דאמר דחבר אין לריק התראה
 ואף אם נאמר דהרב קיור דבריו וכונתו להקשות דנימא דמ"ד דנענשו
 על שלא הספידוהו כהלכה ס"ל לרבנן בסנהדרין ד"ח דפלוני וס"ל דגם
 חבר לריק התראה וכיון דלא היה התראה לא נקרא מע"ל וע"כ נענשו .
 מ"מ אם לא היה דנרדף מותר להמית עלמו מה זה דנענשו על שלא
 הספידוהו דו לנו לומר דמתאכלין ומספידין אותו כיון דלא התרו בו אך
 לומר גם כן דנענשים עליו על שלא הספידוהו דבר זה קשה לאומרו אלא
 ודאי דנרדף מותר להמית עלמו כדדעת הכ"ר ואמרו כש"ס דכרכות דו"כ
 ומכין דאחילו ליה משמיהא שנאמר ויאמר שמואל שאלו מחר אתה ובניך
 עמי ואמר ריו"ח עמי במחילתי ורבנן אמרו מהבא והוקענום לה' בנבעת
 שאלו בחור ה' ינאת כ"ק ואמרה בחור ה' ע"כ וע"ש ואם היה לו עון
 מע"ל אף כי לא התרו בו ת"מ קשה הדבר שיאמר שמואל עמי במחילתי

וג"כ

ונ"כ שיאמר הכ"ק אחרי שמת שאלו בחיר ה' דס"א וראוי להתראתה איתני לא
 לרון אותו כאן בעוה"ז כדיון מע"ל אך לא בשמים ואף דאפשר לומר דרנו
 אותו בשמים שכיון שלא הקרו בו העון הוא קל ועפ"י דין שמים וניקה
 שאלו ועל זה יתה כ"ק ואמרה בחיר ה' וכן שמו"א אמר עמו במחילתו
 מ"מ הרעת נוטה לך זה דהנרדף מותר לו להמית עצמו. באופן דמרכרי
 הר"א"ש אין הוכחה דא"ן התראה כאמור וגם כמ"ס הרב כפי אהרן ז"ל
 דהר"א"ש כונתו ברורה כיון דאין למדיון הלכה מפיו המדרש הכיף ראיה מהתלמו'
 שלנו יע"ש עהס"ר דראינו דאף בכרכות לכרך בשם ה' דאסור משום כרכה
 לכטלה ועובר על לא תשא ראינו להרא"ש דס"ל לכרך אף כרכה שלא
 הוזכרה בתלמוד לא מרכרי הגאונים כ"ש בדבר הלכה ממדרש דבר שאינו
 הפך התלמוד אין ספק דס"ל להרא"ש דגמרינן מוניה ועיין להרב מופת
 הדור הגאון הגדול מ"א בס' נשמת כל חי ח"א בתשובת שהשיב להרב
 כמנהג"ר רפאל קלאנורו ז"ל בדיוני ברכות מ"ס כזה וגם בס' גנוי חיים
 ז"ל יע"ש נפלאות מתורתו שלא הניח פינה וזוית יעש"כ ועיין בספרי הקטן
 בית קיון דרוש ב' לשבת זכור מ"ס וש"ר להרב אבן סופרים ז"ל דק"ך
 שחקר בדרוש כ"ר שנירין ערום והתראה ולא חילקו בין חכם לסדיוט
 דכשלמא ערום לריך דאפשר דיהיה מה שאמרו עליו דברו שקר ולכן יבואו
 עדים ויעידו עליו מה שנעשה אך ההתראה בשלמא הדיוט דלא ידע איסור
 והתר לריך לסודיעו ולהתרות בו אך חכם שראינו שמתמא ומטטר מתיר
 ואוסר למה לריך התראה ע"ש. ולא כ"א בפיו מחלוקת החנאים דיש אומרים
 דאף לחכם לריך התראה ויש סוברים דחכם אינו לריך התראה ומ"מ אף
 למ"ד דלריך התראה כבר כתב הרב המגיד ז"ל דלחכם לריך התראה
 דאפשר דשכח שהוא שבת או לומר לו דזהו חלב עיין הרמב"ם פ"א מה'
 אוסורי ביאה ופ"ב מה' סנהדרין ועיין מ"ן כ"מ פ"ב מה' סנהדרין
 ולהרב לח"מ ז"ל ולפי דבריהם אין מקום לחקירת הרב אבן סופרים ז"ל
 והרב גבעות עולם סי' מ' פירש כונת התוס' בסנהדרין דמ"ט ע"א ד"ה
 מ"ט קטלתיה לעמא דבבב"ר שהוא שוגג בודאי אך רבי' ס"ל דחבר לריך
 התראה ופלוגתויהו אינו אלא בס' שינג מניאות עי"ש ועיין תוס' סנהדרין
 ד"מ עמ"ש עולא מניין להתראה מן התורה דכתבו דלרבנן פריך ועיין
 להרב דונא דחיי ז"ל בהבנת התוס' דקט"ו ולפי מ"ס הרמב"ם פ"ב מה'
 עדות הלכה א' וב' ואכמ"ל :

והרב א"ס ז"ל תירץ לחקירתו דאמרו בקוטה ד"ג אין אדם עושה
 עבירה אא"כ נכנס בו רוח שיטות. וא"כ אין חכמה ואין
 חכונה

בבד סי' ד יעקב

תכונה באותה שעה ולכן אף חבר לרוך התורה עש"ב ועיון מה שכתב
מוהרש"א ז"ל דהמנאפת מפתה אותו אם כדכרו שיטות והוא עושה כרמונה
וא"כ לא יתכן דכרו אבק סופרים ז"ל אך כמ"ס מוהרש"א ז"ל אחרי כן
דלושנא דתלמודינו אין אדם עובר עבירה משמע דבכל עבירה יש ללמוד
בן . והיונו שהיות מטעה ומשטם אותו מדרך טובה לדרך דע ע"כ יתכן
תירוק הרב ז"ל . ועיון כמוהרש"א ז"ל כמסקת שכת דל"ג כהא דקאמר
ר"ן סימן לעבירה הדרוקן . דכתב דכל עבירה סתם שאומר בכל מקום
הוא עבירה ונות ע"ס מ"מ בקירוק של הרב א"ס ז"ל עדיון יש מקום
להרגיש דמה אקני ההתראה כיון דכשעת עבירה רוח שיטות יעבור עליו
וא"כ שוטה פטור מכל וז"ל .

הדרין לדוננא שפריך במה תנאים כדו לדונו בדיון מע"ל ועיון המשי"ח
בס' כרך של רומי מה שפאריך הרחיב בדיון זה וכמעט לא יבא דין זה
לבמה שנים וכבר פסקו במה דבוחתא דמסני תשו' וע"ס וראינו להרב שער אשר
דנ"ה מעשה שאירע באשה אחת שכשכיל שנערה לה בעלה אכלה שם
המות וקודם מותה אמרה שתמחול לה היא ותכרך אם היא בכלל מע"ל וזאת
שכתב הרב ז"ל דמהניחא תשובה כתב ראין ספק וברור לנו שאחר שסתחיל
לא קימני מיתה ומהנער שסוכל מתחרט על מה שעשה וכ"ס אשר ופנ'
עכ"ל ועו"ס . ועיון מה שכתב הרב כמוהר"ר יעקב מנשה ז"ל ומה שהשיב
עליו הרב ש"א ז"ל גדולה תשובה וא"כ מי יומר כנ"ר שלא הרהר תשובה
קודם מותו וקרא כתיב תשב אנוש עד דכה עד דכרוכה של מות הכלל
העולה שהמנו"ח אשר אנו עסוקין בדיונו לא היה בכלל מע"ל ומ"מ אף
לפי דעתם אם היו עושים לו בתחילה לקוברו לברו החרשתי אך להולואו
מקבורתו וללערו לער בזה אשר לא ישוער לפי דעת המקובלים . לא
איתי אינש על ובשתא שמוחר ליסרו ברין זה ולא ידעתי באיזה ספר או
כתב מלאו החר בזה לכוותו וללערו כל כך על כן כפה מלא אנו אומר
סוסלחו הצדיקים דשנו כרואה פקו פליליה ויבקשו רחמים וסליחת
מאדון הסליחות . ואם מלאו מקור לדיון זה הא ודאי מצוה להודיע
לרבים שורשו מקובן ולא קדבר ולא יתחלל שם שמים ברכוס ע"כ משלי .

וסהדי כמרומים כי לא היותי חפץ לטפל ולוכנס בתחום שאינו שלי
אך מה שעשה דאזכרת מי שנדול הרב אחר היום **אברהם** נר"ו
נרמה לו לבקוב שתי שורות והוא יתכרך ולילינו משניחות
כיר"א
גא"ס

בבזר סי' ה יעקב בך

נאם הקותם פה עה"ק ירושלם תובכ"ח נחלה לישראל והיו עיני ולבי
מלפני לביאת תנוא ה"ן משנת לישראל והוא
הלעור

רפא יצחק

ישראל

ס"ט

סי' ה'

אוריון תליתאי

זה כמה ימים שנדרשנו על זה וכבר כתבנו באורך על זה ככתוב אליו
ברם עתה כי דרוש נדרשנו מאת השול למען יסכים עמנו מעלת הרב
הגאון הגדול האמיתי בקש"ת הרב ר' שמואל קלאנע הי"ו וכיקא מאיתנו
למען ככתוב לו בקיטרי מה שעלתם הסכמתינו לכן באנו לקרר במקום
שאמרו להאריך וזה החילוי כפ"ר ואכא לכאר תחילת כל דבר דהכא כנ"ר
זה האיש יעקב נ"ע חזן לו דין מע"ל מכמה אנפי והוא דהנה כבר אמרו
באכל דכתי וו"ל איזהו מע"ל וכו' אלא שיאמר הריני עולה לראש החילון
ואפילו עלמי ואמות ורוחין אוקו שעלה וכו' ונפל ומת הרי זה בחוקת
מע"ל עש"ב ודין זה פסקו הרמב"ם ז"ל בפ"א מה"א והרי"ף והרא"ש ז"ל
ומרן ז"ל כפי' שמ"א ע"ש וכל הפוסקים פסקו הכי הלהחזיקו למע"ל לדין
ד' תנאים א' שיאמר בפיו הריני עולה וכו' וכיוצא בדבר הזה ב' שיעלה
מיד ויפול או כיוצא לזה ג' שתהיה העליה וכיוצא לזה דרך כעס או מלר
ד' שלא נחברר שעשה תשובה כלל וכן ראינו בס' וואמר יצחק כח"א סי'
ק"ב דפ"ט ע"ג וכן כתב להדוא הרב הגאון משי"ת ז"ל בספרו כרך של
רומי סי' י"ד האריך והרחיב למעניתי ובסו"ד כתב כי אופן מע"ל ככל
חוקותיו וככל משפטיו הוא אופן החוק ולא יודמן כ"א א' לם' או לע' שנת
הקורא לחלפין ולא בדרך גוזמא והנה תנאיו רבים ועלומים הם עש"ב וא"כ
בנ"ר כי זה יעקב לא אמר הריני שוקה סם זה לתמות עלמי וגם לא מת מיד
לשחיתו אלא אחר ז' ימים דאיכא למתלי ולומר דלא מת מזה ועוד שביד
כני

בני משפחתו יש כתיבה מאת הרופאים רלא מת מחמת הסס הוה וגם
 פעם ק' שאלנו פי הרופאים הידועים וסקקיאוס ומומחיס וכולם פה אחד
 ענו ואמרו כי עשרה מהן אינו ממית כי אם נ' ולפחות מ' וכזור מהכו
 אין כאן מיתה אין כאן סכנה הא ודאי אין לאיש הזה דין מע"ל כלל.
 ואפי' לשי' דדין מע"ל אית ליה להר' יעקב הנו' לא היה להם להזיאו
 מקברו אחרי שכבר קברו אותו במקומו דאי משום מ"ש מרן ז"ל בכי' שס"א
 אין קוברין רשע אלל לדיק ופסקוהו כל הפוסקים באין חולק הא ליתא
 דאין קוברין קאמר לבתחילה אבל אם עברו וקברו הא ודאי דאין מפנין
 מקבר לקבר דאיכא משום ניוול ומשום חרדת הדין כמכו' בדברי הפוסקים
 ובס"ן ויאמר ילחק בסי' ק"ג ועיין בס' ח"ס בחו"ד סי' שמ"א דכתב
 בן כפי' דאחרי שקברו אין להזיאו וכאשר הוכחנו בפסק הארוך מכ"מ
 דלא טוב הדבר אשר עשו דיוני ווהרן וכפרט כי זה האיש לא הוחוק
 למע"ל ואפי' דנימא דהדבר בספק קאי מספיקא לא עבדינן כהאי עובדא
 להזיאו מקברו א"כ הדבר פשוט דאסור לפנותו ומה גם דגדול כבוד
 הכריות שרוחה ל"ת שבתורה והא הכא איכא משום כיווי משפחה ומי
 הקיר להם לבנות בני אי"ו גדול כבודם כדבר הספק וכאמור. ומ"ש חכמי
 והראן יע"א שעשו זאת משום מנדר מלתא והור"ש כבר כתבנו באורך
 דאין כאן מנדר מלתא והור"ש מכמה טעמי וכאשר האריך הרב המפורסם
 הגאון מהר"פ ז"ל בס' חיים כיד בסי' ל"ח באורך וברק"ח ע"ד כתב
 כפי' דכ"ז דהאיש חי הוא חתק רשות כ"ד דיוני ישראל לעשות לו מעונשים
 וריכוס ממה שהדין נותן וכו' אבל אחרי שמת ולא עתה' ורשות דיוני ישראל'
 של מטה וכנגס חתק ורשות כ"ד של מעלה ואין לנו רשות להטפל בו אחרי
 שהוא נידון ככ"ד של מעלה ולא נשאר לנו לעשות אלא מה שבא בפירוש
 בדברי מרן והפוסקים אבל דבר הליך לימוד ולמנדר וכו' והור"ש אין לנו
 לעשות עש"כ.

זמעתה לריכין אנו לבאר דלפי האמור דוה יעקב אין לו דין מע"ל
 ושלא כדין עשו להזיאו מקברו לקבור אותו בקברו מע"ל
 או שרינן להו לבני משפחתו להזיאו משם ולהחזירו למקומו הא' נראה כנס
 כי יש כמה לרדים להקיר לעשות בן ובפרט משום כבוד משפחתו מ"מ
 לריך לחוש למ"ש הרב מהר"ח הכהן ז"ל בס' טור יהלום כנו' בפסק הארוך
 דכ' דכשמפנין מקבר א קבר הו"ל יום קבורה מחדש וחוזר ונידון וגורמים
 טלטלא דגברא והיותר קשה גם לומר שאחר שיתעבל בשרו וחוי לעלמות
 למקומו הו"ל כדין קרוגי ב"ד קנו' במשנה גם זה לא נוכל להקיר דקרו
 בקב

כתב הח"ס ז"ל סל"ג כי ליקוט עצמות נחטל עתה ע"ס קיפא דמלתא
כי דייני והראן וע"א לא עשו כדון ונרוכין לכפרה ולקבוע לימודים לשם
הר' יעקב ג"ע ונור ישראל וילכו משגיאות וואיר עינינו בתורתו כ"ד החוקים
פעם"ק ירושת"ו כפ"א שבת תרנ"ב ושלים

הלעיר

הלעיר

יוסף נסים

רפא יצחק

בורלא

ישראל

ס"ט

ס"ט

הסכמת גאון הדור הרב הגדול המפורסם בכל תפוצת ישראל מר שמואל
רבי מא"י בעיה"ק ירושלים קובכ"א וקי שמו לעולם אמן ,

נעתרת לסרכנים השואים ממני אשר גם אנכי אגלה דעתי בזה
וקימתי אין מסרכין לגדול ואקצר ואומר כי לפי עניות דעתי
לא היה נכון עפ"י ד"ת להוליאו מקברו אשר נקבר בו ולכזותו ולקוברו
במקום אחר ובמחילת כבודם של החכמים הדיונים שהורו כן כשנגה אולם
אחרו שכבר נעשה מעשה על פיהם וקברו אותו בקבר אחר טוב אין
להוליאו עוד מקברו השני ולקוברו בקבר הראשון וה' ינפך בעד כי
לכל העם בשגגה ויברך את עמו בשלום בעתירת החוקים בכרחה ושלים .
הלעיר

שמואל סלאנט

ס"ט

סימן ו

זאת תורת האדם הגדול בענקים ר"מ ור"מ בעוב"ו תוניס וע"א מע'
הרב הגדול אוקו רבה נר"ו .

חאק

בכור סי ו יעקב

וזאת תשובתו לפי עניות דעתי

תשובה זאת איש לא לאמונה כי לא מרצוני להשיב שאלו דבריך אך מה שעשית
זאת תובתו לאהבת האמת שלא תהיה נעדר אין אני כן חורין לפטור
עלמי משום יקרא דשכבי ויקרא דחיו גדול בכור הכריו' וכו' והגם כי כבר נ'ע
ונר המת מקברו ומה שהיה ומה יתן ומס יוסיף אם עשו כדון
או שלא עשו כדון או שלא כשורה מ"מ נ"מ תרתי לטיבותא אם להפיק
דעתן של אנשי המת שלא יהיו כלועקים ואינם נענים וכנחת לאור משפטם
לא יוסיפו עוד בעלי לשון לולול בכבוד המתים והחיים אשר הם חיים
עדנה וזהו סיבה אשר הביאתני עד הלום להשיב שאלתי דבר ואען ואומר

ברישי כל מראין אומר אני אם כנים הדברים כאשר באו בשאלת הנו'
הא ודאי שלא יפה עשו מה שפינו את המת מקברו אחר
שיבה לוקבר עם בלי שום קטטה ומריבה ולא כאלמות כו"ע וקברו ככבוד
ואין שום טעם מן הטעמים המוכנים מריהטת השאלה שיקפיק להחיר
לפנותו מקברו אחר ג' ימים כקללת מחריב בית קו"ת שיטלך מקברו כגלגל
נתעב שהולך לער גדול למת שמרגיש בלעריס הנעשים בו לאחר המות
כמאחול' למת' שבת דו"ג ע"כ קשה רימת למת במחט ככשר החי ואסתכוח
אקרא אך כשרו עליו ובאכ וגו' והדברים ק"ו משמואל הרמתי כדחול'
חגיגה דע"כ למת הרגזתני וכו' ומה שמואל סגרוק היה מתוירא מן הדין
אנו עאכ"ו ואם ר"א הוא בכי ועכיר האו ק"ו חנן מה נענה אכתרים
ומזה הטעם ג"כ אמרו בירושלמי פ"ב דמ"ק הלכה ד' אין מפנין המת
וזאת העלמות וכו' וכחכ הטעם הרב קרבן העדה שהכלכול קשה למתים
מפני שמתויראים מן הדין ובשמואל הוא אומר למת הרגזתני וכו' יע"ש
ופסקו העוש"ע יו"ד סי' ס"ג ס"א אין מפנין המת והעלמות לא מקבר
מכובד לקבר מכובד ולא מקבר כווי לקבר כווי ולא מכווי למכובד ואנ"ל
ממכובד לכווי וכתבו הט"ו והש"ך הטעם שהכלכול קשה למתים מפני
שמתויראים משום הדין וזכר לדבר ישנתו אז ינות לי ובשמואל הוא אומר למת
הרגזתני לעלות וגו' יע"ש והוא ככ"ו משם הכלכו יע"ש .

אפם כי הרב שכות יעקב ח"ב סי' ק"ג נתן טעם אחר משום דאמרין
ככ"ב דקנ"ה ע"א א"א רשאו לכוולו יע"ש מ"מ הדין דין אמת
כמו שפ"ו מרן דאין מפנין המת והגם דהר"ב חיים כיד סי' ל"ח מייחז
קרי טעמי וולא לחלק דלטעם אימת הדין ל"ש שנקבר זמן מועט ל"ש
זמן

זמן מרובה מה שא"כ לטעם נוול לזמן מועט לא
חיישינן ולכאורה יאמר האומר רבאן זמן מועט הוא מ"מ הרב ז"ל באר
דבריו זמן מועט היונו כ"ד שעות וככ"ד שעברו שלשה ימים מעת שנקבר
שנסתנה לורת המת מחמת הפוח וכדקו"ל גבי ערות עיגונא שפסק מרן
בש"ע אה"ע סי' י"ז סכ"ו אין מעידין עליו אא"כ מלאוהו חוץ ג' ימים
אחר הריגתו או אחר מיתתו אכל אחר ג' אין מעידין ע"כ הרי דלאחר ג'
ימים המת משתנה בקבר ודאי דחיישינן לנוול ואין מפניו

דחוי

מזה המעיון היטב בדברי ה' שב"י לכבו יבין שלא אמר ה'
לעקור טעם חרדת הדיון כ"א לסוסוף עוד טעם אחר ונ"מ כי
לטעם חרדת הדיון אם היה המת פחות מכן עשרים שנה שאין כ"ד של
מעלה מענישין הוה ס"ד דיכולין לפנותו לכן הוסוף ה' שב"י ג"כ טעם
הנוול שיחול גם על הפחות מכן עשרים שנה וכן הו"י הרב חוות יאיר והח"ן
כפ"א דבריהם הרב סיבת ליון סי' ק"ה יע"ש ונדון הרשב"י היה הקטנים
עם הגדולים ולכן אמר הטעם של הנוול השייך ככל ואע"ג שהרב נודע
בזהורה מה"ת יו"ד סי' קס"ד חולק ע"ד הרבנים חנו' וק"ל דגם בקטן
יש חרדת הדיון יע"ש עכ"פ בקטן ממש ככן שהי שנים או שלש מודם שאין
לו חרדת הדיון יע"ש ונדון הרשב"י יש ג"כ קטנים דלא שייך בהו חרדת
הדיון וע"ע לה' תשובה מאהבה ח"ג סי' שכ"ב יע"ש באורך שכתב כמו
שכתבו

איד

שיהיה על כל הגדרים אין לפנות המת מקברו ולא עוד לא
שיש ג"כ סרך איסור כמ"ש מרן ז"ל בש"ע סי' ק"ז איסור
לפתוח הקבר אחר שנסתם הנוול וכו' וכ"ש בשמפניו המת מחמת מחלוקת
ובלמות יש לו יותר לער וכמ"ש הרב חיים ביד סי' ל"ח בסוף טעם הח' וע"ע
להרשב"י סי' ק"ג ח"ב בסוף תשובתו שכתב שכתחילת הקברות יש סכנה
לחיים כ"מ וע"ש וק"ל בכמה דוכתו דתמידא סכנתא מאיסורא ואכמ"ל

גם מה שבה בשאלה שטעמם דאין לקבור רשע אלל זריק גם זה אינו
דהם אמרו אין קוברים רשע אלל זריק ולא אמרו מפניו הרשע
שנקבר אלל זריק ולשון אין קוברים לכתחילה משמע שאם עברו וקברו כבר
קנה מקומו ואין לפנותו ואע"פ שחטא ישראל הוא ונדולה מוה ראיתו להרב
זקן אהרן ז"ל סי' י"ט על אשה שפחה א' שנתגיירה והיתה שומרת שכתות
ה' ומלות ודברי הזומות ולעקתם אלא שלא נתגיירה לפני כ"ד וגם לא עבלה
בפני ג' ומתה וקברו בקברי ישראל ביון שאינה גרת לרק אם לריק להויתא
מקברה

מקברה שלא תהיה עם מתי ישראל כיון שאינה נחשבת ככלל ומסיק הכלל
 העולה שפחה זו דוגמה השקוה כוס הנחומין לשומה כישראלית שמנעה
 אסור בשתיה ואינה כישראלית לחלל עלוה יו"ט שני (שקברוה כיו"ט שני)
 שלא התירו אלא לישראל כשר וגו'. והקוברת ככ"ק ישראל לא יפה עשו
 שהרו אמרו וכו' אין קוברין רשע קל בפני דשע חמור כ"ש אלל לריק וכו'
 כ"ש רשע אלל לריקים שסתם גוי רשע הוא מיהו זאת השפחה אחרי שהיתה
 כונתה למנות גירות ולכה לשמים קנתה מקומה ואין להוסיפה מקברה שלא
 ואמרו הגוים א"כ כך עושים ישראל לגרום ואומה זו אין ראוי להתחבר
 עמה וכו' מ"מ לענין חלול יו"ט הוא היותר קשה מכל מה שנעשה ואלו
 שעשו בשוגג ראוי להם לבקש סליחה וכפרה עכ"ל וע"ש וה"ן כנ"ד ואמרו
 הגוים עלונו כמה קשה אומם זו לא רי להם מה שמתקוטטים ומרובים
 עם החיים לא גם עם המתים וכ"כ הרב חיים בוד סי' ז"ח רקי"ב ע"ב
 בנדרון דיריה שקברוהו באלמיות כ"ש נ"ד שלא נקבר באלמות.

והו"ד בה דהמרקדק היטב בהא דאין קוברין רשע אלל לריק כעיונו
 וראה ולכבו יבין דאם כבר נקבר אין לפנותו והוא ממה
 דאמרו אין קוברין ולא אמרו אסור לקבור וכמ"ש מרן בסו' סק"ג גבי
 פתיחת הקבר אסור לפתוח הקבר וכו' ולע"ד דהחילוק בין איסור ובין אין
 הוא דאסור משמע איסורא איכא ונ"מ דאם עבר ועשה נגד האסור לריק
 להתודות ולבקש מחילה וסליחה וכפרה ואם אפשר כחורה יחזיר ואין הוא
 עולה טובה ודרך ישרה ונ"מ דאם עבר ועשה נגד דרך ישרה אומרים עליו
 דלא יפה עשה אך אין לריק לפסור ומה שעשה עשוי וכמ"ש ה' זקן אחרן
 גבי הק שפחה שעל מה שקברוה כיו"ט כ' כתב שזו קשה וכו' ולריק לבקש
 מחילה סליחה וכפרה מה שלא אמר כך גבי קבורתה אלל לריקים דכהך
 כתב דלא יפה עשו וקנתה מקומה ודוק.

זאת ועוד רוח אחרת אתי כנ"ד דלא יפה עשו שפינו חמת וחחולת
 פתיחת הקבר לפנותו עכ"ל איסורא כמ"ש מרן בש"ע סי' סק"ג
 ס"ו דאסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל והגם לשיטתם דהנקבר אלל
 לריק לפנותו דשאני נ"ד שהוא רחוק יותר מעשרים אמה וכמו שכתב
 בשאלה ואם היה רחוק אפי' תשעה אמות לא מקרו אלל לריק כמו שכתב
 בכנה"ג סי' סק"ג הגה"ט אות ה' משם ס"ח גבי מנודה שמת בנדוו
 מרחיקין קברו ווקר מת' אמות משאר הקברות והרי המאכר ע"ל והמנודה
 דין אחד להן שאין קורעין עליו ולא חולצין ולא מספידין ויותר חמור מנודה
 שמניחין אבן על קברו כמ"ש מרן בש"ע סי' סל"ד ס"ג ואפ"ה אמרינן
 דמרחיק

דמרחיק יותר מת' אמות וריו והרו בכ"ד כבר הרחיקו יותר מעשרים אמה
ויותר כמו שכא בשאלה ,

ועוד טעם אחר ראין לפנותו מקברו כיון שכבר עשו לו דברים שקודם
הקבורה והוא מניעת ההספר וכנו' בש"ע אין לנו עוד רשות
לשלוט בו דכיון שנקבר ולא מרשות בית דין של מטה וכנסת תחת רשות
כ"ד של מעלה וכיון שנקנס ברשות של מעלה הם ועניניהו עונש הראוי
לו רכ"ז שלא נקבר דינו מקור כדיונו תחת דיונו ישראל לעשות בו ע"פ
התורה המקורה כדיונו ומשנקבר נמסר לב"ד הגדול של מעלה ואז אין
לנו רשות בו ולא כשאר לנו כ"א לעשות בו משפט כתוב בפוסקים ראין
קורעין עליו וכו' כנו' בש"ע סי' שמ"ה מה שהוא הדיון ברור ופשוט ומפורסם
אבל דבר הלריך לימוד אין לנו להכיר ענות מרחיק ולחדש דינים חדשים
אשר לא נזכרו באים פוסק וכ"כ ה' חיים כיד סי' ל"ח דקי"ב ע"א ועיין
עש"כ . הן כל אלה כתבתי והארכתי במקום שאמרו לקצר הוא גם לקצרתם
שזה האיש מאכזר עלמו לרעת . ברם קושטא קאי כי זה האיש לפי המובא
בשאלה לא מקרו מאע"ל מכתי אנפי . זה ולא ראשונה לפי המובא בש"ע
סי' שמ"ה ס"ב חיוהו מאכזר ע"ל כגון שאמר הרי הוא עולה לראש הגג
וראהו שעלה דרך כעס וכו' ונפל ומת הרי זה בחוקת מאע"ל הרי רבעינן
שיעשה בכונה ובכ"ד מי הנוד לנו שהוא שמה הוא לימי"ע מרובנו שמה
הטעוהו רשעים והשקהו להמותו כי בשאלה לא נתבאר שראו אותו ששמה
והרי אפי' אמר ראו שאני עולה וכו' ולא ראוהו עולה אריבוריה לחוד
לא סמכינן ואינו בחוקת מאע"ל כ"כ הכ"ח כשם מהרש"ל עיין ש"ך סק"ג
ואע"ג דמוכחא מלתא שאיכר וכמ"ס מהר"ו וי"ל הכי דבריו הרב בית
אפרים יו"ד סי' ע"ו וכן הוא דעתו שהכיר דברו הכ"ח והסכים עמו וע"ס
וכ"ס בכ"ד שלא אמר שום דבר .

ואשר על ידו השנ"י כיון שהאיש הזה רוב ימיו שותה שכור עד שאינו
מכיר בין ימינו לשמאלו כנו' בשאלה א"כ חשוב כשוטה ושוטה
הוי כקטן כ"כ הרב פחד ולחק אות מאכזר עלמו לרעת משם מהר"ר
נא"ל וע"ס . ואנן בעינן לרעת דהיינו שעושה כרעת כלולה כמ"ס הרב
פחמי קטובה סק"ב משם הרב אבן שהם וו"ל דו"ל רוח כלכלתו שעשה מחוק
שנעון ולא נקרא מאכזר אלא כשעושה כרעת כלולה עכ"ל בקינור ועיין
עש"כ וכן עשה מעשה הרב פחד ולחק ז"ל כמ"ס כאות מאע"ל ומנודה על
מעשה דרכי דוד בן כמהר"ר משה ישראל וע"ס המעשה באורך והורו חכמי

דו דו לרון שכשעה שהפול עלמו היה שיטה וכו' ונזרו להתחבל עליו וכו' ונקבר כשורה וכו' יע"ש .

ואר השלשה לו בא דשמה עשה כן לעשות תשובה וכמ"ש הרב פתחי תשובה שם . ח"כ דחיקא ליה שעתא וכמ"ש הרב בשמים ראש הכותב דבריו ה' הנו' שם יע"ש . ואלע"ג שמנר הדיון חסור לעשות כן מ"מ כיון דשננ דבר כחושכו שמוקר לעשות כן ואדרכא לפי דעתו דמנוה קעביד לכן אין עליו דין מאע"ל ודמי לקטן דכשלא לדעת דמי כיון שאומר מותר ואין דין מאע"ל כ"א דוקא שאנחנו מבינים מכוונתו שהוא מואס בעוה"ז ואינו עושה כלל דרך תשובה זו היא דעת הרב בית אפרים ז"ל סי' ת"ו יע"ש וכ"ס דעת הרב פחד יצחק הנו' כמעשה דרבי דוד בכמהר"מ ישראל יע"ש . וזחמישתו ווסף עליו כיון שקיבל את התרופות מיד הרופא והקיא את הוזלמי"ט הרי חור בתשובה ממה ששם ואין לך דבר שעומד בפניו התשובה ואיכא לספוקי בזה אי מקרי מאע"ל או לא וכ"כ בשו"ת מירא דכיה שכסוף ס' מט"ש ז"ל סי' ע"ו . ודוקא שם שכשעס ששתה היה בשלימות דעתו אבל כדון דירן שעשה מחוק שכרות ועתה שחה הרפואות והקיא הוזלמי"ט זרתי הוי דלא מקרי מאע"ל וכ"ס ע"פ עדות הרופא שלא מה מחמת הוזלמי"ט אלא מחולי אחר .

תורת העולה שלא יפה עשו מה שפינו את המת הנו' מקברו ופ הטוב וכפר בעדס . הנלע"ד כחכתי בו' ימים לח' אלול שמרוכה בקדר וכשנת קול כטל **אמרת**י לפ"ק . ולוי"מ וומ"ן כיר"א

החוקים בנושפנקא דמלכא בפה מתא חונס יע"א .

הלעזר

איהו חי בורג'ל סאלי"ט

מקום החוקים

פסקא דדינא מריש גלוחא נשיא שאין על גביו לא ה' לבאות השליט על שארן ככל ערו לרפ"ת קרב קנדול הגאון המפורסם בסנה רבה נר"ו ושל"א בדבר

בדבר המאורע בעיר ווהראן עם המנוח יעקב עקריש נ"ע אשר לפי דברי אחיו ר"ש עקריש מת מתוך מחלתו שמנה ימים אחר שכלע כמה עלים המשותים בגפיות בשכרותו ויש לו תעורה מרופא שלא מת מהגפרות שעל עניו האלימנטם ונזכר בקבורת ישראל בכבוד ואחר ג' ימים הוליוואו מקברו כפקודת הרב וראשי העדה יען שקבלו מכתב שעל ידו אכילתו זאת מת ודנהו כמאכר ענמו לרעת וקברוהו רחוק מקברי ישראל ואחיו ר"ש טוען שעשו זאת רק לבנות את משפחתו ואין זאת עפ"י דין תורה ושלא לי פס"ד מהרב ר"א פאלאג'ו הי"ו האבד"ק איומיר באורך .

והנה באמת רע עלי המעשה הזאת להרביז שוכני עפר ממשיכות מבטחם ואף כי לא נוכל לדון בזה אם מת מתוך אכילתו ואם אכל בכונס שימות מזה או מתוך שכרותו ולצרו שלא נוכל לקבל דברי אחיו ר"ש כל זמן שלא שמענו דברים מפיו סגר השני בעלי המעשה שאינם לפנינו . וחלוי חקרו ודרשו היטב וקבלו עדות שעשה בכונה למות ודברי הרופא לא נאמרו אלם . אמנם בואת בראין דבריו אמת בו מת אחר שמנה ימים מאכילתו כי כמלתא דעכידא לגלוי לא משקרי וא"כ נ"ל לומר דאין לו דין מע"ל במור חרה דמאחר דחי ח' ימים אולי נתחדש אללו מחלק אחרת וממנה מת דהא חיונן כרין מע"ל דכל היכא דאיכא למתלו חיונן כסיבת אחרת כמ"ס כס"ע וי"ד סי' שמת' ועוד אף אם נחליט שמת מסיבת האכילה עב"ז נוכל לומר דהטעם דחמיה לנו דין מע"ל והרובי כ"ד שאין מתאבלין עליהם הוא מפני שמתו בלא קאובה הרובי כ"ד הגורת הכ' שאין מועיל קאובה עד שימות ומע"ל שלא היה כידו לעשות קאובה על החטא שאיכר א"ע אכל בזה שמת ממעשו שעשה קודם ח' ימים כוראיו נתחרט ושב בתשובה קודם מתו וא"כ אין לו דין מע"ל לבנותו שיכפר בכיווני שאין מתאבלין עליו .

וגם כמע"ל גמור לא נמלא שום שינוי בקבורתו רק מה שאין מספידין עליו אכל כל לרכי הקבורה עושין ודעת הרמב"ן הקרובים מתאבלים וכסו"ת ח"ס סי' שב"ז כתב דמסום בזיון משפחה יורס המורה להקאכל ומסום דאין קוברין רשע אלל לדיק אף כמע"ל גמור אם כבר קברוהו אין להוליוו דרין דאין קוברין חינו לדיק אלל לדיק הוא רק לכחילה כמ"ס בגליון ר"ש איגרי כיו"ד סי' סס"ב וראיותו מהא דסנהדרין מ"ז דלא קתני דאם נתעבל הכשר אין להוליוו מקברו ובאמת אין לנו לרוכין לראיה זו דרין דיעבר לא שייך בזה כלל דהא אנו כרב אשי פסקינן שם דהטעם דאין מתאבלין

כבוד

סי' ז

יעקב

מתאכלין על הרוגי כ"ד משום סוּאִיל ואִירָחוּ אִירָחוּ רַכְפָּרָה הוּי מְכִי חוּי
 נַעֲרָא דְקַבְרֵי פּוֹרְתָא וּפְרִיךְ כְּגַמ' א"ה נַחֲעַכְל הַבְּשָׂר ל"ל וּמַשְׁנֵי מַשּׁוּם דְלֵא
 אַפְסָר וּפְי' רַס"ו שְׁלֵא יִסְרִית אַבְל לַעֲנִין כְּפִירָה הוּי מְכִי חוּי לַעֲרָא דְקַבְרֵי
 כְּמוֹ נַחֲעַכְל הַבְּשָׂר דְרַשְׁאֵי לְקִיבְרוּ בִין פְּרִיקִים וְאִם כְּבַר קַבְרוֹהוּ אַחַר דְחוּי
 נַעֲרָא דְקַבְרֵי ה"ל כְּפִירָה וְרַשְׁאֵי לְהִיּוֹת מוֹנַח קַבּוֹר שֶׁסּ וּמַשְׁכָּכ בְּנִדּוֹן רִידָן
 שְׁהִיָּה מוֹנַח שֶׁסּ שְׁלֵשָׁה יָמִים שְׁלֵא הִיָּה לְהוֹלִיאוּ מִקַּבְרוֹ וְגַם מְנַרְר מִלְתָּא
 לֹא שִׁיךְ כּוֹס שְׁלֹא יַעֲשׂוּ אַחֲרִים כְּמוֹתוֹ שְׁכַל חַי לּוֹחֵס מִלְחַמַת הַחַיִּים שִׁיקִים

אמנם

לחזור לקברו כקבורתו הראשונה לא מלאנו לכו לומר כן כיון
 דפסקינן דאין מפנין אפי' מקבר כווי לקבר מכובד משום
 כווי או נערא דשכיבי ואם כבר התנהגו בו שלא כהוגן נחזור לעשות כ"ו
 ש"א כדיון עמו והקבר הראשון שפנוהו אותו ממנו מותר לקבור שם מת
 אחר ומ"ס הרב ר"א פאלאג'י ה"ו דאסור בהנאה דהוי כלר בו ואומניה
 לדינא דקרקע עולם אינו נאסר ורק בקבר כנין שייך דין הומנה ולר
 כדאיתא בגמ' שם ורק המת אשר יקבר שם לא יכסוהו בעפר שהיה על
 המת הראשון דהוי כחלוש ולבסיף סברו דאסור בהנאה לדעת רמ"א כיו"ד
 שם ורק לפיוס את המת והחיים להכריזו כרכים שעשו בשגיאה כמה
 שהוליוהו מקברו וראוי ראוי לעשות כן ואף להכריזו שלא היה מאכר עלמו
 לדעת כיון שיש כזה וקרא דחיי ג"כ והדין כזה עם אחי המנוח וראוי
 לעשות ובפרט שהוא מבקש זאת ומסתפק בזה וה' וגרור פריותינו וישמענו
 בשורות טובות מאחינו כ"ו ככל מקום שהם הננו הדו"ש ומוקרבם הק' :

הרב צדוק בר איעזר הבהן

רב הכולל של תופת

סי' ח

זה נוסח השאלה הבאה לי מעיר ווהראן וע"א

שאלה

על המתארע שאירע לנו במתא ווהראן וע"א, מעשה שהיה
 כך היה אדם אחד ישראלי ומוחזק שהוא אדם כשר וכנש"ק
 ואחיו אנשים חכמים ונבונים וראוי ה' ורודפי נדק ומחזיקי כל כדק אוקבי
 קקורה

ועל זה אברהם במחזה יתורת חכם מקור חיים מרבר שרשיו מרוכס
 חמשה חומשי תורה . וישב אברהם על ראשון ראשון מסו
 הדין כמע"ל בקבורתו ותכריכין וענין אכלות יזאת אשיב הן הם הסעיפים יא
 קבורת בפני עלמה רחוק מקברות לריקים וכשרים . כ תכריכין שאינן לבנים
 ג רחילה שיעשו אך אם הוא ששחה קם תמות לא יגע בכשרו הרומח כידיו אם
 יש לו קרקיס כידו מחמת קור או חיתוך וכיונא דגכנס כעורו וככשרו ומסחכן . ד
 הכראה לא יעשו כלל . ה שפיכת מים אינו לריך כלל . ו קריעה אם הוא אכיר
 או אמו וככתונת לבד . ז לידוק הדין בה שעתא לבר בלתי השכבה . ח
 אכלות והספר וחליצה מנעל כלל כמו נפל . ט לא יאמרו קרוש לתרתא
 עלמא ולא הקפות אך קרשים בתפלות ולומודים לעלוו נשמתו ושמן למאור
 ואחר י"ב חרש יאמרו השכבה וכן ככל שנה ביום פקודתו וכשבת שלפניו
 השטרות כנהוג . יוד יאמרו ברכת אכלים בברכת המזון אפי' שאין מתאכלים
 כל זה תמלא בהני ספרי דכי רב משה"ר פנו מכין ח"כ דר' ורנ"ל וקרב
 ויאמר ולחק סי' ק"כ והרב פתח הדבור ח"ג דקל"ו ע"ג ורכין חסידא רב
 אחי נר"ו בק' יפה ללכ בח"כ וח"ג סי' מש"ס .

אחוריו תנינא לברר דין אין קוברין רשע אלל לדיק באיוס אופן
 אמרו ז"ל ואען ואומר דראה תראה מ"ס הדכ שלחן גבוה
 כסי' שק"כ בתוכת אלל כמה טפחים הוא והגאון מרן וקני בחק"ל מה"כ
 סי' י"ב עמר וומורה בענין הרחקה מקבר לקבר כמה הוא כיע"ס ונפקא
 מינה ראפי' באתרא דאית לכו מערה בפני עלמה לפושעים ולמורדים
 ונפש כי תמשול מע"ל הנה אם נקבר למעלה מעשרים אמה בחוק קברו
 הכשרים אין לערער על שינוי מקום מפאת דאין קוברין רשע אלל לדיק
 דהני כיון דמרחוק עמדו יותר מעשרים אמה אינו נקרא אלל לדיק ועיין
 להרב שרה הארץ ח"א ס' קיו שרה דרוש א' דכ"ב ע"ב וע"ג דכתב להדיוא
 דאלל סיינו בקברים קמובין זו לזו אבל ברמק מעט שרו כיע"ס . ועיין
 רש"י במ"ק ד"ה ע"ב כפ' ובנה אללו ליון דהוא רחוק כל דהוא יע"ס
 וביון שכן היבא דהוא למעלה מעשרים אמה לית ביה מיסוס כלל ואעיקרא
 לדיונא פירבא דהו לכתחילה דאין קוברין אך אחר שנקבר לית דין ולית
 דין שיאמר שזניאו אותו מקברו וכאשר כתב בפירוש הרב הגור מרדכי סי'
 ע"ו בגדולה , מוז באשה דנשחמדה ומתה בין הגוים והכומר שלחה אם
 ירנו לקבורה בקברו ישראל וקברוה סמוך ממש לקבר ישראל כשר ורן את
 הדין דאין להוליכה ממש וקנתה מקומה ואין מוזוין אותה ע"ס הרברים
 בא"ר רמב"ם ועיין רות חיים שם סי' מש"ה דתמים לית מזר אחר יע"ס
 ובמה

ובמה נפיש חיליה של העושה ואת להוליוהו מקברו דסקל מאי דאיתא
 בכלל האי דינא דאין קוברין רשע קל אלל רשע קמור עיין אברהם אזכור
 במע' מ' .

היתה עליו לשלש'ת מכו בקרא מע"ל . ע"ו אנורה ואדברה מ"ט
 בס' ישרי לב להרב ראשון לציון לרור המ"ר לי מהרב המגיה
 בר"ו וז"ל מכל האמור קורה יולאס דלא יורמן אופן מע"ל כ"א אחר לחלף
 שנה ולא בר"ג לפי התנאים רבים דיש בו כדי שיקרא מע"ל ולא יתאבלו
 עליו . א שאמר כפה מלה להמית עלמו . ב דקכף לאמירתו ועלה ויפול
 עלמו . ג שתהיה המעשה דהך כעס או מינר . ד שלא נקברר אס עשס
 קטובה . ה שלא הו"ל שום ליה ולוקס מנגעי בני אדם מחיוה מין שיסיה .
 ו שלא נקברר שעשה כך כשכול תשו' ע"כ . ועיני מקור דמעס כראותי
 שהכוח זה בס' זוכרנו לחיים דו"ך ע"א , ומ"ס נסיף דכריו יע"ס ועיין להרב
 גפוחית בדכס קי' ק"ו ואנא ועורא הנה סכאחי בסה"ק ויען אברהם ביו"ד
 קסיף נ"ט תשו' הרא"ש בס' כשמים ראש . שהזכיר שמ"ה בס' ישרי לב
 דכתב בדיון זה מי יקרא מע"ל והמסקנל יפס בדברות קדשו יבין הוטיב
 דכל השערים ננעלו עד כדי שיכוח לגדר מע"ל והוא דאס עשאו לסיבה
 שיהיה לא יקרא מע"ל זולת המכוס את הכריות ובועט בטובה וסינא
 את העולם כמקלת הפלוסופים דעושין כן להמרות פני עליון המשתבת
 בעולמו ורואה לוחו כי טוב הוא ואיסו אמר ויהי כן ואלו אומרים לא כן .
 ומקנתס אומרים גם כן זה שכת הנשמה שמוליאס מהנוף העכור הזה
 וכיונא כחכלי רשע ושוא אכל כלרת נפשו כי לא ווכל שאת ואף כי זה
 לשמור עלמו מן החטא שכל הדרוק והרעות ודאנות ויקורין ועניות מעבירו
 על דעת קונו אין בזה שום איסור והא ראו' משאל כן קיש שהרג את
 עלמו . ונענשו שלא הקפידוהו כהלכס וכיונא כמוהו עכ"ד ושאל' ר'ן
 בס' חיים ביד קי' ק"ו והרב יקהיל שלמה קמתו הסכימו לרבי הרא"ש
 הללו והרב שאר כשרי בס' קעלומות לב נר"ו דג"ל ע"ג וסוף ככללות וסן
 בכלל מה שהן בפרט דמנינו ג"כ בפרטות במו שהכאחי שס דמלאחי תנא
 דמקויע לי הרב הא'ת נפשו נר"ו בס' קע"ל שס דמחמת שכרותו אס
 עשאו לית ביה דין מע"ל ואויל ומורה בזה הרב ויאמר ילחק שס בס'י
 ק"כ בשכור שהגיע לשכרותו של לוע דלא דויכונן ליה דהוא מע"ל כיע"ס
 ומה שהכוח רחיק הרב מעשה אברהם דקל"א רע"ג מהרב כ"ת דנראה
 הפך זה , כשאני לעלמי אהמ"ר אין דמיונו עולא יפס דכ"ת חילוקו
 הוא דכשחוי בוק לאחרים אמרונן איבעי ליה להזכיר אף רשאי אדם לחבול
 בעלמו

בעלמנו ומנו יומר דהיה ע"מ למות ולא היה להפיג מיינו ואינו במקום
 שחב לאחרים דאיכא חובע כנגדו דאיכעו ליה להוהר, כר מן דין דאעיקרא
 כבר נתרפא ממה ששטה ושיב הוא דחור עליו החולי שהי"ל כרואה מקדם
 קדמתה, וחלף הלך מה שעשה לעלמו משכרותו ופנים חדשות באו לכאן
 והרי פסקו הטור ומרן כפי' ח"ך עלו בו למחוס שלא מחמת המכה אינו
 חייב לרפאותו ולא לתת לו דמי שכתו ע"כ וסוף בכ"ק דפ"ה ע"א. ואחיה
 תרין דכ"ס כשחזר לו החולי ושן שהיה לו דאינו חולי אחר דלא תלינן
 דגרמא דנפיל בחולקא מסיבת ששטה סס דמויק לו דהוה ורגיל בכמה בני
 ארס כמיני חולאים שהם מכפנים דמתרפא לגמרי ואח"ו חוזר אותו החולי
 אחר שנים וחוזר ומתרפא ועוד איתא בחזרה החולי ההוא ואין תרופה
 למכתו עד שמת מאותו חולי זה הוה ורגיל בעולם כאשר עיינו הרואות
 וא"כ מנין תמנא לקרותו כודאי דהוא מע"ל וברור זה להלכה ברורה ועוד
 ברסינן במס' קנהדרין דע"ס את זו דרש ר"ן אס יקום והתהלך בחוץ על
 משענתו ונקה המכה וכי תעלה על דעתך שזה מהלך בחוץ וזה נהרג לא
 זה שאמדוהו למיתה והקל ממה שהיה ולאחר מכאן הככיר ומת שהוא
 פטור ע"כ והסתא ומה דאפו' הככיר מאותה מכה פטור ק"ו בשלא היה
 מאותה מכה כ"א דחור חוליו שהיה לו מזה לפנים מאו מקדם דודאי
 אין לו דין מע"ל כיון דלא מת מחמת ששטה כשכרותו וכמו כן אשכחן
 בדיני ממונות בשוקפים דאחר שנפרדו כל אחד מהם ריוח דשנים הנראין
 דאיכא למיתלי דמחמת השוקפות הניע לו זה וטוען השוקף האחר שיתן
 לו חלק והרת נתונה שאינו נוחן לו כלום עיון בקונטרסי הנו' ח"מ ס"ט
 מ"ס בעור משרי.

ועל ארבעה לו אשיבנו בספק אם הוא מע"ל או לא אם יכולים הכ"ר
 לרוננו למע"ל למררר מלתא או לא שייך מגרר מלתא בזה ה'ן לי
 פה להשיב דזה נתבאר ממה שכתתו לעיל מזה ממה שהובא בס' ושרי
 לב להרב נכדו נר"ו דבספק אם עשה כדי להיות מע"ל אין דנין אותו
 זולת היכא דהוא ודאי דכיוין להיות מע"ל וכמה חילוקים איכא לענין
 מעשר בין דמאי לטבל ודאי דהקלו בדמאי בכמה דברים על הספק ממה
 שהחמירו בודאי טבל ומשניות גדולות שנינו בהן ההפרש שיש בין דמאי
 לטבל ודאי ובין ספק טומאה לודאי מקולא לחומרא ומכ"ס בנדון זה דכבוד
 עשו לו כמותו ואכלות ג' לכי דהגם דהלכה כדברו המקל באכל ואמרו
 בזה דאם רוצה לנהוג אכלות יעשה הא מיהא אינו קותר זה את זה כיון
 דעשו האכלות גם כן וכל הראוי ואף גם זאת שראיתי להרב כסא חלוקו
 ח"מ

ח"מ סי' ג"ל אות ז' והרב יקהיל שלמה קמחי דס"ה ע"כ דעל הספק
 מחעסקין עמו ואין דנין אותו למע"ל וכ"כ הרב מנחם חבלים דל"ו ע"כ
 וכ"ה כול"א ח"ג מהרב חיים שאל ראם הוא ספק מחעסקין עמו וכדבריהם
 דרבנן רחיקי נמי להרב מעשה אברהם שם דקל"ח ע"כ דכתב להדיא
 דכספק אם היה מע"ל או"ל אז אין דנין אותו למע"ל ואמר מר דכיון
 דקו"ל אחזקו אינשי ברשיעי לא מחזיקינן לריך להתעסק בו ולהספידו
 וע"ש ואני מוסיף על דבריו מלתא דיותר מסתברא דזה בענין חופס
 לבע"ח במקום שחב לאחרים יען איכא יקרא דחיי מבני משפחתו דסובליון
 לער היכא דקוביין אותו במקום אחר מבית הקברות ואי אמרינן דהמוכר
 קברו באיס בני משפחתו וכופין אותו שיחזור את דמיו כדאיתא בכ"ק ד"ק
 ע"כ משום פגם משפחתו וכדפסקו הטוש"ע כו"ד סי' ס"ו וע"ש ככאה"ע
 כ"ש במשפחה רמה וכי הוא בר רבנו ובר רמ"ו דהארשנו כשנתכרר
 בוראי דהיה מע"ל אמנם על הספק דיוולא חרפה וכוו למשפחה סיכן מלינו
 הוראת שעה ומגדר מלתא במקום שחב לאחריו דסקול וסקול דיותר רעה
 הוא לתת לער ובושה וכלימה למשפחתו מהמלוה שמכוונים להוראת שעה
 למגדר מלתא ורוכנ של הוראת שעה דאיכא בתלמודא ובפוסקי הלכות הוא
 למי שחב חטא על ידו כגון דא דהוראת שעה היא לחוטא עצמו הן בעורנו
 חי לענוש אותו אך הוראת שעה משום ישמעו ויראו הרי מסתייה כשהוא
 זדאי לא על הספק דלא אנית את סוראי לער בת רבים ואטול את הספק
 לעשות הוראת שעה ולא דרשינן סמוכים מלורע אחרי מות ראינן מחוברות
 לא אחרי מות קדושים חוברות וכדאמרן דאחזקו אינשי ברשיעי לא מחזיקינן
 וחלך לו אל ע"ר המו"ר זיע"א במ"ש כחקקי לב סי' מ"ו בענין כ"ד מכין
 ועונשין שלא מן הדין להוראת שעה ולמגדר מלתא דהו דוקא בענין
 פרוכותא כחליפותא דנפשו של ארם מתאוה להן והרור פרוץ לא בשאר
 מילי וגם דהו דוקא כגדול הדור דיש לו כח לעשות הוראת שעה לא בכ"ד
 ש"ג כ"ש דשכוס כאו א"כ ראינן מפורסמי' לגדולי הדור ומילנו גדול מיוסף הרב
 כ"ד לא סמך על עצמו לעשות הוראת שעה למגדר מלתא ככתוב בספרו ועוד
 חילק שם כמה חילוקים והרבה להשיב על תשו' הרב בית יעקב דממנו
 תולדות חיים דעל הספק אין לעשית הוראת שעה כ"א בוראי שחטא
 וההוראת שעה היא דמכבדין בעונשו להוראת שעה הגם דהיה ראי עונש
 קל אז לא היה ראי לעונש כלל כ"א גערם עושין לו עונש להוראת שעה
 דכל העם ישמעו ויראו עיון עליו דכרו'ת חיי'ם ארכ"א בחיים ועוד זאת
 דהרא"ש כס' בשמים ראש סי' ק"ד כתב להדיא בהכרח גמור דהוראת

שעה

8

ח

שעה ניתנה לחיים ולא למתים א"כ אין לענוש למת כקבורתו משום הוראת
שעה יע"ש וא"כ הרא"ש עקר השורש הוא בכ' ידים .

והמ"ש את אר"ש אם בני משפחתו יכולין להוליתו ממקום שנקבר
משום בכור המת וכבוד המשפחה הנס מלתא ברנא לריכס
דבה וירא אנכי לומר רופנו אותו משם כדי להוליכו לקבורו אל אחיות
אבותיו דוחמר כאיוב דוחי מוכלה ימי נועכו קברו'ם לי ואלכה ואשובה
אל מקומי הראשון כי טוב לי לו מעתה ועד אבני סרוחה לאכונא מרנא
בס' חיים ביד סי' ל"ח דאחר שעשה פסק ארוך ועוועמיה חיים וכו' לפנותו
מקבר לקבר אקופא דמלתא לא מלאו לכו לעשות מעשה ומלכד הטעם
של חרות המת דמוסיפין לו זכר וטעם מכול דוחכמה נס ממ"ש הרב
שבות יעקב ח"כ סי' ק"ג דיש חשש סכנה לחיים בדבר זה כיע"ש ואין
הפס וכולס לדבר שיוליאו אותו מקברו פעמים ג' עם גבר ועיין נמו
בספ"ק ויען אברהם סעיף כ"ח דיש להוכיח דשב וא"ת עדיף וסקבר
הראשון לקתום אותו דהו"ל כמו נר ביה ואומניה דלא יעבור אחר תחתיו .

וחתום קורה בלימודי מה שמלאתי להנאון המפורסם חתם סופר
ביו"ד סי' שג"ו וזה נוסחו היבא דאיבא בכור משפחה וגדולה
אשר יהיה לבו ולכלימה עולמית וכי יתיר להם המורה להקחאל או יאמר
סבריות קמו ביה רבנן במלתיה ואחברר להם שלא הי"ל דין מע"ל או
יכול המורה להגרות לכתחילה להקחאל אפי' אם באמת נחברד לו שהי"ל
דין מע"ל וראיה מש"ס דפנהררין דמ"ו ע"א ועיין בתשו' מוהר"מ מפאדווה
ה'ר מור"ס בא"ח סי' לק"ט ס"ג ע"כ והכי"א ב"ו לפסק הלכה הרב מנחם
אבלים דו"ל ע"ש ולפי"ו מו' שעשה כזאת להוליתו מקברו ולקברו במקום
אחר אם יש לאל ידו לרחוק כל מה שכתתי מדיש ועד כען וסיסכיומו
עמו רבנן דפקיע שתייהו מגדולי הדור אנו שותקים הלא הם לדורו לריכוס
כפרה ומחילה ביו"ד בני ארס מהעלוב המנוח ויקבעו לומר לעולו
נשמחו זהו הנלע"ד וכ"ז ככתתי מכלי דאות הני מילי מחיים הרב הפוסק
בר"ו ואי"ה אשובה ארחה להשתעשע בחורת חיים ואשימה עיני עליו כי
בחפזון ילאתי לנחם אבלים משפחה דמה ולא יסמכו עלי עד יסכים עמדי
אלוף נעורו הרב הגדול מופת דורנו ראש כ"ד מקורס מב"ד הגדול
שבירושלם בע"ס בית היין נר"ו .

ואל חשיבני מאחר דהכ"ד באתריה עשו מעשה הלא קי"ל דכ"ד בחר
כ"ד לא דיוקי ואין משיבין אחר מעשה כ"ד ואמרונן וכבר קורה

זקן

זקן ואיתא כמי כנת' עכרונן עוכר' והדר מותכיון דעל כל לה כבי עמד
 וימורד אר'ס החיים ארון עזוינו ויע"א בס' הנורא סל"ח לנו סי' ע'
 מדס"א ואילך זכעניך תראה דהין לך פת להשיב מכל זה וכל לגבי דידו
 אנו אומר דהכ"ד של ווהראן כמה יורע פי כונתם כלתי שום פניה כהיות
 שיקיו מורים דרבנן הוינו שכתיוסו ויתפרסם דכונתם הים לש"ס כדון טועם
 ברבר מלוח דאס יתקעו ענמם לו' דכרון עשו תתי לי דכאמתלא שיתנו יכוואו
 אחרים ויכחשו ויכוואו לפרק זה כור' דלא כן ולא יהיה להם פס להשיב וכדו כוון
 וקסף דע"ב שתיקותיך יפה לך מרבויריך ואף אה"ל דיהיו מונאים זכות להם ולא
 יחשבו לכמה דכנים של גאוני ארץ וואמרו האמת אחנו מנן שוויא יען בכלל
 יש פסק מתרב הכהן הגדול ר' לרזק נה"ו אשר הוא ארון ושליט על כל
 ארנות לרפת וכלערו לא ירום הים את ידו ואת רגלו ורבוירו הקל איתו
 נופא גוירה על כל הארנות ומה כחם יפה נגרו לפלות שיהם דמי יבא
 אחרו המלך חס פאנע דלא הים לריך סכתו'כ לאומרו .

ואוסיפה

לך דכאומן סימנים בא חר מן חכריות עשית'ק ירושלם
 קו' והגיד לנו דמע' הרב התפורסם תנא ירושלמית מופת
 דודינו יע"א כרבה נה"ו כע"ס קרב אים ושמחה לאים ואים אמונים ישל"א
 ארים שאג על ב' חכמי ווהראן יע"א על המתעשה הרע שעשו שלא כדת
 ולחיותו באותו פיק חלוש סמוג לא כתב להם מרורות על זה מה המתעשה
 סוה אשר עשיהם ווהי סיבה זקתנ'ע היתה מלכוה על סתחום וגם סרב
 הנא דביה **גידו** בכור שקדושתו נה"ו ד"מ ור"מ נ"א יע"א כי סוף מחשובי
 דר' אמרו עליה דלא הו"רך לכא כהסכמת'ם כיון דתורתו מברות עליו בס'
 סתמדר תעלומות לכ לכו חוו ונפקא מניוסו טובא דינטרפו למנין עשרה
 שליטים כהאי דינא כולם כהסכמת'ם אחת דלא קיימו האי כ"ד של ווהראן
 מאי דתנו תנא הוו מחונים כדון לתחויען עם גדולי הדור כרת מה לעשות
 ועשו היפך הגמ' דיבמות דק"ט וסעור וכש"ע ת"מ ס"י סה"כ וע"ו הוא
 שאמרו פרי המקורות חרטה ורע דמרו עוברו כפסק האי' הינשתי דמ"ס כתו' ד'
 משם סה"ס דר"מ הולילו לאחר מנהיגים והכילו לג"ע לא כן הוא כחנינה דע"ו
 ע"ב ואדרבא דיו"ת תמיהא ליה על ד"מ איך לא עשה כמו שעשה דיו"ת אחריו
 מותו כמבואר בגמ' עוכר' סיכי חוס ומוסרש"א שם כת"א כתב וו"ל סגס
 שעושה זה לעובתו של רבו שיזכה לעוה"כ מ"מ לפי כי יראו הדואים
 שישיף רבו ולא יראו שיזכה לעוה"כ אין כאן טובה לרבו ועוד דאס הוא
 טוב לרבו מלך שיזכה לעוה"כ הרי הוא רע לו דלדיוניה ואפשר דרובם
 יוקר דלא ליריניה ושלא יבא לעוה"כ כמשל לא מדובשיך ולא מעוקניך
 ע"כ

ע"כ והרב יוסף שאחיה ז"ל כדרשותיו ס' פנחס כתב ולי נראה שהכונה
 שאין זה כבוד לתלמיד שישרף רבו על פיו וכבוד התלמיד הוא שיוציאו
 מניהנס מכלי עונש וז"ש גבורתה למקליה לרביה עכ"ל והוא חידוש דלא
 הביא ראיה לרבריו ממזו דאמרו בגמ' בסנהדרין דפ"ה אין הכן נעשה
 שנית לאביו להכותו ולקללו ועיין בספ"ק שמע אברהם סי' י"ג דמכואר
 רכ"ס לרבו דמלכד דהתלמידים קרויים בניס הגה ככל דבר כבודו רבו
 קודם לכבוד אביו כאברהם ושביה וכיונא כמכואר בגמ' בהוריות ועיין בקונ'
 אברהם את ירו בדרוש שבת כלה בענין שהרב שלמה לשמעו רבו וע"ס
 עוד זאת חזינא שבשפלנו זכ"ר לנו הרב הגאון ר' נרוק הכהן הגדול נר"ו
 ואני אמרתו בחפזי .

אחריו

מי ולא מלך ישראל אפ"א וה'ן לי פה להשיב היכן מלא דרברתי
 בלשוני אסור בהנאה אפי' שמץ איסור לא בא בפני כלל ומוכרח
 אני לפרש שיתותי והוא דבמתו שלנו היבא דנתיאשו הרופאים או קרוב
 לגוסס חופרין לו קבר ועושין אחר החפירה שיעור הקבר בנין של כותל
 גדר אבני גזית מנ"כ גרדים שיבואו אבני שיש עליו דמאז מקדם היו הכותלים
 חללו מנסרים כיתר כל תמוט ולפעמים דהעת היה נחוצ ואלו עושין דרוש
 ארוך היונו ממתינים עד שיגמרו בנין הכותלים קודם שיהנוסו כקבר ולהיות
 דלא היו דברו על איסור והיתר מה דינו כקבר ענמו לכך לא הרחבתי
 הדיוכור כקדר שכתב מנ"כ נר"ו כי שפתי כהן ושמרו דעת ותורת אמת
 היתה כפיהו כרו לו אם בעיר ווהעיראן הוא ק"ע לכד או בנין ג"כ כיון
 דלא נחתינן להכו כי אם ראו כאיס לתת טעמי תוינו דירא אנכי מלהורות
 דיוציאוהו משם ויחזירוהו אל מקומו הראשון על זה היו דברו דשכ
 וא"ת עדיף וקיימתו בלשוני לי ענה לנחם לבני מצפתו דוסתמו הקבר
 הראשון ולא יעבור אחר תחתיו דהוא זילותא למת ומשום יקרא דחיו
 מהעובדים ושבים לעשותו כשעיפי דינים שיש באומיניה וטר ביה כמכואר בס'
 פני מכין ח"כ והוא בענין שאמרו ואת הבהמה תהרוגו שלא יאמרו דנסקל
 פלוני על ידה והאכן של הסקילה והעץ שנתלה דהיו קוברין שלא יחבישו
 בני משפתו . ודוגמא לזה ענין מרים בת בילגה דטבעתה קבועה וחלונה
 סתומה משום כבוד משפתה דלא היה משום איסור הנאה והקורא בספ"ח
 סי' חתקמ"ט יטב בעיניו מה שכתבתי בקיטור פסק דיני בראשונה כפרט
 זה ואם לשוני לא כקדר ופה הגה ממרונת הלשין מוכן כונתי ואין קפידא
 כמה שלא ידעתי דבר בלחות לשון כאשר כתבו החשב"ץ ח"א סי' ג"ל ובס'
 גובית דק"ר ע"ג דאינו פוגם מעלתו של התבס במה שאינו יודע דקדוק
 הלשון

הלשון והמילות כיע"ס . והאמת אגוד דמיוס היותו לא השכתי למו שמקשה
עלו בקונטרסים הנרפסים דלני חושש משום סרך תורה שלא לשמה להעמיד
דבריו איש תקועה לדבר הלכה ח"ו כ"ס בדבר היוולא מפיו כ"ג גדול הדור
שבמותו דאיכא משום לא תענה על רב . אך בראותי דארוכ"ו ר"ס עשה
כמלונ'ה במקס'ה כמיעוט שיחה כלתת יד כמו מירי עוכרו אנכ דקתני
'בכבוד והדר . אך מע' הרב הריון המלווין תורת חכם מקור חיים נר"ו
נהחריר עלונו חרדה גדולה על זה ורין גרמ'א אטיוחי ב"ד חיים ביד
שון להפיק כוכותי . הן אמת דראוי לאחזוקי טיבותא חיים וחסד עשית
עמרי . האמנם אין לי חפץ דטרח וכתב כולי האי כיון דאינו תלוי זה
על כדון שלפנינו ולא נפקא מינה מירי לכדון זה דמע"ל דאף זו מן התוכחות
להתנלות שעשה אברהם פה עמנו דער שאתה שואלני כיון קרקע עולם
לבנין שאל נא למה הכאתי זה הרין השת'א הכא . דלכ"ר הא לא שייכא .
ולא נגע ולא פגע אם לא שהיא גמר דברי עליה השלם סוף דבר הקו"ל
כשמע לפיוס לבני משפתתו שלא יחזירוהו למקומו הראשון בעשות תיקון
כמדובר והמכויט כלשון הגאון יכיר דהכין כונתי ולא כיון להקשות מדקיים חוק
וכ"ד ורק לפיוס את המת והחיים וכו' . ומחול לנו מלכינו דה"ן ארוך אליו .
'כסא כבודו ירום ונישא וגכה . ולא יעדי מינן זיו אורו עד זקנה ושיכה אמנ
שלוס על דויני ישראל . נאם החותם פה אומיר וע"א כיוס י"ח לתרש חשון
שנת **אל תיראי** כי לא תבושי לפר"ק לחטו"ל :

הלעויר

אברהם פלאג'י

ס"ט

סימן ט

זוה מה שהשיב הרב כמהר"ב נר"ו להגאון הגדול אשר בפרוץ נר"ו וו"ל

עוד מורינו ורכינו לחלק ולא על כמוהרר"א פאלאג'י נר"ו יאיר שכתבת
וו"ל והקבר הא' שפינוהו ממנו מותר לקבור שם איש אחר ומ"ס
ר"א פאלאג'י הי"ו דאסור בהנאה דהוי כלר ביה ואומניה לדוינא דקרקע
עולם אינו נאסר ורק בקבר בניין שייך דין הזמנה כדאיתא בגמרא שם ורק
המת אשר יקבר שם לא וכסוקו בעפר שהיה על המת הא' דהוי כתלוש
ולבסוף

כבוד

סי ט

יעקב

ולכסוף חכרו דאסור בהנאה לרעת רמ"א ב"ד שם ע"כ דבריו כ"ר
 אמר נטולת רשות אם ירבה ארזי ארון לפני מו"ד בקרקע ויודע אני
 בענמי כי מה אני לבוא לפני המלך לחפש בגנאי אכן חורם הוא .
 דין המת חניד כי דברו מהרר"פ נ"ו ואיר כמעט כל לומר ספר חמה
 וקרא דסוגיון מיוירי רק בקבר בנין אכל קבר קרקע עולם הלכה
 רווחת דמותר בהנאה ואיך פלעס קן קלמוסו שניאה בואת ולהיות כן
 חובתיו לומר זכות על חכמי דורנו עלה ברעתי לומר דמוהר"א ח"פ דן
 ברעתי שבמקומי קיכרין קבר בניין ומקורי מחסרה והכי קאמר ומקבר
 הא' שפינוהו ממנו אם הוא של בנין אין לקבור בו אחר אכל בקבר בניין
 עולם מורס שמתר לקבור בו אחר ואחרי החיפוש בדברי הפוס' מלאתי
 רחיתי כי דבר גדול דבר מוהר"א נ"ו והוא דסוגיון דסגסדרין סנו' וכל
 הפוס' שפסקו דקבר ק"ע מותר בהנאה מיוירי בדבר שאין בו לא כווי ולא
 כבוד המת אכן בדבר שיש בו כוויין למת או שאינו כבוד למת נמי
 דמראוריותא מותר בהנאה בקרקע עולם בדרכן מיתא אסור משום כבוד
 של מתים כראיתא במנילס דכ"ט ק"ר בה"ק אין טהנון בהם קלות ראש ואין
 מרעין בהם בהמות וכו' ומפרש בגמרא משום כבוד של מתים יעו"ש
 ובתב הרא"ש ז"ל וסא דקתני אין מרעין בהם וכו' גראה דמיוירי אף בקרקע
 עולם ואסור מפני כבודן של מתים דאוי על הקברים אם הוא קבר בניין
 אסור בהנאה וכו' עכ"ל וכ"כ המרדכי שם וז"ל אין מרעין וכו' אור"י
 בקרקע שלא חפרו בו כלל ואפ"ם אסור משום כבוד המתים דאוי כשאינו
 קרקע עולם מאי קחשיב ואזיל סכל אסור בהנאה וכו' ע"כ והכי
 דברוס הכ"י כפי' סק"ה ופסקה להלכה כש"ע שם עוד כתב בהנאה
 המרדכי שם וז"ל ואם לקט שורפן במקומן והא דאמרינן כפ' נגע קברות
 דרב שקלי מנייה לאיטתא כח יומא התם כיון דלרפואה עברו אין זה קלות
 ראש עכ"ל סרי מפורש יונא דאפילו בקבר קרקע עולם נהי דמראוריותא
 מותר בהנאה אם יש בדבר כווי למתים אסור מדרכן ומינה לנ"ד כיון
 שיש כוויין יותר למת אם יקברו אחר במקומו הראשון כי מה ואמרו הכריות
 שזה ראוי וזה אינו ראוי ליקבר בן וברי כוויין וקנף לראות מקום מנוחתו
 ביד אחר . ואין לומר דו"ש משום כבוד המתים אסור היינו בפני המת
 עלמו בהסיה דאין מרעין וכו' שהמתים שם בבית הקברות אכן זה שפינוהו
 ממקומו אין בו לא כווי ולא כבוד המת זה אינו חרא דכנ"ד נמי המת
 עלמו כבה"ק אלא שהוא רחוק ממקומו הא' ח"כ סוי דומיא דאין מרעין
 בהמות דמיוירי אפילו כריוקת מקום מן הקברים עלמס כמו שכתב הרא"ש
 ומרדכי

זה מדרשו סנו' דמיורו בקרקע שלא חפרו כלל ועו"ש וס"כ דכוותם ועור
 הפילו פיניו המת למקום אחר רחוק מבס"ק שייך נמי בזוי למת אם ישמשו
 בקברו דבר שאין בו כדי כבודו כמ"ש הטור והש"ע סי' שס"ד וז"ל קבר
 שמתו לפנותו לא יעשו לבית עניים ולבית חבן וכו' ע"כ וכ"ש שאסור
 להשתמש בו דבר שהוא בזוי למת כגון זה לקבור בו שכזו הוא לו ליקח
 לו מקום מנוחתו וליקנה לאחר . ויש בו מקום לבע"ד לומר דמקום שכזה
 יש לסוכות דלקבור אחר במקומו לא הוי בזוי למת דלא אמרו לא בקבר
 שפינוהו אף עושין אותו בית חבן וכו' אבל לקבור אחר במקומו לא
 אמרו משמע דלקבור אחר במקומו לא חשיב בזוי למת זה אינו דההם
 מיוורו בקבר שמתו לפנותו מן הדיון במבואר בש"ע שם ע"כ אין בזוי
 למת לקבור אחר במקומו בית שהוליוסו ע"פ הדיון לא כן במת דנ"ד
 דכשלא כדיון שהוליוסו לכשתו ולכלמתו הסכרה בוחנת דהוי בזוי למת לראות
 מנוחתו אשר פורש משם נהוגה לחיש אחר נס בפניו החיים ווסף בזוי
 על בזיונו באמרם זה ראוי כמקום וזה אינו ראוי לא כן אם ישאר מקומו
 פנוי לא יוסף בזוי אחר עמו .

ועוד אני אומר דהדבר ממקומו הוא מוצרע כיון שהוליוסו שלא כדיון
 מדרבנן אסור לקבור אחר במקומו אפי' אם אין בזוי למת מהא
 דאמרו' בסנהדרין דמ"ז קבר הידוע אסור לפנותו דאם פינכוו מקומו טמא
 ואסור בהנאה פירש' וז"ל מקומו טמא גזרה דרבנן שגזרו טומאת עולמית
 על הקבר שלא יפוטו וכו' ע"כ והפיה דמקומו טמא אפי' בקרקע עולם
 מיוורו דטעמא שלא יפוטו שייך נמי בקרקע עולם וכיון שגזרו על מקומו
 שהוא טמא א"כ מדרבנן אמרינן באלו עדיין המת שפינוהו במקומו הראשון
 עומד והוי בכלל אין קוברין כ' מקום זה כלל זה ופסקה הש"ע סי' שס"כ
 יע"ש ועוד כיון שעיקר מה שגזרו על מקומו טמא הוא כדי שלא יהיו
 מעשיו כמק שפינה המת להרוות לקנות לו מקומו ואז לקבור בו אחר שרי
 קרו אהנו ליה מעשיו להרוות מקומו ולקבור אחר וע"כ ז"ל דאפי' לקבור
 מת אחר אסור אם פינכוו שלא כדיון ולא תשיבני מ"ש הרשב"א בתשובה
 ס"ד הכ"ו בכ"ה סי' שס"ד וז"ל כתב הרשב"א וכו' הפילו בסולב קבר וקבר
 בקומו ופינכוו יראה שמתו לקבור בו אחר שלא אסרו אלא בהנאה ולקבור
 בו אחר מה הנאה יש לחי וכו' עכ"ל והתם הפילו בקבר בנין מיוורו וא"ה
 הקור הרשב"א לקבור בו אחר וכ"ש בקבר קרקע עולם כי מהא לא
 אירויא דהרשב"א מיוורו בקבר שמן הדיון מותר לפנותו כגון שזכרו על
 דעת לפנותו דאם הוא קבר בנין מקומו מוסא אסור בהנאה במבואר
 בש"ע

יעקב

סי ט

כבוד

בש"ע קי' סק"ר ועו"ס דלא שייך ביה כבוד המת ולא גזירה שלא יבואו
לפנותו אכן כקבר שמן הדיון אסור לפנותו גם הרשב"א מורה אפ"י בקבר
קרקע עולם אסור לקבור בו אחר כמו שכתבנו לעיל כל זה כתבתי לחלכה
להלויז בעד כמוהר"ר א' פאלאג'י נר"ו אבל לא למעשה כי מה אני להורות לפני
מו"ר ועטרת ראשינו כי נשיא אלוקים אתה בחוכינו ובלעדך לא ירום איש
את ידיו ואת רגליו כדבר קוראה הכ"ד המשתחוה מרחוק מול הדרת כבוד
תורתך .

הלעיר

חיים בליית

ס"ט

סי יו"ד

מכתב משוה"ו אחר מחכמו ושיבתינו הרב ועלום חריף ובקי כמוהר"ר
ציא אבועלאפ"יא נר"ו וחי לעולם אמן .

יום שבת קודש היה לי שעשועים דברי הרב כמוה"ר חיים כליות נר"ו
וראיתי אשר היה מלויז טוב ללדקו כמה שיחשו לארוגי שיחיה י'
דקבר קרקע עולם אסור בהנאה וגדול ברורו ריש מתיבתא לרפת כמוהר"ר
נרוק הכהן הגדול נר"ו קהי עלה דהא מילתא דמתאמרא בקבר בנין ולא
בק"ע . ופארי נורי דבר בפיו לאמר כי מעולם לא עלה ע"ד ר"ע לומר
כן והראנו את נהו פסקו הראשון דמה שכתב דהו"ל כלר ביה ואומניה
לוינא בעלמא הוא ולרוגמא וכל קורא אמרו נועם לפניהם ולאחריהם של
תיבות כלר ביה ואומניה לכבו ובין כי לאו משום ליתא דאיסור הנאה
הנאמר בקבר אדם אלא וכאשר ביאר שיחתו בפסקו הכ' נעים הדברים
ולכל הדברות רואה אנכי לגאוני ארץ הושוו שאין איסור הנאה חיויל בקבר
קר"ע לשום אחר מהפוס' כלל . ואנא אחרגא דיוגנא ראיתי אחריו רואה
כי יש להאחו בסכך ולרון בדבר כי יש איסור הנאה מדרבנן בקבר שאנו
דנין בו וכמ"ס מהר"ה כליות נר"ו לא מרמיונות מדעתינו כ"א כאן נמנא
דבר מפורסם בהרב כקף משנה בפ"ח דטו"מ ה"ה לפי מה שהבין בדבריו
קראכ"ד

הראב"ד והמעיון שם לאמת ווליא משפט טומאת ואיסור הנאה מדרבנן
 אף בקבר קר"ע שפינוהו עי"ש וזה היה לו למהרה"כ הי"ו הנו' להביא
 כי מה שהכריע מפרש"י לא מכרעת דסנה הוא כקב וז"ל ועוד ממקומו
 הוא מוכרע כיון שהוליאוחו שלא כדון מדרבנן אסור לקבור אחר וכו' מהא
 דאמרינן בסנהדרין דמ"ז קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא
 ואסור בהנאה פרש"י מקומו גוירם דרבנן שגזרו טומאה עולמית על הקבר
 שלא יפנוהו ע"כ וההיא דמקומו טמא אף בקרק"ע מייר ידעמא שלא
 יפנוהו שייך נמי בקרק"ע וכיון שגזרו על מקומו שהוא טמא מדרבנן
 אמרינן כאלו עדיין המת הראשון עומד והוי בכלל אין קוברין כ' מתים
 זה בלד זה עי"ש"כ ולא היא די"ל דאף אי נימא דמ"ש רש"י גזרו טומאה
 כרו שלא יפנוהו הוא דבר עומד בפני ענמו דטעם הגזירה הוא כרו שלא
 יפנוהו ושייך ג"כ בקרק"ע ככל זאת אין ראיה לאיסור הנאה ריש לומר
 טומאה גזרו ואיסור רואה לא גזרו דנבי הנאה כאיסור דאורייתא פריש
 מלתא רש"י ז"ל נמנא דאחמ"ל דגם בקרק"ע גזרו טומאה כרו שלא יפנוהו
 הנאה לא גזרו דהטומאה גופא תומרא והכו דלא לוסיק עלה דבר שלא
 פורש וכן כדון שאיסור פנית מת מדרבנן ואנן ניקום ונימא דגזרו טומאה
 וגזרו הנאה ולכבי יחשוב דלפום מסקנא דש"ס לא קיימא כולא מילתא
 כ"א בקבר בנין דוקא והגזירה דכתב רש"י לטמאות המקום הנה היא דכיון
 דאסור בהנאה מדאורייתא אף אם יפנוהו דלא פקע איסורא דאורייתא
 בדביאר רש"י להכי גזרו טומאה על הקבר לעולם שאם יהיה המקום טהור
 יבואו ליהנות לאחר זמן כיון דלא ברולי מוניס וכ"כ הראב"ד שם פ"ח
 דטו"מ דהטומאה אינה אלא כרו להרחיק אדם מן ההנאה עי"ש וא"כ מ"ש
 רש"י גזרו טומאה על הקבר כרו שלא יפנוהו הכונה שלא יפנוהו כאיסור
 ושוב יבואו לידו איסור תורה שיהנו כיון דלא ברולי מיניה וכטמאות המקום
 לעולם לא יפנוהו וממילא לא יבואו לידו הנאה כיון שהמת בחוכו זהירי
 זה נראה אמרו יושר והשתא לפי המסקנא דש"ס דכ"ז הוא בקבר בנין ולא
 בקרק"ע א"כ בקרק"ע לא גזרו טומאה על הקבר עולמית דהא מותר בהנאה
 והגם דגם בקרק"ע אסור לפנותו בקבר הידוע מ"מ לא גזרו טומאה כרו
 שלא יפנוהו דלא מסתבר כלל למימר דגזרו ככה"ג נמי דהא איסורא דרבנן
 הוא משא"כ בקבר בנין שאם יהנו אח"כ הוי איסור תורה ולפי כל זה
 כפל אורא ליה ראיתו של מהר"ח נר"ו הנו' דכתב דגם בקרק"ע שייך טעמא
 שלא יפנוהו דליתא ומ"ש דהוי בכלל אין קוברין כ' מתים וכו' לרבר הוה
 וקלח ארוני דאין לדון יש מאין .

איברא

ט ו

איכרה

דהוא גופא איכא לעיוני בדברי מרן כ"מ דאיתוינא ותיוהא
 קא חוינא כהו ולכתר דלחיכנא עפ"א דחוקי רגלוהי דמרנא
 אמונא ליה דמאי דוחקיה לאוקמה כהכי מאחר דרש"י פירש מלתיה כהקוה
 בריותא באיסור הנאה דאורייתא והטומאה גזירה דרבנן ותירוצ' הש"ס
 בקבר בנין הכי הוה וא"כ קרק"ע פקע איסורא לגמרי וכולא מילתא לא
 איתמר' רק בקבר בנין ואה"ן דאיסור לפנות סמת גס בקבר דקרקע וכבר
 פסקו הר"מ בפני"ד דאכל ומקורו מהירוש' ברם סך גזירה לא גזרו בו
 כדפרשית דכל עיקרה של תקנה כרי שלא יפנהו ויהנו מהקבר דסוי איסור
 קורה וזהו ג"כ כונת הראב"ד דכתב והטומאה אינה לא להרחיק האדם
 מן ההנאה בלו' באותו שאסור לוקנות ממנו מן התורה ולא איירי בקבר
 דלית ביה איסור הנאה דאורייתא כמו שיחס עליו מרן הכ"מ ב"א סבר
 הראב"ד בקבר שיש בו ליתא דאיסורא דאורייתא ואיכו נמו כהכי מוירו
 וקא קשיא ליה לישנא דער שיכדוק דהא לעולם באיסורו קאי גס לריך
 לדעת דברי הכ"מ שם בפני"ד הכ' שכתב והא דקתני קבר הידוע פינאו מותר
 בהנאה אפי' בקבר בנין שרי וכו' מסתמא על דעת לפנותו נקבר שם
 וכו' והו"ל כאלו לא הים שם קבר מעולם ע"כ וקשה א"כ למת איסור
 לפנותו כיון דנקבר ע"ד לפנותו אין מי שיאסור ונ"ע.

שו"ר

דהא גרמא לי להקשות על מכ"מ כן משום שלמדתי סוגית הש"ס
 מחבילה וכשנחתו אלל דברי הר"מ הכנתו בהם דהמה עולים
 לפי מסקנת הש"ס אכל אין זה יוסר ב"א הלומר דין הר"מ לכו ירון בו
 בפשיטות דכלל אופן איירי וסתמו כפירושו והאוקמתא דקבר בנין הו"ל לפרש
 בדבריו והלא דבר שלא נזכר בש"ס דסנהדרין הנו' גכו האו בריותא
 הכי דכתב ער שיכדוק וכ"ש שהיה לו לכאר זס דקבר בנין דתלמודא
 אוקמה כהכי ובלא"ה גס בקרקע משתמע מילתא ויהו מה למרנו מדברי
 מכ"מ דלרעת הראב"ד גס בקבר קרקע שפנהו מקומו טמא ואסור בהנאה
 מדרבנן ולו אשנה להרב שונה הלכות הספר דע"כ ע"כ דהכי דברי
 הטור קי' סק"ד משם ר' ישעיה דכתב דמה שקוברין קטנים בקברי
 הגדולים באיסור עושים שקבר מת איסור בהנאה אפי' לקבור מת אחר וכתב
 מכ"ו דכלא טעם זה איסור מפני כבוד המתים והקשה עליו הכ"ס דכבוד
 המתים הוא דרבנן וא"כ הו"ל להקשות איפכא דהתם כפי' שס"ג לא הוה
 לריך טעם דכבוד המתים דהא איכא משום איסור הנאה דאורייתא וע"ז
 כתב הרב דס"ל למרן ברעת רש"י לפי המסקנא דקבר בנין דוקא הוא
 איסור בהנאה דאורייתא אכל בקרק"ע אינו איסור לא מדרבנן וא"כ התפירה
 עלמה

כבוד סי' י יעקב לר

עצמה אינה אסורה לא מדרכנו וא"כ מ"ס רי"ט שקבר מת אסור בהנאה
 אפ"ו לקבור בו מת אחר היינו מדרכנו דהחפירה עלמה מותרת דאורייתא
 אבל מדרכנו אסור בהנאה וא"כ דכ"ו מרן דכתב דכלא טעם זה וכו' דהאי
 מדרכנו ודאי מדרכנו עי"ס מבואר וולא לפי"ו דלדעת ר' ישעיה קבר
 קרק"ע אסור בהנאה מדרכנו אפ"ו לקבור בו מת אחר. וכל' בשל"ש עיין
 להרב מוהר"ח הכהן ז"ל הו"ד בס' ר"מ יו"ד סי' ס"ו שכחב בתו"ד וז"ל
 אין ללמוד מקבר של קרק"ע שהוא מדרכנו דדוקא קבר בנין הוא דאורייתא
 וסד"מ שם נר' שהורה לו בזה עי"ס ויש להניח שלא גלה היכן מל"ז דקבר
 קרק"ע אסור בהנאה מדרכנו ועכ"פ גם המה מהסוכרים דקבר קרק"ע
 נאסר בהנאה מדרכנו ועיין להרב הפרישה יו"ד סי' ס"ד מחודש יו"ד
 דכתב ה"ה נראה לחלק דמשום גזירה שלא יפנוסו החמירו לאסור אפילו
 בקרק"ע ע"כ וכבר כתבנו דכבר ס"ל בן להראב"ד וכמ"ס מכ"מ והתליות
 בכ"י נאמר ועיין כשה"ג סו"פ נגמר הרין שהאריך ולכסו' כתב ועוד נר'
 לאסור בהנאת קברים דירן אפילו פינו משם המת דסתמא כל ארס דנקבר
 זוכה בקרקע שנקבר בו עי"ס דמיו"ד בקבר קרק"ע ועלה כדונו דגדולים
 ועלומים ס"ל דקרק"ע נאסר בהנאה מדרכנו ובסוג שהנאה אי קבורת מת
 אחר בכלל או לא תליא בפלוגתא דלדעת ר' ישעיה אסור גם לקבור בו
 מת אחר בנו' והכי סתם לן תנא מהרוק"ס בס' ע"ל יו"ד סי' ס"ד וכן
 הסכים בתשו' שבות יעקב ח"א סי' פ"ו והאמין בת סכרת רי"ט ושהטור
 ס"ל הכי והקשה להרשב"א דהתיר והביא ראיה לרי"ט מסו"פ י"ג דאכל
 דכתי דאיתא ארון שפנהו וכו' ושרף ואמאי ושרף הא סו' למ"ז אחר ומותר
 עי"ס וראיה זו אמר ג"כ תיר"ו ז"ל הו"ד בס' שונה הלכות דע"ה סע"ג
 לא שראיתו למוה"ר פ"מ ח"כ בחי' לרמ"ז ע"כ דנ"ה ע"ה מהקשר שדחה
 ראיה זו דהה"ן דמותר לאחר וקתני ושכר ושרף דלא ליתו לידו תקלה ביני
 וביני ואה"ן דאם נודמן מת אחר תקב מותר וכחב שבן דחה ג"כ ראיה
 זו הרב חס"ל יו"ד סי' כ"א עי"ס ולע"ד אחי' המ"ר ז"ל עליהם מדתנית
 בתו"כ פ' שמיני פרק יו"ד פסקה יו"ד וז"ל תנור וכרים יוקן וכול' והנ"ס
 ודאי ת"ל ועמאים והיו מקוימם אותם בטומאתם ע"כ הנה מבואר להרו"ח
 דמותר לקיים כלים טמאים שריגס לושבר אם ירבה ולא גוריון לתקלה שמה
 וכו' להשתמש טהרות וכיונא שוב סקבונתי ריש להשיב ע"ז ממ"ס התוס'
 בסנהדרין דמ"ח ע"ה משמאין ותוס' פסחים דפ"ה ע"ה ד"ה משום
 ודף נ"ה ע"ה ד"ה שמה וטומאה חמירא להו לאינשי מזיקורא עי"ס
 וא"כ גבי ארון דאסור בהנאה גזרו ונכי טומאת תנור וכריוס לא גזרו
 דטומאה חמירא לתו ודוק. ומ"ס

ומ"ש הרב מהר"ח כליוח נר"ו וז"ל ועוד אפי' פנו המת למקו"א וכו'
 שייך נמי כיווי למת וכו' כמ"ס הטור והש"ע סי' סס"ד קבר
 שמוחר לפנותו לא יעשו לבית העלמים ולבית הקברות עי"ש וכ"ס שאסור
 להשתמש בו דבר שהוא כיווי למת כגון זה לקבור בו שכיווי הוא לו ליקח
 מקום מנוחתו ולינתו לאחר ע"כ לאו כל דכן הוא ולא היינו סך ואתי במה
 מלינו דכתב הש"ך שם דלא יעשו בית וכו' דגנאי הוא למת לעשות כן ע"כ
 נמלא דקבר שהיה בו מת שם אף שפינותו אין עושין בו דבר שהוא גנאי
 למת דהיינו לקבור אחר ואין זה ענין לרין איסור הנאה דקבר בנין ויש
 לסמוך לזה דין דסי' סס"ד החולב קבר לאביו וקברו כמקו"א לא יקבר בו
 הוא עולמית משום כבוד אביו אבל אחר מותר ליקבר בו ולרעת הרמב"ם
 הוא דלא יקבר בו אחר עולמית וכתב הרמב"ן ז"ל כיון דטעמא משום כבוד
 אביו אפי' קרק"ע נמי אסור ע"כ הרי דאשכחן דאין קוברין אחר משום
 כבוד ולא דהדין לא שייך כ"א כאב ומינה נילף היכא דאחינא משום
 כיוונא הרי כל אדם מוזהר על כיוון המתים וא"כ קבר זה שגרסוהו
 ככיוון שלא כרין הסכרא נוטה להקלותו שלא יקבר בו אחר עולמית משום
 כיוון המת הראשון דכולנו מכווין על כיוונו ואין זה ענין למפנה מת
 משום שריד למקומו. עוד כתב יודינו הרב הנז' נר"ו וז"ל ועוד כיון
 שעיקר מה שגזרו על מקומו טמא הוא כרי שלא יהנו מעשיו במה שפנה
 המת להרויח לקנות לו מקומו ואי לקבור בו אחר שרי הרי אהנו מעשהו
 להרויח מקומו ולקבור אחר וע"כ ז"ל דאפי' לקבור בו מת אחר אסור
 אם פנוהו שלא כרין. ואל תשיכני ממ"ס הרשב"א בתשו' ה"ד מכ"י בכ"ה
 סי' סס"ד וז"ל כתב הרשב"א אפי' החולב קבר וקבר בתוכו ופינהו יראה
 שמוחר לקבור בו אחר שלא אסרו לא בהנאה ולקבור בו אחר מת הנאה יש לחי
 ע"כ והטעם אפי' בקבר בנין מוירי ואפ"ה התיר הרשב"א לקבור בו מת אחר
 וכ"ס בקבר קרק"ע אי מהא לא אורוה דהרשב"א מוירי בקבר שמן הדין
 מותר לפנותו כגון שקברו על דעת לפנותו דאם הוא קבר בנין מקומו
 מיהא אסור בהנאה כמבואר בש"ע סי' סס"ד עי"ש דלא שייך ביה כבוד
 המת ולא גזירה שלא יפנוהו אכן בקבר שמן הדין אסור לפנותו גם הרשב"א
 מורה אפי' בקבר קרק"ע אסור לקבור בו אחר כמו שכתבנו לעיל עכ"ד וכבר
 הראנו דדבר זה לקבור אחר בקבר שפנוהו נפתח בגדולים ויודינו הרב
 הנז' לא הזכיר מזה מאומה וארמויתו תשו' הרשב"א דהו"א איפכא ממה
 שבא לרין הי"ל להביא סברת האוסרין להרויח דאילו הרשב"א מהמתירין
 גם כמת שאסיר לפנותו דקתמא קאמר ומר ניהו הרשב"א בתשו' הקורס לוג
 שקיל

שקיל וטרו כההיא דנ' קברות ומסויק דגורסת ח"ד כסנהדרין היא הדיוקנית
 וא"כ קבר הנמלא דמותו לפנותו הרי מותר בהנאה וא"ל לרון בו אי שרי
 לקבור אחר בקבר המזיק את הרבים דמותו לפנותו ואסור בהנאה הרי
 לא ניתן ליקבר בו אחר דמזיק את הרבים ומה"ט פיננהו לראשון הא אין
 לך לומר אלא בקבר הידוע דאסור לפנותו ואסור בהנאה וקאמר דלקבר
 אחר מותר מה הנאה יש לחי הרי סדכר ברור בשמש דהרשב"א בקבר דאסור
 לפנותו איורי גם אין לו' דהרשב"א איורי בנקבר לפי שעה ע"מ להפנותו
 דמותו כמ"ש הרב מותר"ח נר"ו דהיהטת לשון הרשב"א דכתב דהיינו
 ששנינו אסור בהנאה יורה דעל בריותא דנ' קברות מכיון כאשר יראה המדקדק
באופן דמנאנו ידיו ורגליו בבית המדרש לאסור קבר דקר"ע בהנאה
 מדרכנו ואם אמנם דיעתו בינ'י ידעתו כי אין להחליט איסורא
 בשגם להוסיף על איסורו לקבור בו אחר שבמחלוקת הוא גם בקבר בנין
 דאיסורו דאורייתא ואנחנו לא הבאנו סברת המתירים כחרי פלוגתי בנו'
 כי לא באנו לא להירות כי הסברא היתה ונבראת ואינינה זרה ורחוקה
 אבל לא לתקוע יתד בה ולרון להחמיר לקרפ"ע דעלמא כי במקלי דרבנן
 אנחנו נלך להקל כנודע ובפרט סיכא דאיכא למימר ס"ס להיתרא ומתהפך
 כנ"ד .

בבר זאת לא שב אש'ו ועוד ידי נטויה וארון בקרקע לפני אדוני מורי
 אם ירשני מלון אומר כי יש חילוק ברור בין כל הנוכח בשוסקי'
 לנ"ד כי כל הנמלא כתיב אינו אלא למפנה מת מקברו עכור לורך מקומו
 וכיוצא ומאליו נעשה הכיוון בגוף הנקבר בלתי כינת המשנהו לכוותו כ"א
 שם מנמת פניו א מקומו וסמר ארלו וכיוון נעשה מעצמו בלתי מכיון ולא
 איירו כמתקומם להתנקס מגוף המת עצמו כנ"ד דעברו עוכדא הני דיוני
 דחללתא כפי' ר"ח אשר פיונו להמרות עינו כבודו ולעשות בו נאזות ולהשליכו
 כפני מוכס אל מקום גרוע מופרש ומוכדל בחושבם כי נגרע ערכו
 והמקום גדול ממנו ואינו קולמתו וראוי לגרשו מארלו אחרי שקנאה
 לקנין עולם וכל כי האי כיוון וקלף מה שלא נשמע מעשה זר כמוהו על
 זה ראוי ליאמר דגם הסוכרים דקבר קרק"ע אינו נאסר גם מדרכנו יודו
 כנ"ד דנאסר הקבר בהנאה וכיותר לקבור בו אחר כי תבער אש חמת גבר
 גוף המגורש וגם לאותו שיקברוהו שמה לא ימלא שם נחת כי תקולל חלקתו
 בארץ לא לו אשר הסיג גבול הראשון לאשר לו אחוות הארץ שקנאה קנין
 עולם עדי ופתח הפותח פתחי קברים ולחיים יצאו . וכל מאמין בהרגשת לער
 הנשמות וא"כ להמאמין בהרגשת הגיפות עצמן ברנות ה' שורגים בשלות
 איהם

ליהם רוח הרגשת לער וכיוון ורלון ונחת סחור סחור לא יקרב לקבור רעהו וקרוכו שמה כי המגורש יגורשו כחרמו והנקבר מחרש ופן שיו כחימה שפוכס לנקוס נקס ודי בהערה זאת :

ועל

ארוני מורי שיחיה לכור אוכל מדבריו אס ומלא ואס יעלו לרלון לפני מלך מלך לרוף ילרפ'ס עם דבריו המווקקים אשר ממקור המדע חולכו ויהיה פונה עיר אכני גינת משלוי ונרורו'ת בשמלותי וארוני יודע כי הס'ד הסור'ר לוררו'ס סס אין זה משלו כי עכדא דמאן נכסי דמאן ויהיה גורחו עומדת בנדון שלנו גם מפאת הדין נ"כ כי הסכרא נמנחת בעלומים מלוקי ארץ והגיע השעה לקים אלו ואלו דא"ס וכנ"ר דברו הסוכרים כי גם כקבר קרק'ע אסור בהנחה ולקבור אחר חיים וקיימים ואפשר כנ"ר ליבא פלוגתא וכולהו מורו לאוסורא כנו' ומו לנו גדול מרבן מורי שיחיה אשר בעולם פחו יגזור אומר ויקום דבר ומוכטחני שלא יערב לב מערער להנות על ה' ,

עוד

מילתא בפומאיו כי למדתנו רבינו כדיון מונא מת ונוטלו דנוטל חבוסתו עמו כדחנן כמיר וההלוח ומכואר שס כגמ' וברמכ"ס פ"ט דנו'ת דחבוסת היונו דנוטל כל העפר החימות שתחתיו וחופר בכקולת קרקע שלש אלכעות ומוליא הכל ועפר זה עם ג' אלכעות שחופר הוא הנק' חבוסת המת והמה מפני המוחל והדס היולא מהמת ומכואר כירוש' דעד ג' אלכעות נכלע בקרקע . והנה זה גורש כיו'ג לקבורתו וכלי חבוסת נשפך דמו בקרבו ונמסו מעיו ונשפך לארץ מדרתו דרך חוריו והיה העפר תחתיו חימות והיה לו חבוסת וכוראיו לא השניחו לוס לעשות משפט כתוב וא"כ שבתחתית הקבר הוא חבוסת הראשון והוא מהול מדס ומוהל עלמות גוף המת אשר מן הנמנע לקבור אחר על עפר זה רבאיסירא קאי דנמלא אף אס היה ההיתר מכורר שמותר לקבור אחר בקבר זה היה לריך לנקותו ולהסיר כל עפר הארץ כשיעור אשר תפס הנקבר ראשון וליחד לו מקום לעפר זה ואותו המקום מוקנה וא"כ מה לי הכא מה לי הכס ושאר במקומו והארץ הנה רחבת ידים ואין להקפיד על המקום כי רב יותר מאשר יתפוס עפר חבוסתו וגם זה יהיה ללניף שלא לקבור אחר בקבר זה . הן אלה קלות דבריו הלא קנו'ר חטוי'ס , כחותם על הגחלים קבלתים , וטוב מעט לפי טבעו מהיר וזרוו ונשכר ומטע'ס סמלך להמתיק סור כמעט זמן וכן כדיון כי מעדני מלכיס ואכרו טעמס בהאריך הזמן וערב לאיש חכסיל נ' יומו אף מן קורעונים , ואקוד ואשתחיה מול פני ארוני ואעבור כש'ס

בבור

סי' 4

יעקב

ל"ד

זו תפלה לא יערו מינן הדריה וזויה ויקריה . באורו נראה . ואור אפ"י
רבדכי עד עשרה דרי .

הלעיר

אלו"א כגמחר"ר

יעקב אבואעפ"י"א

ס"ט

סי' יא

שורו ברכה מרב יוסף כורלא בר"ו עליון למעלה אנכי דקתני וו"ל

זכחרי שותא אמינא לבתר שיחל"א כי מורו עוכרו בס"ה אכריס
אזכור שם ראיתי במע' תי"ו סי' כ"ן תנאי כפול הכיח לנו
קו' סרב זוכרנו לחיים על סרב בני דוד פ'לקון ז"ל ע"ש ואני תמיה על
כת"ר הכקי במילי דאבות הרב הגאון המפורסם ר' אבות' חיים ומלך
זנוק"ל מה לו להביא משם הרב ז"ל ולא זכר שר כי הרב ר"א בן הקשה
בס' הבהיר סמיכה לחיים דקי"ו ע"ג . ועיני לרוק תחוינה מושרים עש"ב .
וזו חודש ימים כי חזקתי לבקש ס' זכרנו לחיים ושם מנחתי שניין קו'
זו משם מ"א ז"ל בס' אבני שוהם ע"ש יאח"ך ליון שכן הק' הרב בגדיו ישע
והרב הגדול חיים ומלך ז"ל בס' סמיכה לחיים והשקא יגדל התומה אמאי
לא הכיחם משמיה דהגאון ר' אבא חיים ומלך זלח"ה ועל סרב זכרנו לחיים
כהנחתו שם בס' אבני שוהם הק' לתרב לב שלם שהכיא דברי הרב כ"ר
פ'לקון ז"ל ותומה שלא הרגיש עליו עש"ב כבר קדמו הרב המפורסם ר"א
ז"ל שם בסמיכה לחיים עש"ב .

ורעיקר הקושיא לפי חומר הנושא וכרו שלא נאמר שהרב בני דוד לא
חבין בונת הש"ס ולתכיא דבריו בחילוף לשון מה שלא כתב
דהנה הרב אבני שוהם הכיא וו"ל שהכיא מקוגיה דשכועות ור"מ בעי
משפטי התנאים דוקא באיקורא וכו' ע"ש ולא ידעתי היכן מלא בדבר
הב"ר

הב"ד ז"ל שכ' כן . והלא כן כת' כי קאמר ר"מ באיסורא בממונא לית
 ליה והגם כי לשון הש"ס לא נאמרה כך כ"א כך הוא ל' הש"ס וז"ל כי לית
 ליה בממונא אבל באיסורא אית ליה נוכל לומר דכונת הרב בני דוד כך
 הוא כי קאמר ר"מ מכלל לאו אהא שומע הן באיסורא וכוס הלשון כתבו
 הר"ן ז"ל כס"פ שבוה"ע ובשמעתין אמרו' ור"מ באיסורא מודה ובממונא
 הוא דלית לה והוא מכוון ממש כלשון שהכיא הרב ב"ד ז"ל וכן בממונא
 לית ליה וכעני קנאי כפול והגם כי אינו נופל לומר כי קאמר ר"מ באיסורא
 מכלל לאו' וכו' דהא לא אמר ר"מ כסו"מ ר"מ מכלל לאו וכו' וכמו שהק'
 הש"ס והא לית ליה לר"מ מכלל לאו וכו' . סו"ס נוכל לו' כי הב"ד ז"ל
 שפיל לקיפיה למסקנת הש"ס שם בסו"פ שה"ע וז"ל לא לעולם תיפוך כי
 לית ליה בממונא באיסורא אית ליה וע"ש פי' רש"י ז"ל וז"ל ה"ג אלא
 לעולם תיפוך וכו' כי לית ליה מכלל לאו וכו' בממונא באיסורא אית ליה
 מכלל לאו דלפיו' משמע דר"מ אית ליה מכלל לאו אהא שומע הן ושפיר
 כתב הרב ב"ד כי קאמר ר"מ באיסורא בממונא לית ליה ולא כמו שקברו
 דהרב בני דוד לא הכין כונת הש"ס כן וקברו דמ"ש בממונא לית ליה
 היונו דלית ליה קנאי כפול דאם קברו מרנן ככונתו כן הו"ל להקשות עליו
 דלפי הבנתו איך יתורן קושית הש"ס כמוכן להמעיון וז"פ וברור .

אלא דאם נאמר כן בכונתו דבממונא אית ליה לר"מ דכעני ת"כ .
 א"כ מאי קא' מקשי להפוס' דת"כ אמרה ר"מ בנומון הרי הפו'
 כסו' הש"ס דשכועות קוימו . ע"ז לכפי יחשוב דט"ס נפל וז"ל כן וז"ע
 במ"ש הפו' דתנאי כפול לא אמרה ר"מ בממונא והוי כקו' סרמכ"ס ז"ל
 על הנאינים וכן הקשה הר"ן ז"ל בשכועות על הרו"ף ז"ל שפסק דכד"מ
 ל"כ ת"כ מסו' דשכועות קלזו והכיא קיגית הש"ס מכוון ממש לדבריו הרב
 ב"ד ז"ל וה"כ דבריו הרב ב"ד מיוסדים על אדני פו וחלילה שטעה בכונת
 תירוץ הש"ס ויותר טוב לומר שט"ס נפל ולהשיב הטעות בדפוס ולא בכונת
 הרב ומה גם אחרי שראינו שקושיתו נפתח בגדולים להפו' שפסקו דלא
 אמר ר"מ דכעני ת"כ בממונא הפך סו' הש"ס דשכועות והתימה על הרב
 בני דוד שלא ראה דבריו הר"ן ז"ל שם בסו' כי קושיתו היא קו' הר"ן ז"ל .
 ובכן אבקשה מאת כת"ר שיחל"א שישיבני דבר וזכור וזכרנו לטוב'ה גם
 לקיים מצות שילוח' ק' ויען אברהם ואברהם את ידו ח"א וב' כי חכיכים
 עליו דבריו הנעימים וה"ר יאריק ימים ושנות עולמים וזכה להדפיס בהנה
 וכהנא

ובקנה וראו עינינו וישמח לבנו כי"ר . רק אין דבר זולת שו"ע וכסא תורתו
תכון לעד כנה"ר ובנא"ה והוא

הלעיר

יוסף נסים

בורלא

ס"ט

סי' י"ב

ולקחתם גם את זה לקראת רעהו החותם אותו . דבא להפוך בזכותו .
האי גיסקא דנהרא ממלא מקומו במכון שבתו . סרב המובהק אור היר"ת
ובלאת השמש בנבורתו . יגדיל תורתו . וזה לשונו ,

ואבא היום להודיע כמ"ק מקבלת קפרו הבקיר הנ"מ ויען אברהם ,
ויען בשבוע שעברה שלחתי מהכא לעובדו שאוניקו יע"א
גע' א' עם הכי דואר ונכתב כמנהגם מקום הנתינה . הן עתה חכף
לקבלתי ס"ה הנו' כמעט שעברתי בו ראיתי מ"ש ארוני נר"ו תאו' מאהבה
לעט"ר אף המג'ן הרב פחד ילחק נר"ו עמ"ש ה' הנו' על גע' שנכתב
פה לשלוח למח"ק ונכתב בו ימא רבא כמנהגנו אף דכמח"ק מקום הנתינה
אין כותבין רבא , וז"ל הרב המג'ן נר"ו והיה טעמו כי כן הסכים הנאון
ר' אבהו אור הקיים זלוק"ל בגע' של פ' שנמלאתי במח"ק ודברתי עם הנאון
עט"ר ז"ל איך נעשה , והוא אמר לכתוב ימא רבא יען כ' הרב כפ"פ
דרודים הוא נגר א"י והוא בא"י יעו"ש ובשכול כבוד א"י כמ"ש הנהר
הגדול נאה לכתוב רבא אף כגע' הנכתב למח"ק וכו' ואפי"ה שלחו לו'
מני"ר נר"ו והרב כמהר"ו דש"ן ז"ל שלא היה ראוי לכתוב כן ולכן הלא
מעתה וכו' יודעני נא איך נעשה וכו' אה"ד נר"ו . וע"ז בא להשיב לו
ארוני וז"ל . ועל ימא רבא היותי עם הר' חק לוישר' כמוהר"ו דש"ן ונילה
דעתיה דככתו אזו כחו עתה דכשולח לאזמיר אינו נכון בעיניו לכתו' ימ"ר
וכו' ומה שהכויא מפי השמועה מארונינו הרב זוע"א לא אחי בע"פ ומרע"א
לשטרף

לשטרא דפסו'ס חיים ב'ס' כיון דחוינן כספרו גנוי חיים ב'ג' מקומות וב'ס'
חיים ו'ס' דלמקום הנתינה קפרינן אי כותבין רבא דלריד לכתו' ולא עכרינן
כמקום הנתיבה כו' ע"כ .

ואנכי בער ולא ארע לכוין אימר"א אמרות טהורות דמאי חוו לומר
דקתרי דברים שבכתב שבגנויו עם דברים שבכ"פ שדבר הגאון
עט"ר ז"ל עם קר' המג"ן הי"ו רב"ל מ"ס כגנויו הוא על הנט שכותבין
באומיר לשלוח לקושטא וכיוצא לכל המקומות שכותבין רבא דלמקום הנתינה
קפרינן לכתוב רבא ולא עכרינן כמקום הנתיבה כהוראת הרכנים הגדולים'
כמוהר"ם וכמוהר"ח ז"ל ואף שפקפק בזה כמוהר"א ז"ל ב'ס' ע"מ שנה'
כמווייף מתוכו והל"ע כ' הוא ז"ל עליו שאין כאן ל"ע דאינו נר' כמשקל
ומה שדבר בקורטו כתו' שבכ"פ אינו לא דוקא על עירנו שרלה לחדש
דבר בשביל כבוד א"י . לא דכמוהר"ו דש"ן ז"ל לא שמוע"א ליה האי טילוקא
וחורה עירנו ככל המקומות לכתוב כמקום הנתינה .

כי מן האמור גם מ"ס ארוני עוד ומני"ר נר"ו אי כונתו הוא דחלה
עלמו בא"ג וכו' וקיים בקו"ד שהרב שער אשר ז"ל הוא כוותיה דמר
רב ולחק נר"ו גם בזה לא ירדתי לקו"ד דמה מקום נשאר להסתפק בדברי
הרב המג"ן נר"ו מאחר שכבר ביאר טעמו ונימוקו עמו וטעמויהו
דהרכנים קר' ע"מ והר' שע"א ז"ל טעמא אחרונה הוא דנר' דמווייף מתוכו
וקלח נא אנכי מבקש להשיבני דבר והבינני ואדעה תורחך . יה"ר לא
ושמע עוד שור ושבר בגבולינו ובגבול כל ישראל אכ"ר . וש"ר לארוני מאתי
נאמן אהבתו המלפא לברכתו ברפת אברהם העבד ישראל .

הלעזר

רחמים חיים

יאודה ישראל

ס"ט

סימן

כבוד סי' יג יעקב לח

סי' יג

לעומת זה כטיב גיטין דזכה ואורה

יום אחמול אחחוי לן אמירה נעימה כתיבה נאמנים אמריה האר"ש
רחבת ידים . והארץ האירה מכבודו הן הראנו מעשה חוקפו ונכורתו
אשר אור לו בענש השמים . אסף איש טהור דברו חכמים כדרכונות חושש
כל חרדי וכלרוף כסף מזוקק שבעתים . כחכשר הנט הלכת ברורה כשמש
בנהרים . בין שם אחר לשנים . מני"ר מעוז ראשי ואורה נחוקקי סרב
המופלא רבין חסידא נ"ר בן נר כמהר"ר **רחמים נסים יאורה**
די שיגורה נר"ו חיו וחיה אלף שנים

פעמים . מגן אבות והיה בעזרו הגדתו היום דקראתי
ככל לב אמרות טהורות מראשיה לסיפיה וכל דבריו אמת ולרק לא יערכנו
זכב פרויים . משפטי ה' אמת לרקו יחדיו ואין בהם נפתל ועיקש ותכואי
בערו עריוס . כ"א בואת חוינא הא גופא קשיא דהפלור כי פעם ושקים .
למה זה תשאל לשמי שירי שיריוס . מה ידעתו ולא ידע בשכת המגיע
לכתביוס . לא נשאר בלתי ויתן לך את כרכת אברהם קלה כמו שהיא וגדול
תורתו ויארו כשובה ונחף עשתרות קרנים . לעסוק אח"כ בתורת ה' רוכן
בין המשפטים . לעשות כרצון אבינו שבשמים . וישמע קו"ס בערו יאורה
ובתפלות ירושלים כיר"א .

ויבא אברהם באר"ש ביאורה ועוד לקרא תוספת מחול על הקודש אף
כי דבריו אינן לריבין חיוק .

וכרוס כל מראין יהו אחזק ממה שכתוב בכתובה והן אמת דכתב
מוה"ר פאת ים ד"כ ע"ג ד"ה ודע ועוד שם ד"ה בשלישי ובס'
דמאר"י טבא גנוי חיוס אות ח' דאין ללמוד ממה שכתוב בכתובה פיע"ס
אך לפי מס שקרמה לן הידיעה דהכתובה היא כתובה ככונה מכוונת
להשמיט שם קארין מקיבת חמותה מחשש לוואת ריה"ס זיע"א כנודע הנה
שפיר כתב קאר לקיועי ממ"ס בכתובה כיון דאתכרר לן דינאת ממנה
שם זה לא דשוב בהיותה סולכת לבית אביה ואמה כנהוג וגם כשלקח זה
המגרש בית לעלמו היו קורין אותה קארין וכשם קארין גופיה כבר הביא
סרב ג"מ דקל"ו סוע"כ ומוה"ר פאת ים דס"ו ע"ד וה"ר מוה"ר עב"מ
סי' ל' אות ט"ז אם קרא שם הענש כיון דהוא משעת הלידה ע"ס .

והאמת

והאמת כמ"ס מני"ר נר"ו ודבריו מיוסדים על ארנו פו דכיון דב' שמות קרו לה לונה וקארין היינו שם העלם והמכוניה ומה גם דחרל להיות לה בקרב שנים סללו שם קארין דוראי כי שם קארין כשם עפל יקרא ולא לשם הענם באשה כואת ומה שכתב כר"ר נר"ו דהוקבע המנהג דזה יקרא בדועבר אחר כתיבה וחתומה ממ"ס הכנה"ג ז"ל אות קל"ו ואפי' לא נכתב לא אחר מהם כשר כיע"ס פנראם דפירש שיחותיו בסו' קכ"ט הנק"ט אות ד' דבדועבר מיקרו כיון שנכתב אעפ"י שלא נשאלת הנשא לכתחילה דאי דוקא כשנשאלת כבר לא חלה מכעי ליה ועוד שם אות ה' דכשעת מעשה באנו לחוש לרכרו הרמב"ם וכו' אבל אם נמסר הנט לאשה וכו' ע"ב ודבריו הנ"ל חזר וכתבן בהגב"י אות קמ"ט יע"ס ובתיבת כשר דדייק ונריס מר הנה לפי המשמעות ממאי דשנו חכמים כל' המשנה בחולין ובכמה דוכתי יותר ויודק תיבת כשר על בדועבר להורות כחא דהיתרא כאשר עינו כל חכם תחוינס משרים ובס' חיים ושלום סו' ת"ל כתב דבדועבר שכבר ניתן הנט וכ"כ תרב שמחת יו"ט סו' י"ג להכשיר בדועבר אם גרשה באותה העיר וכו' וכדרך זה הוא דנקט בס' בית אהרן דכ"ו דריונו להחמיר שלא ליתנו לאשה אבל כניחן ודאי נקיטונן דהנט כשר ע"כ וכמו שזכר עשה מעכ"ת נר"ו בתוך דבריו וסרב שמן המשחה דקו"כ ע"ד דנקט דהכשיר כשהגיע הנט לידם קיינו למ"ס למעלה מזה בכ' שמות להמגרש ומ"ס וכ"ס קאי על שם האב דכתב לפני זה כאשר יראה המעיין ובמ"ס הכות שמו"ס סו' קכ"ט סק"כ ומתרי"ו וויל בסו' כ"ג אם הגיע הנט כבר ליד האשה ע"ס וה"א להרב פתה"ד ת"א דנ"ט דע"כ דבא לליו'ן למ"ס בס' נפיות בדב"ס סו' ע"ל בענין אחר כתיבה או מיקרו דועבר יע"ס . והרב פחד ונחק מע' ג' ד"ס גט ונוסח לשונו הכיא בתוך דבריו דלכתחילה ר"ל קודם נתינת הנט לא קודם כתיבה ממוהרע"פ וזכר עשה לנ"ץ בסו' קכ"ו אות כ"ה ושוב הכיא שם מנ"ץ אות כ"ט ובדועבר אין לפוסלו אעפ"י שעדיין לא ניתן הדעת נותן שינתן אך משום מהיות טוב סיבא דאפשר לכתוב אחר ש"ד אך אם כבר ניתן אין לחוש עכ"ל וע' להר' עו"ס מע' ל' ד"ה לכתח' . ולא תעזוב נפשי לשאלו שאלתם דבעיני יפלא דמעכ"ת נר"ו איתו בידים מערבה מול מערבה בענין בדועבר דהוא דוקא אחר נתינת ליד האשה ויש מהם דנקטו דגם אחר כתיבה וחתומה ומקורה לשלוח דוקרא דועבר וסניחם מר דפלגן בהדויהו וחל עלינו חובת ביאור ברז לעשות שלום ביניהם והיו לאחדים בדרך דאיתיה באפשריות בג' דרכים קא' בשרוב הפוס' מכשירין ומסי' דאזלינן

ראזלינן לחומר חיוטו למועוטה כשזנו באים לכתוב דבוח גם כבר נכתב
 אזו יש להקל בדועבר כזה . ב' היכא דנהנו בדור הראשון להקל ושוב
 דכנן כתרתי דאו להתמיר ולשנות מה שהיו נוהגים דאו אם עשו בדורות
 הראשו' ונכתב הגט בדועבר יקרא . ג' היכא דהמגרש הלך למד'ה אחר
 שמסר הגט לאשה וקשה להחזירו לבעל אפי' שיש תקנה בדבר בדועבר
 יקרא קודם נתינה ליר האשה ועל דרכים לו וכיוצא מאלו היה אופן לישב
 דבריהם דאפוי פלונקא לא מפשינן חזקה יקרא בדועבר להכל לפי הענין
 ולפי השעה וזה לך האות דפענינו גטין אינן בשאר דינים כי אפי' כרכנו
 אפי' המסדרי גטין המלא המלא בכמה דינים דדבריהם קותרין ממקום
 למקום מסיבת כי בחפזון ילאו ולפי הדרון שכל לפנייהם עשו שקול דעתם
 להקל ולהחמיר והא ודאי דבת'ר לי משיח'א ערמ ולא מלא להשוות כל
 סדרונות חזקה מקומן ע"ד שאמרנו עד שנשחמש לעשות מזה ספק ספיקא
 כמתק ורש'ן עדיוו .

איך שיהיה כל זה אינו שום לן מאחר דאשכחן לפי' כ סי' קל"ז מהקו'
 דעירובין דכל שיש בדבר טורח לתקן מיקרי דועבר כיע"ס וה"ד
 בלשון חכמים אות קע"ה ובס' פ"ו מע' ד' וכאשר הביא בת"ר גר'ו מכמה
 מחכמים האו מיתלא באורך מה גמרו אמרו יוסר וגם דכתיב בשירי
 כנה"ג ככלליו דשעת הדחק בדועבר דמי כיע"ס והרי עדותו זו אלמדס
 דהמגרש בפני נתן כחף קוררת שלא ליתן גט אחר והיה רולה לעשות כרוחם
 וכאשר כתב בת"ר גר'ו גם את כל זה ויש דברים כגו כי היתה ר' היה
 מקיתו כחתיכה דאיקורא על מה שעברו כוניהם והיה קרוב לודאי דלא
 היה נותן גט אפי' היו מניחין אותו בכית הסוהר ע"ד חוב או ענין אחר
 באופן שלא יקרא הגט מעושה אפי'ה היתה עומדת זמן רב בחזקת אשת
 איש וחוששנו מחמתה ומי יולא ערב כהדה דאין לה מכשול ותלנה אזנים
 משמוע מה שסיפרו עליה מבני משפחת בית אביה וכגון דא מקשה את
 עורפו שלא לחזור לתת גט אחר והיא הולכת לטויל בחזקת אשת איש דכל
 שסיה אקורה אין לך שעת הדחק גדול מזה דמיקרי דועבר ואין לך טורח
 גדול מזה עד שיתרנה לתת גט עוד הפעם אחר כי ילרו תוקפו דרונה
 אותה וניחם על הטובה שעשה שנתן לה גט ויותר רעם דאיכא למיחש
 דיבואו לעשות שלום ביניהם אחר דשויה אנפשיה חתיכה דאיקורא ומי
 הכניסנו בתגר זה להביא תקלס על ידינו כרוך היוודע ואפי' היה להיפך
 דהיינו מולאים דרוכ הפוסקים היו מנריכין גט אחר דלא מיקרי זה בדועבר
 כל עוד דלא ישכו בישיבה אחת להתובת זס כנגד זה ולא סודיעו להם
 שיקורו

שיחזרו מסכרתם הנה הם שעומדים בסכרתם דהגט ראוי ליתנו והם הב"ד
 עלתו מקרוהו ליד האשה כל זה יקרא כרועבר אפי' אם היו חולקין עליהם
 כיון דעדיון לא נילו דעתם עליהם דלכתחי' כ"ך גט אחר תו' אחת להם כהילוך
 א' ויש דמות ראיות לזה מקוביא דקורות כמו שיראה המעיון והוא ברור
 וא"כ זה הטעם מספיק ועלית על כולנה כדי לומר בשופי דליכא שום
 פקפוק בנתינת הגט הזה דכחמשה טעמים דעלה בקכ"ן בסוף דברי
 קדשו אחר שנו"ן באמונה שכל אחר נהם כאר"ש טובה ורחכה הנה הטעם
 הב' דן אנכי אחמ"ר דלרדיו תוי דאינו כמו שאר ד' והם חוקים כלם
 בדרזים ונכוחים ואמתיים וישריש למונחי דעת יען כבר נשלת הרשימה
 לכוח דינו הדרך היו' שיש לה כ' שמות לונה קארין וחוששנו למ"ש הטור
 באה"ע סו' ו'א דכל מקום שיש החיאה לא מיקרי דיעבד כיע"ש . לא
 דמלינו פתחון פה מדהא ליחא דאכיו אינו נקרא חיים והא נמי ליחא
 בהיות ס' כתובה ג"כ לפניהם לא דגם ע"ו כשגנה טיולא דשם חיים
 היה שמו ג"כ דאכיו קרא לו כיום המולה ג' שמות בשנת התקס"ו משום
 הרב מוה"ד חיד"א ז"ל בחושבו דהוא נקרא בכור ובנו רבינו לא דהגידו לו דלא
 טוב עשה והשמיט שם חיים ועל זכירה זאת נכתב חיים ג"כ והיא גם
 היא נקראת לונה קארין ואיבעי להו לחקור על כתיבה זאת דנרשמו
 השמות דלא בשביל שטעה באחד הכל יהיה בטעות ואיתיה בתקנתא
 לדריוש הדבר כי המקום אינו רחוק לשאל והרבה שלוחי כ"ד לפניהם ולא
 היונו באים לידו מדה זאת דינא מכוכה ומומגרס ואכא חין לסמוך עליהם כי
 כעורמה עשו שלא היו רונין לגרש והאמת דהכתיבה של הרשימה בלבד
 אחוות עיניהם .

אלא

דמאי דהוה הוה וכרו הם הד' טעמים בהלמדת יחד דיו והותר
 יותר מכרו שביעה לסמוך עליהם ושלא לערער כלל על הגט והיא
 מנורשת כדת וכהלכה ובהלטרפות טעם צורך ההולאה וטעם דנקרע הגט
 וגשאר בכ"ד ועין לא דאתה ונעלמה מעיני כל חי והאמנתי כי ארבר
 כי חפץ הייתי להשתעשע בד"ק אך יודע כדוק כי יש לפני כ' ס' כדפוס
 והעמקה וההנהגה על ידי ולכך לא אוכל לנאת ולכוא כאן בד"ת ולור
 ישראל וילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות ברוב עוו ושלום .

אפי' זוטרי

ק"ט

קי'

סימן יד

ישאלוני משפטי לרק על אורות האשה לונה דודו אשת סי' אברהם
 ו' כנכנסת הי'ו כי מזה למעלה מי'ר שנים שנשא אותה
 ראה בעלה והתכוון בה כי בשנעון תנהג והיה קובל ומתדעס בעלה עליה
 א זקני עירו ואל שער מקומו גאיפולו וע"א והיו מפיוסים
 אותו כי מלתא כדנח לריק מוחון וכלל שנה מוספא ואזלה שיטות
 מלגיו שיטות מלכר וכלאה ברופאים אם תמנח לה תרופה ולא הועיל לה
 ואמרו שמנערוקה היתה לה חולי השיטות ושיש כמשפחה כן ורשומים
 שבעירו דוקים אותו משנה לשנה ועתה פי ראה בעלה דעושה היא נויקין
 בבית בכלים נאים ובכנדרו שמורות לי"ב קרעים ואינה מבחנת בין כשר
 לטרפה ולא יכול להתאפק ובא בעלה לפני פועק וכובה דער מתו יסוה
 זה לו למוקש דאבקש לו מנוח אם יהיה תרופה למכתו לישא אשה אחרת
 עליה או לכתוב לה גע ע"י שליח ולשלם כתובתה ואני השפתי לו דלריק
 שתכיל האשה לפני לעשות הכחנה אם כנים הרברים וכן עשה ובאה האשה
 לביתו והנחתי אותה בחוך בני ביתי כמה שעות וראו כחוש הראות דהיא
 שוטה מוחלעת אז קראתי לרופאים מוכהקים שיברקו אותה אם תוכל
 להתרפא וכלו הרופאים וראו אותה היטב הרק והרופא המובהק כתב דאפורטו
 פנהוג כי היא אשה שנשקטית ורחוק הדבר שתמלא לה תרופה כי נראה
 דקוף ממשפחה נושא משך קורע וכאשר יש במשפחה אוש שוטם כמות
 ואחרי כל זאת אשים דברתי מה נידון כס והכל בס"ד .

ואען

ואומר ריש מילין בקליר'ת האומ'ר והוא דגדול המורים הרמב"ם
 כסוף פיו"ר מהל' גירושים כתב וז"ל אם נשטית אינה מוטיאה
 עד שתכיריא ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא תהא הפקר לפרונון
 שהרי אינה יכולה לשמור עצמה לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומסקה
 משלה ואין מחייבין אותו בשכ"ע שאין כח כבן דעת לדור עם השוטים
 בבית אחד ואינו חייב לרפאותה ולא לפנותה ואם גרשה הרי זו מגורשת
 ומוטיאה מביתו ואינו חייב לחזור ולהטפל בה ע"כ והראב"ד השיג עליו
 לענין רפואה דכמה יש דחוזרות ומתרפאות . והרב מגדל עזו השיב על
 הראב"ד רשימות רפואה שאל"ק ופעור וראוי להוטיאה דאין אדם דר עם
 נחש ככפישה יע"ש וכנ"ד אין לנו צריכים להאי פלוגתא דכבר הוטיא בעלה
 עליה ברפואתה עם כמה רופאים ולא מנח לה תרופה וכנן דא אין לה
 תקין פ"א לגרשה אבל אינו מחליט שיחן לה גע דאיבא למיחש דאינה יודעת
 לשמור

לשמור את גיטה כדכתב הראב"ד שם ובענין זה בא בארוכה בספרה דמארו
 סב"א נשכ"ח ת"ב כאס"ע סי' ד' וה' פוק חזי וגם לתת לה מזונות כמחלו'
 הוא שנוי בין הרמב"ם והראב"ד ומרן בש"ע בסי' קי"ט פסק כהרמב"ם
 ובסי' ע' פסק להיפך וכבר עמדו ע"ד כמס מהמחברים וכלל מוהר"ם
 סי' ט"ז וע' להרב מים רבים סי' ד' וסי' ה' ומני"ד מוהר"ם כקוני' עגונא
 סי' ג"ל החיר שישא אשה אחרת עליה ואין בזה משום חרם דגמ"ה או
 משום השבועה דכתובה ואדרבא מחייבין אותו בכך והרב עדות ביהוסף
 ח"א סי' מ"ז כתב דעכ"פ יתירו לו שבועתו יע"ש וע' דבריו ריכות
 סי' רנ"ד. ואני בעוניי אמרתי בדרון אחר כוונא בזה דלאו כל כמוניה
 לעשות הקרה לפני אנשי דעלמא וכגון למדנים מההסגר לא לריד שתהיה
 בפני כ"ד שבעיר דהא על דעת כ"ד כתוב כתנאי כתובה וזנא י"ח
 מתרוויחו וע' ויען אברהם סעיף ט"ז ושם עיני ראו למוהר"ם סי' מ"ה דלא
 כהירא ליה שיפרע לה כתובה דאין זה כ"א כמיתה או כנירושין ואסיק
 דחייב בדמי מזונות ועוד לו כת"ג סי' ע"ד וכן הסכים הפר"ח והנח"ץ
 והרב ג"פ וב' רבני קושטא הרב ודיו של משה סי' ה' ונ"כ הרב המג"ה
 מר ניהו נר"ו בעל שמן המשחה והער העיר דכן פשטה ההוראה פה
 העירה מימי עולם עי"ש :

והזהר הוית להגאון חסד לאברהם תאומים סי' ד' דכתב ברין זה דשוטה
 כמ"ש הרב"ח דגמנה עם מאה רבנים בהיתר זה לישא אשה
 אחרת עליה ולתת לה מזונות יע"ש ושם רנה להליץ בעד הסוכרים דישלח
 לה גיטה ע"י שליח דפקפקו בזה שלא לעשות כן והוא בקש לקיים סברתם
 ולא עלו על דל שפתותיו דאיכא למיתא דישתהה הרבה יותר מזמנו עד
 שיעור שיקרא גע יסן עד שקודה לקבל ומכ"ש היכא דיש חששא דקודה
 לקבל גיטה ועם שטותה יקרענו כבואה סמוך לידה ומי וזנא ערב על זה
 שלא תהא עלולה לכך .

ותבט עיני בסו"ס ראש משכיר ח"ב לסרב בנו בסי' ק"ט שהעמיק
 הרחיב בענין זה ראשה שנשתעית לזמנים בזמן שולדת והורה
 גבר דישא אחרת עליה וחייב בשאר וכסית לא בעונה וכפי דברות קדשו
 לריד לקשור לבעל כס"ח וכנזירות שמשון ובקונס שלא יקרב אליה עוד דהא
 דהותר שישא אשה אחרת הוא משום דלא יהיה שרוי בלא אשה וס"ו עלול
 לחטוא אך כיון שהתירו לו לישא אשה נפיק מוניה חורבא דלא ובכ"ר עשאי'
 דמדמו מלתא למלתא ויאמרו זה משתמש בכ' נשים גם אני אעשה כן
 כמוהו ועושה ענמו כאילו לא ידע הקיכה אפי' אם יודע לכן ראוי לקושרו
 בקשר אמין דמכאן ואילך א הקרב אל פתח ביתה ! איברא

איכרא שראיתו להרב המופלא בדורינו בס' כל הכסף כ"כ סי' ח' שהכיר פשר מרכה רעמיה א"ו רודוס וע"א רב ונחק נר"ו כדיון זה ראשה שוטה דנמר אומר להקור לו רישא אשה אחרת עליה . אך על המזונות ותוספת כתובתה כמחלוקת הוא שנוי ומני הכעל לומר קי"ל והסקים עמו מרן המחבר הרב אג"ן רישא אשה אחרת עליה אך כתוס' חלק עליו ולא כל המקומות שוין ואף שהכיר רב ונחק נר"ו מהרב שבע כנימין ראסף איש טהור אמבוקא דקפרי דלית לה תוס' מר ניקו הרב כל הכסף תלה הדבר במנהג המקומות ושלוניקי אינו כמו באומיר וע"א . ברם לענין מזונות סגר עלינו המרכ"ר אס הסכים עם רב ונחק נר"ו ופליאה דעת ממנו איך לא הכיר דיש סוכרוס דאין לו' קי"ל כס' הרמב"ם דפטור ממזונות ויחידהא היא ואח"ל דקי"ל כס' הרמב"ם דלאו יחידהא היא ועיין מרן כ"ו סי' קי"ט ותרי לישני דמרן כנו"ל . הנה לא וחשוב דרוכס מתוך כולם ס"ל דחייב במזונותיה ומי שהוא דיון בעירו משום ענמת נפש דהדא עלובתא לא די לה לערס דרעתה כל עמה היטב בעיני ה' דתמות ברעב ובודאי דלפי דאות עיני דריון אויל כתר רוכא דפסקו דחייב במזונותיה וברור . ואברהם ובל דמנאתי לתוה"ר עיני דוד מע' ו' דל"ד ע"ג כדברי אה לך נא ראה .

אלא שראיתו שם להרב כל הכסף אחר זה כסי' ט' על אשה אחרת ממקום אחר דנשטתית וגילה דעתו עליון לענין מזונות דאם הוא שוטה דאינה יודעת לשמור את גיטה או חייב במזונותיה ובית דירה אך אם יודעת לשמור ולא תרלה לקבל את גיטה אוי פטור וע"ס ובגראס דלא ראה מ"ס הפר"ח בזה ועכ"פ לענין לישא אשה אחרת עליה כתב הרב כל הכסף שם וז"ל דינא יתיב וקשרין פתיחו דיכול הכעל לישא אחרת עליה כנשטתית אשתו וכבר עשו מעשה רבני עיה"ק ירוש' תוב"כ כמפורש בס' נחפה בכסף סי' ד' ורבני עירנו שלוניקי כמו שיראה הרואה כס' בארות המים סי' ד' ורבני משה סי' מ"ז ורבני עוב"י אומיר כמ"ס הרב מהרש"פ כס' חיים ושלום ח"א סי' ד' וזו אינה נריכה לפניס דודאי הכי מורונן ועבדינן עובדא ואכתרויהו דרבנן קדושי גריונן ואף התרה לשכועתו אינו לריך מדינא לא מהיות טוב יעשה התרה ככ"ד ע"כ נועם אמריו וקנא ושיר להכיר דכס' חיים ושלום ח"א שם קדמא ואח"יז כסי' א' מדובר בו בענין השכועה ובחרס רגמ"ה ארכ"א בחיים ועוד שם סי' ה' וסי' כ"ו ועוד לו כס' חיים ושלום ח"ב סי' ט"ז וסי' כ"א וכ"כ ואני מוסיף על השמועה דבומנינו עשה מעשה מוה"ר מארוה דאתרין בע"ס מראה

עינים

ע ינים ז"ל שנתן רשות לכמוהרא"ם ז"ל שישא אשה אחיה על אשתו דנשטתית
ומחה אחר כ' שנים השניה ונשא אשה שלישיה כנודע לכל באי שער עירנו
והנה הרב לל הכסף זכר עשה לרבני ירוש' ולרבני שאוניקי ואומיר ואנן
כדידן מלאנו ג"כ לרבני קושטא הרב ידיו של משם והרב שמן המשחה ז"ל
ועיין להרב פורת יוסף אפ' אנדרו קו' ט' בענין השבועה וחרס דגמ"ה יע"ש

ואשא עינו להרב פלוטת בית יחודה קו' ז' דכתב דהראב"ד פליג
עם הרמב"ם במוזנות ושכ"כ מרן בריוני פישואין ובכרך סבות
להרוא וכ"כ מוהרמ"ם ח"ג סי' ע"ד וסמכו"ט ח"ב סי' ק' האמנם התשב"ץ
ח"ב סי' לק"ח כתב דהראב"ד מורה להרמב"ם במוזנות ולפי דבריו אי
מקום למ"ש הרב שמן המשחה בהג"ה לס' ידיו ש"מ דאין לו' קי"לא
כהרמב"ם דהוא"ס יחידה כנו"ל ואחרון אחרון ראיתי לרב רחומאי יוט דרכנן
בס' בגדי יו"ט ח"א סי' ט' וסי' יו"ד דארוכה לו' עלתה כנרון כה"ג ומה
סקיה לו עוד לרפר בזה קחנו משם . הא מיהא אין אנו יכול להורות
בזה לשואי דבר מאומה יען גליפול נגרי אחר קמ"ה קושטא קאי ורבה
דעמיה אשר המלך חפץ ביקרו הרב המופלא במהר"ר **משה הרוא**
איפ' ינדי נר"ו הוא השליט על הארץ לגלות דעתו דעת

עליון בדת מה לעשות והוא רשאי ולא אנו אש כה ואמר
שופיוקו לה שחקכל את גיטת וישלם לה כתובה עם החוספת ואם לא תהרלה
שיתן גט ע"י שליח עד שתקבלנו ותכף ישא אשה אחרת או אש ואמר דישה
אשה אחרת ויחתיב במוזנות ובכסות ודורה על כל אשר ילא מפיו יעשה
כי יש לו סמוכין דרבנן כמובא למעלה דאש אך לסניחו חלק בלי הקון
לא יאותה לנו ושלום על דיוני ישראל וכל לגבי דודי אש הים בעירנו זאת
הייתי פוסק דישה אשה אחרת עליה ולא לכקש שיתן לה גט דלפי הפוסקים
שראינו בהם אין זו דרך נכונה ועכ"פ חייב כשאר וכסות ודורה לא דכנרון
זה לאדונינו משה נר"ו אנו מלפנים כי הוא ארון ושליט ע"כ אשר ואמר
פי המרכב כש"א לחדש אול שנת **לראות טוב** לפ"ק

הלעיר

אברהם פאנג'

ס"ט

ק"מ

המשולש כקורה י תורת חיים מארי דאחרא . חלמקן יע"א שי הכורה
קרב חיים עד העולם נר"ו יחיד באמתא וקיהרא .

נדרשתי למאי דשאוני . נמצאתי לאשר בקסוני . כי קול כחולה שמעם
אוני . חזקת תיוליל בסבלות . קול שועת כחולות ישראל עד
שמים הניעה . וילולו ופרשו כפיהם . ואין משיב מהם . תעשו אלמנות חיות
מכפות על כחוליהם . מהם גזולות שרדות ביד שוליהם הם כחוריהם' מתרפקות
ברזי כסף להליל נפשו בכופר אשר יושק עליהם . אוני ווכלו לקבל גע
פטוריהן . באילו חקנו כקובה לאכשים מהם לנועות קעשו פרולות . בוח
לך לענה לך כחולת ישראל . קול לעקת ראשי בני ישראל . וזרת לבס עד
נפש הניעה . בהחמת שמש ושערוריה כבת ישראל . אהה כרם חמר בנקת
ישראל . העם כתר לו ים . הגדודים פערייות . ויחד שמו עליהם . כרם
ה' לכחות יקרא . כאו פה פרולים ווחללות . בדברם על כחולות ונשי
ישראל בשפת חלקות לשון מרכרת גדולות . ומהם פיונס פותם סומה במדבר
ויחלקו עליהם לשונם לקבל קידושין . מהם גמשכות כתומם . אחריותם
שלא ידעו כי כנחונת פרוטה נקשרה בו להיות עמו בקשר של קיומא .
עד אשר גחודע להם הדבר . ונח לבס בו מתו וכבר סוה עוכרא כביר
וואראן ומחה בחוק שלשים ווס לקידושים . ומהם לא ידעו כי כנפשו סוה
לקחת מהם נקם . וכל עיקר ביחוס לא לקדש אשה כאו . רק לקשרם
ככבלי פרול הקידושין . ולתניחם ענועת עד שיתנו להם פריון נפשו . ואין
ביר ראשי בני ישראל כח ואיל . לשבר מתלעות עול להליל עשוק מיר עושקו
ולסוויא שרפם מפיהם . כי גורת מלך הארץ היא שלא לכיף על הנט . ולא
לענוש את עושה אלה .

קול נאקת חכמי ורכני ישראל וגרונס מר לורח . על כבודם כי גלם
מהם . כי חק וגורת מלך בין בחסם וכחם פיטל מהם ואין
איש בארץ שיוכל לרון דינו ממונות . ודברת ירושות ובין כל רוב וננע
כדברים שבין אדם לחבירו . הכל יתנהג ע"פ ערכאותיהם . ואין כירם לא
שכט מושל ולא כח הגדוי והחרם כי כל עושה אלה ענוש יענש . ועתה
עוניהם רואות וכלות ככל ווס אעבורי אחסנתא . כי משפט ארוני הארץ
הוא שאין לכא כברית הנישואין אלא כ"א לפני נשיא הארץ ומי שישא ולא
כא לפניהם בנישואין אינה קרויה אשתו ואין לבנים דין כניו ובפרט למי
שכבר

שכבר נשא אשה לפניו. לא יוכל עוד לישא אשה אחרת. והכנים שנוצרו
 מאשה אחרת אינם נקראים בניו להיות יורשיו. ולא נכתבים כפנקס יושבי
 הארץ. אשר כל הנולדים שם יכתבו. על שם אמת הם נכתבים שם וביום
 עת הפקודה בהגיע תר הירושה יולאים בידים ריקניות. ואין השיב לנחלם
 קול שועת התורה וחרדה מנחמת כיונה. על כרם ה' נבאות בית ישראל
 המיוחסים כי נתבלבל יגיעם. ויחרבו ממורים. כי אשה אשר תקבל קידושין
 מבאן. תוכל לינשא לאחר מבאן אחר שלא נעשו הנישואין לפני נשיא הארץ
 ובהני וזקני וחכמי ישראל נוהים ורוהים. תורה מם תהיה עליה. טהרת
 ישרא' בין הממורים. מה יעשה בה. ושכינה לוועקת מר. קלני מראשי קלני
 מזרועי. ולא מנאם היונה מנוח לכף רגלה. כי אין השכינה שורה אלא על
 המיוחסים שבישראל. לזאת קמו ונאעודרו ראשי קהל עדתינו לבקש פתח
 תקוה ליבנם בו. ולתקן להפקיע כל הקידושין שונתנו קודם התקשורם בכרית
 הנישואין. טרם כואם לפני נשיא הארץ. או עד שינחנו בפני פלוני ופלוני
 וכל הקידושים שלא נתנו עד' לא חילוי כלל ומעוה הקידושין הפקר. והאשה
 זכתה בהם מן ההפקר ויפנו אל האזוב כמוני לאמר מה לך נרדס. עת
 לעשות לה' הוא. כי תהיה לנו מעי'ר לעזור לחפש כספרים הפוסקים:
 למנוח רפאות תעלה למחלתינו ולהורות לנו את הדרך נעלם בה. לפקוע
 הקי' ע"פ ד"ת הקדושה. ולסול לנו דרך סלולה, למחות דמעוה בנות ושר'
 העשוקות, לבל יבוא כל רשע עירץ, לעשותם בהפקר כי יחמוד ממנום
 ולהפקירו, או ליקח אשה מתחת בעלה ויכבוש אותה לעינינו, ואין כידונו
 כח ואיל לדבר את אויבינו כשער, מה לך נרדס עמוד והתכוונן לתור לנו
 מנוחה לתקן תקתינו, ולגרור פרלחנו, על פי התורה באופן המועיל:

ואני הלעיר בראותי לרת הבת ישראל, והפרעות היוולאות מאלו הקידושין
 מאן וחומר ערוה הסמורה מאן נשארתי פוסח על שתי הסיעיפיים,
 ונפשי ירעה לי מאיד, וכמעט אסור נסוגותי, כי מה אני להכניס ענמי
 בין הרים הגבוהים, ובנקיקי הסלעים, כמקום אש להכת שלהכת, בנכול
 ערוה הסמורה, ומה גם שמחוסר ספרים אנכי, ובעירנו אין לחם ואין
 שמה, מספרו הפוסקים שמיוס אשר ולאה העיר בגולה כשנת קר"ב אנתתי
 גלה כל כבודה עמה, ושללו כל יקרה, אלו ספרי הפוס', ולא תמלא כעת
 בודי, מספרי מחמדינו, וולתי ספרי גדולי הפוס', כהרו"ף ורמב"ם וטורי
 הכ"ו, ומעט מספרי תשו' ונער יכתבם, ורוכ' ספרי גדולי הפוסקים
 האחרונים, כשו"ת מקרשד"ם מקריוב"ל וכנה"ג ופיונא, אין גם אחר מהם
 בידו

כבוד ס' טו יעקב מג

בידי, כאזינו שמענו שמעם, ועינינו לא ראו, ואנה אני בא לפתוח
 פתח, ולדבר כמו פי, באיסור ערוה החמורה, ולהתיר א"ל לשוק לעבוד
 הדמה בלא מחויבה, ובלא קרדומות ובלא איתוס, דכשם שא"ל לאומן
 בלא כלים, כך אי אפשר לפוסק בלא ספרים, אכן קול שועת לית הבת
 ישראל, וקול הפלרת יחידו קהל עדתינו, ומה גם קול קריאת הנביר סוקס
 על, נזר ישראל, איש אשר אהבת עמו ודתו, ותורתו ואמונתו דוברים בו
 רוח החכמה והאמונה, הדת והחכונה, הולכים למרים יחד בקרבו, איש
 המוכתר באות מלכות, מעלת הנביר המרומם חכם ונבון, הארון
שמעון אלקנו ה'ו, פרויודו קונסקטואר בעיר די והראנויע"א,
 ואגפוס הפליר בו לגלות דעקי, ולסדר להם שורש
 ומקור הדיון, וסדר החקנה ומי ומו הראוים לחקנם, לא יכולתי להשיב
 פניהם דיקס, ונענעתי להם ראשי, הנני לעשות רנוכס חפנתי, וכל מה
 שאני כותב, כל דברי הם להלכה ולא למעשה, ער שיסכימו עמי רבותי
 בעלי הוראה, גדולי החכמים המפורסמים שכרור כמוכס, והנני מסדר
 מה שעלה במזורתי, לקועי פתר לקוטי, מדברי גדולי הפוסקים שכירי
 ואתם רבותי היושבים על מדיון, עליכס המלוח הוחת, להקדיש מעט
 משעותכס, לשנות פרק זה, להורות לנו את הדרך נעלס בה, ואת
 המעשה אשר נעשה. שעל דכריכס והסבמתכס אנו סומכים, והננו מלפוס
 ומיחלים, לרכריכס ותשובתכס הרמתה, מהרה חלמת, וזה החלי כס"ד,

תשובה גרסינן בכתובות, בפ' האשה רבה דפ"ט ע"ב וכו' כ"ד
 מתנין לעקור דבר מן התורה וכו' ואת לא תסברא וכו'.
 והתניא מאימתי ארס יורש את אשתו קטנה וכו' והא הכא מדאורייתא
 אבוב ירית לה ומדרבנן ירית לה בעל הפקר כ"ד הפקר וכו' ת"ס דס
 שנטמא וכו' סו"ס קמעקרת לה אכילת בשר שכ ואל העשה שאני ת"ס
 בטלו מבוטל וכו' והא הכא מדאורייתא גט בעל ומסוס מה כח כ"ד
 ופה קשרינן א"ל לעלמא מה המקדש ארעתא דרבנן מקדש לאפקועינהו
 רבנן לקי' מיניה וכו' ת"ס אראכ"ו שמעתו שכ"ד מכין ועונשין שלא מה"ת
 ולא לעבוד על ד"ת אלא לעשות סויג לתורה ומעשה בארס אחר שרכס על
 סוס בשבת בימי היוונים והביאווהו לכ"ד וסקלוהו לא מפני שהוא ראוי
 לכך אלא שהשעה לריכה לכך ושוכ מעשה בארס אחר שהטיח באשתו תחת
 התאנה והביאווהו לכ"ד וסקלוהו וכו' מיגדר מילתא שאני ע"כ.
 המורס

המורם מקובלון ארבעה חילוקי דינים הא' דיש בת כ"ד להפקיר
ממון שלא מס' ד ולחקן חקנות להפקיר ממון כההיא דסכעל
יורש את אשתו קטנה אע"ג דמראורייתא אבוס יורש לה ורבנן חקיני
שהכעל יורש את אשתו מטעם דהפקר כ"ד הפקר הכ' יש בת כ"ד כ"ד
להפקיע סקידושין אעפ"י שנעשו כריון ולהחסיכס כאילו אינס ואפי' ק' כואה
דלא שייך בהו הפקר כ"ד הפקר וכ"ס קי' בסף . הנ' יש יכולת כ"ד חכמים
לעקור דבר מה"ת כשב ואל תעשה כמו שעקרו מנת שופר ולולב כו"ט
א' שכל להיות כשבת אכל לא בקום עשה אר' למיגרר מילתא יכולים כ"ד
לעקור דבר מס' אפי' בקום עשה כההיא דסקלו למי שרכב על סוס
כשבת והלקר למי שהטות כאשתו אחת התאגת אעפ"י שמן התורה אינו
חייב מיתה והממיתו עובר על לא תרנח והמכס למי שאינו חייב מלקות
עובר על כמה איסור' ובפרט כבכור הכריות דקימ"ל שדוחה ל"ת שבחורה
מ"מ למיגרר מלתא שפיר דמי . אכן לרובים אנו לדעת זה שאמרו יכולים
כ"ד להפקיר ממון ולהפקיע קל' ולעקר דבר מד"ת בשב ואל"ת או אפי' בקום
עשה למיגרר מלתא איכא למימר שום דוקא בסנהדרין גדולה או בכ"ד
המוסמכין בא"י אכן כוה"ז שאין לנו בכ"ד מוסמך וכ"ד שלנו מדונים בכ"ד
של הדיוטות שאפי' דינו קנסות שחייבין עליהם ד"ת אין פה בכ"ד שלנו
לדונם כ"ס שאין פה בידם להפקיר ממון שלא מה"ד ואפי' למיגרר מילתא
איכא למימר בעינין כ"ד מוסמך אבל לא כ"ד דיון שאינם בקראים כ"ד .
ומסתברא הוא אחר שאין לנו כ"ד מוסמך פשי' דיון כ"ד שלנו בכ"ד של
הדיוטות ואין יכולת בידם להפקיר ממון מדר שאין כ"ד לאוד וכ"ס להפקיע
קי' (ולענין מ"מ ותבאר לקמן) ובפרט כח"ל שאפי' כ"ד מוסמך שריו
קנסות שחייבים ד"ת אין יכולת בידם לדונם כח"ל וכ"ס כדבר שמן החורה
פטור שאינם יכולים לחייבו ולהפקיר ממון (וממה שכות'ו פסק כס"ע ח"מ
קי' כ' ורמ"א שם שיכולים להפקיר הוא דוקא שהמחוס עובי העיר עליהם
ובמ"ס הש"ע שם וכמו שתי' לקמן) . מ"מ מלד אחר יכולים בזה"ז ואפי'
כח"ל להפקיר ממון עם הסכמת אנשי העיר וב"ד שיהי עממם אם הקבימו
לחקן ולהפקיר ממון (כדלקמן שריד הסכמות ארס חשוב שיחבאר בסמוך)
ולחייב למי שאינו חייב מה"ת יש יכולת בידם לחקן והכו מש' מפשטא דקוביון
דפ"ק דכ"כ בפ' השוקפין דו"ז ע"כ רשאין בני העיר להחנות על המדות
על השערים ועל שער הפועלים ולהקיע על קולתן ע"כ ופרס"י להסיע
על קולתן לקנוס את העובר על דבריהם להסיעם מר"ת ע"כ ופסקוה כל
הפוסקים הרי"ף והרמב"ם בפ"ד מה' מכירה והרא"ש שם וכל הפוסקים
כאין

כאין חולק היו שאנשי העיר וכולים לחקן ולקנוס ממון לעובר על תקנתם
 אעפ"י שמה"ק פטור והיינו מטעם דתשובים בכ"ד והפקר כ"ד הפקיר) .
 וכן שבעה טובי העיר שכתרו בהם אנשי העיר להיות במקומם לחקן
 תקנותיהם ודאי תשיכי באנשי העיר לחייב לעובר על תקנתם (ולקמן יתבאר
 שלשי' ר"ת דוקא בהסכימו כלם) והא דקתני בכרויהא הנו' דשאיין בני
 העיר וכו' פו' בני העיר או טובי העיר שאף הם נקראים בני העיר שהם
 באי כחו העיר תדע שכן הוא מדאמרינן במגילת דב"ס בני העיר
 שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו כהכנ"ס ואמרינן עלה כנמ' דכ"ו
 אמר רבא לא שנו אלא שלא מכרו זט"ה במעמדה אנשי העיר אבל מכרו
 זט"ה במעמדה אנשי העיר אף למושאי בית סיכרא שפ"ד ע"כ ופירש"י אלא
 שלא מכרו העובדים ברשות העם ע"כ הרי אע"ג דקתני מתני' בני העיר
 קאמר רבא שמכרו זט"ה אלא שלא מכרו במעמדה אנשי העם משמע דפשיטא
 ליה דכלל בני העיר היינו זט"ה ונק' בני העיר שהם במקומם עומדים .
 והכי תובח לשון הרמב"ם בפיו"א מה"ק וז"ל בני הכפר שרצו למכור כהכ"כ
 וכו' ואם היתנו זט"ה במעמדה אנשי העיר וכו' ע"כ הרי ממה שהזכיר
 בתחילה בני הכפר שרצו למכור וכו' ואח"כ כתב ואם סקנו זט"ה וכו'
 משמע דבני הכפר הן הן זט"ה ודינא שיהו דכלל בני הכפר זט"ה דאלת"ס
 הכני הכפר שכתב דוקא א"כ מני הכנים זט"ה במכר בני הכפר שהזכיר
 תחילה ואין לפרש דמ"ס ואם סקנו זט"ה מילתא בפני עלמא שעסקה בא
 להודיענו דין זט"ה אם מכרו א"כ קול"ל ואם מכרו זט"ה והקנו כיון שבא
 לאשמועין מכר זט"ה וא"כ גמלא עיקר מלת מכרו חסר מן הקפד
 גם אין לפרש דהרמב"ם במכר אנשי הכפר דדוקא מורו אבל זט"ה אין
 יכולים למכור ומ"ס ואם סקנו זט"ס וכו' פו' אם במכר אנשי העיר סקנו
 זט"ה אבל לא הם המוכרים שאין כח בידם למכור ומתניתין קתני בני
 העיר שמכרו משמע בני העיר שמכרו דוקא זה אינו דהרמב"ם קוליא דין
 זה ממ"ס בקוגנין אבל מכרו זט"ה וכו' . ובמ"ס הכ"מ שם . ומקוגנין
 משמע שהעובדים הם המוכרים . ומנ"ל להרמב"ם לומר דדוקא בני העיר
 הם המוכרים לא זט"ס . וזה הפך קוגנין .

והגם דהר"ן כתב וז"ל והיינו דאמר רבא כנמ' ל"ס אלא שלא מכרו
 זט"ה במעמדה אנשי העיר כלומר שמכרו אנשי העיר שלא מדעת
 פרכיהם אבל הסכימו זט"ה באותו מכר והיו במעמדה אנשי העיר ע"כ
 הרי לדעת הר"ן דמ"ס בני העיר שמכרו היינו אנשי העיר דוקא לא זט"ה
 ובינה קוגנין לא איורי כמכר זט"ה ומינה יש לומר הא דקתני כרוי' כשאיין
 בני

פני העיר להסיע על קינחן דוקא אנשי העיר לא זט"ה וכן יש לפרש דברו
 הרנוכ"ס דמיורו דוקא במכר אנשי העיר לא זט"ה אכן זה אינו אעפ"י
 שהר"ן פי' סוניין דמיורו במכר בני העיר זה דוקא לביון מ"ס בסוניין
 ל"ס אלא שלא מפרו זט"ה וכו' עם לשון החוספתא אר"י בר"א שלא התנו
 עמם פירנסי העיר אבל התנו וכו' אבל לענין דינא מורה שזט"ה יכולים
 למכור כלא אנשי העיר והוכיח לה מהא דאוי' בירושלמי שכעה מכני העיר
 בעיר וכו' וע"ס והכי משמעו פשטא דסוניין הנו' וכן משמע מהא דאיתא
 התם א"ל ר"א לרבינא זיל זכנה מוט"ה במעמד אנשי העיר וכו' ומשמעות
 זכנה מוט"ה היונו זט"ה הם הם המוכרים הרי דזט"ה דהם כאנשי העיר
 ומינה מ"ס הרמב"ם בני הכפר שמכרו לא לאפוקי זט"ה שודאו כחם
 כאנשי העיר וא"כ מ"ס בסוניין רשאין בני העיר להסיע על קינחן גם זט"ה
 יכולים לתקן ולהפקיר ממון .

ורנה

אעפ"י שפשטא דסוניין דרשאין בני העיר להסיע על קינחן
 מוכח שיכולים אנשי העיר לחייב ולהפקיר ממון שלא מה"ד
 מ"מ לענין אי בעינן כולם איש לא נעדר או ברובן סני ואפי' המיעוט
 מוחה אין המחאה כלום וכן כתקנת זט"ה יש להשתפק כנו' דבר זה
 מחלוקת ישנה בין גדולי הפוס' הא' ה"ד המרדכי בר"פ השותפין וז"ל
 ולהסיע על קינחן פי' ר"ח שנעשין הקילות מרעת כל טובי העיר מדעתן
 או מחמתן וטובי העיר הוו כחבר עיר וכל כמיניהו ופי' רש"י הטעם
 דז"ה בעירם למה שסוברו כמו גדולי הדור ככל מקום ע"כ וכחכ עור
 שם וז"ל מ"ס האפוטרופוס וכו'. ע"ז איב אס הוכררו ט"ה מתחי' להנסיב
 קהלם ככל דבר אפי' יחיד שביררו מה שעשה עשוי כתקנת הקהל ויפתח
 בדורו כשמו' בדורו וכו' והולכתו לפרש איש מרבתי אומרים דהא דתניא
 רשאין בני העיר להסיע על קינחן ה"מ אס כולם נאותין יחד והוא עמם
 ושוב עבר על הקנינה אבל בלא דעתו לא אלומו והפקר כ"ד הפקר לא
 שייך הכא עכ"ל הרי לשיטת ר"ח וראכו"ה ס"ל דאנשי העיר או ט"ה
 יכולים לתקן ולהפקיר ממון אפי' יש מוחין בדבר כפשטא דסוניין . ושיטה
 שנית היא דעת ר"ח והמרדכי ודעמויהו דסברי הא דרשאין בני העיר
 להסיע על קינחן לא מטעם הפקר ממון נגעו בה ומיורו באס התנו
 וקבלו כלם להתחייב ממון אס ועברו על תנאס מטעם דהו"ל הנאי כיניהם
 וכל תנאי שבממון קיים ע"כ לריך הסכמת כלם אכן לתקן ולהפקיר ממון שלא
 בהסכמת כלם אין כח בני העיר או ט"ה לכיף קינחן ולהפקיר ממונם
 אפי' אחר מוחה וז"ל המרדכי שם על דברו ר"ח הנו' וז"ל ואני מרדכי
 מנאתי

מלאתי בשם ר"ת רש"אין בני העיר להסיע על קולתן האי רש"אין להסיע קאי פי' היבא שכבר התנו בנקיים אבל אם לא התנו מתחילה אין כח ביד בני העיר להכריח אחד מבני עירם למה שירצו ודקאמרינן הפקר כ"ד הפקר כנון כ"ד רבה דר"א ור"א דאימי לאפקועי ממונא כדאיתא בפ' השולח והא דאמרינן ובאת א הכהנים וכו' היונו כ"ו שאין כדורם כמוהו אבל יש כדורם גדול כמותו אין בידו להפקיע עור כתב וז"ל ושאלתם על ראשי הקהל שבאים להטיל מק על שיה לישראל מעות וכו' ובא מעשה לפנינו ולא הנחנום דהא דאמרו רש"אין בני העיר להסיע על קולתן וכו' היונו קולתן שכבר נהנו מקודם לכן בעיר מימי קדם או שהם ענמן כאים לחקן מדעת כולם כהנהו טבחי וכו' אבל לשנות שלא מדעת כולם כמידי דאיבא רווחא להאי ופסידא להאי ולאו מיגדר מילתא היא אין שומעים להם לעשות הקנה לענמן שלא כתורה והכי מוכח מתשו' ר"י טוב עלם עכ"ל וכתב עוד שר"י בר קלזנימוס ור"מ בר מאיר כתבו בעין דברי ר"ת וע"ש.

נמצא דלשיטת ר"ת והמרדכי אין כח אנשי העיר או ט"ה להפקיר ממון שלא מה"ת. וזלתי בדבר שנהגו בעיר מימי קדם או שחקנו ביניהם כל אנשי העיר כלם איש לא נעדר וקבלו עליהם במי' דהו"ל תנאי שבממון דקי"ל כל תנאי שבממון קיים אבל לתקן ולחייב ממון שלא מה"ד למי שלא קבל עליו בפיו אין כח בידם ולשיטה זו אין כח ביד בני העיר או ט"ה לתקן להפקיע הקידושין דהא טעמא דיכולו כ"ד להפקיע הקידושין משום שמפקירין הממון כמ"ש רש"י שם ובני העיר אין בידם להפקיר ממון. אכן לשיטת ר"ת וראב"ה דס"ל אנשי העיר או ט"ה דינס ככ"ד שיכולים להפקיר ממון א"כ לענין קידושין יכולים לתקן ולהפקיר אותו ממון הניתן לאשה כתורת קי' והאשה זכתה בו מן ההפקיר ואין בו כסף קידושין כלל.

והשתא נחוי אכן דעת גדולי הפוס' ומה בפיהם אי ס"ל כשיטה ר"ת וראב"ה ודעמיוקו דבני העיר או ט"ה יכולים להפקיר ממון או ס"ל כשיטת ר"ת והמרדכי ודעמיוקו דאין כח ביד בני העיר או ט"ה להפקיר ממון מטעם דנבי ממון כעיון כ"ד דליס כר"א ור"א אבל אנשי העיר וכ"ש כ"ד דידן אין כח בידם להפקיר ממון.

דנה הרי"ף ז"ל הביא הדין כדאיתא דרש"אין בני העיר להסיע על קולתן ולא הזכיר אי כעיון כל אנשי העיר כולם איש לא נעדר או לא. ע"כ יתכן לפרש דבריו כפי' ר"ת וראב"ה דיכולים אנשי העיר

או ע"ה לאפקועי ממונא אפי' דמיעוט מוחה שכל אנשי העיר כמקומם חשובים
 ככ"ד הגדול לאפקועי ממונא ויחבן לפ' דס"ל כשי' ר"ה והמדרכי דהא דרשאין
 בני העיר להסיע על קולתן דוקא שהתנו כולם וקבלו עליהם דהוי הנאי
 שבממון לא מטעם הפקר ממון משום דנבי הפקר ממון בעינן כ"ד דלוי
 כר"א ור"א . אכן אחר ההתכוננות יראה דפשיטא סוף דס"ל כר"ח ור"א כי
 מדהכיר בפסקיו כפ' האשה רבה וכפ' השולח הא דהפקר כ"ד הפקר
 ולא התנה דבעינן כ"ד דלוי כר"א ור"א וגם לא הזכיר בפסקיו הא דאמר'
 בפ' השולח דלאפקועי ממונא בעינן כ"ד דלוי כר"א ור"א משמע שכל
 כ"ד יכולים להפקיר ומינה אנשי העיר או ע"ה שרינס ככ"ד לאנשי עירם
 יכולים לתקן להפקיר ממון

ועוד

כיון שכ' הכריוותא כלורתא דרשאין בני העיר וכו' להסיע על קולתן
 ופשיטא דהכריוותא אפי' בלא התנו כולם משמע ואי איתא דס"ל
 כר"ת והמדרכי דדוקא שקבלו עליהם כולם אבל אם אחר לא קבל ברצונו
 אינס יכולים לכופו שאין כח בידם להפקיר ממון הו"ל לפרושי בהדיוות
 ומדקתם משמע דס"ל דיכולים לכופו אפי' מיעוט מוחה . ועוד אפי'
 אה"ל דס"ל דהפקר ממון בעינן כ"ד דלוי כר"א כר"א בעי למנין בני העיר
 מאן לימא לן דלא חשובי ככ"ד הגדול דלוי לאפקועי ממונא וכיון דאיכא
 למימר דאנשי העיר חשובים ככ"ד הגדול אי איתא דס"ל דאין כח בידם
 להפקיר כוש מוחה איבעי ליה לפירושי ומדקתם משמע דס"ל דיכולים להפקיר
 ואין המתאם מיעוטן הויא המתאם ומינה שטובי העיר יכולים להפקיר
 ולשון הרמב"ם יחבן לפרשו כשי' ר"א ור"א כי ממה שכתב כפי"ד מה"מ
 ו"ל רשאין בני העיר לקון להם שער וכו' וכו' ולהתנות כיניהם לכל מי
 שיעבור שיענשו אותו כך וכך ע"כ הרי דס"ל דרשאין לענוש לעובר על
 קולתן אחר שקללו שער מי שעבר על תקנתם עונשים אוקו ממון ומשמע
 אעפ"י שלא קבלו כולם ענוש ממון רק קנינת השערים הרי דלהסיע על
 קולתן קאי על קנינת השערים ואיכא למימר כשי' ר"ת והמדרכי והכי
 דייק לישנא דלהתנות כיניהם משמע על הנאי המפורש כיניהם שהתנו
 כולם כפי' שהעובר יענש והו"ל הנאי שבממון אכן אם אחר מוחה או
 שחק שלא קבל כפי' אין יכולים לכופו אכן ממה שהוכחנו לקמן דמ"ש
 הרמב"ם עד שישכיס עמהם אדם חשוב קאי אבני העיר נשמע דאין
 המתאם יחיד כלום דאל"כ מאי איריא הסכמת אדם חשוב אפי' אדם דעלמא
 יכול לעכב שאין יכולים לכופו . ודעת הרא"ש מפורש ואלא דס"ל כשי' ר"ח
 ור"א כי דהפקר בני העיר או ע"ה ככ"ד דהפקירם הפקר שכתב בפ'
 השותפין

בבזר סי' טו יעקב מו

השותפין וז"ל ואפי' כל בני העיר לאו כל כמנייהו להתנות אם לא בהסכמת
 אדם חשוב ע"כ משמע דוקא בלא הסכמת אדם חשוב אינם יכולים לתקן
 הא כל שאינו אדם חשוב יכולים לתקן וזאתו וזה כשי' ר"ת וראב"ה דלשי'
 ר"ת והמרדכי אפי' הא' מוחה אין בתקנתם כלום אפי' אינו חשוב ואין
 לומר דאעפ"י דהרא"ש סבר לה כשי' ר"ת והמרדכי מ"מ ס"ל נהו דבאחד
 מוחה אין יכולים לכופו מ"מ השאר שחייבו ענמם וקיבלו עליהם התנאי
 בפיו אם אחר מהם עבר על התנאי יכולים להפקיר ממונו ולקנסו אם
 נעשה בהסכמת אדם חשוב ואם לא נעשה בהסכמת אדם חשוב אינם
 יכולים לענוש אף למי שיקבל התנאי בפיו זה אינו כיון דס"ל שמתן הדין
 אינם יכולים לכופו היחיד חור דיונם בדין בעלי אומנות שאינם יכולים לכופו
 ליחיד ובכני אומנות כתב הנ"י וזר"ן משם מסר"ס ה"ד הכ"י דבעינן כל
 בני אומנות אבל תרי או תלתא אפי' קבלו על עצמם לא חל התנאי אפי'
 עליהם ומינה אי בעינן כל בני העיר אפי' אותם שקיבלו עליהם לא חל
 התנאי וא"כ מ"מ הרא"ש בעינן הסכמת אדם חשוב ע"כ מורי דס"ל כשי'
 ר"ת וראב"ה ראו כר"ת אפי' בלא אחר מהם לא מהני תנאים .

ודעת

העור סי' רל"א כשי' הרא"ש שכתב אפי' בל בני העיר אינם
 יכולים לתקן בלא הסכמת אדם חשוב א"כ כשי' ר"ת וראב"ה
 ס"ל שכת בני העיר אלים בכ"ד לאפקועי ממונא . וכן דעת ר' יואל
 שהכיה דבריו המרדכי וס"ד הסת"ע סי' כ' שכתב דאין רשאין בני העיר
 לקיים שום דבר היבא שיש דיון מומחה או אדם חשוב בעיר משמע דס"ל
 דוקא אדם חשוב בעינן הא אם אחר דעלמא מהם לא הסכים הסכמתם
 הסכמה . וכן יראה דעת הס"ע ח"מ שכתב דשאין בני העיר וכו' ולעולם
 וכו' ולא החנה ער שיקבלו עליהם כולם בפירוש משמע דס"ל כל שהסכימו
 עליו רוב אנשי העיר או עובי סעיר הסקרים הפקר וכיון שרוב הפוסקים
 בר"ת וראב"ה קיימי בוותיהו כקטינן . מ"מ אפי' לשי' ר"ת וראב"ה
 דס"ל דבני העיר או ע"ה יכולים להפקיר ממונא מ"מ עכ"ל או היבא
 אדם חשוב אינם יכולים להפקיר ממונא וזאתו כדאמרינן בפ' תשע"ב ד"ע
 גבי הנסו טבחי דאתנו בהרו אהררו וכו' וחייבנהו רבא לשלומי ופרקי מהא
 דלהסיע על קינתן ואוקמה תלמודא ה"מ היבא דליבא אדם חשוב אבל
 היבא אדם חשוב לאו כל כמנייהו דמתנו יעו"ש הרי דבני העיר אין כירם
 להפקיע בלא הסכמת אדם חשוב וכ"כ הרא"ש שם וז"ל ואפי' כל בני העיר
 לאו כל כמנייהו דמתנו בלא דעת אדם חשוב ע"כ וכבר הוכחנו כשי' ר"ת
 וראב"ה קאי וכ"כ העור שם אפי' בל בני העיר אינם יכולים לתקן בלא

הסכמת

הסקמת ארם חשוב וע"ש וכ"כ הרמב"ן בתשו' ח"ב סי' קנ"ט וז"ל ולענין
 מה שנעשה בהסקמת אנשי העיר איכה קו' דרשאים הם בכך כיון שבשעת
 הסכמת קינתן היו שם חכמי העיר ודאי חזן רש"אין בני העיר להקיע על
 קינתן אם יש ארם חשוב בעיר שלא בפניו פראמרינן בפיו' השותפין גבי
 הנהו טכחי ע"כ .

אבן

ראיתי להר"ב"ש בתשו' סי' של"ט וז"ל ומ"ש כנמ' גבי הנהו טכחי
 אי איכא ארם חשוב לאו כל כמנייהו דמתנו נראה דוקא בכני
 אומנות וכו' אבל בני העיר וכו' חזן כריך הסכמת ארם חשוב וכ"ן מדבריו
 הרמב"ם שלא הזכיר ארם חשוב אלא בכני אומנות ואע"ג דמלישנא דנמ'
 משמע דקאי גם על בני העיר וכו' וכ"כ מדבריו הרמב"ן שכתב וז"ל הא
 דאמרינן בהנהו עכחי אי איכא ארם חשוב וכו' נראה משום דילמא איכא
 פקידא דלקוחות דמקרו זבני הלכך לאו תנאה הוא עד דסקילי רשותא וכו'
 ע"כ נראה מלשונו שלא באמר דין ארם חשוב אלא בכני אומנות ומפני
 שבתקנה אפשר שיהיה הפסד לבני העיר אבל בני העיר יכולים להתנות
 ברכונם וכו' עכ"ל .

הנה

מה שהוכיח מדבריו הרמב"ם דבתקנת אנשי העיר לא בעו ארם
 חשוב ודאי הוא דק"ל דהרמב"ם בשו' ר"ת וראב"ה קאי דאי
 כר"ת והמרדכי אפי' בלא הסכמת א' מהם לא מנו מתקני וכ"ש בלא
 הסכמת ארם חשוב ומאחר שכן תמיהני מהיכן למד מדבריו הרמב"ם דלא
 בעינן ארם חשוב אלא בכני אומנות אי משום שהזכיר בני אומנות לבסוף
 ואח"ו כתב במד"א במדינה שאין ארם חשוב וא"כ מסתמא על בני אומנות
 דוקא קאי חזן מזה הוכחה דאדרבה כיון שבתחי' דבריו האם דין בני
 מדינה לבני אומנות שיכולים לענוש ממון לעובר על תקנתם ואח"ו כתב
 בר"א במדינה וכו' על שניהם קאי דאי אבני אומנותו דוקא קאי הכי
 הול"ל בר"א שכשאין בני אומנות וכו' דהוה משמע דוקא אבני אומנות
 ומדקתם וכתב במד"א במדינה וכו' משמע על שניהם קאי אחר שדינם
 שזה שיכולים לקנוס לעבור על תקנתם ומה גם כיון דפשטא דסוגיין משמע
 דאבני העיר נמי קאי כנ"ל הו"ל לפרש דבריו דדוקא אבני אומנות קאי
 לאפוקי ממה שנראה מפשטא דסוגיין . והר"ב"ש ז"ל הרניש כחולשת הדברים
 שיה הפך סוגיין וע"כ ינא לדחוק ולפרש מ"ש בסוגיין ה"מ וכו' ה"ק מאי
 דמדמית בני אומנות לבני העיר וכו' כמה דחוקים הדברים דמשמעות
 סוגיין דמשמעות הסו' וכו' הוינו על הדברים שהוזכרה בפיו' ומה שאנו
 מדמים בני אומנות לאנשי העיר הוא דבר שלא הוזכר בפיו' בסוגיין אלא
 מכללא

מכללא אומר שפשיטא ליה להמקאן שרינס שיה ואיך יתכן לומר על
 הרמיו כזה שלא הוזכר בפיו' פסיננין מלת ה"מ וכו' ועוד איך הניח פשטא
 דסינניין ונסמוך על פיו' דחוק כזה להלכה .

ומה

שהוכיח הריב"ש ז"ל שכן דעת הרמב"ן ז"ל לא ידעתי מהיכן למד
 זה מדבריו אי מ"מ"ש והא דאמריון בהנהו טכחי אי איכא ארס
 חשוב וכו' ולא קאמר והא דאמריון בהנהו טכחי וככני העיר וכו' אין זה
 ראיה כיון דחילוק ארס חשוב לא הוזכר אלא גבי הנהו טכחי משו"ה הזכיר
 הנהו טכחי ולא בני העיר ואם למד זה מ"מ"ש דטעמא דבעינן ארס חשוב
 משום פסידא דלקוחות וסבר הריב"ש דככני העיר לא שייך פסידא דלקוחות
 דהם הם הלוקחים אין מזה ראיה דככני העיר נמי שייך פסידא בכני ארס
 שלא הסכימו עממם לשו' ר"ח וראב"ה וכן אפיו' לשו' ר"ת וסמרדכו לגבי
 ב"א הכאים מעיר אחרת אע"ג דאיכא למימר שאין לחוש לאנשי עיר
 אחרת שהם נגררים אחר אנשי העיר עכ"ז ו"ל דזה דוקא אם נעשה
 בהסקמת ארס חשוב הוא דנגררים אחריהם באופן אינו רואה שום הוכחה
 מדבריו הרמב"ן ז"ל ומפורש יולא נמלא בתשו' להרמב"ן ה"ד הכ"ו יו"ד
 סו' רב"ח דבתקנת בני העיר בעינן הסכמת ארס חשוב וז"ל וכו' ובתשו'
 להרמב"ן סו' ר"ף פסק וכו' וכן אם מקלת הזכור מוחין וכו' אינו נוועול
 וכו' ואפיו' יהיה הדבר שלא כדיון וכו' וכלכך בהסקמת ארס חשוב ע"כ סרו
 שכתב בפיו' דגבי בני העיר בעינן הסכמת ארס חשוב הפך ממה שהבין
 הריב"ש בדבריו ופשיטא דהכי נקטינן ועיין להש"ך ח"מ סו' רל"א שהביא
 דברי הריב"ש ולחה דבריו וע"ש .

ומעתה

חל עלינו חובת ביאור מהו הנק' ארס חשוב דכלא הסכמתן
 אין יכולים בני העיר או ט"ה לחקן ולענוש ממון שלא מה"ד
 הנה משמעות דבריו הפוס' דארס חשוב הוא הממונה על הזכור דוקא
 שהרא"ש כתב ז"ל ארס חשוב היינו כרבא שהיה ראש ומנהיג בעיר ע"כ
 והטור בסו' רל"א כתב ז"ל אבל אם יש חכם ומנהיג בעיר וכו' והנ"י
 כתב ז"ל ארס חשוב הממונה על הזכור מ"ר והרמב"ם כתב כד"א במדונה
 שאין בה חכם חשוב לחקן מעשה המדינה וכו' וכתב המ"מ ז"ל כתב ה'
 אכן מובאש ארס חשוב הממונה על הזכור ז"ש המחבר לחקן מעשה
 המדינה כלו' שהוא ממונה על כך וכו' נמלא כל הפוס' פה אחר להם
 דפיו' ארס חשוב הממונה על הזכור דוקא . וזריך לדעת מנ"ל להפוסקים
 לפרש הכי כיון דפשט ארס חשוב משמעותו בין החשוב מלך מרותיו ומעשיו
 בין החשוב מנר תורתו אם ת"ת הוא ובפרט המגיע להוראה בין הממונה
 על

על הזכור ומנ"ל לפרש דוקא הממונה על הזכור ואפשר לומר דס"ל להפוס' חנו' כיון שהדבר הוא נוגע לתקנת הכלל ע"כ האדם החשוב שצריך להסכים בתקנתו הוא שחשיבותו נוגע לכללות העיר והוא הממונה על הזכור לא ת"ח או בעל מרות ומעשים טובים אינם בכלל אדם חשוב אחר שאינם נוגעים לתקנת הכלל .

ואחר

ההתכוונות נראה שדבר זה קשה לקבלו דתלמודא סתמא קחני אפי' חשוב מלך מרותו וב"ש ת"ח שניע להוראה שדבר קו' חייבין לקום מפניו ולהדרו מהיבא קימי שאינו בכלל אדם חשוב ואי תלמודא בממונה על הזכור דוקא איורי למה נקט לישנא דאדם חשוב דמשמע כל שהוא חשוב והול"ל בפיו הממונה על הזכור ומאי אדם חשוב דנקט ועוד אי מטעם דבעינן חשיבות הנוגע לכללות א"כ החשיבות תלויה בכל מין הנוגע לכללות העיר ומלכיו דת"ח אעפ"י שאינו ממונה מילי דמתא דמיה עליה פראותא פת"ק ד"ו אמר אכיוו ש"מ טורבא מרכנן דאיבא בתתא כל מילי דמתא רמיה עליה ומשמע אפי' אינו ממונה ראי ממונה פשיטא דרמיה עליה ועוד דהכי משמע דאיבא בתתא ככל ענין וכפרט בדבר איקור והיקר ומנ"ל להפוס' להוניה ת"ח שניע להוראה מכלל אדם חשוב

ואשר

ע"כ נראה דודאי הוא דמ"ש הפוס' הממונה על הזכור לא לאפוקי ת"ח שניע להוראה מכלל אדם חשוב אהו דודאי הוא אי החשיבות תלויה בדבר הנוגע לכללות גם ת"ח כיון דכל מילי דמתא רמיה עליה אפי' אינו ממונה לא יבא מכלל אדם חשוב ועוד כיון שכאיש לתקן דבר שאינה מס' צריך שיסכים עמהם מי שהוא יודע דין ולא הוליאוסו מכלל אדם חשוב לא מי שהוא בעל מרות ומע"ט אי משום שאינו נוגע לכללות העיר אי משום דאין לדבר סוף שכל מי שיש בו מדה טובה נימא שהוא בכלל אדם החשוב הוא ת"ח דוקא ויולא מי שהוא הממונה על הזכור מכלל אדם חשוב ראי איתא דוקא ת"ח הו"ל לתלמודא לפרש ס"מ ת"ח וכו' ומדכתב אדם חשוב ע"כ כולל כמתא חשיבות וסייניו או ת"ח או ממונה על הזכור שניהם יחד .

והשתא

מ"ש הפוס' הממונה על הזכור פיו אפי' אינו ת"ח אדם הוא ממונה הוי בכלל אדם חשוב לא לאפוקי ת"ח וכן מ"ש הרא"ש ואדם חשוב כריבא שהוא מנהיג פיו כיון אס הוא חשוב כריבא מלך שהוא ת"ח או חשוב מלך שהיה ראש ומנהיג כריבא אבל לא לאפוקי ת"ח וקבי מפורש וינא פדבריו הרשב"ץ ק"ב קי' קפ"ע וז"ל כיון שבשעת הקעת

קינחן

קולחן היו שם חכמי העיר דודאי אין רש"אין בני העיר להקיע על קולחן
 אם יש אדם חשוב וכו' ע"כ , וכתב דין זה בפשיטות בלי חולק משמע
 דק"ל אפי' לכל הפוס' שכתבו הממונה על הזכור לא לאפוקי ק"ח מכלל
 אדם חשוב אלא לאפוקי חשוב מלך מדותיו וה"מ מדבריו ר"ו שהכ"ח
 המדרכי בפ"ק דכ"כ וז"ל כתב ר"ו וכו' רש"אין בני העיר לקיים שום
 דבר היבא ריש דיון מומחה או אדם חשוב ע"כ והנה מ"ש דיון מומחה
 סיינו שרגיל ופקי בדונים אעפ"י שאינו ממונה ואפי' ק"ח בזה"ו כמ"ש
 הטור ק"מ סי' ד' ועיון ש"ך סי' ד' וסי' כ"ה יע"ש וכ"כ הרשב"א בתשו'
 אף ר"ו ס"ד הכ"ו אה"ע בקו"ס כ"ח וז"ל שאורח הדיון רש"אין לעשות כן
 ובלבד שיקימו בכך אנשי העיר ואם יש ק"ח שם לריך לעשות מדעתו
 עכ"ל . סרו שחלק הדבר בת"ס . והכי משמע מלשון הטור בקי' רל"א
 וז"ל בד"א בש"אין אדם גדול וחכם בעיר לחקן ענינים אכל יש חכם ומנהיג
 בעיר וכו' אין רש"אין לחקן וולתו ע"כ הרי שכתב אדם גדול וחכם וע"כ
 פיו' או חכם מדכתב לבסוף חכם ומנהיג בוא"ו ולא כתב חכם מנהיג
 משמע חכם או מנהיג דחיון לפרש לריך שיהיה חכם והוא מנהיג דא"כ
 משמע אכל מנהיג ואינו חכם פיו' ק"ח לא שכן משמעות חכם סתם המוזכר
 בדברי הפוס' על ק"ח דוקא וזה הפך הפוס' הנו' שלא התנו שיהיה ק"ח
 רק מנהיג לחוד ואפי' אם תמלא לומר דמ"ש הטור חכם ומנהיג היונו
 חכם בחכמת המדינה ומנהיג לא על ק"ח בתורה מדבר מ"מ משמע דבעי'
 שיהיה חכם בחכמת המדינה ומנהיג אכל מנהיג לחוד ואינו חכם בחכמת
 המדינה לא ויכולים לחקן זולתו וזה הפך דברי הפוס' שלא התנו עד שיהיה חכם
 בחכמת המדינה א"כ תימה על הכ"י שלא זכר שהטור פליג על הפוס'
 הנו' שלא קובירו חכם לא ע"כ ז"ל דמ"ש הטור חכם ומנהיג פיו' או חכם
 או מנהיג ועיון להפרישה שפיו' דברי הטור וסוף מנהיג ופיו' דחוק שהוא
 הפך דברי הפוס' הנו' .

ובזה יחוישנו על נכון דברי הרמב"ם שכתב וז"ל בד"א במדינה שאין
 בה חכם חשוב לחקן מעשה המדינה וכו' אכל יש בה אדם חשוב
 וכו' עכ"ל . ודבריו נרובים ביחוד דאי פיו' חכם חשוב היונו ק"ח בתורה
 כמשמעות סתם חכם המוזכר בדברי הפוס' א"כ משמע דבעי' ק"ח דוקא
 לא בממונה על הזכור תליא מילתא וזה הפך הפוס' הנו' ואפי' למת שפיו'
 המ"מ חכם חשוב וממונה וכו' מ"מ בעיון ק"ח וממונה הפך כל הפוס'
 ואם פיו' חכם בהנהגת המדינה מ"מ משמע בעיון חכם בהנהגת המדינה
 וממונה אכל ממונה לחוד אינו בכלל אדם חשוב וגמלא חולק על הפוס'
 שלא

שלא הזכירו חכם וא"כ לא לישתמיט שום פוסק מלומר שהרמב"ם חולק על הפוסק' הנו' ועוד קטו דבריו אהדרו בתחילה כתב והתנה שיהיה חכם וכסוד' ד כתב אבל יש אדם חשוב משמע שאין הדבר תלוי בחכמה . ע"כ יראה דמ"ש חכם חשוב פי' או חכם או חשוב ואי לא מסתפינא אמינא שזריך להגיה ונ"ל חכם או חשוב והשתא מ"ש בסוד' אדם חשוב פי' אין יכולים לתקן זולתו וכ"ש אם שהגיע להוראה .

נמצא אפי' לשי' ר"ם וראב"ד שחנשי העיר או ט"ה אלימי לאפקועי ממונא מ"מ בעינן בהסקמת ת"ח שבעיר שהגיע להוראה ובהסקמת כל הממונים על הזכור . דוראי הוא כל מי שיש לו מנוי על הזכור . לא ינא מכלל אדם חשוב המוזכר בש"ס כמו נשיא הארץ ופרנסיה ונבאי זרקה וכדומה דכלא הסכמתם לא מהגי . ועתה נל"ד . זה שאמרו שט"ה יכולים לתקן אי בעינן שזריך שוסייה כמעמד חנשי העיר או אפי' בלא מעמד חנשי העיר כ"א באמצעות חכמי ופרנקי העיר וכולים לתקן אשי' בדבר שאינו מה"ד ולהסייע קולתן .

דנה מסוגיון דרוש פ' ב"ה דאוקי למתנייתין דקתני בני העיר שמכרו היינו זט"ה בלא מעמד חנשי העיר ומינה מ"ש בכרוי' דשאין בני העיר להסייע על קיפתן היינו זט"ה בלא מעמד חנשי העיר ואפי' לדעת הר"ן שפי' דמתני' במכרו חנשי העיר בלא מעמד ט"ה ולא מוירי במכרו זט"ה שהבאנו דבריו לעיל מ"מ כתב שרין בני העיר ודין זט"ה בלא מעמד חנשי העיר שזה . ועוד הוכחנו מסוגיון דקא"ל ד"א לרבינא . זיל זבנה מזט"ה כמעמד חנשי העיר כמש"ל מרכת זט"ה כמעמד חנשי העיר ובה יותר מאנשי העיר . מכלל דכלא מעמד חנשי העיר דינס שזה . ויכולים לתקן בלא מעמד חנשי העיר .

אבן ראיתי להמרדכי בפ' ב"ה וה"ד הכ"י יו"ד סי' רנ"ו וז"ל הא דקתני בריותא דשאין בני העיר לעשות קופה תמחוי וכו' ה"מ כזט"ה כמעמד חנשי העיר ע"כ . ולל"ד מנ"ל זה כיון דמשמעות בני העיר היינו זט"ה בלא מעמד חנשי העיר כדמובח מההיא דפ' ב"ה ה"ג דכוותה ומנ"ל לחלק ביניהם . והיה נ"ל דהמרדכי מש' ההיא דפ' ב"ה שמכרו דקאמר בגמ' ה"מ שלא מכרו זט"ה וכו' בפירוש הר"ן שמכרו חנשי העיר שלא מדעת פרנסיהם וכו' וכמכר זט"ה לא מוירי מתני' וס"ל דכמכר זט"ה לעולם בעינן מעמד חנשי העיר ובוה חולק על הר"ן שכתב שזט"ה בלא מעמד חנשי העיר ואנשי העיר שוים הם .

ועוד

ועוד

נראה דגם המרדכי מפרש ההיא מ"ש ה"מ שלא מכרו זע"ה וכו' כפרש"י וכפשוטו דסיגנין שמכרו זע"ה בלא מעמד אנשי העיר וההיא בריוותא דרשאין כ"ה לעשות קופה תמחוי וכו' מיווירי במעמד אנשי העיר ועעמו מראוקי לה כסוגנין לקיפא דבריוותא דלהקיע על קינתן דוקא בהקמת ארס חשוב וסייגו פרנסי העיר וחכמיה וכיון שהחמירו בה אפי' באנשי העיר כעו הקמת ארס חשוב מהא תלמוד לזע"ה שנייד מעמד אנשי העיר לא כן ההיא דפ' ב"ה דכמכר ב"ה לא הנריכו ארס חשוב כך במכר זע"ה א"ן מעמד אנשי העיר ועוד דההיא דפ' בני העיר בני העיר נמי אינם יכולים למכור רק לעילויא לקנות כדמיו דבר קרוש ממנו אכל לקנות דבר קרוש אפי' כמוהו וב"ש להוניהו לחולין בעינן זע"ה במעמד אנשי העיר א"כ בריוותא דרשאין כ"ה לעשות קופה תמחוי להחליף דבר קרוש בקרוש כמוהו או פחות ממנו מעט הדין נותן דבעינן מעמד אנשי העיר :

ונשאר

לנו לבאר מהו הנק' מעמד אנשי העיר הנה משמעות הדברים הם כל דבר שתעשה במקום קיבוץ אנשי העיר ותעשה שם הדבר כפרהסיוא בפניהם או אם הוריעו זע"ה הדבר לאנשי העיר במקום קיבוץ כל מה שירצו לעשות כמו שאנו עושים בכל תקנות הקסל להכרוז הדבר בכתי כנסיות חשוב מעמד אנשי העיר וא"ן ער שיסכימו בפיהם ויאמרו הן אזה בלא מעמד אנשי העיר מקרי ואל קבלת או הקמת אנשי העיר מקרי ולא זע"ה הם הצושין לא אנשי העיר :

וגדולה

מזו כתב ראב"ה ה"ד המרדכי בפ"ק דב"ב וז"ל ופי' מעמד אנשי העיר שעושין כפרהסיוא באין מוחה שאם תפרש ש"ל הן א"כ לא עשו זע"ה אלא כולם ואפי' בכרכים עכ"ל קרו שזו כל שנעשה כפרהסיוא אפי' שלא במקום קיבוץ מיקרי מעמד אנשי העיר ומשכל הוות להב"י א"ח סי' קנ"ג שהכיוא דבריו ראב"ה הנו' וכתב וז"ל ומ"מ למדנו מדבריו פי' מעמד א"ה וכו' ומיתו כיון דלא גמ' פי' א"ה לא שאם לא תפרש כן אפי' בכרכים שרי וכו' ולהרמב"ם והרא"ש אעפ"י שצ"י משל עזמס כיון דכרך הוא ארעתא דכ"ע עכרו ליה וכו' אין מכאן הברא לפי' מעמד אנשי העיר שיהיה כפי' המרדכי עכ"ל . ואחר שהב"י דחה פי' ראב"ה א"כ לרעתו ל"ל דפי' מעמד אנשי העיר ער שיאמרו הן וזה תימה חדא דאין זה משמעות מעמד אנשי העיר ועוד הא ראב"ה הכריח פי' מכח הך קושיא דאפי' פי' ש"ד שיאמרו הן א"כ לא עשו טובי העיר רק אנשי העיר וא"כ נהי דמכח הך דגמר לה תכרכים אין ראיה לשי' הרמב"ם והרא"ש מ"מ מכח הך דא"כ לא עשו

זע"ה וכו'

וכו' הווא הוכחה גמורה אפי' לשי' הרמב"ם והרא"ש . עכ"ן דודאי ה"י
 לא דחה פ"י לא עיקר מה שרחה ברב"ו רח"ו ה רק הווא דגמר לה
 מדא"כ בכרכים שרי שאין מוס הכרח אכל כפ"י מעמד אנשי העיר שא"ן
 שיאמרו הן ודאי בוס לא דחה דבריו ו"ש אין מבאין הכרח לפי' וכו' היונו
 מההיא דברכים דוקא אין הכרח

ומ"מ במה שכתב רח"ו כל שצושים כפרהקסיה קרוב ביה מעמד אנשי
 העיר ח"ף שלא הכריוו הדבר במקום קיבוץ אנשי העיר כהא ודאי
 אין הכרח לרבריו דמשום הך קו' דא"כ לא עשו ט"ה וכו' אין להכריות רק
 שא"ן שיאמרו הן אכל אין הכרח מזה שאפי' לא הכריוו במקום קיבוץ אנשי
 העיר . וע"כ וראה בכ"מ שפריך מעמד אנשי העיר . לא סני במה שיעשו
 כפרהקסיה אלא שפריך להכריוו הדבר ברבים .

ונישאר לנו לברר זה שכתבו דו"ט"ה כחם כאנשי העיר להפקיר ממון אי
 בעינן עד שיבחרו אותם אנשי העיר כפ"י ולתק כח כירם לעשות
 כל מה שירנו דהוי דקבלום לכל דבר שירנו לעשותו אכן אם הוכררו סתם
 כדרך אנשי קהילות ורוב הקהילות שמבררים סתם . איבא למימר שלא
 נקמנו לא להנהיג דבר שהיה מקדם אכל לתקן דבר חדש שלא נהנו מקדם
 אין בכחם לתקנו עד שיקבצו כל א"ה או רובם ויאמרו כפיהן הן אפי' לשי'
 ר"ח וכל גרולי הפוס' :

דנה מדבריו הירוש' כ"ג ב"ה והכיואו הר"ן שם וסב"י כא"ח סי' קנ"ג
 והכיואו הרשכ"א בתשו' סי' תרי"ז להלכס והא לך לשונו ג' מבית
 הכנסת ככה"כ . ו' מכני העיר כעיר במה אכן קיימי אי בשקבלו עליהם
 אפי' א' ואם בשלא קבלו עליהם אפי' במה . כי אכן קיימי כסתם עכ'
 בדפ"י הר"ן ז"ל וז"ל והפ"י ג' מב"כ וכו' הרי ה"ג שהעמידו עליהם ככת
 וסידום של כה"כ וכן ז"ל שהם שמברו את הרחוב וכיואל דונס בא"ה שמכרוהו
 שלא מדעת הו' דככל הני מכירתם מכורה לא דבעינן עלויה וכתר הכי
 קאמר במה אכן קיימי אי בשקבלו עליהם אנשי העיר כל מה שיעשו הו'
 במכר זה אפי' א' ואי בשלא קבלו עליהם כלל ממכרן בזה אפי' היו כמה
 אין ממכרן ממכר והעמידוהו כסתם כלו' שהעמידוהו עליהם כסתם ז"ל
 לפקח על עסקי לבור ולכך אעפ"י שלא קבלו עליהם כפ"י מכר דבריו
 לו אפ"ה ממכרן ממכר שלא תאמר דבריו של קרושה וכה"כ . לא עלתה
 על דעת אנשי העיר שימכרו שלא מדעתן ולא תועיל מכירתם אלא כנטלו
 רשות כ"ה כפ"י קמ"ל עכ"ל הרי לך מדבריו הירוש' מפורש דו"ט"ה אפי'
 העמידוהו סתם וכולים לתקן אפי' בדבר דאיבא למימר שלא עלה על דעתם
 שיעשוהו

שיעשוהו הו' כמו למכור דבר קרושה ובהכ"נ וכ"ס בדבר הנוגע כממו
 בנ"ד לתקן להפקיד ממון לתקנת העיר שצור שציקר העמדה לפקח על עסקי
 ממון פשו' שיכולים לתקן אפי' העמידום בסתם ומ"ת מרכיבי הירוש'
 הנו' משמע הו' דמהני כל מה שיעשו זט"ה אפי' העמידו' בסתם דוקא אין
 הם ו' אבל אם העמידו עליהם פחות מו' בסתם הרי הם כיוחדי' אם
 מעשיהם כלום וכ"כ הרשב"א בחשו' הנו' וז"ל לפיכך כשהן ו' יש להם
 רשות לכל דבר כאלו עשו כל אנשי העיר אעפ"י שלא העמידו אותם על
 דבר זה בפיו' אבל פחות מו' אין כחם שיהיה ככל פני העיר עד שיטלו
 רשות בפיו' מן בני העיר וזכר לדבר ו' רוחי פני המלך ע"כ וס"ד הד"מ
 א"ת קנ"כ וע"ס. וכפ"ו במקומותינו שאפי' בעיר הגדולה אין כ"ה וולתי
 ששה ט"ה ובשאר עיירות אין בהם יותר משלשה וגם אין מעמידין אותם
 בפיו' לעשות כל מה שירצו א"כ אין להם דין זט"ה לתקן כרלונם ובפרט
 בהפקר ממון ראיבא כמה גדולים בר"ת והמרדכי דס"ל אפי' זט"ה אין
 בידם להפקיר ממון ולר"ת ולראבי"ה וכל גדולי הפוס' דס"ל דיכולים להפקיר
 ממון משמע דוקא זט"ה אבל פחות לא ובפרט בנ"ד בדבר איסורא להפקיר
 ממון הקי' ולהקיר א"א לעלמא פשו' דבעינן זט"ה וא"כ במקומותינו שאין
 לנו זט"ה אין כח בידנו להפקיר ממון .

ואחר ההסקפה בדרכי הפוס' יראה דו"ס בירוש' בפחות מו' כשהעמידום
 בסתם אין יכולים לתקן להפקיר ממון זה דוקא בלא מעמד
 אנשי העיר אבל אם עשו כמעמד אנשי העיר וקבלו רובם שלא מיחו הו"ל
 בקיבלו עליהם בפיו' לעשות דבר זה ותקנתם תקנה והכי מוכח מל' הרמב"ן
 ס"ד הר"ן כפ' ב"ה והכ"ו א"ת שם וז"ל ה"ק הרמב"ן הו"א וכולים למכור
 וכו' ועוד כי מכרו זט"ה כמעמד אנשי העיר איך הקירו לעשות בדמים
 מה שירצו וכו' ותי' דבהכ"ס עשו אותם כתשמיש מלוה וכו' הלכך כשמכרו
 זט"ה שלא כמעמד א"ה אין בני העיר רלוין מן הסתם שתכחש מלוהן וכו'
 אבל כשנמלכו א"ה למכרו וכו' ע"כ הרי דכמעמד א"ה הוי כקבלו עליהם
 בני העיר בפיו' למכרו ודבר שקבלו בפיו' אפי' אחד מב"ה סני כמ"ס בירוש'
 הנו' וכן מוכח מדרכי הר"ן שם דמעמד אנשי העיר חשיב כקבלו עליהם
 בפירוש . אכן מדרכי ראבי"ה שה"ד המרדכי בפ' השואפין וה"ד הכ"ו א"ת
 קי' קנ"ב משמע אפי' הכרויוו ועשו הדבר בפרהסייא לא חשיב דקבלו עליהם
 בפיו' עד שיהאמרו הן וז"ל נראה לראבי"ה כמעמד א"ה בסתם שלא מיחו
 בדבר וגם הו' לא עשו הדבר בלנעה שלא יתגלה אבל אם אמרו בפיו'
 לנו מתרלין אפי' בשל כך מהני כדמס' בירוש' וכו' וכל מה שאנו סומכין
 בכפרים

ככפרים על זט"ה ולא בכרכים ה"מ כסתמא חבל אם בני הכרך נמו בררו
 זט"ה או פחות וכו' אפי' בכרכים סומכין עליהם וכו' ודבר זה יש ללמוד
 מירוש' דגרסי' ג' מכה"כ ככה"ס ו' מבני העיר וכו' אלמא גבי בני העיר
 אם קבלו אפי' א' וה"ה בכרכים וכו' עכ"ל היו שכתב בפיו דאינו דומה
 דבר הנעשה במעמד א"ה לאומרים בפיו הן וכפ"ו כל שלא אמרו בפיו
 הן הוי כקבלו סתם ולדעת הרשב"א כסתם בעינן זט"ה חבל פחות לא
 מהני . מ"מ הא מודה דאבי"ה כל שבררו אותם חשוב כקבלום עליהם בפיו
 ואפי' בא' קני ומה שילא לחלק בין הדבר הנעשה במעמד א"ה לאומרים
 בפיו הן משום דלשיטתיה אויל דמפ' מ"ס בירוש' כי חנן קיומו כסתם
 פיו שנתמנו זט"ה שהסכימו עליהם חשובי העיר בלא ברירת אנשי העיר
 ובאלו שייך לחלק בין אומרים בפיו הן למה שיעשו במעמד אנשי העיר
 א"כ במקומותינו שיתמנו זט"ה ע"ו ברירת רוב הקהל אפי' ראבי"ה מודה
 דלא בעינן זט"ה ולהרשב"א דמפרש הירוש' סתם היינו שלא מנו אותם
 על דכ"ו בפיו נהי דבעינן זט"ה דוקא מ"מ אם העשה הדבר במעמד
 א"ה חשיב כקבלום בפיו לעשות דכ"ו ויכולים לתקן אפי' הם פחות מו'
 כמ"ס . ועדיון לרובים אנו לבאר במקומותינו שע"פ הורמנא דמלכא
 שהנהגת כל אנשי הגליל יהיו מתנהגים ע"פ שם הנכחרים מאת כל אנשי
 הגליל כולו בהסקמת רובם ומקום הו' הנכחרים יהיה בעיר הכירה של
 הגליל והם הם המתנהגים כל העיירות והכפרים שבגליל והוא על ידיהם
 והם יבחרו את הישר בעיניהם וימנו אותו שיהיה ראש ומנהיג בעירו
 במקומם לתקן כל מה שראוי לתקן במקומו כל עיר ועיר כפי מה שראוי
 לעשות כחקנת עירו וכל הדבר הגדול אין כח בידם לעשותו אם לא בהסקמת
 הו' הנכחרים בעיר הגדולה .

נמצא

כפ"ו אין דין זט"ה זולתי לאותם הו' הנכחרים שבעיר הכירה
 וע"כ הדין נוחן שאין כח ביד ט"ה שבכל העיירות לתקן זולתי
 בהסקמתם של הו' שבעיר הכירה ולהם לכרס נחנו רשות כל אנשי הגליל
 בכל הנהגת הגליל ואותם שכשאר העיירות הבאים מחמתם נהי שהדין נוחן
 דהו"ל כהשגה הנכחריש כיון שבאו מחמתם וכמ"ס המרדכי בפ' השותפין
 בשם ר"ח וו"ל להסיע על קילחן פיו ר"ח שעושין הקינות מרעת כל ט"ה
 מדעתן או מחמתן וכו' עכ"ל הוי הבאין מחמתם חשיבו כאלו הם עצמם
 מ"מ כנ"ד כיון שכל דבר הגדול לרוכין להמלך בהו' הנכחרים ומה גם
 כשבאים לתקן להפקיר ממון פשי' שאם עשו בלא הסכמתם לא מהני ולא
 עוד לא אני אומר אפי' יסכימו כל אנשי העיר אין כח בידם לתקן זולתם
 דלתקן

דלקקן מחדש להפיר ממון שלא מה"ד כעינן הסכמת ארס חשוב וחלו
השזה דין ארס חשוב יש להם אפי' כציר שאין יושבים בה כיון שגבתי
להנהנת כל העוירות דודאי הוא מ"ס כפ' השותפין ה"מ היבא דליבא ארס
חשוב אבל איבא ארס חשוב לא כל כמנייהו דמתנו ע"כ והיינו שאין להם
ארס חשוב במדינה זה דוקא שלא עשו להם מנהיג כלל או שאין להם ת"ח
המורה הוראות אבל יש להם ארס חשוב שהסכימו עליו שיהיה ראש ומנהיג
עליהם לאו כל כמנייהו דמתנו אפי' אינו בעיר והוא בעיר אחרת לייבום
להסכמתו ומה גם כנ"ד שקבלו עליהם בין מעיר אחרת להנהיגם בהיותו
יושב במקו' הרי קבלו עליהם שלא לעשות דבר עד עת כא דכרס איהם
ופשי' דלאו כל כמנייהו דמתנו .

והנה בגלוליתנו ע"פ הורמנא דמלכא אין כח ביד ישראל למנות דיונים
לרון ע"פ דין תורה ואין כח ביד ט ה וחכמיה לכוף שום א'
מישראל לרוכס כר"ת אפי' לחייב למי שחייב מה"ד ואפי' בנישואי אשה
אין יכולים להכיאס בכרית הנשואין כדת תורתנו עד שיעשו לפני נשיא
הארץ והעושה נישואין קודם שיעשו לפני נשיא הארץ ענוש יענש . ההוא
שעשה להם הנישואין כר"ת וכדוניהם אינה חשובה אשתו וקובל ללכת
לינשא לכל מה שתרו והכנים שגילדו להם אינם נקראים על שם אביהם
כשיש לו אשה אחרת נישואה לפני נשיא הארץ ואין להם משפט סירוסה
אחר שלא נעשו הנישואין לפני נשיא הארץ ואין כח בידנו לא להחרים
ולא לגדות וכ"ס לרון לכל העושה ככה באופן כל ריב וכל נגב וכל תביעת
ממון שבין ארס לחבירו או לכוף שים ארס כדבי' משון אפי' כדבי' הנוגע
לכללות אנשי העיר אין יכולת בידנו לעשותו כי ע"כ חק המלוכה כללות
ישראל נדונים כוחידים ולכלל הקהל לא באו לכוף שום אחד לתקנת כלל
ישראל וכל כחם של ט"ה ומנהיגיה שאנחנו ממנים הוא דוקא לקבץ הגדקות
לחלקם לעניי העיר ועם כל זה אין כח בידנו לכוף על הגדקה וכל או
יתן מה שנרכה רוחו אותו או להנהנת כתי כנסיות למנות ש"ץ הראויים
וגם למנות אנשים הראויים לעמוד לשרת במלכות השחיטה וכדומה שאינו כונע
להזקה איש פרטיו וכן ככל דבר שנוגע בין ארס למקום יכולים לתקן אבל
לא לכוף שום א' על זה באופן שאין כח ע"ס אלא בפיהם .

ומעתה יש מקום לבע"ד לחלוק ולומר שט"ה שאמרו הפוס' שריגס
כדין כ"ד שיכולים להפקיר ממון לתקן כל מה שראוי לאנשי
קהלם זה דוקא בזמן שכל בידנו לכוף למי שלא יקבל נזו' כן במקומותינו
שאין להם בת לכוף שם א' מישראל ע"ז אין להם דין ט"ה לתקן מס שורצו
ומה

ומה גם בהפקר ממון דלשי' ר"ת בעיון כ"ר דאלים כר"א ור"א . אכן
האמת יורה דרכו דנסי דאין כח כידונו להפקיר ממון ולענוש זה דוקא
מטעם דאנוסים אכחנו כזה ע"פ גוירת המלכות ואם זה בדבר שאין
כידונו לעשותו מ"מ בדבר שיכולים לעשות למת יגרע כח כבוד הקורה
שנתנה לנו רשוק ע"ז להסיר עליו את המות הזה לחקן ולענוש כפי הדין
בדבר שאין בו אונס ואע"ג דאיכא למימר כיון שאין כח כידונו להפקיר
ממון הו"ל ט"ס שלנו כאלו לא נתמנו ע"ז פלל וע"כ אין יכולת בידם
לחקן ואע"ג דקאמר בירוש' הכ"ע כסחם דכל שנתמנו כסחם וכולים לחקן
היינו בדבר שיכולת בידם לעשותו ובמקומותינו כיון שאין יכולת בידם
חשיב כאלו החנו כפי' שאין להם כח לחקן ומה גם להפקר מ"מ כיון
שכתבו כל ט"ס לריבוס לחקן כמעמד אנשי העיר ולרעת הרשכ"א וקר"ן
מעמד א"ס חשיב דקבלו עליהם כ"ה כפי' והוי קבלום כפי' לחקנה זו
דהא אע"ג דמזר ט"ס א"ל שאינם יכולים לחקן דחשיב כאלו לא קבלום
לחקן מ"מ אנשי העיר ענמם שמה"ר וכולים לחקן למה לא יתקנו וכפרט
כנ"ר שאין זה נוגע רק לענין הנישואין שהוא דבר שנוגע לר"ת וגם
המלכות אינה מקפדת ע"ז ואין עליו אונס כזה שאין לנו מוצאים ממון
בידם כ"א במאמר פינו פשו' שיכולים לחקן . הוא העולה דיכולים ט"ס
כיון שנתמנו ע"י חשוכי העיר סן שנתמנו ע"י כוירת אנשי העיר אעפ"י
שאינם ז' אפי' א' או ב' לחקן ולהפקיר ממון אפי' בדבר שאינו מה"ד וכן
היא הסכמת רוב גדולי הפוס' רוב בנין ורוב מנין וולתי לשי' ר"ת והמרדכי
ודעמיהו דס"ל דלהפקר ממון בעיון כ"ר אלים כר"א ור"א לא ט"ס וכיון
שרוב הפוסקים חולקים עליהם לרובא שמעינן ומה גם דפשטא דסוגיין
ברוב גדולי הפוס' אולא והכל ע"פ תנאים אלו התנאים הא' שיהיה בהסכמת
חכמי העיר שהגיעו להודאה ובהסכמת כל המנהיגים על הלכור שבעיר
כמו גוברו ופרנסי הקהל וכדומה שמתו אותם ט"ס ובמקומותינו שכל אנשי
הכולל יבררו שזה ט"ס היושבים בעיר הכירה לריך שיהיה הכל בהסכמתם
והם וועד הקונסיסטנציה שבעיר הכירה ווהראן וע"א . התנאי הב' לריך
שתהיה הסכמה כמעמד אנשי העיר דהיינו שיכריזום בלכור במקום קיבוץ
אנשי העיר והוא שיכריזום ככה"כ ורוב הלכור לא מיתו פרבר ואם
המיעוט מיתו אין המחאה מחאה ואפי' במקומותינו שאין כח ביד ט"ס
לכוף ולרין ע"פ דין תורה בכל דבר ופולים לחקן בדבר שאין אונסא
דמלכותא עליו דהא הרברים שאונסא דמלכותא עליו שאין כידונו לחקן
דק מ"ס קורמנא דמלכא עלן לא מזר הרין אכן ברברים שאין כחם
קורמנא

בכור סי' טו יעקב נב

הורמנא דמלכא וודאי הוא כל מה שירצו ט"ס לתקן לעובת קהלם וכולים לתקן.

ומעתה אכוא נכוא לכ"ר שער הנה לא דברנו לא בדבר ה:ונע לממון לחור והוא פתח השער לכל תקנת הקהל וע"ה באיזה אופן קיומה • ועתה נחזור לכ"ר אם וכולים ט"ס להפקיע הקידושין או לא ואם וכולים להפקיע הקי' באיזה אופן וכולים להפקיעם • והעמדתו ארבע עיקרים שע"י וכולים ט"ס להפקיע הקידושין • העיקר הא' שיפקעו ע"י שיפקרו הממון • העיקר הב' מנר מינדר מילכא • העיקר הג' מנר הורמנא דמלכא • העיקר הד' מנר להקמת חו"ר גדולי הדור • ועתה אבאר עיקר הא' אם וכולים הלכור להפקיע הקי' ובאיזה אופן הם וכולים להפקיע.

דע שאם באו לתקן ולהחריס למי שיקרש ולא התנו כפי' שהם משקיעו' הקי' ואם קירש אין קידושיו קידושין דבר פשוט סוף שאין כתבתנה כוונת להפקיע הקי' ע"י החרס וכמ"ס מהרי"ק באורש פ"ד וז"ל על קהל שהחרימו שלא לקרש בעשרה דלא אים מחרס רגמ"ה וכתב ה מדרכי בר"פ האומר משום מהר"ם וז"ל אין שייך לו' כיון שצבר השלית על ח"ס רגמ"ה כל המקרש ארעתא דרכנן מקרש ואפקיעונסו רכנן לקי' מיניה דהא תיובת לאוין ושניות וכמה עכירות דאוריותא ורכנן ותשסי קי' ע"כ עוד הוכיח מרבי' הסמ"ג שאין כח בתקנת הקהלות להפקיע הקי' ועוד הוכיח מחשו' הרשב"א שכתב וז"ל על אזה שאל יאם סקנה בעיר וזא בחרס וקנס שלא לקרש אזה לא בעשרה וכו' והשיב דגזון לימא לן שלא נתקדשה לו כסונן ואצ"י שם סקנה בעיר שלא לקרש לא בעשרה דגמ"ז עכ"ו וקדש ולא ידע ע"כ היו כהדווח שאין כח כיד התקנה והחרס הקהלות להפקיע הקי' ועש"כ • הדי משורש וונא דאם החרימו הלכור למי שיקרש ועבר וקירש קי' קידושין •

אכן אם תיקנו שלא לקרש בפחות מעשרה או בענין אחר והתנו כפי' ובתבו בתקנתם שאם קירש אין קידושיו קי' קי' כעלים ואנו מפקיעו' אותם כהא יאם להקטפת אם וכולים להפקיע הקי' או לא ומחשו' מהרי"ק שכתב שאין כח כיד תקנת הקהלות להפקיע הקידושין אין ראיה דמהרי"ק מוירו בשתקנו והחרימו סהם למי שיקרש שלא בעשרה ולא התנו כפי' שהם מפקיעים הקידושין דאיכא למומר שאין דעתן להפקיע הקידושין לא לענוש ולהחריס לא להפקיעם דומיא דחרס רגמ"ה שלא פי' שהוא מפקיע הקי' וכההיא דתיובת לאוין ושניות דאמרו' אין עיקר כונתם להפקיע הקי' רק לענוש

לעצמו לעובר על דבריו ותאו' ס-ש-א' שהביא מחרי"ק מיורו כסני שלא
 פי' מתה שהיב מנ"ל שלא נתקשה כהיגו וסיונו שלא פי' שהם מפקיעו'
 הקי' ראו פירשו מאז למא' לן דלא נתקשה כזוגן ומאז שמה עבר
 וקידם הז על דכ"ז נשא' אס קי' קי' או לא חבן או מיורו שלא פי' שפיר
 קאמר מאן למא' לן דלא נתקדש אחר שלא פי' שהם מפקיעין הקידושין
 ודילמא איש זה עבר על תקנת הקהל וקדש והם לא הפקיעו קי' ע"כ
 אפשר לומר אס התנו כפי' להפקיע הקידושין איכא למימר דכל קהל
 במקומו כב"ר הגדול וכמו שיכולת. פיר חכמים להפקיע הקי' כמ"ס בסוגיון
 דיבמות דכ"ו שהבא לעיל כך בני העיר וטובים יכולים להפקיע הקי'
 א"ר אפי' פי' שהם מפקיעין הקי' אין כחם ופה להפקיעם הנה מסוגיון
 משמע דהא דאמריון אפקעוניה לקי' מיניה וקא יהיב טעמא מאוס דכל
 המק' ארעתא דרבנן מק' משמע דכלא טעמ' דכל המק' ארעת' דר' מק' אפי'
 חכמי' אינן יכולי' להפקיע הקי' א"כ כחקנ' הקהל אס באנו לו' שיכולי' להפקיע
 הקי' מבח תקנת' היינו דבתקב' הקהל נמי אמרו' כל המק' על דעת תקנת הקהל
 מק' וזה מקום ספק אי אמרו' בקי' כל המק' על דעת הקהל מקדש או לא
 דכ"ז תלוי בפירושא הנה בסוגיון נמצאו כ' פירושים סא' פי' רש"י והכ' פי'
 הריטב"א ורשב"ם כ"כ דמ"ס קאזי כפי' הריטב"א ובתקו' אכאז פ"ט'
 בסוגיון וז"ל ארעתא דרבנן תולה ברעת חכמים דהא כדת משה וישראל
 קאמר ואשקיענהו רבנן ע"י גט זה לקי' מיניה ואיננהו למעות דקי'
 מתנה למפרע דהפקר כ"ד הפקר ע"כ וז"ל כיון דמתקדש ארצתא
 דרבנן מתקדש למ"ל למימ' רעצמא דאפי' לקי' ע"י הפקר מצית הז
 אפי' כלל הפקר המעות יכולים לאפקומו הקי' דסו"ל כמתקדש ע"מ
 שירלם אכא שאס לא רלם אין קי' תו' וכפי' הריטב"א שאזכיר כזמון
 ועוד אי מאוס הפקר ננשו בה למ"ל למימ' כל המקדש ארעתא דרבנן
 מתקדש אפי' לא קי' ע"ד רבנן יכולים להפקיע הקידושין ע"י הפקר
 שיתלה המעות .

ונראה דס"ל לרש"י דלא שייך לומר כל המקדש ע"מ שירלו חכמים
 תלה דמתבא תיתי ברעתם אי מאוס דקאמר כדת משה וישראל
 פי' שיהיו הקי' עשויים ע"פ דת משה וישראל לא ע"מ שירלו חכמים ומסו"ס
 פי' מאוס הפקר ממון . וז"ל כל המקדש וכו' הוא נתינת טעם לאפקי'
 רבנן לקי' מיניה דנהי כהפקר כ"ד הפקר וכח כיד חכמים להפקיר המעות
 ולכטל הקי' מ"מ הו"ל כעוקר דבר מה"ס בקום עשה כו אחר שחלו קי'
 תורה הויאך יבואו רבנן ויפקירו המעות לכטל קי' תורה ע"כ הולרכו לטעם
 כל

כל המקדש ארעתא דרכנן מקדש פי' על דעת שיהיו הקי' קיימים כפי
 ד"ת ודעת חכמים לעשות מה שהרשקס הקורה והו"ל כמתנה שכ"ו שהקי'
 הם ע"פ ד"ת ודעת חכמים לעשות מה שהרשקס הקורה הם קיימים
 ובשאינם על דעתם אינם קיימים וכיון שהפקירו המעות אין בו קי' אחר
 שהתנה בפיו' שיהיו על דעתם ואין כזה משום עוקר דבר מה"ת כיון שאלו
 ברעתם לעשות מה שהרשקס הקורה והיונו להפקיר ממון . ומנה לכ"ד
 כיון דקימ"ל הפקר ט"ה הפקר ועי"כ יכולים להפקיע הקי' דאמרו' כל
 המקדש ארעתא שיהיו הקי' קיימים ע"פ הקורה וכן שנתנה לרכנן וכיון
 שנתנה הקורה כח לט"ה להפקיר ממון הו"ל כמתנה על דעת הקורה ולכל
 מי שכירו כח לעשות הפקר מן הקורה וכיון שהפקירו המעות אין כאן
 קדושין . וכ"כ הרשכ"ץ בשו' ח"כ קי' ה' שנשאל על לבזר שהסכימו שכל
 מי שיק' אשה שלא מדעת חבר עירם וזקני הקהל שלא יהיו קי' קי' והשיב
 וו"ל הפי' הנכון הוא דאפקיעו לקי' משום הפקר כ"ד וכו' וא"כ אנו
 יכולים להמשיך הענין להסכמת הלבוז שהרי הלבוז יכולים להפקיר וכו'
 לא יש לחוש שמה בעינן כ"ד דאלים וכו' כר"א ור"א וכו' ע"כ .

נמצא

דלפרש"י כיון שיכולים להפקיר ממון יכולים לתקן ולהפקיע
 הקי' לא ריש לחוש במקום ערוה החמורא כמ"ס הרשכ"ץ
 ז"ל דמי וכניס ראשו בין שני אריות להקל נגד ר"ת והמרדכי דס"ל אין
 כח ביד ט"ה להפקיר ממון ונהי דגבי ממון הקל קימ"ל כהפוס' דס"ל
 יכולים להפקיר מ"מ באיסור ערוה חיששין לסכרת ר"ת ודעימיהו . והפירוש
 הב' כסיגיון הוא פי' הריטב"א ועמו רשכ"ס וו"ל ברוש כתובות דף ג' ארעתא
 דרכנן מקדש פי' אעפ"י שאומר לה כדת משה וישראל הרי הוא כמתנה
 ע"מ שירנו חכמים וסאמו כפי' שכלכו וכלכ כל אדם וכו' ואפקיעינהו
 רכנן לקי' מיניה פי' דהו"ל כאומר הרי את מקו' ע"מ שירלה אבא שאם
 לא רלה אינה מקו' וכו' עכ"ל ולפ"ז לא מטעם הפקר ממון נגעו בהלא
 סתם כל אדם מקדש ע"מ שירנו חכמים והיינו משום דכל המקדש ועושה
 קי' תורה הוא מקדש ע"ד חכמים מקבלי הרת כי הם שהורנו אופן ודרך
 קי' אשה ע"כ כל המקדש ע"ד הוא מקדש וכפי"ז לא שייך לומר לא על
 דעת חכמים מורי הרת הוא מקדש לא על דעת ט"ה מקדש אחר שאינן
 גדולים בתו' מהיכא תיתי שרעתו עליהם ע"כ אין כחם להפקיע קידושי
 תורה .

וצל"ד

לשי' הריטב"א מ"ט לא ניחא ליה לפ' סוגיון כפירש"י דמכח
 הפקר ממון יפקיעו הקי' וו"ל משום דק"ל דא"כ למ"ל לטעמא

דכל המקדש וכו' ואי כל המקדש ארעהא דרבנן מקדש למ"ל לטעמא
 דהפקר ממון אפי' בלא הפקר ממון ופקיעו הקי' כיון שע"ד קירש ולשי'
 וז"ל למ"ל לרבנן להפקיע הקי' משום שע"ד רבנן מקדש ולא הפקיעו
 הקי' משום הפקר ממון ול"ל משום דמלינו בהפקעת הקי' שני מינים
 הא' הפקעה אחר חול הקי' ומים רבים כההיא רובמות דכעלו מכוטל
 וכו' וכההיא דריש כתובות משום לנועות ומשום פרוכות שהיתה מקו'
 גמורה ומים רבים ובהפקעה כו' שכבר חלו הקי' ס"ל להרועב"א אין כת
 ביד חכמים להפקיעם משום הפקר ממון אחרי חלוקת זמן רב הדין שאין
 בו ממון שיפקירו ועוד הו"ל בעוקר דבר מה"ת בקום עשה ומ"ש כרת
 משם וישראל משמע שע"פ דת הוא מקדש לא ע"ו רשות שנחנה לחכמים
 כפרש"י שזו חקנת חכמים מקרו לא דת משם וישראל .

אבן

במין הפקעה הכ' והיא שהפקיעו הקי' בעת נתינתם ממע כההיא
 רובמות דק"ו דאזתבוה אכורסויא וכההיא דפ' ח"ה דחלוה וקדש
 ששניהם מוירו שכשעת חול הקי' אפקעיננא רבנן כזה יש מקום ספק אי
 ס"ל להרועב"א בלא טעמא דכל המקדש וכו' יכולים להפקיעם ע"י שיפקירו
 הממון דאפי' שאין בזה עוקר דבר מה"ת אחר שכשעת חול הקי' הפקיעו
 ולא הניחום לחול אין בזה משום עוקר דבר מה"ת הפקיעו חכמים הקי'
 הנו' הוא משום הפקר ממון והכי מוכח מסוגיין הנו' דלא אמרו' הקס
 כל המקדש וכו' רק משמע הוא עשה שלא כהונן וכו' נגעו כה"כ דשכ"ס
 ז"ל שם בהנהו קי' שהפקיעו בעת חולם שלא סוכירו בהו כל המקדש
 פי' טעמא דאפקעיננא משום שהפקירו הממון וכההיא שהפקיעו הקי' אחר
 שחלו והזכירו טעמא כל המקדש ארעהא דרבנן מקדש פי' כשי' הרועב"א
 מטעם שתולה ברעת חכמים והו"ל באומר ע"ת שירלה אבז וע"ס וכפי"ו
 כנ"ר שיפקיעו הקי' בעת שיחולו יכולים ע"ה להפקיע הקי' ע"י שיפקירו
 הממון לשי' ר"ח וראבי"ה או אפי' לומר דס"ל להרועב"א אין כת ביד חכמים
 להפקיע הקי' אפי' בעת חולם לא מטעם כל המקדש אבל מטעם הכקר
 ממון אין בידם להפקיע דכיון שבאו להפקיע בעת חולם הו"ל בעיקר
 דבר מה"ת כיון שקי' חו' והפקרם באו בבת אחת וכפי"ו אין כת אפי'
 ביד ע"ה להפקיע הקי' כלל וראוי לחוש לזה שהרי הנו' נכי תליוה וקדש
 דלא סוכירו כל המקדש וכו' פי' דאפקעיננא לקי' משום כל המקדש וכו'
 שהרי הוא אומר הרי את מקו' לי כרת משם וישראל וכו' הרי אפשר
 בפקעת הקי' בעת חולם הוא מטעם כל המקדש וכו' וסוינו דס"ל דאי
 משום הפקר ממון אין כת בידם דהו"ל בעוקר דבר מן החו'
 ומדכרו

בבזר סי' ט"ז יעקב דין

ומדברי החוס' ריבמות דקי' נבי עובדא דנרש דאפקי' הקי' בעת
שבאים לחול דקאמר כנמ' דהוא עשה שלא כהונן כחכו
ו"ל מספ"ל לר"י או טעמא דאפקיה משום דכל המקדש וכו' או משום
דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת וכו' ע"כ מרקאמר או משום דיש כח
ביד חכמים לעקור דבר מה"ת או ס"ל כפי' כל המקדש וכו' ברעת הריוטכ"א
ע"כ משמע דאפי' הפקר ממון כחו להפקיע הקי' שייך בהו עקירת דמה"ת
כיון שבעת בואם הם עוקרים אותם דל"כ הו"ל עוד ספק או משום הפקר
ממון ומדלא נסתפקו בזה משמע דלשו' הריוטכ"א אפי' משום הפקר הו"ל
כעוקר דבר מה"ת א"כ מי יקל ראשו ע"ד הריוטכ"א ומה גם בהלטרף
סדרת ר"ת ודעימיה שאין כח ביד ע"ה להפקיר ממון נהי דכדבר הנוגע
לממון לא קי"ל בותיה אחר שכל גדולי הפוס' חולקים עליו מ"מ מי יקל
ראש נגדו באיסור ערוה וכמ"ש הרשב"ץ שם נמלא שאין כח בלשון תקנה
זו שכתוב בה ואנו מפקיעין הקי' לכטל קי' תורה שלשון הפקעת הקי'
הוי להפקיע הקי' עלמס ופי' בעת תולס הם מפקיעים אותם והוי כעוקר
דבר מה"ת ואפי' פי' עוד כל' הסכמתם שהם מפקירים הממון ומפקיעים
הקי' דהו"ל הפקעת הקי' משום הפקר ממון כיון דלהריוטכ"א חשיב כעוקר
דבר מה"ת מי לא יחוש לעלמו ולהתיר ערוה החמורה .

אבן

מזר אחר יש פתח תקוה לכטל הקי' והוא אם נתקנו כל ממון
שינתן ליד האשה בתורת קי' מעתה אנו מפקיעים אותם כעורם
כירם וקרו הוא הפקר גמור ואין כאן קי' והאשה זכתה בהם מן הפקר
ולא כל' הפקעת הקי' או הקי' בטלים מן הדין ואפי' לשו' הריוטכ"א דס"ל
אפי' אם הפקירו הממון שייך בזה משום עוקר דבר מה"ת זס דוקא אם
הפקר בעז נתינת הקי' הוא כה אכן אם הפקירו אותו קודם חול הקי'
כזמן שהם בירו ורשותו ונמר ברעתו ליתנם לקי' נמלא שאין בו כסף קי'
כלל שהוא הפקר והו"ל במקדש כדבר שאינו שלו וכמו שהובית בסמוך
מתשו' הרשב"ץ הנז'

ואפי' לשו' ר"ת והמרדכי דס"ל שאין כח הלכור וע"ה להפקיר מ'מון
כנ"ד מורו דהפקרם הפקר דלרודתו נמי דוקא כמידו דאבא
פסידא לפאי ורווחא להאי הוא דכעיון כ"ד חלים כמ"ש המרדכי בפ'
השותפין וו"ל דהא דאמרונן כשאין בני העיר להסיע על קינתן היונו קינתן
שנהנו מקודם לבן בעיר מימי קדם או שהם עלמס באין לחקן תקנות
מדעת בולס וכו' אבל לשנות שלא מדעת בולס במידו דאיבא רווחא להאי ופסידא
להאי לא מיגדר מילתא היא אין שומעין להם לעשות תקנה לעלמס שלא בתורה
עכ"ל

עב"ל משמע כמירו דלובא רווחא להאי ופקידא להאיאע"ג דאיכא פסידא לחי
 יכולים ט"ה לתקן ובכ"ד דאיכא רווחא לכלהו זה מלך תקנז עינון בתו
 וזה מלך פריזות אחותו וזה מלך שז' כשרו יכולים לתקן ולהפקיר ממון
 ואע"ג שמלך הפקעת כסף הקי' שייך פסי' להאי ורווחא להאי פסידא
 למקדש ורווחא למתקדשת שמרווחת כסף הקי' זה דוקא אם היונו מפקירים
 כסף הקי' בעת חול הקי' ענמם דהוי כאלו חנו מפקירים הכסף כדי
 לזכות אותו לאשה אחר שלא הפקירו כי אם בעת חול הקי' בעת שהפקיעו
 לים חשיב שהפקר הוא לזכות להרווח האשה בה אכן אם מפקירים הממון
 שינתן לאשה בתורת קי' בעודו בידו מעת שגמר ליתנם בתורת קי' חשיב
 שלכל העולם הפקירוים אלא שהאשה קדמה וזכתה בהן מן ההפקר ועקירת
 דבר מן התורה אין בו כיון שלא חלו ההפקר כלשון הפקעת קידושין. ויש
 להוכיח זה מתשו' הרשב"ץ סנו' שכתב בתשו' דבריו דמשי' חומר העריות
 יש לחוש שמה בעיני כ"ד דאלים וכו' ועם כ"ז קתס דבריו וז"ל והרשב"א
 כתב בתשו' שהלכור יכולים להפקיר כל ממון שינתן לשים אצלה הפקעת
 גמורה והפקר גמור לא אם בן תקבל אצלה מדבצ' ומדע' אביה וכו' ובתקנה
 זו נתבטלו הקי' לגמרי עכ"ל תזמיר דאם תקנו כנוסא הרשב"א להפקיר
 הממון שינתן ליד האשה וכו' מורה הרשב"ץ שיבילים לתקן ולא בעיני כ"ד
 אלים וכ"ל מה טעם כוס דכיון שהחליט דמשי' עייה יש לחוש דכעין
 כ"ד אלים למה בנוסא הרשב"א לא התמיד וע"כ ז"ל הטעם דכיון שלא
 חלו הפקיר ממון בהפקעת הקי' ולא זכרו הפקעת קי' כלל אין ביה
 עוקר דבר מה"ת וגם ליכא פסי' להאי ורווחא להאי כי לא הוה ההפקר
 כדי לזכות האשה בממון אחר שהפקירוים והוא ברשותו קודם כואו ליד
 האשה ע"כ יכולים כל כ"ד להפקיר ממון ביה האופן וכמ"ס. וביה יובן
 לנו תשו' יבין וכועז ח"ב סי' מ"ו וז"ל והשלישי ש"ס לכתל הקי' מבח
 תקנת הקהל וכו' אם כאנו לידו מיה וו הקי' קיימים דכעין כ"ד דאלים
 וכו' ספיקא דאיסורא לתומיא שרי יש להשפזץ כלשון התקנה שכתוב בה
 מפקיעין הקי' ולשון הפקעת יש להשפזץ בה שמאציתה על כ' עניינים
 הפקעת כשעת הקי' שהיה להם לחול וכו' והענין הכ' אשפזתה אתי ימים
 רבים וכו' ואילו כתוב שהם מפקירים הממון הים אפשר לכתלם ועכ"ז
 כתבו המחברים וכו' אין לעשות מעשה וכו' והרשב"א דעתו בתשובה
 שהלכור יכולים להפקיע הקי' זה אמת אילו היתה הסכמתם כמ"ס בתשו'
 כי לשינם לחוד ולשון תשו' לחוד כי הוא כתב וכו' שיפקירו כל ממון שינתן
 לשום אשה וכו' ע"כ ובתקנה זו באמת נתבטלו הקי' הרי לדבצו ז"ל לא
 וועול

יועיל לא אס' יפקיעו ממון כלשון הסכמתם אבל לשון הפקר לא הפקיע הקי' זהו מה שהדעת סיכלתו והאמת יורה דרכו עכ"ל .

אחר

הרואה ואחר הזומע לשון הס'ו' הנו' תמ'ה יקרא ראשונה אחר שב' דהקי' קיימים דבעי' כ"ד רלים וכו' מה זה שב' כנותן טעם ספיקא דאוריותא לחומרא וכו' ול' הפקעה יש להסחפק בה שמשמעותה על כ' ענינים וכו' ע"כ מו' תלא הא דבעינן כ"ד אלום בשני מינו הפקעות שניה לה כמינו הפקעות ענמס מה חומרא וקולא שייך בין ההפקעה שמשמעותה טעה מפקיעים להפקעה אחר חול' הקי' ועוד בה שלשים אחר שכתב דבעינן כ"ד לים לאפקועי ממונא איך כתב ואילו היה כתוב שהם מפקודים הממון היה אפשר לכתוב ע"כ כיון שהחליט דבעי' כ"ד רלים איך אפשר בתקנת הקהל לכתוב ואח' רב'ע שכתב אילו היתה תקנתם כל' הס'ו' הרשכ"א שהפקודו כל ממון שינתן לשום אשה באמת נכתלו הקי' וכו' ע"כ דבריו תימה הם אחר שאין בכחם להפקיר ממון כיצד יכתלו הקי' וחמישייתו שכתב הרי לדעתו לא יועיל לא אס' הפקיעו הממון כל' הסכמתם אבל ל' הפקר לא הפקיע הקי' ע"כ . לא ידענא מס' כח יש כלשון הפקעה יותר מל' הפקר באופן כל העובר על דברו הקס'ו' סנו' ושתומס .

ובפמ"ש

יובן הכל בתקו' כתב שלהפקר ממון בעינן כ"ד אלום כשי' ר"ת והמירכני כי איכא פקי' להאי ורווחא להאי וכיון שהיתה הסכמתם לבעל הקי' ע"י הפקר הממון הרי לא חל ההפקר עד הפעם ליד האשה ושייך פסידא להאי ורווחא להאי ואח"ו כתב וכ"ס כדבר איסור פו' שלא יעלה על הדעת לומר נהי דפסי' להאי וכו' שייך מ"מ מה איסורא שייך כאן כיון שהפקירו הממון אין כאן קי' והו"ל דוכתה מן ההפקר ע"ז כתב כיון שהסכמתם היתה כלשון הפקעת קי' ומליכו שני מינים בהפקעה הא' אחר חולם ומיס רבים ובוט שפיר שייך דבר איסורא לרעת הרועב"א דהו"ל בעוקר דבר מה"ת והמון סב' הפקעת הקי' בעת חולם הנס דאפשר לומר דהיטב"א מודה בזה ללא הוי עוקר דבר מה"ת כיון שהפקעת הקי' וההפקר באים כאחד מ"מ כיון שלשון התקנה יתכן לפרשה שדעתם להפקיע הקי' בעת חולם כיון שהיניחו בתקנה לשון הפקעת הקי' והו"ל ספיקא דאוריותא לחימרא דאפשר כונתם בהפקעת זו אחי חול' הקי' ואין תקנתם כלום והקי' קיימים שאין יכולים להפקיעו ואח"ו כתב ואילו בתיב שזם מפקירים הממון היה אס' לבעל'ם וכו' פו' אס' הקהל לא הוסיפו בתקנתם

בתקנתם ל' הפקעת קי' לחיד ובתכו שהם מפקירין ממון ומפקיעין הקי'
 דהשתא לא על הפקעת קי' באו כ"א להפקיר ממון בעת כואו לידם כיון שלא
 פו' בעורו כירו א"כ אין כאן אישור תורה וליכא פסידא להאי ורווחא להאי
 דא"ל שאין עיקר כונתם אלא להפקיר לא לזכות האשה בו לא עכ"ו כתבו
 המחברים אין לעשות מעשה וכו' והוא עשום שכתבו שאפשר לשי' הרועב"א
 אפי' בהפקעת שכעת חול הקי' שייך כזה עוקר דבר מה"ת ולשי' ר"ת
 והמדרכי שייך פסידא להאי ורווחא להאי כיון שאינו הפקר עד שיגיע לידם
 ע"כ כתבו אין לעשות מעשה ואח"ו כתב לו היתה ההסכמה כלשון הרשב"א
 שהם מפקיעין הממון הניתן לאשה וכו' באמת נכתבנו הקי' וכו' שכלשון
 זה משמע שהם מפקירין אותו בעורו כיר האיש וכזה לכ"ע אין בו משום
 עוקר ד"ת וגם ליכא פסידא להאי ורווחא להאי וכמ"ס כיון שלא הכירו
 הפקעת הקי' אבל לשון ספקר ממון פו' עם הפקעת קי' לא הזכירו הקי'
נמצא שם תקנו כלשון הסכמתם כל ממון שינתן לאשה בתו' קי'
 חנו מפקיעין אותו בעורו כיר האיש הפקעה גמורה והוא
 הפקר גמור כמ"ס הרשב"א כל הפוס' מודו שיכולים לתקן ומ"ס הרשב"ץ
 וזכין וכו' שאין עושין מעשה מודו כנוסח כזה שלכתחו' יכולים לעשות
 מעשה ואין חולק בדבר וכן הוא דעת הרוב"ם בתשו' קי' שנ"ט וז"ל ומ"מ
 בכ"ד אין חנו כאין להפקיע הקי' מטעם דאפקיענוהו רבנן אלא מפני
 שהקהל קנסו כפי' והפקירו הממון ואבדו זכותו והו"ל כקדשה בגול וכו'
 עכ"ל ועו"ס . ויש מקום לכע"ד לחלוק ולומר שמה שלא הזכירו הרשב"א
 והרשב"ץ נט' אלא אם הים לשון ההסכמה כל ממון שינתן לאשה חנו
 מפקיעין וכו' שהפקיעו כל מין ממון בין הניתן כתורת קי' בין שלא בתו'
 קי' אבל אם תקנו להפזיע הממון שניתן בתו' קי' דוקא ו"ל דס"ל כיון
 שלא הפקיעו אלא שניתן לקי' סו"ל בעוקר דבר מהתורה ואין תקנתם חקנה
 ונריבה נט' . אכן כיון דלפרס"י לא שייך בהפקעת הקי' ע"י הפקר ממון
 משום עוקר דמה"ת אפי' אחר חול הקי' ומיס רבוס ולהרועב"א נהי
 דהפקעת קי' אחר חולם פירש מטעם שתלה כדעת חכמים ולא פו' אם הפקיעו
 משום הפקר ממון אם סוי בעוקר דבר מה"ת או לא והפקעת הקי' בעת
 חולם לא פירש דעתו ג"כ או הוי בעוקר דבר מה"ת או"ל וספוקי מספק"ל
 בדעתו א"כ די לנו אם נחשיבם בעוקר דבר מה"ת אם הפקירום בעת
 חולם ממש אבל אם הפקירום קודם חולם מהיבא תיתי להסתפק דהוי
 בעוקר ד"ת ואפי' אם נניח שאם עקירום בעת חולם שייך כהו עוקר
 ד"ת זה דוקא אם הפקעת הקי' והפקר באים כאחד אבל אם קדם הפקר

בגו"ד

כגו"ר מהיבא קיתו להקתפק דהוי עוקר דמת"ו כיון דלפרש"ו אפי' אחר
 חולם לא שייך עוקר ד"ת ודאי הוא אפושו פלוגתא לא מפשינן : ועוד
 לשון זה שכתב הרשכ"א שיתקטו כל ממון שינתן לאשה וכו' ע"כ אמאי
 לא הוי בעוקר ד"ת דודאי הוא אס לא פי' אפי' כסף הניתן לקי' הם
 מפקידין אותו אמאי אמרינן דהקי' בטלים דולמא אין דעתם לא על כסף
 דעלמא לא על כסף הקי' וע"כ משום דאמרו' מסקמא דעתם נס על
 כסף הקי' או מוירו שפי' ובתבו בין כסף הניתן לקי' בין שלא ניתן לקי'
 ואס איתא אס הים לשון התקנה שהם מפקידין כל כסף הניתן לקי' הוי
 בעוקר ד"ת ה"ג כלשון זה כל כסף הניתן לאשה הו"ל בעוקר ד"ת דמאי
 שני דכשניהם מוירו שכונתם לעקור הקי' א"ו אין לחלק ביניהם. אחר
 שביארנו העיקר הא' להפקיע הקי' ע"י שיקפרו הממון הניתן לאשה בתו'
 קי' כעודו ביר האיש ובוה כל הפוס' מורו אפי' בוס"ו בכ"מ וככ"ו וכולים
 לחקן להפקיע הקי' כאופן חנו' אכוא לכאר אי משום מגרר מילתא וכולים
 להפקיע הקי' בוס"ו ובאיוה אופן נקרא מ"מ שעי"כ וכולים להפקיע הקי'

דגה מסוגיון דיכמות חנו' משמע דלמגרר מילתא וכולים כ"ר לעקור
 דבר מה"ת ולענוש אפי' עונש מיתא וכ"ס שאר עונשין ועונש
 ממון ומס שיש להקתפק הוא אי בעינן כ"ר מוסמכין אכן שאר כ"ר אפי'
 מומחין לא ומס גם כח"ל שאין כח אפי' ככ"ר המוסמכין לדון אפי' דוני
 קנסות שהם מה"ר וכ"ס בוס"ו שאין לנו לא כ"ר מוסמך ולא מומחה שיש
 לומר שאין כח בידם כלל וכן נמו ע"ה נסי דחשובים ככל בני העיר כמ"ס
 מ"מ אין וכולים לענוש שלא מה"ר אפי' למ"מ. אכן מכמה סוגיות מכואר
 כש"ס דאפי' כח"ל שאין וכולים לדון דוני קנסות וכולים לענוש שלא מה"ר
 למ"מ ואמרו' כסנהדרין דכ"ס ר"ס קן ירא לארס שהיה רגיל להכות חבירו
 ור"ה בכפל הוה דכל רבי מבבל כמ"ס רש"י בכתובות דמ"ג ועו"ס וכההיא
 עובדא דפ' ז"ב דכ"ו גבי עובדא דבר חמא דקטל נפשא א"ל ר"כ לראב"י
 פוק עיון ביה אי ודאי קטל נפשא לכסוינסו לעיוניה וכו' וסיונו משום
 דקמכו אהא דראב"י שמעתי שב"ר מכין ועונשין וכו' ומשמע להו ככל
 כ"ר ובכל זמן מוירו וכיון שכל כ"ר וכולים לענוש שלא מה"ר א"כ אנשי
 העיר או ע"ה שבמקומם ככ"ר חשיבו מ"ה למיגרר מילתא וכולים לעקור
 אפי' ד"ת.

ורב"ז מוסכם מכל הפוסקים דאפי' בוס"ו עונשין אפי' מיתה למ"מ
 וכן דעת הרמ"ק ו"ל שהביא בפ' האשה רבה כרייתא דראב"י
 שמעתי

שמעתי שכ"ד מכין ועונשין שלא מה"ד וכו' ומשמע דק"ל אפי' כזה"ו שאין
לנו מוסמכין ואפי' כח"ל דאי מיירו דוקא כ"ד הגדול הו"ל להשמיענו שאין
דרכו להכיא רק הדינים הנוהגים כזה"ו וגם לא חולק בין כ"ד שכ"ו
לח"ל ומשמע אפי' בח"ל ק"ל למ"מ עונשין אפי' מיתה. וכן הוא דעת
הרמב"ם שכתב בפ' כ"ד מה' סנהדרין וו"ל יש לכ"ד להלקות למי שאינו
חייב מלקות ולהרוג מי שאינו חייב מיתה וכו' לעשות פיוג לקורה וכו'
וכן יש לכ"ד בכ"מ וככ"ו להלקות אדם ששמועתו רעה וכו' וכן יש לדיון
להפקיר ממון שיש לו בעלים וכו' ע"כ הרי שכתב בפיו' דיש לכ"ד בכ"מ
וככ"ו להלקות וכו' ואפי' בעונש מיתה כתב יש לכ"ד להלקות וכו' ולהרוג
וכו' ומשמע אפי' כזה"ו ואפי' בח"ל מיירו דהא כל אותו הפ' בכ"ד של
הזה"ו בח"ל מיירו ועו"ש ועליוהם קאמר יש לכ"ד להלקות ולהרוג וכו'
וכך הכין הטור ברעת הרמב"ם במ"ש בח"מ סי' כ' ועו"ש. והרשב"א
בחסו' ה"ד הכ"ו שם כתב וו"ל שהכורורים והם טובי העיר יש יכולת כידם
לענוש שלא מן הדיון למיגדר מילתא וב"כ הרמב"ן כתשובה ה"ד הכ"ו וו"ל
שהכורורים שמנו הקהל לבער עכירות וכולים לענוש שלא מ"ה ואפי' בלא
עדות ברורה שאין ערים גמורים בדבר ועו"ש, והרא"ש בחסו' ה"ד הכ"ו
שם כתב על אלמנה ש העברה מן הגוי שרטה לחתוך חוטמה וקנסה ממון
ואעפ"י שאין ד"ת מחייבה בחתיבת החוטם וקנס ממון שעפ"י הדיון אין
אדם לוקה ומשלים והשיב שיפה דנו ועו"ש הרי אפי' כזה"ו ק"ל עונשין
וקונסין שלא מה"ד. והטור ח"מ סי' כ' כתב וו"ל אעפ"י שאין דיון בח"ל
דיוני נפשות ומכות וקנסות אם רואים כ"ד לורך שעה וכו' דיון בין מיתה
בין ממון בין כל מיני עונש וכו' וכתב עוד משם הרי"ף וו"ל ודוקא גדול
הדור וכו' וטובי העיר שהניחום רבים עליוהם אבל דיוני דעלמא לא וכו'
ע"כ הרי אעפ"י שכתב שריוני דעלמא לא הם הם ט"ה או המחוס ט"ה
יכולים לענוש שלא מה"ד למגדר מילתא. וב"פ הש"ע שם וו"ל כל כ"ד
וכו' אם רואים שהעם פרולים דיון בין מיתה בין ממון בין כל מיתה עונש
וכו' ודוקא גדול הדור או ט"ה שהמחו כ"ד עליוהם ע"כ. הרי לך בפיו'
שרעת כל הפוס' שט"ה וכ"ד הכאים מחמתם שהמחוס ט"ה יכולים לענוש
כל מיני עונשין למ"מ.

איברא יש כאן מקום להתבונן בעניין מיגדר מילתא אם זה דוקא
כשרואים הדור פרוץ דהיינו שכמה מאנשי העיר פינו גדר
וכדמשמע מלשון רש"י דיבמות דפ"ט גבי כריתתא דאליו קשמעין אפי'
אומר לך לעבור על ד"ת וכו' וקאמר קס"ס מ"מ שאני פרט"ו וו"ל לעשות
גדר

גדר ותקנה לוישראל כי התם שהושיבן עי"ב מע"ז עכ"ל וכברוי' דראב"י
 כתב וז"ל השעה זריכה לכך היתה שעת גזירה והיו פרולים בעבירה עכ"ל
 וכן יראה מדברי הרמב"ם בפכ"ד מה' סנהדרין וז"ל ויש לכ"ד להלקות וכו'
 ולהרוג מי שאינו מחויב מיתתו לעשות סיוג לתורה וכיון שרואים כ"ד שהעם
 פרוץ בדבר יש להם לגדור ולקוק סדר ע"כ היו שהתנה עד שיהיה העם
 פרוץ אבל אם אין הדור פרוץ אלא יחידים פרטו או אחר פרוץ דהיינו
 שרגיל בעבירה לא שייך בזה מ"מ וכ"ש אם אין פרנס כלל אפי' ליחיד
 שלא נפרץ בעבירה כ"א בשעם הזאת ונראה לכ"ד שאם לא יעגשו או תו
 בעונש חמור שלא מ"ה תקיה פרנסה בדור כזה לא שייך מ"מ או דולמא
 אפי' ככה"ג מיתשש שמא יהיה הדור פרוץ שייך בזה מ"מ וסכי משמעות
 פ"מ לעשות גדר שלא תקיה פרנסה .

הנה

הרמב"ם ז"ל שם כתב שלשה חלוקות חלוקה א' הזכיר בה עינש
 מיתה ובה התנה עד שיהיה הדור פרוץ וז"ל ויש לכ"ד להלקות
 וכו' ולהרוג למי שאינו חייב מיתה וכו' כיון שרואים כ"ד שפרטו העם וכו'
 לעשות סיוג לתורה וכו' ע"כ ובחלוקה שנים לא הזכיר בה עונש מיתה
 רק מלקות וממון כתב וז"ל ויש לכ"ד ככ"מ וזכ"מ וכו' ארם שמועתו רעה
 והעם מרננים וכן יש לדיון להפקיר ממון וכו' לגדור פרנסה הדור ולחזק
 הכדק ולקנות אלם זה וכו' ע"כ וחלוקה זו שלא הזכיר מיתה כתב אפי'
 לארם אחר שפרץ דהיינו שרגיל בעבירה עונשין שלא מה"ד שזה משמעות
 ארם שמועתו רעה ואפי' אם אין הדור פרוץ מיורו שכ"כ והעם מרננים
 אחריו והיינו שמהם אינו פרוץ ואדרבה מרננים אחריו וכן משמע מ"מ
 לגדור פרנסה הדור ולחזק הכדק ולקנות אל זה הנה הזכיר בין שיש שם
 פרנסה הדור וז"ל לגדור פרנסה הדור ולחזק הכדק בין אפי' לא פרץ אלא
 יחיד שרגיל בעבירה והיינו ולקנות אלם זה ומלת אלם זה מורה כאנבע
 אעפ"י שאין בו פרנסה הדור אלא פרנסה אלם זה שזה דרכו שרגיל בכך .
 ובחלוקה שלישית לא הזכיר בה עונש מיתה ולא התנה בה עד שתהיה פרנסה
 בדור או כאיש שרגיל בעבירה משמע אם יראה לכ"ד שאם לא יטילו עונש
 חמור שלא מה"ד תקיה פרנסה בדור וכולים לענוש שלא מה"ד וז"ל ויש לדיון
 לנדות ולהחרים וכו' כדי לגדור פרץ מה שיראה לו וכו' כל אה הדברים
 לפי מה שיראה הדיון שזה ראוי לכך והשעה זריכה לכך ע"כ היו שלא
 התנה בחלוקה זו לא פרנסה הדור ולא פרנסה האיש אלא לפי מה שיראה
 לדיון והיינו אפי' מתשש שמא תקיה פרנסה בדור עונשין שלא מה"ד נמלא
 שלדעת הרמב"ם דלעונש מיתה אין ביד כ"ד לענוש שלא מה"ד עד שתהיה

פרנסה

פרעה באנשי הדור ובשאר עונשין בין אם האיש פרוץ בין אפי' אין האיש פרוץ רק מחשש שיהיה פרעה כדור עונשין שלא מה'ד' . וכל'ד' מנ'ל' להרמב"ם לחלק בזה דהא כל עיקר דין זה דכ"ד מסן ועונשין שלא מה'ד' וכו' שנמלא בש"ס שהמוראים שכבכל סיו עונשין שלא מה'ד' כהסוף רפ"ב דכ"ד חמא קטיל פפשא וא"ל ריש גלותא וכו' אי קטיל ודאי לכחיונהו למעניס . והוא דסנהדרין דרב סוגא דקץ ינא וכן הסוף דקי' דפ"א וכת"ק בפ' א"מ שהיו מלקין על לא טובה השמועה והסוף דמגילת דב"ס ע"ה מאן דסני שומעניה שרי לבווי בין גויה בין שפחה כולחו סמכו אהסוף כדיוקא דראב"י שמעת שכ"ד מכון ועונשין שלא מה'ד' וכו' כדמשמע מפרש"י שם ובסוף כדיוקא לא חילק בין עונש מיתה לשאר עונשין וכדא' מחתא מחתינסו ואי בעונש מיתה כעונן מה שיהיו סעס פרוניס גם שאר עונשין כעונן הכי ואי בשאר עונשין לא כעונן עד שיהיה הדור פרוץ גם בעונש מיתה כעונן נמי הכי . ודוחק לומר דאפי' בעונש מיתה לא מנריך סרמב"ם עד שיהיה הדור פרוץ ומ"ס גבי לענוש מיתה אם ראה כ"ד שהדור פרוץ אורחא דמילתא נקט שעל הרוב אין דרך להמית ולענוש שלא מה'ד' אלא עד שיראו הדור פרוץ זה אינו וא"כ למה הזכיר אם פירצו העם בחלוקה שהזכיר בה מיתה ולא הזכיר אם יחיד פרוץ או מחשש שמה תהיה בה פילס כמו בשאר חלוקות לתת מקום לטעות ואם סמך שנלמוד משאר חלוקותיו זה אינו ראוי למדין עונש מיתה משאר עונשין .

וגראה

דסרמב"ם למד חילוק זה מסא דקחני כדיוקא מעשה בא' שרבב על סוס בשבת בימי היוונים והכיחוסו לכ"ד וסקלוסו דריתק וכתב בימי היוונים לומר דבעונש מיתה כעו' צר שיהיה בימי היוונים שהיתה שעת גזו' והדור פרוץ וכת"ס רש"י שם לא כן בעונש מלקות כהסוף שהטית באשתו לא הזכיר שהיה בימי היוונים משמע על ענין עונשין מלקות וממון למ"מ . ומסתכל הוית להכריזי ווקף ח"מ סו' ב' שכתב משם מהר"י זיין בתשו' שדעת הרמב"ם שאין לרוץ דיני נפשות בוס"ז כלל אף הדור פרוץ ומה שכתב ויש לכ"ד להרוג למי שאינו חייב מיתה וכו' מיורי בזמן הסנהדרין ודיו לה מ"מ כחיו' ויש לכ"ד להרוג וכו' ואח"ז כתב ויש לכ"ד בכ"ז וכו' משמע דבחלוק' ראשו' שהזכיר בה עונש מית' לא נתנה בכ"מ וככ"ז משמע דכומן סנהדרין מיורי ועו"ש ובאמת אין גם ברקדוק בזה להכריע שכלוקה שהזכיר בה מיתה מיורי בזמן הבית חדא דכל הפרק בוס"ז מיורי ואי בזמן הבית מיורי לא היה לו לכתוב דין זה בזה הפ' שמדבר על חוס"ז שניה לה כיון דבעונש מיתה ס"ל להרמב"ם עד שיהיה הדור פרוץ ובמס"ל לא שייך לומר בכ"מ וככ"ז כיון דאין דין זה נוקב

צבור סי' טו יעקב נח

צוהג ככ"ו וולתי בזמן שפרוד פרוק וכיולא בזה כתב הכרכ' יטס יעו"ס

ובדעת הרמב"ם י"ל דעת נאון כפי' חכ"ה שהכיא הפו' וו"ל וכן ישאשו' נאון על אחד טקס על חכירו בפורים כי טוב לכו כיון ויהרגו ונשא ונקח ברבר שלא לזנו כדון רוגס ופיוס דכיוו ועתה רבותי א' תתנו יד לפושעים להיות כל איש לורר כמתלהלה היורה ויקיס ויאמר סוגג היותי אך העמידו כ"ד והכו וענשו למ"מ כק' וכגו'ן שהיה רובכ פשט' והטיח לאסתו כמו שפירשו רבותיו דמשום מ"מ דיתיראם לא קנסינן א"ל לעשות גדר שיש בו נורך רבים קנסינן לפי נורך פשעה עכ"ל ולשוט מנומנס בתתי' כתב הכו וענשו ואל"ף כתב כמ"ס רבותיו דמ"מ דיתיראם לא קנסי' מי חלה זכ"ו וכבר עמדו בזה מפרשי השור וכל א' בתר דרך א' לענמו וע' להכ"ס והפרישה טס מה שפירשו וע' בתשו' מהר"ם מלובלין סו' קל"ו מס שכתב בזה ודבריהם דסוקים כאשר יראה המעיין .

ובפמ"ש נישא דהנאון ס"ל בהרמב"ם דבעינש מיתה בעינן ער שיכיה סדר פרוץ ובשאר עונשין אפי' מחשש שמת תחיה פרלה כדור עונשין שלא מה"ד וזה שכתב נאון הכו וענשו למ"מ כק' דרובכ והטיח וכו' פי' לא להמיתו אלא להכותו וקאמר אל"ף אעפ"י שמשם משמע דעונשין אפי' מיתה ע"ו קאמר כמו שכתבו רבותיו משום מיגדר מילתא דיתיראם לא קנסי' פי' לא קנסינן מיתה וכדעת הרמב"ם .

וראיתי להג"ו פ' ד' מיתות נכו אימרתא כת טלוי דאקפה חמא ברו עוביא סבילי ומורות ושרפה ואר"י טעה בקרתי וטעה בדתניא ובאת א הכתנים וכו' כתב וו"ל ואי קשיא לך סא קי"ל כ"ד מכין ועונשין שלא מה"ד וכו' ו"ל דהקס מוירי בסנהדרין גדולה אבל כ"ד דעלמא לא ואע"ג דאמרו' ה"ס קן ירח ואמרו' נמו לעול או קטל נפשא לרווכהו לעיניה קונו לענשו בקנת ממה שחייבה תורה עליו וכו' אבל לא לחייב לגמרו כד"ת עכ"ל וכבר עמדו על דבריו שכתב לא לחייבו כד"ת וכו' מהא דר"ה רקן ירח שענשו ויתר ממה שחייבה תורה עליו וכתב הכרכ' יטס משם הס"ו ח"א סי' ק"ל דלא מוירי אלא בעונש מיתה אבל בשאר עונשין אפי' יותר ממה שחייבה תורה עונשין וע"ס גמלא דלהג"ו בזה"ו אין עונשין אפי' למיגדר מילתא ובן דעת סר"י בסנהדר' וכי"ד הכרכ' יטס רבותי' אין עונשין מיתה אפי' למיגדר מילתא בזה"ו .

אכן ראה זה חדש מה שהכיא לנו הכרכ' יטס הר"ן וו"ל ברס רחיתו להר"ן כחי' לסנהדרין פ"ו וו"ל בפו"ב או וראי קטל נפשא לכהיונס לעיניה כרס"ו וכו' וקימא דרין מכין ועונשין שלא מה"ד ויתר תמור ממה שקו"ס

שהוא ד"ק ויותר לריק גדולים ומומחין ואיך אפשר לעשות זה ככל שאין
 כח להם בר"ג כלל לפי פי' הר"ד דר"ג לא כדון היה עושה שהוא לא
 היה דין אלא מכח המלכות שדון המלכות הוא לבער אנשי רעות והיה
 נותן רשות לר"ג עכ"ל הרי דס"ל להר"ן רבותי' אפי' למ"מ אין עונשין שלא
 מה"ד כלל והא רב"ד מכין ועונשין שלא מה"ד כדיונים מוקמין ובא"י .

ועוד הכיח לנו רעת הריטכ"א וז"ל הברכ"ו ולזה נוטים דברו הריטכ"א
 ה"ד הרב אסיפת זקנים ריש פ' הפועלים גבי עיבדא דראב"ש
 וז"ל והא דראין כלל עדים וכלל התראה ושלא כומן סנהדרין שאני הכא
 דשליחא דמלכא ומדיני המלכות להרוג כלל עדים וכלל התראה וכו' עכ"ל
 ומלא אוקי לה דלמ"מ עביד משמע דס"ל דאפי' למ"מ בעינן סנהדרין
 וא"כ מה יענו הר"ן והריטכ"א בעיבדא דר"ה דקן ידא דסתמא קתני'
 משמע אפי' כלל הורמנא דמלכא ומה יענו בעיבדא דגולתא עתיקא דפ'
 הנוול דל"ו דקנסיה ר"ן אעפ"י שאין דנין דיני קנסות ככלל ומשמע לא
 מכח הורמנא דמלכא קנס מדקאמר אנא ושכור מלכא אחי כדונא משמע
 מלך שהיה חכם כדון עשה זה ועוד אי משום הורמנא דמלכא עביד נמנא
 העיקר חקר מן הספר .

ונראה דודאי הוא דלמ"מ אם הדור פרוץ או איש פרוץ אפי' הריטכ"א
 והר"ן מודו אפי' בזה"ו ואפי' בחו"ל מכין ועונשין שלא מה"ד
 כדמוכח מכל הסוגיאיות הנו' לא אם הוא מ"מ מחשש שמא תהיה פרלה
 כדור ס"ל לא שייך בזה מ"מ וס"ל להר"ן דהוא עובדא דכר חמא לא משום
 מ"מ אחי עלה ר"ן לא דינא קבעי למיעבד ליה דאוי משום מ"מ היה
 יכול להמיתו אפי' כלל עדים והתראה וכמ"ס הרמב"ם מעובדא דשמעון
 בן שטח וכו' וא"כ ל"ל למומר זיל עיון ביה וכן נמו בעובדא דראב"ש
 לא משום מ"מ אחי עלה שחרי רבנן לא הוה ניחא להו ככל מה שהיה
 עושה וע"ז הקשו כיון שאין כאן מ"מ אע"ג דשייך ביה מחשש שמא יהיה
 הדור פרוץ אין בזה משום מ"מ וא"כ הא מילתא דרב"ד מכין ועונשין שלא
 מה"ד הוי חמור משל חורה וא"כ לריק דיונים מומחין כיון שאין כאן משום
 מ"מ ואהא תי' דר"ז וראב"ש מכח הורמנא דמלכא אחי עלה ודינא דמלכותא
 דינא . או ו"ל דודאי הוא אפי' מ"מ מחשש שמא יהיה הדור פרוץ אפי'
 הר"ן והריטכ"א מודו דשייך ביה מ"מ לא דבעונש מיתה ס"ל כשי' הנ"י
 וד"ו אפי' למ"מ בעינן סנהדרין ואהא קשיא להו בעובדא דבר חרי' דא"ל
 ד"ג לכהיונהו לעיוניה דהוי בעונש מיתה שעי"כ קרוב למית וכע"פ דא
 דראב"ש

כבוד סי' טו יעקב טן

דראכ"ס דהוי עונש מיתה ממש הז בעינן סנהדרין ואוקי להו משיס
 הורמנא דמלכא הוא .

מ"מ מדבריו הר"ן והר"טכ"א למדנו דמנר הורמנא דמלכא יכולים לענוש
 אפ"י עונש מיתה שלא מה"ד שזה מוקרי דין המלכות שדרך
 המלכות לבער אנשי רשע ועפ"י הורמנא דמלכא עונשין אפ"י עונש מיתה

ומעתה נחוי אנן דעת הר"ף ומה כפיהו בדיון מ"מ אי בעינן עד
 שיהיה הדור פרוץ או אפ"י יחיד שפרץ שרגיל בעבירה או
 מחשש שגנא תהיה פרנס ברור אפ"י אין היחיד פרוץ הוא בכלל מ"מ ועונשין
 שלא מן סדיו .

הנה בפ' הגזול ע"מ הכיח הוא עוכרא דגולנא עתיקא דקנסיה ר"ן
 וקיים עלה וז"ל מהא שמעיו דקנסיו ככס"ג ואפ"י כח"ל דהא ר"ן
 בכבל הוה והא קניס ועוד דנרסיו בפ' נגמר הדיון תניא אראכ"י שמעתי
 שכ"ד מכין ועונשין שלא מה"ד וכו' עכ"ל וההוא גולנא עתיקא משמע
 שלא היה הדור פרוץ לא יחיד שפרץ הוה וסביח רחיה מההוא דראכ"י
 דכ"ד דמכין וכו' הר"ן דס"ל אפ"י כיחיד פרוץ עונשין שלא מה"ד וכן ממה שהבי'
 בפ' ולא מנלחין מנ"ל דמפקירונן ממוכא מנ"ל דמשמתיונן וכו' מנ"ל דמכין
 ומורטין וכו' משמע אפ"י בלא פרנס יחיד והיינו אפ"י מחשש שמה תהיה
 פרנס ברור מכין ועונשין שלא מה"ד . ומשמע עוד מדבריו הר"ף דאפ"י
 מיתה עונשין כזהו מדהכיה הקוה עוכרא שרפב על סוס בשבת וסקלוהו
 דאוי מייורי דוקא בזמן סנהדרין כשי' הנ"י ור"י הו"ל להשמיטה שאין דרך
 הר"ף להכיה בפסקיו הדיונים שאינם נוהגים בזמנינו ומשמע עוד דס"ל
 אפ"י אין הדור פרוץ לא מחשש שמה תהיה פרנס עונשין אפ"י מיתה מרלא
 פי' דבעונש מיתה בעינן עד שיהיה הדור פרוץ וגם לא הזכיר בדבריו פרנס
 הדור כלל והכיה דהכ"ר כלשון הכריו' לעשות סייג לתורה משמע כל שהוא
 משום סייג עונשין אפ"י מיתה וכהא פליג אהרמב"ם דס"ל דלעונש מיתה
 בעינן עד שיהא הדור פרוץ . ואין לומר מדכתב הקוה עוכרא שהיה
 בימי היונים משמע עד שיהיה הדור פרוץ כמו בימי היונים שהיה הדור
 פרוץ וכמ"ס כשי' הרמב"ם זה אינו דמאן לימא לן שדעת הר"ף לפרש
 בימי היונים שהיה הדור פרוץ וכמ"ס רס"י דולמא הוא מפרש משום
 מעשה שהיה כך היה נקט לה ואי מפרש בשדהור פרוץ לא היה לו
 לקחוס דבריו והו"ל לפרש בימי היונים שהיה הדור פרוץ ומדקתם
 משמע בכל ענין עונשין ואפ"י , עונש מיתה .

זרעיתאי

וראית

להכריזי שם שכ' משם מהר' וזיון שרעת הרי"ף שאין עונשין
מיתה כזה"ו ודיוק לה ממ"ס הרי"ף גבי גולגול עתיקה מהא
שמעיון דקנסוי ככה"ג וכו' לאשמועי' בא דוקא ככה"ג עונש ממון לא
עונש מיתה ומ"ס דאיה מראב"י הוא בסדרנה וכו' ואין דקרוקו עולם יפה
דבר כזה הי"ל להרי"ף לכתבו גבי כרוי' דראב"י בפ' נגמר ששם עיקר
מקור הדיון לא גבי גולגול עתיקה בדרך אנכ ועוד דמ"ס ככה"ג פי' ככה"ג
אע"ג דלובא מ"מ דרכים אלא ביהודי שלא יוקיף לחטוא אפ"ס קנסוס או
פי' כמ"ס מהרש"ל בוש"ס למעוטי שלא יקנוס הדיון אלא לפי מה שהקברא
נוטה כההיא דלא קנסיה ר"ן אלא בפלגא יעו"ס .

ודעת

הרא"ש כשי' הרי"ף שכל דבריו בענין זה הם כלשון הרי"ף
ממש וגדולה מזו כתב בחשו' ה"ד ביש"ס דיבמות סי' ד' וז"ל כתב
הרא"ש בחשו' על א' שבוך את ה' חשו' ספלאתם לשאלני כדוני נפשות
וכו' ותמתיי איך דנים וכו' בלא סנהדרין וא"ל תורמנא דמלכא הוא זנס
עדה שופטת לסניל כי כמה דמוס היו נשפטים יתיר אם היו בדונים ע"י
גוי והנחתי להם מנהגם אבל מעולם לא הסכמתי עמקם על איבוד נפש
אמנם אני רואה שרעת פולקס מסכמת לבער זם שרע מקרבכם וכו' דאי
קלול ה' דפרהקים הוא וכבר נשמע הדבר בין הגוים גם מתמורים מ"א
במדבר נגר דקס ואמונתם וניחוקק קלול ה' אם לא יעשו בו נקמה ומלינו
היבא שיתקדש ש"ס שלחו יד בכני מלכים כשכיל גרים גדורים וקלו ככלתם
על עץ וגם בשכיל מגדר מילתא קקלו למי שרכב על קוס בשבת ונ"ב
דאוי שיתקדש ש"ס באבוד רשע וד ועשו בו כטוב בעיניכם וכו' עכ"ל .
הרי מפורש וזלא מהתשו' סנו' מכת ג' דברים דנין מיתה קא' מלך תורמנא
דמלכא רב' אם ע"י מיתה זה יגללו נפשות אחרים סנ' משום מגדר מילתא
ואפי' כזה"ו ושיטת הטור סוכב הולך כרעת הרמב"ם ז"ל שהרי כת"מ סי'
ב' בתקו' דבריו שהזכיר עונש מיתה כתב אם רואים כ"ד שנוך שעה
שהעם פרולים בעבירות דנין בין מיתה בין ממון וכו' ע"כ הרי סתנה
עד שיהיו העם פרולים ואח"ז כתב כל דבריו הרמב"ם סנו' ובחלוקות
שלא הזכיר מיתה לא סתנה עד שיהיו העם פרולים יעו"ס .

ודעת

הי"שכ"א דכזה"ו דנים אפי' עונש מיתה למ"מ כמ"ס מדבריו
התשו' שהביא סב"י שם ומשמע אפי' אין הדור פרוץ אלא
מחשש שמה חסיה לעתיד פרנס כדור כמ"ס בתו' ס"ד הכ"י שם וז"ל
רואה אני וכו' לקנוס ממון או לענוש וכו' וכ"ס פתו"ל שאין דנים דיני
קנסות וגמלאו קלו שרעת פורגים וכו' ע"כ הרי מחמת שמה ופרלו לעתיד

עונשין

עונשין שלא מה' ר וכ' סריב'ם בחשי' קי' רנ"א דלזודך שעה דניס אפי' דוני נפשות ומשמע מחוך הקשו' סנו' אפי' אין הדור פרוץ עונשין אפי' מיתה ואפי' בלא הורמנא דמלכא ואע"פ שכתב שם ואם היותי קדיין בהורמנא דמלכא בק היותי עושה וכו' אין סכונה מכת המלכות דוקא שהרי כל הראיות שהביא בחשו' סנו' לא אפי' עלה מכת הורמנא דמלכא ומ"ש ואם היותי דיון בהורמנא דמלכא פו' אם היותי דן מיתה אין המלכות מקפרת היותי דן וכן העלה מהר"ם מלנכלין בחשו' קי' קל"ח ועו"ש .

וראיתי להב"ח שם עמ"ס הטור כל אלו הדברים וכו' כתב וז"ל פו' שזה העובר נריך לעונש בכך לפי שהוא רשע גמור כהסיה דר"ן דקנסיה להסוא גולנא עתיקה אעפ"י שאין השעה לריבם לכך א"כ שהשעה לריבם לכך שהעם פרוצים וכו' אבל אין כאן לא זה ולא זה לא ניתן רשות לקנסו שלא כדת אפי' כמילי דשמיה ואז"ל דלויכא מילי דשמיה וכו' עכ"ל ודבריו תמוסים אף החליט דחוקא נבי רביל בעבירה או קדור פרוץ הוא דעונשין שלא מה' ר אבל מחשש שמה תהיה פרנס כדור אין עונשין למ"מ שלא מה' ר ומתקיה עוכר דבר חמא משמע דרק מחשש שמה תהיה פרנס כדור ענש ליה ובמש"ל . וכן מדקאמר בס' אלו מנלחין מנ"ל המפקידות מנ"ל דמשמתין וכו' משמע הכל מחשש שמה יפרטו אנשי הדור וכן מפורש בחשו' הרשב"א שהכחט לעיל שכתב רש"ין לקנוס וכו' וכ"ש בחיל וכו' ונמלאו קלי הדעת פורנין וכו' ע"כ דיוק וכתב ונמלאו פורנין וסויט שמה יפרטו לעתיד והכי משמעות דכרי הנאון שהביא הטור בקי' חכ"א נכו' א' שקם על חבירו כפורים והרנו וכו' משמע אפי' רק מחשש שמה יפרטו והכי מפורש יולא בדבריו הרמב"ם בפ"ב למס' ממרים וז"ל שאפי' ד"ת יש לב"ד לעקור וכו' כינר כ"ד שראו לחוק כרו שלא ועברו העם וכו' הרי דיוק וכתב שמה יעברו וסויט שמה לעתיד תהיה פרנס כדור וכן העלה בפשיטות מהרמ"מ בחשו' סנו' אפי' אין הדור פרוץ רק מחשש שמה יפרטו עונשין שלא מה' ר למגדר מילתא דלא כהב"ח .

זהו לחשך אדם לומר שזה שאמרו עונשין שלא מה' ר למ"מ דוקא לאיש שעבר איות עבירה הגם שמת"ה עונשו קל יכולים לעונשו עונש חמור שלא מה' ר וכיון דקו"ס זה האיש עבר עבירה אכן לאדם שלא עבר עבירה כלל אין יכולים לעונשו שלא מה' ר למ"מ כנון הנ"ד שבאו לחקן לענוש ממון לעובר על הקנתס אפי' האיש נקי מפשע אין כוז משום מגדר מילתא כלל . אף אהה השיבכו הרי מלינו כמס תקנות עשו דז"ל קייג

פיוג לתורה דהו בכלל מגדר מלקח אפי' לאיש שלא חטא והכי מפורש
 בדברי הרמב"ם הנו' דה' ממרוס יעו"ש ועיון בכ"מ שם והכי מפורש
 בחשו' הרשב"א הנו' שכתב ונמלאו קלי הדעת פורלים וכו' כמש"ל וכן
 מפו' בדברי הפוס'. ורע שזה שאמרו כ"ד מכין ועונשין שלא מה"ד כזמננו
 זה אין לנו דין כ"ד שיכולים לענוש שלא מה"ד למגדר מילתא לא כטובי
 העיר או דיונים שהמחוס ט"ה עליהם כמ"ש הר"ף והרא"ש אבל דיוני
 דעלמא אפי' גדול כדור שלא נחמנה לרון וכשגדול בעיר אין בכחם לענוש
 שלא מה"ד כיון שלא קבלום עליהם. אכן ראיתי להכ"ח שם שכתב כל
 שגדול כדורו או בעירו הו' כ"ד יפה אפי' לא קבלוהו יעו"ש וזה הפך דברי
 הר"ף והרא"ש הנו' וכן משמעו' דברי כל הפוס' שהכיואו דברי הר"ף
 והרא"ש הנו' אעפ"י שכתב הכ"ח משום ר"ו בגדול הדור אעפ"י שלא
 קבלוהו עונש שלא מה"ד מ"מ אין להניח דברי הר"ף והרא"ש דודאי הוא
 יש חילוקי בין ט"ה לדיונים כמ"ש הש"ך ח"מ סי' כ"ב ס"ק י"ב גבי קבל
 עליו קרוב או פסול לדון דגבי ט"ה אפי' קורם גמר דין אינם יכולים
 לחזור וגבי דיונים קורם גמר דין יכולים לחזור יעו"ש הרי דע"ה חשוכים
 יוקר מריונים דידן .

ונראה

אפי' דיונים שהמחוס ט"ה עליהם דוקא שהמחוס כפי' לחקן
 תקנות אנשי העיר אבל מנו דיונים קחם הו"ל כדיוני דעלמא
 שאינם יכולים לענוש שלא מה"ת כיון דסתם מנוי דיונים הוא דוקא לרון
 כיון אדם לחכירו ע"פ דין תורה לא לחקן בדבר וכ"ש שאינו מה"ד ע"כ
 דב"ד פשוט שאין מגדר מלקח לענוש שלא מה"ד אלא או ע"י ט"ה או ע"י
 דיונים שהמחוס ט"ה כפי' לחקן עניונו הדור. ומ"מ דבר פשוט הוא
 דבהסקמת ט"ה סני ולא כעיון הסכמת אדם חשוב אלא בדבר שאין בו
 משום מגדר מילתא לא בעו' אדם חשוב וכן דעת כל הפוס' שלא הזכירו
 דין אדם חשוב גבי מגדר מילתא וכן אפי' בלא מעמד אנשי העיר יכולים
 לחקן שאינו מה"ד ואפי' לשי' ר"ח והמרדכי דס"ל גבי הפקר ממון כעיון
 כ"ד אלום כר"א ור"א אס הדבר למ"מ מודו דע"ה יכולים להפקיר שלא
 מה"ד דאי עונש מיתה ומלקות ושאר עונשי הנוף עונשין ט"ה שלא מה"ד
 ממון הקל לא כ"ש וכ"כ המרדכי בפ' סוחרפין וו"ל אבל לשנות שלא
 מדעת כולם וכו' דלאו מגדר מלקח אין שומעין להם וכו' ע"כ משמע
 קא' אס הדבר למגדר מילתא אפי' שלא מדעת כולם יכולים להפקיר ממון
 בדבר דאיכא פקידא להאי ורווחא להאי .

וקוח

וחזה הוית להקמ"ע סי' כ' עמ"ש רומ"א וכן נוהגין וכו' וי"ס וכו' כחב וו"ל כתב המרדכי וכו' ולאז מגדר מילתא וכו' משמע דלמ"מ כ"ע מודו דיש כח לט"ה וכו' ודע שראיתי במרדכי שכתוב לאז מגדר מילתא כלל ואז וכו' ולפי"ז נראה דר"ל כל כה"ג אינו בכלל היתר מגדר מילתא וכו' אבל דוחק לפרש כן ול"ע עכ"ל הנה הרכב כמסקתק אי ס"ל לרמ"א דדבר שיש בו פס"י להאי וכו' שייך בו דין מגדר מילתא אז לא ודכרו קימא הם אם כעונש מיתה ומלקות יכולים למ"מ לענוש שלא מה"ד וכן להכשיר קרובים להעיר והיונו אפי' איבא פסידא להאי ורווחא להאי וכמ"ס כל הפוס' א"כ מהיבא קיתוי ואיזה מקום נשאר להסתפק בזה ולהעלות הדבר על ספר ספק כזה להביא לב המורה הנסמך אחר הקפריס הכתובים בעט כרזל ועופרתו לומר ראה זה חדש ומנה לא יכול לעשות מגדר מילתא לחזק הדת באומרו אם בתמון הקל כך בשאר עונשין לא כ"ס וא"כ נחבטלו כל דיני מגדר מילתא ובפרט כראותו דכ"ז על ספר מפורסם כהקמ"ע אין זה אלא כשגנה היוצאת מפה השליט וכל חכם לב אין ראוי לשיט לב להסתפק בזה. היא העילה מכל מ"ס בעיקר זה דמ"מ דיכולים ט"ה אפי' בלא הסכמת אדם חשוב ואפי' שלא כמעמד אנשי העיר לחקן ולהשקיר ממון למגדר מילתא בין אם הדור פרוץ בין ליחיד פרוץ שניול בעכירה בין מחוש שמה תהיה פרלה ברור אם לא יענשו לזה שלא מה"ד ואפי' אין בדבר תקנה המוכרות בלכור יכולים לענוש שלא מה"ד בין עונש מיתה בין שאר עונשין אלא שבעונש מיתה נמלצת מחלוקת בין הפוס' דלהנ"י ור"י כזה"ז אין עונשין מיתה כלל אפי' למ"מ ולהרמב"ם ולדעת גאון שהביא הטור סי' תכ"ה כפמ"ל ועמ"ס הטור כמ"ס ס"ל דוקא אם הדור פרוץ הוא דעונשין מיתה אבל בעבור יחיד שפרץ וכ"ס מחשש שמה תהיה פרלה ברור אין עונשין מיתה אלא דוקא שאר עונשין ודוקא ט"ה הם שיכולים לחקן ולענוש שלא מה"ד למ"מ או דיונים שהמחוס עליהם כפי' לחקן תקנות העיר אבל דיונים סתם אפי' גדול בעירו או בדורו אין בירו לחקן למגדר מילתא ולענוש שלא מה"ד כזה"ו :

ומעתה ככ"ד שט"ה יכולים לחקן להפקיע קו' למ"מ אפי' כלשון הפקעת קו' דאיבא למומר דהו כעוקר דבר מה'ת דלמ"מ יכולים לעקור ד"ת וכ"ס אם הפקירו הממון סניתן בתו' קו' לאשה שיהיו הפקר גמור בעודן ביר שאיש למ"מ בכנו"ד להגיל בנות ישראל העשוקות ביר שודדיהן המנודדים לבותם לקרסן לקחת מאתם כלע כסף בין מלך שלא להרכות ממורים שבישראל הן מלך הלנוצות שלא יעשו פרוצות פשו

שיכולים

שיכולו לתקן ולהפקיע הקי' וללכת לינשא אפיו' בלא נטע ע"י שיפקיר ממנו
הקי' ומי שלכו נוקפו אינו אלא מן המתמיהין דלפי דעתו ניטול מן הפס
מליכשל באיסור ערום ונפל אל הפתח שמרפה ממורס בישראל ומאכר
ממונס ולהניח פרלתו הדת פתוחה לכל הכא לסשחית כל חלקה טובה שבת

ואחר

שכוארנו שני עיקרים שע"י יכולים ט"ס להפקיע הקי' הא' ע"י
שיפקירו כל ממון הניתן לאשה כחורת קי' בעורס ביד האיש
והכ' משום מנדר מלקח אכוא לבאר העיקר הג' והוא משום הורמנא דמלכא
כג"ד שהמלכות נזרם ותנתן דת באין חילוק בין דת בין ישראל ובין
הטולרים וכל הנישואין שנעשו קודם שיתקשרו ככרית הנישואין לשני נשיא
הארץ אינם נישואין ותוכל האשה ללכת לינשא לאחר והכעל הא' עיניו
דוחות וכלות והעושה נישואין קודם נישוא הארץ ענוש וענש אם
שיך בזה דינא דמלכותא דינא או לא . דע שום שאמרו בפ' ח"ה דג"ד
ובפ' הגזול בתרא דקי"ג ובפ"ק דנדרים דף יו"ד אמר שמואל דינא דמלכותא
דינא יש בזה חילוקי דיעות הא' הוא דעת הרמב"ם והרא"ש והטור וכל
הפוסקים דדוקא ברבר כלל שגזר על כל בני מלכותו אבל לקנוס פרעו
בחגם אין זה דינא דמלכותא וולקי אם כעס על א' מכת אנה סיבה ולקח
ממונו שנס זה מדין המלך שסהיה אומתו מוטלת עליהם הכ' היא דעת
מהר"מ ס"ד הרא"ש כנדרים שם דלא אמרו' דר"ר אלא ברברים התלוים
בקרקע שאמר המלך לא יעבור בארטי עד שיתן המבס כו"כ אבל דברים
שאינם תלוים בקרקע אין זה בכלל דר"ר הרעת הג' היא שיטת הרשב"א
הר' הכ"י סו' פ"ז דלא אמרו' דר"ר אלא מה שסוף מדינו המלוכה אבל
דוינן שרנין בערכאות אין אלו משפטו המלוכה והרעת הר' הכיאה המ"מ
בפכ"ז מה' מלו"ל ויחסה לרמב"ם דלא אמרו' דר"ר אלא במה שהוא לחועלת
המלך דמה שהוא מחוקיו אבל כדברים שבינ ארס לחבורו אין דינו דין .
הרעת הה' היא הרעת שהכיא רמ"א בסו' שק"ט כשם מהריק"ו שסרס
קל"כ כשם הרשב"א דכל דבר שהוא לתקנת המדינה אמרו' דר"ר . ודע
שכלל הדיעות כל שהוא מחקי המלכות ודבר כלל ודאי אמרו' ביה דר"ר
ופלוגקויהו הוא מסו הנק' חוקי המלוכה דלרעת הא' כל דבר כלל שגזר
על כל אנשי מלכותו הוי מחקי המלוכה ולרעת הכ' כל דבר שאינו נוגע
לקרקע לא הוי מחקי המלכות ואין בו דר"ר ולרעת הג' בכל דבר הוי
דר"ר וולקי עבר שהוא כחוב במשפטי המרכאות אין בו משום דר"ר ולרעת
הר' כל דבר שהוא לחועלת המלך או מחקו אמרו' ביה דר"ר אכן כדברים שבינ
ארס

אדם לחבירו אין זה מחוקי המלך והדעת הה' כל דבר שהוא לתקנת המדינה
 הוא מחקי המלכות דד' וכיון שכל דבר שהוא מחקי המלך לכ"ע אמרו' ביה דד'
 א"כ לכל הפוס' מודו דכל דבר שהוא וראוי קעשה לתקנת המדינה אמרו' ביה
 דד' כדעת הה' שזכרנו אחר שזה הוא מחק המלך לתקן החברה ולכער
 מפסידה וכל דבר שהוא מחק המלך לכ"ע דד' וכרמוכת מדברי הרמב"ם
 שהכחנו בדיו' לעיל דאוקי עובדא דראב"ם דיוס פ' הפועלים משום
 דד' שכן דרך המלך לתקן החברה ולכער עושי רשע וכ"כ סר"ן שה' ד
 לעיל גבי עובדא דבר חמא דר"ג מבח הורמנא דמלכא עכיד שכן דרך
 המלך לכער אנשי רשע והכי מוכח מדברי סר"ג שה' ד לעיל גבי ההוא
 שכיר את ה' שחייב להמיתו מבח הורמנא דמלכא וסוינו שכן דרך המלך
 לכער עושי רשע .

וכן הוא דעת רמ"א בסו' שס"ט דכס"ק ח' הכיח סכרת האומרים דלא
 אמרו' דד' אלא בדברים הנוגעים לקרקע וסכרת החולקים דכל
 דבר אמרו' דד' וכס"ק י"א בתב דכדבר שהוא הנאת המלך או לתקנת
 המדינה אמרו' דד' בלא שום חולק משמע דפשי' ליה דכדבר שהוא תקנת
 המדינה הוא מחקי המלך ולכ"ע אמרו' ביה דד' . וכפ"ו עלו דברי רימ"א
 בחונן ובסו' שס"ט בתב המלוה על המשכון וכול למכרו אחר שנה משום
 דד' ובסו' מ"ו בתב שאין יכול למכרו חוץ שנה משום דד' ובסו' רמ"ת
 גבי לוויה שנעשית במקום שנסנו לרזן ע"פ גויס לא אמרו' דירושא אין
 לה הפסק משום דד' בלא שום חולק והלו' בסו' שס"ט גבי הנושא אשה
 במקום שרנין בדיוניהם שאין חכעל וורש פסק אין כזה משום דד' וכמנ"ל
 פסקיו סתראו נינהו וכמ"ס נוחא דמקומות שפסק דאמרו' דד' מיירי
 שגזי' מלך היתה משום תקנת המדינה וההיא זכושא אשה מיירי שלא
 היתה הגזי' לתקנת אנשי המדינה ע"כ לא אמרו' ביה דד' והנס שהסמ"ע
 קירץ לה באופן אחר היינו משום דס"ל דההיא ללויה מיירי שלא היתה
 משום תקנת המדינה וכרמוכת לה מדברי הרמב"ם סו' ג"כ ועו"ס אכן
 לדעתנו כיון שבסו' שס"ט ס"ק י"א גלה דעתו דכל דבר שהוא לתקנת
 המדינה לכ"ע דד' והכיה הדבר בלא חולק מנה נשמע דכל מקום שסתם
 דהו' דד' מיירי מטעם זה שהדבר קעשה לתקנת אנשי המדינה ומסתכל
 הוית להס"ך ח"מ סו' מ"ט שינא לידון כדבר חדש שכתב דכל דבר שהוא
 מפורש אנלינו לא אמרו' ביה דד' ומזה תמה על רמ"א שכתב שם גבי
 פקדון שלא יוכל למכרו חוץ שנה אחר שהדבר מפורש אנלנו שיכול למכרו
 אחר שלשים יום ותמה עוד עמ"ס רמ"א דמה שהוא לתקנת המדינה הוא
 דד' .

דר'ר דאנא מלא דין זה והרשכ"א כתאו' שהכיא הכ"י כס"י כ"ו שמשא
 מקור הדין דהנושא אשם לא כחכ ככל החשו' רק חלילה שגדון אותו כדון
 הגוים נגד תורתנו ועו"ש . ובאמת תיזכר לא קחוינא דהתאו' הנו' מיוורי
 שלא משום גז' תקנת המדינה אתו עלה שלא היתה משים תקנת המדינה
 אלא מטעם שהכל יורעים שהולכים לערכאות קדע שהרי כתאו' הנו'
 משמע שיש דיוני ישראל בארץ אלא שהם הפרו ברית ללכת לערכאות
 ואי גז' מלך שלא לדון אלא ע"פ ערכאותיהם משום תקנת המדינה וראי
 הוא שהיה גזר שלא יסיו דיוני ישראל דנים ע"פ דין תורה . ומה שתמה
 אלא מנא דמ"א דין זה למשום תקנת המדי' אמרו' דר'ר כבר
 גלונו מקורו רביון דלכ"ע כל שהוא מחוקי המלכות אמרו' ביה דר'ר וכבר
 נודע לכל שדרך חק המלכות לתקן החברה וכדמשמע מדברי הרא"ש והר"ן
 והריטב"א הנו' א"כ דבר פשוט הוא דדבר הנעשה לתקנת המדינה אמרו'
 ביה דר'ר . והתימה על סרב אחר שהזיר ה' נגד פניו מ"ש מהדיוק"ו וו"ל
 ואפו' דר'ר בכל הדברים ה'ר בענין ארנוצות ומנהיגי מלכים ע"כ וראי
 הוא דבכלל מנהיגי מלכים הוא תקנת חכמה שיעשין והרב כמה קבל פי'
 דחוק לפרש דבריו דמ"ש מנהיגי מלכים הם שאינם נגד התורה וכ"ו כרו
 לקיים תקנתו . ומה שתמה עוד וו"ל ועוד מי מפיק א"כ בכל הדיונים
 כימא שהוא לתקנת המדינה ע"כ אשם אני אש דבר נודע ונגלה שהוא
 לתקנת המדינה הוא דאמרו' ביה דר'ר אכן אש הדבר ספק אין בו משום
 דר'ר .

ומעתה

כנ"ר שזה שגזרו שלא לבוא בברית הנישואין אלא לפני נשיא
 הארץ דבר פשוט הוא שנעשה לתקנת המדינה והוכחה ע"ז
 שדכ"ו הוי מחקי המלכות שהרי ע"פ ערכאותיהם הקדומים מקדם קדמתא
 וע"פ דתם עיקר הנישואין יהיו נעשים לפני כהניהם וגז' מלך היא אפו'
 על כהניהם ובעלו דתם לפני תקנת המדינה וזה כרו שיהיו נכחבים בספר
 נישואין של המלכות לירע קדר וחוקיהם לתקנת ירושת ושאר דברים וגם
 גזרו שלא לעשות נישואין זולתו וכל העושה הנישואין ענוש יענש פשיטא
 דהו"ל משום תקנת המדינה ופשו' דאמרו' ביה דר'ר וע"כ יכולים לתקן
 טובי העיר להפקיע הקי' ע"פ דינא דמלכותא והורמנת מלך . העיקר
 הרביעי אש וסכומו כ"ד החשוב שברור שהמחוס ט"ה עליהם אפו' לשי'
 ר"ת והמרדכי דס"ל דלאפקועי ממונא בעינן כ"ד רבה כר"א ור"א מורו
 ובהסכמות כ"ד החשוב שברור יכולים להפקיר ממון וחשיב ככ"ד דר"א
 ור"א ובמ"ש הכ"י ת"מ ס"י ק"ו גבי פרוזכול ועו"ש ומה גש שהמחוס
 ט"ה

ט"ה עלוהם כשאר עיירות לתקן בהסכמתם ונדולה מו כחב הריב"ש
 בתשו' סי' שנ"ט וז"ל שכתב ר"ה דלאו כב"ד דר"א ור"א דוקא קאמר
 אלא כ"ד באתרוה ויפתח בדורו כשמואל בדורו ולא איתא לאפוקי אלא
 בגון רבנן דבי ר"א דלא סו כ"ד רבה דהא סו ר"א באתרוהו דאלים
 מנייהו אבל כל כ"ד קבוע כעירו יכולים להפקיע ממון וכו' ע"כ ואע"ג
 דיש לחוש להסוכרים בדעת ר"ת דוקא כ"ד גדול הדור בתורה וחשוב כר"א
 ור"א מ"מ כהנטרף שניהם יחד כ"ד קבועים כעירם שהמחוס ט"ה שבעירם
 וגם אנשי עיר אחרת מקבלים אותם סני וע"כ אם יסכימו ממנו כדכ"ו
 ח"ו הדור המפורסמים יכולים להפקיע ממון הקי' אחר שהמחוס ט"ה
 עליהם שאנחנו ממחוס אותם עלינו עוד היא העולה שיכולים ט"ה בהסכמת
 חו"ר העיר ופירנסיה וגזכריה ובמקומותינו לרין הסכמת וועד הקונסיסטואר
 שבעיר הגדולה שבגליל ואו יכולים ולתקן ולהפקיע הקי' באופן זה
 שיסכימו להפקיר כל כסף הניתן לאשה בתורת קי' היו המצות הפקר
 בעודן ביד האיש המקדש משעה שנמר ברעתו ליתנם בתורת קי' והאשה
 זכתה בהם מן ההפקר ואין כאן קי' כלל זולתי עד שיבואו בכרית לפני
 המיר"ו ור"ה או עד שינחנו בפני פלוני ופלוני וכפרע אם הדבר למ"מ כב"ד
 שלא ירבו ממזרים בישראל ולהליל עשוק מוד עושקו ומסוס בנות ישראל
 הננועות שלא יעשו פרולות ומסוס עינונא דאתחא וגם מלך דינא דמלכותא
 דגזוי' מלך היא שלא לבוא בכרות הנישואין מפני תקנת אנשי מלכותו עד
 שיעמדו לפני המיר"ו ור"ה דלכ"ע אמרו' ככה"ג דר"ד ונוסף ע"ז אם עוד
 הסכימו חו"ר הדור המפורסמים להפקיע כסף הקי' פשו' דיכולים ט"ה
 לתקן להפקיע הקי' אם קבלו רוב הזכור עליהם ואפי' המיעוט מוחו
 אין המחאתם המחאה כלל וכל אשה שקבלה קי' שלא באופן הנו' תוכל
 ללכת ולינשא לאחר ואין נריכה גט כלל .

ונישאר

לנו לכרר אם הסכמת בני העיר בדבר הנוגע לתקנתם חלה
 על הבאים מעיר אחרת או לא הנה אם ישבו בעיר י"כ חדש
 דבר פשוט הוא דיונס כרין בני העיר כמ"ס בפ' השותפין דף ח' כמה
 יהיה בעיר ויהיה באנשי העיר י"כ חדש וכן אם יתחייב ליתן מס עמהם
 חשוב באנשי העיר כדאוי' בפ' לא יחפור דכ"א וכן אם קנה בית דירה
 כמ"ס בהשותפין שם חשוב באנשי העיר וכ"כ כל הפוס' הלא בספרתם
 יעו"ש ומס שיש להסתפק על אותם הבאים מעיר אחרת ולא ישבו בעיר
 י"כ חדש ולא נתחייבו במס' ולא קנו בית דירה והנה אם תקנו סתם ולא
 תקנו בפיו שהם גוזרים ומפקירין ממון הקי' אפי' על הבאים מעיר אחרת
 יראה

יראה שאין גזירתם חלה רק על בני עירם דמסתמ' אין דעת' לתקן רק על יושבי עירם אכן אם התנו בפ' שהם מפקירין ממין הניחן לאשה בין מי שהוא מבני עירם בין מי שהוא מבני עיר אחרת הבא לעירם בין דעתו להשתקע בין אין דעתו להשתקע ואפי' בן יומו הבא לעירו או לתחומה סמוך להכנסתו לתחום עירו הר"ז בכלל הסכמהו בזה יש להסתפק אם יכולים בני עיר זה לכופף לבני עיר אחרת כשהם בתחום עירם ע"י הסכמתם וחקנתם דנהי דמלינו באיזה ענינים דבני עיר זה אינם כפופים לבני עיר אחרת כמ"ס הר"ן בפ' בני העיר ה"ד ה"ו א"ח סי' קנ"ה יעו"ש זה דוקא בהיותו בתוך עירו אבל הבא לעירם חלה עליו חקנתם או דלמא מי שנ"ק בן עירם אבל בן עיר אחרת לא כל דמנייהו לכופו לקבל הסכמתם אינו כפוף לבני עיר אחרת אפי' בשחא בתוך עירם ובתחומה .

דנה מתם שמלינו בפ' השותפין רשאין בני העיר להטות על המדות ועל השערים ועל הפועלים ולהקיע על קיפתן ע"כ משמע דאפי' על בני עיר אחרת סמוך לבניסתו לעיר יכולים לכופו או איתא דדוקא על בני עירם יכולים לתקן מה הועילה בתקנתם למחר וכוא בן עיר אחרת להפקיע השערים ויכואו פועלים והיו נשכרים יותר על כדי קליפתן ונהי דלענין השערים ו"ל שלא יוכלו להפקיע שמנר הדיון אין חיוב להניחם להסתחר בעיר למכור על יד על יד כמ"ס הש"ע ח"מ סי' קכ"ו וכמנ"ל שאין בזה היות לתקנת השערים שציקרה היא למי שמוכר על יד על יד ובני עיר אחרת אינם יכולים מ"מ בענין תקנת שכירות הפועלים אם אינם יכולים לכופף לבני עיר אחרת מה הועילו בתקנתם למחר וכואו פועלים מעיר אחרת ותהי תקנתם לבעלה אלא ע"כ ל"ל דאפי' על בני עיר אחרת יכולים לתקן כשיבנכו בתחומם ותחול עליהם תקנתם .

זהבי יש להוכיח מהא דאמרי' בפ' השוכר את הפועלים דפ"ג דאמר ר"ל פועל בכניסתו משלו ביניאתו משל בעל הבית זכו' ופריך ונחוי הוכי נהוג ומשני בעיר חדשה ופריך ונחוי מהיבא קאתה ומשני בנקוטאי זכו' ע"כ מדפריך העיר חדשה ולחוי מהיבא קאתה משום דלית להו מנהגא משמע ובעיר ישנם פשו' ליה דמתחייבים לעשות כמנהג המדינה שהם שם אעפ"י שמנהג מקומם הפך מנהג המדינה אפי' הם בני עיר אחרת דמתני' קתמא קתני הכל כמנהג המדינה וזה אם מנהג לכופף לבני עיר אחרת וכמ"ס .

ואין

ואין

לומר דדוקא דבר שכבר נהנו מימים ומימה לכופ לכני עיר
 אחרת אבל לחקן מחדש ולכופ לכני עיר אחרת איכא למימר
 שאינם יכולים לכופם זה אינו דודאי עיקר המנהג הוא בתחי' הסכימו
 והתנו כן בני העיר א"כ מ"ל נהנו דבר מ"ל קבלו עתה עליהם תרע
 שהיו לשו' ר"ת והמרדכי גכו הפקר ממון ס"ל אם נהנו כבר או קבלו
 עליהם כל בני העיר דונס שום כמ"ס המרדכי בפ' השואפין שהביאו
 דבריהם לעול ועוד הסברה נוקנת דהקנת וקבלת בני העיר יותר ראווה
 וחשובה מדבר המנהג משום דבמנהג איכא חששא למנהג טעות לא כן
 בדבר הקנה והכי מפורש יוצא בדברו הריב"ש בתשו' סי' שצ"ט וז"ל ואף
 הקטנים בכלל תקנת הקהל כשיגדלו וכו' ועוד שאפי' בדברים שלא קבלו
 עליהם בני העיר בהסכמתם אלא שנהנו כן מעלמם וכו' אף הכנים חיבים
 וכו' ע"כ מדכתב שאפי' בדברים שלא קבלו בהסכמתם וכו' חיבים וכו'
 משמע שדבר שקבלו בהסכמתם עדיף מדבר שהוא חלוי במנהג.

ומדברי

המרדכי ר"פ השואפין משמע הכי שיכולים לחקן על בני
 עיר אחרת וז"ל מכאן יש לפסוק שאין לחייב אדם במחנות
 עניים עד י"ב חדש וכו' ואם מטעם מנהג באנו לחייבו וכו' מנהג זה
 אינו קבוע כ"כ וידוע לשנות מו' חלכה קבועה וכו' ע"כ משמע דוקא
 מטעם שאינו מנהג קבוע וידוע אבל אם המנהג קבוע וידוע פשי' שכופין
 על ידו בני עיר אחרת ומכ"ס כנ"ד שיסכימו בפיו אפי' על בני עיר
 אחרת בחייבין בהסכמתם.

עיר

כתב שם וז"ל ודבר ר' אביגדור כהן השיב וז"ל איש הבא אל
 עיר נושבת אם נרין ליתן מס תוך י"ב חדש אם מנהג קבוע שם
 לחובה אינו יודע לפיטרו כדקנת בפ' השיב את השועלים סבל כמנהג
 המדינה וכו' ואמרו בגמ' פועל ככניסתו משלו בליאחו משל כ"ה ופי"ך
 ונחזי היכי נהוג וכו' אלמא מנהג בני העיר רוחה את דין חכמי החלמוד
 ובפ"ק דכ"כ אמרו רש"אין בני העיר להתנות על המדות וכו' ולהסיע
 על קינותן ע"כ הרי מפורש דבמנהג המדינה יכולים לכופ לכני עיר
 אחרת ומינה כ"ס אם הסכימו כן בפיו' שהתקנו אפי' בני עיר אחרת
 הם בכלל תקנתם שהיו הביא ראיה מהא דרש"אין בני העיר להסיע
 על קינותן להיבית מנה דכני העיר יכולים לכיף לכני עיר אחרת על קינותן
 אפי' שלא מס' ד אלא בדבר הסכמתם נמי חל עליהם.

ויש

כאן מקום לבע"ד לחלוק מהא דכתב המרדכי בריש פ' לא יחפור
 וז"ל כתב אביאסף וז"ל ראיתי בפיו' ר"ת ואי שייך בכרנא דמתא
 שרולה

שרונה להיות ככרגא דמתא וכו' מכאן ואילך לא מלו מעכב ויהיה ככני
 העיר להכי נהוג לגזור הקדמונים חרם על היושב שע"ו חרם כופין לא
 מה"ר ורש"אין בני העיר להסיע על קינתן ל"ל על עלמן דשאין לגזור כל
 מי שיבוא בעיר שלא מרצונם שלא ישאו ויחנו עמו וכו' עכ"ל משמע
 שאינם יכולים לכופ לכוני עיר אחרת זולתי ע"ו חרם אבל מכת הקנחם
 אינם יכולים לכופו ומנה לנ"ד אעפ"י שמכת חרם כופין מ"מ אם עבר
 וקדש קי' קי' לא שעבר על החרם וכמ"ל מרברו מהר"ק"ו שורש פ"ד
 יעו"ש ודין זה הפך דבריו דפ' השוחפין ומשמע שיכול לכופ עיר
 אחרת ע"ו תקנתם והסכמתם אפי' בלא חרם ונמנא אכיאסק פליג בזה
 אכן אחר הסתכונות וראה שאין כאן פלוגתא כלל דאכיאסק מיירי בבאו
 לחקן על אנשי עיר אחרת שלא יהיו כאנשי עירם בדבר שמס"ד חשובים
 ככני העיר אם יתנו המס ענמם דדוקא על דברו עירם וכני עירם יכולים
 לחקן אבל להושיאם מכלל בני עירם לא שהוא נופש להסיע על קינתן
 היינו על ענמם על דברו עירם דהיינו בתקנה הנוגעת לעירם אבל לא
 להושיאם מכלל בני עירם אכן בפה שוחפין מיירי שמתקנין לחייב כני
 עיר אחרת במס להיות כאנשי עירם ומתשו' הריב"ש הכי משמע שיכולים
 לחקן ולכופ לכני עיר אחרת להיות בכלל תקנת העיר כמ"ש בחשו' קי'
 קל"ד שנשאל על קהל שעשו תקנה ככת חרם שכל מי שיבא לדור עם
 הקהל שיתחייב לפרוע עמהם בכל מולאותיהם וכו' ובא אחר ודר יותר
 מי"ב חודש ולא נזה לפרוע וכו' והשיב כיון שדר י"ב חודש נחתיב בכל
 המולאות הקהל וכו' ובסוף כתב וז"ל ומ"ש הוא מה"ר א"ף אם לא תיה
 בקהל הסכמה בזה ואל"ל כשיש הסכמה בקהל שהכא לדור ע"ד הסכמותיהם
 הוא בא ומתחייב בהן וכ"ש שהוא הסכמה ראויה מה"ר כדי שלא ילך כל
 א' אלל מלכות לפיטרו מן המס וכו' ושנינו בחוספתא דכ"מ בפ' בתרא
 רש"אין בני העיר לומר כל מי שיראה אלל פ' יהיה נותן כו"כ אלל מלכות
 יהיה נותן כו"כ וכו' עכ"ל הרי דס"ל דע"ו תקנת הקהל יכול לכופ על
 כני עיר אחרת לקבל הסכמתם מטעם כל הכא לעיר ע"ד הסכמותיהם
 הוא בא ומשמע דמ"ש בלשונו שתקנו כל מי שבא לדור פו' אפי' לא דר
 בעיר י"ב חודש ואפי' אין דעתו להשתקע ואפי' בן יומו כי אם עובר
 אורח סלה עליו הסכמתם כ"ו שהוא בעירם דהא קא מוכח לה מדקתני
 בחוספתא רש"אין בני העיר לומר כל מי שיראה אלל מלכות וכו' ולדעת
 הרב פו' אפי' בן עיר אחרת שיראה אלל מלכותם יכולים לקונסו שלא
 מה"ר שיחן כו"כ דאל"כ מה ראיה מכיח מהתוס' הנו' לקנוס אנשי עיר
 אחרת

אחרת וע"כ משום דס"ל אפי' אין דעתו לדור כלל יכולים לכופו והטעם כיון שרש"אין בני העיר להסיע על קינותן שלא מה"ד גם לבני עיר אחרת יכולים להסיע שלא מה"ד לכל מי שכל לתחומם .

ועוד מדיהיב טעמא כרי שלא ולך כל א' אצל מלכות לפיטרו מן המס וכו' משמע אפי' למי שאין דעתו להשתקע ואפי' לא דר בעיר י"ב חדש דאי דעתו להשתקע או דר י"ב חדש בעיר חייב מה"ד להיות כאנשי העיר וכיון למי שלא דר בעיר י"ב חדש אעפ"י שמה"ד דאינו חשוב כבני עירם ואפ"ה יכולים לכופו א"כ ה"ה נמו לעובר אורח דמ"ש אחר ששניהם אינם חשובים כבני העיר . ומה שנראה מתשו' הריב"ש סי' שצ"ט שלא חלה גז' וקנתאם אלא למי שדעתו בהשתקע שכ"כ וז"ל וכן הבאין מחוץ לעיר לדור שם וכו' הרי הם כאלו קבלו עליהם כפי' כל תקנת העיר כל שאין דעתם לחזור וכו' עכ"ל משמע הא דעתם לחזור וכ"ש עובר אורח שלא חלה עליהם תקנתאם ע"כ ז"ל דהתם מיירי שלא פירשו בהסכמתאם שגם בני עיר אחרת בכלל דכיון שלא פי' מסתמא אין דעתם לתקן לא על בני עירם קדע שכן הוא שמדכרי השאלה הנו' משמע שהיתה תקנתאם שלא לקדש אשה כי אם מדעת נאמני הקהל והשאל נסתפק על הקטנים הנולדים ועל הבאים מחוץ לעיר משמע שלא פי' בהסכמתאם על בני עיר אחרת נמו וע"ז שפיר הטיב כל שדעתם להשתקע חלה עליהם הסכמתאם אפי' לא פי' בהסכמתאם אכן אם פי' בהסכמתאם שאפי' בני עיר אחרת הבאים לעיר שאפי' עליהם הם מחקנים חלה עליהם גז' כיון שהם בחוק עירם . ומסתכל הוית להריק"ש בס' אהל יעקב בתשו' סי' ס"א שהעלה דתקנת הקהל אינם חלים על בני עיר אחרת אפי' שהיא י"ב חדש אלא למי שדעתו להשתקע שם והוכח לה מדכרי הריב"ש הנו' ועו"ש מ"מ לא נחברר לנו מתוך התשו' הנו' או מיירי אפי' הסכימו כן כפי' וגזרו גם על בני עיר אחרת הבאים לעירם או מיירי בתקנו סתם דוקא אבל אם פי' בתקנתאם על בני עיר אחרת מורה דחלה גז' כשיכנס לעיר וכמש"ל מדכרי המדכרי והריב"ש הנו' וכיון שכן הסכר' נותנת דמיירי בתקנו סתם דאי אפי' תקנו כפי' למה לא חס לדכרי המדכרי הנו' ולא העלם על ספר לדחותא כמו שז"ש לדכרי מהריב"ל בח"ג סי' ק"ך ועו"ש וע"כ ז"ל דמיירי בתקנו סתם אבל אם פי' בתקנתאם גם לבני עיר אחרת חלה עליהם גז' וירחם מ"מ ממה שהביא בחוק התשו' הנו' דכרי הרא"ש בתשו' בכלל ו' סי' י"ד וז"ל הלבך אף אם אינו מחוייב לפרוע עמהם מס לכל תקנתאם שבושין אנשי העיר על קלכין על השערים ועל המדות לריך הוא להיות נגרר אחריוס מאחר שהוא

מיושב ביניהם וכו' עכ"ל מפשט דברי התשו' הנו' משמע אפי' אין דעתו להשאקע ואפי' לא דר י"ב חדש חייב בחקנת הקהל ומ"ס מאחר שהוא מיושב ביניהם וכו' פי' אחר שתמלא מיושב ביניהם בתוך העיר אפי' בן יומנו נחמייב בחס דורתי מלת מיושב אין משמעותה דעתו להשאקע דא"כ הו"ל לפרש דבריו ולומר אחר שאין דעתו לחזור ומדכתב מיושב משמע כל שיושב בתוך העיר חלה עליו גוי' הקהל והתימה על הר' אה"י הנו' שהבין מרבירי קרא"ס דמ"ס מיושב ביניהם פי' שדעתו להשאקע שם יעו"ע כאמת אין זה כמשמעות דברי קרא"ס הנו' אכן כיון שאין דברי התשו' בירי לא אוכל להחליט אם דעתו כמ"ס האהל"י או כמ"ס דאפשר מרהיטא דתשו' שאינה בירי ית' כדברי קרא"ס הנו' אכן כיון שכל ראיות סרב מ"ס מיושב הבין בן כדבר זה יסלח הארון. גם הביא לנו בתוך התשו' הנו' דברי קרא"ס הר"ן בסו' י"א וז"ל אין ספק שבני העיר יכולים לתקן ביניהם מקום והתקנות והם קיימים עליהם ומיהו דוקא לאותם שנק' בני עירם אבל לבני עיר אחרת לא גם כי יהיה להם תביעה עליו באיזה כת יש להם להסיע על קולתן כיון שאינו מבני קהלם וכו' עכ"ל הר"ן שהביא הרב הנו' הן אמת מפשט לשון זה יש מקום ספק אי מיידי דוקא בתקנו קחם ולא פי' על בני עיר אחרת עלה קאמר הר"ן באיזה כת יש להם להסיעו וכו' אכן אם תקנו בפ"י גם על בני עיר אחרת מורה דיש להם כת להסיעו ברמזות מסוניין דפ' השובר את הפו' הנו' ומרבירי המרדכי וסריב"ס הנו' או"ד אפי' תיקנו בפ"י עלה קאמר הר"ן באיזה כת וכו' ופליג המרדכי וסריב"ס וכיון שאין בירי התשו' הנו' אין לי להכריע אכן הסברא נותנת שלא לאפשי פלוגתא יש לפרש דבריו בתקנו קחם אבל אם פי' בתקנתם גם על בני עיר אחרת חלה עליהם גזירתם וכדברי המרדכי וסריב"ס הנו'. מ"מ מדברי תשו' מהרוב"ל שהביא הרב הנו' יראה דס"ל דבסקמת הקהל אפי' קחם חלה על בני עיר אחרת שנסאל בת"ג סי' ק"ך על ראובן שבה להסתחר במדינה אחרת ע"ד לחזור שקנה בית מגוי ולוי טוען שחוקת הבית הנו' הוא שלו ומכת הקבמת העיר אינו יכול שום יהודי לקנותה והשיב וז"ל ומ"מ בנ"ד נראה דלא שייך למוחב ליה שום זמן מסומניס השנויים במשנה לא משלשים ולא מג"ס ולא מו' ולא מט' ולא מיב"ח דהתם שייך למוחב טעמא בכל חדא מנייהו אבל הכא מאו טעמא אוכא למומר שיוכל להזיק חבירו כשיסלק אותו מביתו אפי' שעה א' מיר כשיבנס לעיר חל עליו החרם והתקנה ואפי' דעתו לחזור וכשם שסם יכולים לגזור על בני עירם כך יכולים לגזור בכק"ג על בני עיר אחרת הבאים שם בארלס ואפי' דרך עראי

עראי

עראוי כ"ו שיטכו בארלם ואין שום טעם לחלק ביניהם עכ"ל שהביא הרב הנו'
הנה משמע מלשון התשו' הנו' אפי' תקנו סתם חלה עליו גזירתם
 מדיהיב טעמא דלא שייך למיהב ליה שום זמן מן קומני' השנויים
 כמשנה וכו' וזמנים הנו' מוירו אפי' תקנו סתם מה"ד וה"ד דכוותה
 אע"ג דמסיף דבריו י"ל דמוירו אפי' שתקנו בפ"י מדקאמר וכשם שהם
 יכולים לגזור על בני עירם כך יכולים לגזור על בני עיר אחרת וכו' יש
 לפרש שגזרו בפ"י מ"מ כיון שעיקר ראיותו מטעם דלא שייך למיהב ליה
 זמן וכו' לא שבקינן עיקר הראיה וכלך אחר דקדוקי הדברים לענין הלכה
 וכל"ד מכל"ל זה כיון שמדבריו תשו' הריב"ש הנו' יראה דגזור סתם לא חלה
 עליו גזירה אלא למי שאין דעתו לחזור וכבר קמם עליו סא"י מדבריו
 תשובת הריב"ש הנו' ודחה דבריו מכח דבריו תשו' הריב"ש הנו' ועו"ש .

ונראה שדעת הרב ברורם בטעמה דאפי' סתם חלה על כן עיר
 גוי' הקהל וכ"ש אם פ"י בנוי' אפי' על כן עיר אחרת מטעם
 שכל הנכנס לעיר ע"ד גזירתם הוא נכנס בדבר שהוא חיוק לעירם ומפרש
 הריב"ל דמה שמשמע מתשו' הריב"ש הנו' כעיון שאין דעתו לחזור כל
 מ"ש בתשו' הנו' הוא דוקא לרעת השול שנסתפק אפי' מי שדעתו להשתקע
 אי חלה עליו גז' או לא ע"כ בדרך אגב כשהביא הסו"ד דר"ו דאכל
 מוגרמחא דרב ושמואל דאוקי לה כשאין דעתו לחזור כ"כ בנ"ד למי שאין
 דעתו לחזור אכל בפ"י האמת הוא דס"ל להריב"ש ח"ק כשנכנס לעיר חלה
 עליו גזירת בני העיר מטעם שכל הנכנס לעיר ע"ד גז' הוא נכנס בדבר
 שיש להם חיוק וכמ"ש בתשו' סי' קל"ד שה"ד לעיל קרע שהרי בתחילת
 התשו' סי' שצ"ט הוכיח שהקהל יכולים לגזור ולהפקיר עמון מסויה בריותא
 דרשאין בני העיר לומר כל מי שיראה אצל מלכות יתן כו"כ ופ"י לרעתו
 שיכולים לגזור על בני עיר אחרת כמ"ש בתשו' סי' קל"ד וע"כ מ"ש בק"י
 שצ"ט אם דעתו להשתקע חלה עליו גזירת העיר לרעת השול כ"כ דנסתפק
 אפי' מי שאין דעתו לחזור אי חלה עליו גזירה או לא וכמ"ש .

ומשמעות פשטא דסיניין דפ' השותפין דרשאין בני העיר להקנוח
 על המדות ועל הפועלים וכו' משמע אפי' גזרו סתם
 חלה גזירתם על כן עיר אחרת דא"כ מה הועילו בתקנתם וכמ"ש וכן הוא
 משמעות סיניין דפ' השוכר את הפועלים וכו' הכל כמנהג המדינה וכו'
 משמע שמנהג המדינה הל על בני עיר אחרת אפי' לא התנו בזה שחל
 מנהגם על בני עיר אחרת .

וקבי

והבי מוכח מדברי המרדכי דפ' השיחפין סנו' שאחר שכתב מ"ס סי' אבינרור למא מנהג העיר רוחה הלכה וכו' כ"ע ובפ"ק אמרו' רשאין בני העיר להסיע על קיפתן וכו' ע"כ משמע אפי' לא פי' בתקנתם וכולים להסיע על קיפתן דז"ל ב"ה ה"ל לפרש ולומר אם פירשו כן בתקנתם או ע"כ ל"ל אפי' תיקנו סתם חלה גזירתם על בני עיר אחרת מאוס דגוי' הקהל רוחה התלמוד אפי' בדבר שמדויק דגמ' פטור מכת תקנת הקהל חייב .

אבן כיון שדברי הריב"ש בתשו' בסו' של"ט משתמע לתרו אנפיו דז"ל דס"ל אפי' בתקנת הקהל בעיון עד שרעתו להשתקע הוא חלה עליו גזירתם וכמש"ל וכמה שהבין סאו' סנו' וכדו ליושב דכרו בשתי תשו' סנו' ז"ל דמ"ס בסו' קל"ד מיוירי שתיקנו בפיו' ובסו' של"ט מיוירי בתקנו סתם ע"כ ראוי לנו לחוש לדברי הריב"ש ולפיו' סנו' דאין תקנתם חלה על בני עיר אחרת עד שיקנו בפיו' שאפי' בן עיר אחרת בכלל תקנתם .

זחזה הוית להרשב"ץ בתשו' ח"כ סו' ס"א שנשאל על עיר שתקנו שאין רשות לאיש מצני קהלם להוסיף על חכירו בשכירות הכתים ונתן המלך לא' ממשרתיו מקום לדור בו והשיב וז"ל כיון שלשון ההסכמה הוא שלא יהיה רשות לאיש מבני קהלנו ואתם רוצים לחייב מי שכל ממקום אחר וכו' א"כ כלך לדרך אחרת שער שיתחייב לפי חק המלכות לפרוע המס עמהם אינו מבני קהלם וכו' ואם נותן המס עמהם הרי הוא בן המקום כמותם וכו' ובג"ד כיון שלא קבע דירתו במקום הזה אין עליו חייב המס ואינו ג"כ מכלל בני המקום להתחייב בקינותן וכו' עכ"ל אין להוכיח מזה דלא חלה גז' הקהל אלא למי שיתחייב במס' או עד שיהיה דעתו להשתקע תרא דאפשר לומר דהרשב"ץ מיוירי שלא פי' בתקנתם שגזירתם חלה אפי' על בני עיר אחרת אבל בפירשו מורה שלא יהיה הרשב"ץ חולק על דברי המרדכי והריב"ש סנו' ועוד דסא הרשב"ץ מיוירי כנדרון שפי' בתקנתם על בני קהלם דוקא וע"ז קאמר כיון שאינו חייב במס ואינו מבני המקום אינו מתחייב בקינותן אכן בתיקנו אפי' סתם כוס לא דבר הרשב"ץ וב"ס כשפי' שגזירתם היא אפי' על בני עיר אחרת שחלה עליהם כמ"ס .

נקיטין דובילום בני העיר לתקן אפי' על אנשי עיר אחרת והכף כשיכנסו לעירם וחלה עליהם תקנתם ובג"ד שתיקנו סתם משקירין כל מתון הניתן לקי' אפי' הכאיש מעיר אחרת אין קידושיהם קי' אש

אם פי' בתקנתא שאפי' כן עיר אחת שקי' הם מפזירין ממונו ומה גם
 ציון שהרבה מאוס מיגדר מילתא וקי"ל כ"ד מבין ועונשין שלא מה"ד למ"מ
 ואנשי העיר דונם בכ"ד כמ"ס ור"א יכולים לתקן ומה גם אם יהיה הדבר
 בהסקמת חו"ר הדור דלכ"ע יכולים להפזיר ממון אפי' של אנשי עיר אחת

זבהיותי בעיר ווהראין וע"א אינה ה' לידו וראיתי למוה"ר כמוה"ח
 פלאג'י ז"ל בס' חיים ושלום כתשו' קי' כ"ו שנסאל כנ"ר
 שגורה המלכות שלא ליכא כי אם לפני נשיא הא"י וכל הנישואין שניעשו
 וולתו אינם נישואין ותוכל האשה ללכת ליכא לאחר ומתעב דולמא נפיק
 מיניה חורבה אם יכולים לתקן שכל הקי' שניעשו קודם כואם בכרות הנישואין
 לפני נשיא הארץ והיו בעלים והשיב דמטעם מיגדר מילתא ומטעם הורמנא
 דמלכא יכולים לתקן שהם מפזירין ממון הקידושין ותוכל ליכא בלא גט
 ועו"ס. והרב הנו' לא סמך על עיקר הא' שפתחו סיוכלו לתקן להפזיר
 ממון הקי' אי לאו משיס מגדר מילתא ודר"ד משיס שמתא כתשו' הרשכ"ץ
 הנו' שהכאנו לעיל שלא סמך על הפקר ממון הקי' מטעם חומר ערום
 והנריכה גט ע"כ לא סמך הרב לכטל הקי' מנר הפקר ממון לחוד וולתי
 אי איכא משום מ"מ ודר"ד ועו"ס איכן כפ"מ"ס ניהא ואם יפזירו כל ממון
 הניתן לאשה בתורת קי' בעולין ביד האיש משעה שגמר ברעתו ליתנו
 בתורת קי' אפי' הרשכ"ץ מודה כדמוכח מתוך דברי תשובתו הנו' שהביא
 דברי הרשכ"א כתשו' ובמ"ס בלא טעם דמ"מ יכולים להפזיר א"כ כנ"ר
 דאיכא שלשון להפזיר ממון כנו' ומשום מ"מ ומשום דר"ד ואת רבע שאנו
 רוצים להפקר הממון בהסקמת חו"ר המפורסים כשי' דנתכטלו הקי'. ורעו
 שהרב הנו' בתוך דברי תשובתו כתב אם יסכימו כל אנשי העיר וחו"ר וכו'
 משמע מרביו שאם א' מהם לא הסכים וכ"ס אם מיחה כפי' ברבר שאין
 בתקנתא כלום וכבר הוכחנו לעיל דאם תקנו ט"ה במעמד אנשי העיר
 וקבלו רוב הלבוש אפי' המועוט מוחה אין המחאתא המחאתא ומה גם אם
 הרבה מטעם מ"מ דכל הפוס' מודו באין חולק שא"ץ הסכמת כולם ע"כ
 ז"ל דמ"ס הרב ובא בתוך דברי תשובתו ובתוך נוסח התקנה שכתב שם
 בהסקמת כל אנשי העיר כ"ו תוספת חוק ויפוי כח אבל לא לעכובא וכן
 מ"ס בתוך דבריו בנוסח ההסקמה בהסקמת כל חכמי הגלילות כ"ו ליפוי
 כח כמו שהוכחנו כ"ו לעיל הכל בא מפורש בארוכה.

ומעתה אם יסכימו לעשות תקנה בנוסח כזה שאכתוב למטה הקי'
 בטלים לגמרי וזה הנוסח בשנוי קלת ממ"ס הרב שם. אנחנו
 פרגמי

פִּינְסוּ וּנְזַכְרוּ וּמִנְהִיגוּ קִ"ק תְּלַמְּסֵאן יַע"ה בְּהַסְכַּמְתָּ כָּל חֲכָמֵי וּרְבָנֵי הַיּוֹשְׁבִים עַל כֶּסֶף הַקּוֹרְאָה וּבְהַסְכַּמְתָּ וְוַעַד הַקּוֹנְסִיטוּאָר שֶׁל גְּלוּלֵינוּ הַיּוֹשְׁבִים בְּעִירוֹ וְהָרֵאן יַע"ה כֶּסֶם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל קָמְנוּ וּנְתַעֲוֹדֵר לְהַקִּים דָּגַל הַקּוֹרְאָה וּלְגִדּוֹר פְּרִטוּחֵיהֶן וּלְתַקְנַת עֲגוּת וְחֻקוֹת לְטוֹעוֹת שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ פְרוּטוֹת אַחַר שְׂרָאֵינוּ שְׁנױ' מֶלֶךְ הַיּוֹשֵׁב שָׁכַל הַנִּישׁוּאִין שֶׁנֶּעֱשׂוּ קוֹדֵם בּוֹאֵם לְפָנָיו נִשְׂאֵה הָאָרֶץ מֵאִפְסָ וְחֻקוֹ נִחְשָׁבוּ עַד שִׁיבּוֹאוֹ כְּכָרִית הַנִּישׁוּאִין לְפָנָיו וַיְהִי הַדָּבָר נִכְתָּב בְּסֵפֶר הַזְכוּרוֹת שֶׁל הַמַּלְכוּת וְגַם גּוֹ' מֶלֶךְ הַיּוֹשֵׁב שָׁכַל בִּידְוֵנוּ לְכוּף לְשׁוֹם אֶחָד לִיחָן גַּע שֶׁמֶכַח זֶם נִשְׂאֵרוּ כִּמְהָ נְשִׂים עֲגוּבוֹת וּלְפַעֲמִים נִפִּיק מִינֵה חוֹרְבָה וּפְרִלָה גְדוּלָה כְּדָה לְהַקִּיר אֲלֹא לְשׁוֹק וּלְהַרְבּוֹת מִמּוֹרִים בּוֹשֵׁרָל שׁוֹ' וְגַם מִשׁוֹם תַּקְנַת יְרוּשָׁה וְתַקְנַת סָדֵר יְחֻסֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנױ' מֶלֶךְ הַיּוֹשֵׁב שָׁכַל הַנִּישׁוּאִין לְפָנָיו הַמִּירױ יוֹרױ וְיִקַּח אִשָּׁה אַחֲרַי הַכְּנִיָּם הַגּוֹלְרִים מִן הַשְּׂטִית אִינֵם נִקְרָאוּשׁ עַל מַשְׁפַּחַת אֲבִיהֶם אֲלֹא עַל מַשְׁפַּחַת אִמָּם וְיִקְוּ נִכְתָּבִים בְּסֵפֶר יְחֻסֵי הַמַּלְכוּת עַל שֶׁם אִמָּם וְאִנֵּם רִאוּשׁ לְיֹרְשׁוֹ

אשר על כן אִנְחֵנו חו"מ פִּינְסוּ וּנְזַכְרוּ וּמִנְהִיגוּ קִ"ק תְּלַמְּסֵאן יַע"ה בְּהַסְכַּמְתָּ חו"ר הַיּוֹשְׁבִים עַל כֶּסֶף הַקּוֹרְאָה וּבְהַסְכַּמְתָּ וְוַעַד הַקּוֹנְסִיטוּאָר שֶׁכְּעִיר וְהָרֵאן יַע"ה וּבְרֵאשִׁם מַעֲלַת הַשָּׂר הַמַּעֲוֹר כְּאוֹת מַלְכוּת הָאָדוֹן **שְׁמִיעוֹן** אֲלֵקְנוּ נֵרױ יֵאִיר פְּרִוּוֹדֵאן דְּקוֹנְסִיטוּאָר הַסְכַּמְנוּ הַסְכַּמָּה נִמּוֹרָה בְּכָל חוּזָק וְחֻקָּף כְּכָל חוֹמְרֵי הַסְכַּמְנוּ דְּנִסְיָנוּ בּוֹשֵׁרָל וּקְבַלְנוּ עֲלֵינוּ בְּקַבְלַת הַקּוֹרְאָה וּבְקַרְוֵאָה הַמְּגִילָה עֲלֵינוּ וְעַל זְרַעֵינוּ וְעַל כָּל בְּאֵי עִירֵנוּ כִּין הַדְּרוֹם עִתָּה בְּמִדְּוִנְחֵנוּ אִוּ בְּתַחֲוֹמָהּ כְּתַחֲוֹם שִׁכְתָּ וְכָל דְּוִינֵם כִּין עַל הַכֹּאִים אֲחֵךְ לְדוֹר בְּעִירֵנוּ אִוּ בְּתַחֲוֹמָהּ כִּין עוֹבְרֵי אֲוִירָה הַכֹּאִים לְעִבּוֹר דֶּרֶךְ אֲרָנָנוּ אֲפִי' אֲוִירָה כִּין יוֹמָו וּלְשַׁעֲתוֹ שֶׁאֵנוּ מִפְּקִירִין כָּל כֶּסֶף אִוּ כָּל מוֹרֵי דְמַתְקָרוּ נִכְסֵי כֶּסֶף אִוּ שׁוֹה כֶּסֶף הַמוֹעִיל לְשֵׁם קִירוּשִׁין הַנִּישָׁן לְאִשָּׁה כְּקוֹרְאָה קִירוּשִׁין מַעֲתָה אֵנוּ מִפְּקִירִין אֲוִירָה הַשְּׂקָר נִמּוֹר בְּעוֹדֵן כִּיר הַאִישׁ מַשְׁעֵם שֶׁנִּמְרָ בְּדַעֲתוֹ לִיחָנֵם כְּקוֹרְאָה קִירוּשִׁין הַרִי הֵם הַשְּׂקָר נִמּוֹר וְהַאִשָּׁה זִכְתָּהּ כֶּהֵם מִן הַשְּׂקָר וְאִינֵם מִן הַאִישׁ הַמַּקְדֵּשׁ אֲלֹא מִן הַשְּׂקָר וְאִין כֹּאן קִי' כָּלל וְהַאִשָּׁה הַהִיא אִינֵה מִקּוֹרְשָׁתָּ וְתוֹכָל לְלַכֵּת לִינִשָּׂא לְאַחַר כָּלָּה גַע עַד שִׁיבּוֹאוֹ כְּכָרִית הַנִּישׁוּאִין לְפָנָיו נִשְׂאֵה הָאָרֶץ הַיּוֹשֵׁב הַמִּירױ יוֹרױ וְיִקְוּ נִכְתָּבִים בְּסֵפֶר זְכוּרוֹת נִישׁוּאֵי הַמַּלְכוּת (אִוּ עַד שִׁינְתָּנוּ הַקִּי' לְפָנָיו אֶחָד מִן הַדְּלוּגֵי דְקוֹנְסִיטוּאָר כְּרָטוֹנוּ וְהַסְכַּמְתּוֹ) וְאִוּ יִבּוֹאוֹ כְּכָרִית הַנִּישׁוּאִין כְּדָתָּ וְאִוּ יִחֻלוּ הַקִּירוּשִׁין כְּדָתָּ כִּי מַעֲתָה הַסְכַּמְנוּ הַסְכִּימָה נִמּוֹרָם כְּכָל חוּקָף כְּנו' שֶׁכָּל מִמּוֹן הַנִּישָׁן לְאִשָּׁה בְּזוֹרָה הַקִּירוּשִׁין קוֹדֵם בּוֹאֵם כְּכָרִית הַנִּישׁוּאִין לְפָנָיו

לפני המורו יר"ה ויסיו נכתבים פסג' זכרונות המלכות (או קודם שיסגים
 זרנה אחר מן הדוליני דקונסיקטואר ויעשו לפניו) הרי אותו הממון הפקר
 נמור בעורו כיר האיש משעה שנמר כרעתו ליתנו בתורת קידושין והפקר
 כ"ד הפקר והאשה זכתה בו מן הפקר ואין כאן קידושין כלל ואין האשה
 לרובה גט .

ובר זה עשינו בהסכמת חו"ר קדור המפורסמים שכעיר פ' הלא המה
 ובכחם הפקירו הממון הנו' שאנחנו ט"ה התנו ממחים
 אתכם עלינו ובהסכמתינו הנו' ונגמר הדבר כמעמד אנשי העיר והקנה
 זו סוכרזה בכל כתי כנסיות כעת קיבוץ אנשי עירנו לתפלה וקבלנוה
 ואישרנוה עלינו ועל זרעינו ועל כל כאו עירנו בין שבאים לדור בין עוברי
 אורת ואפי' בן יומיו בין כתיך העיר בין בתחום העיר בתחום סרואו לתחום
 שבת ודינו ומולאו ומובאיו והיה זה כיום פ' וקיום .

הנה נא כואלתי וסדרתי את אשר עלה במזדתי לפני חו"ר המפורסמו'
 להלכה ולא למעשה עד שיסכימו חו"ר המפורסמים ובענוותתם
 סמכתי לשנות פרק זס ולהשיבני דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת
 סמעשה אשר נעשה בה דברי המשחוקק לתשובתכם המשחוחה מרחוק מול
 קד"ת תורתכם החותם פה מתא תלמסאן וע"א י"ב לתדש אלול . ואחן שנת

תק"ס ליון לפ"ג • **חיים בלייח** סלעיר

ס"ט

סי' ט"ז

אברהם אנכי הרואה האו פסקא דרינא מאת מעלת הרב המופלא
 דיונא בארעא בעיר תלמסן וע"א כמוהר"ר **חיים בלייח**
 גר"ו אשר הרחיב ברוחב מבינתו • ע"כ קיץ וקון האריך
 למענייתו . ובא עד קני מסדר קדר יופי הדרת וקר תפזרת לשון הסכמתו
 וקראתי בכל לב עד סופו סתחלתי מתחילתו • וראיתי דבריו כי נעמו בטוב
 טעם ברוך שחלק מחכמתו • ובשאי לענמי חפץ היותי להשתעשע בדברות
 של חיים השולח אמרתו . ואולם יודע כל שער עמי מה עלמו טרדותי
 רבו למעלה מק שאין ספק יכולה ומי יתן והיה לי לזכנך לגנתו .
 לקרות משושנת העמקיים וליקנות מפרו נטיעתו • ואדאס כי לא אוכל
 ולרפתי

וברפתי עמי לאחד מכני הישיבה ודיון כמוהר"ר **שיא אבועל אפ"ייא**
 פר"ו רבעת הוא יושב ממולי וסייעני ללמוד עמי
 בענין זה והיותה עליו יד איהו לבא לפרק הכות"ב מה שקעלה במלודתונו
 כקני"ת האומ"ר ונאמר דרך כלל כי יש למסקל ולמטרו ככל סעיף וסעיף
 שעמד עליו הרב הפוסק נר"ו ובפרט בדיון הפקעת והפקר כסף קידושין
 ככל אופן שיהיה וכבר עמדו על הדבר גדולי המורים כאשר עינו כל חכם
 לב יראה פתשו' מרן אה"ע סי' וי"ו ולהרב המכ"ע ח"א סי' ר"ו ולמר
 ברוב מהרומ"ע אה"ע סי' ט"ל ומ' והרב זקן אהרן סי' ד' ועוד חשוב
 והראה להרב מקור ברך סי' ט' והרב מ"ץ ח"ג סי' ו' ולהרב עדות כיעקב
 סי' טו"ב ו"ח והרב כאר מ"ח ח"א אה"ע סי' י"ב והרב בירך משה גאלאנטי
 סי' ג"ל והרב מ"ד נדיב לב ח"כ סי' ח' וגדול הדור פני ינחק נר"ו ח"כ סי'
 ט"ז והמה האריכו ע"ד פתגם ואם אני מביא לשונם כמעט ומלא קלה היריעה
 קרוב למה שהאריך מני"ר נר"ו וסמכתי לכל המעיין בהם כנקל ומלא כי
 איתא תקנתא אחרת לקבוע הלכה אבל למעשה לא ומלאו לכם ואמנם
 היות הדבר ככ"ד גדול מאד מאד וכאשר הניע מעלת הרב הפוסק מקור
 חיים נר"ו והואתיקון לקיום דתנו דת אמת על כן אמרתי אם יסכימו
 בדבר גדולי הדור לתקוע דבר הלכה זו ולעשות מעשה גם אנכי אהיה
 נמנה עמם ותורה שיש לה בית אב היא הוא הנאון אבונא מרנא זלוק"ל
 בס"ה חיים ושלום ח"כ סי' כ"ו כמו שהביא הרב הפוסק נר"ו וגם יהיה
 הענין עשוי ומתוקן על אותו אופן וסדר הנו' בשו"ת הנאון חתם סופר
 אה"ע סי' ק"ח וק"ט דשם סוזכר תיקון אחר ג"כ והוא לאסור הנאת הקי'
 על ענמה כמבואר בלבוש אה"ע סי' כ"ח וכאשר בואר הנאון שם באופן
 דיש לאחוז מזה ומזה ההסכמה על אותו לשון המועיל וגם איסור הנאת
 הקידושין שיניעו לודה דכל כי האי חוי לאנטרופי להתיר ולהפקיע ככ"ד
 שאי אפשר באופן אחר שאם לא נתיר וקרו עריות ודכו ממורים ועוד רעות
 רבות וזרות ח"ו כן נלע"ד והא ברחמיו יסלח משמים חסדו ועזרתו .
 למען נוכל לקיים תורתו . ומה שנו"ן בראש אמיר על הכ"ד בזה"ו וכח"ל
 כבר עמד אבונא מרנא בס' חוקות החיים סי' ז' ארכ"א בחיים . וגם
 בענין רשאים כשי העיר להסיע על קינתן לא הניח פינה וזוית בספרו
 סל"ח סי' ט"ז ומה שהביא חילוקי דינים מדר"ד יראה בחקק"ל ח"כ סי' ו'
 וגנוי חיים אות מ"ד והחפץ חיים סי' מ"ו דמהם ומלא חיים לכל מה שכתב
ומד"י דברו אספר דבר נוזמא כי על הרוב באים לפנינו נדונות כזם
 אחר זה מענין א' פעם בקידושין וא"ת פעם כגטין כמו כן
 פעם

פעם בריוני ממונות וזקי שכנים ובחזקת הבתים ומקח וממכר וכו' ולא כלה
 רבים באים משולבים זה אחר זה ככל אות' שכוע והבא טרם יבא דברו הטוב
 האו פסקא דרונא בא ספק קידושין ואחריו כלות דבריו לה בא דבר אחר
 כמשודך עם בתולה כש"ח וקנס ומחמת הרהורין נחפיר' החכילה אם הכחור
 הנו' אהבכו עמה וכשומעו שהלכה לטול כגון רץ אחרים ער שני בני
 אדם והב' האנשים עמו לקחו את ידה בחזק יד והניח הטבעת באלכעו
 והיא לועקת ובוכה ואין מושיע לה שלא רנתה לקבל הקידושין אך דחקו
 את ידה שלא תשליך הטבעת והער אחר בראות הלעקה והכניה חכף הלך
 לדרכו ולא רנה לעמוד עם אכל הער השני הנשאר שם שמע מפי הכחור
 שאמר הרי את מקודשת בטבעת זו כרמס"ו וולא הקול בעיר ההיא דהכחור
 קדש את הכחורה ונדון זה הוא שאירע בעיר הקמוכה אליונו והשכתי להם
 דכיון דזה שמע וזה לא שמע שהלך הער אחר ונשאר האחד לבדו אין
 חוששין לקדושין הללו זאת ועוד שלא אמר לי ולמי קדשה היתה עליו
 לשלש דבענין נתינה בעל כרחא חיתא נמי להא בקדושין כמבואר בגמ'
 ובפוס' עיין מח"א הל' זכיה סי' כ"א ובית אברהם ח"מ סי' ק"ך
 ועיניך תראינה מ"ש הרב מאמר מרדכי קדושין ז"ל לרמ"ה ע"א כזה ועל
 ארבע לו אשיבנו דמפורש בתורה דכשדק מנחה לעקה הנערה המאורסה
 ואין מושיע לה ואית לן למימר רבותא טפי דאפי' למאן דאמר דנתנה בע"ב
 שמה נתינה ותלינן דתחילתו באונס וסופו ברצון הנה כנו"ד דלעקה ובכתה
 ולקחו ידה ער שהניח הטבעת בע"ב כ"ע יודו ולא שמה נתינה דתינת
 היבא דשתקא לכסוף לא היבא דלוותה ובכתה ושתפקו את ידה דודאי אין
 מי שיאמר דחלו הקידושין הללו כל זה אמרתי בחפזי ואם ניחא קמיה
 דמר לגלות דעתו דעת עליון כשיש לו שעת הכושר אברהם ובל . ומלוח
 לאודעי דככונה מכונת קנה מקומו לסדפוס זה הפסק השתא הבא דתורה
 יולאק למאי דקמן דלא היו רשאים ב' ריני גזירות מוהרון לעשות שום
 דבר ואתם תחרישין לא הכל תלוי בשופע כל הארץ הנאון ר"ץ אישי כ"ג
 נר"ו והשוטר נשיא אלקים וגביר השר רבו שמעין נר"ו כי מפיהם אנו חיים
 כ"ד החות"פ אומיר וע"א כש"א לח' כסלו ברוב עוו ושלום י
 הלעיר

אברהם פאג'י

ס"ט

קי'

יעקב

סי' טוב

כבוד

סי' טוב

זה סוכב הולך על הרב הור"ח הנו"ל מאת השקדן בתורה וכן שקנה .
קמוך לגבורות פ' שנה . הרב השלם הדק"מ ברא תליתאי מר ברוך דרכינא
רב יוסף נר"ו יפרת כשושנה בעל ס' ויוסף אברהם זה ינא ראשונה .

אמר יוסף ס"ט כה הראני ר"א רבין חסידא נר"ו הכתב וסמכתב
מאחד המיוסר מאי רודים יע"א ה"ה רבה דעמיה
מר דיונא י"ה"ן חכמה וה"ן תבונה . הרב סמוכהק כנש"ק ואח לכרק כמות"ר
רחמים חיים יאודה ושרל נר"ו דרמי ומקשה על רבינו הגדול אבונא מרנא .
זלוק"ל עמ"ש כס' הנ"מ לכ חיים ח"ג סי' ע"ו וכשאני לעממי סכן הקטן
ס"ט עלי חובת ביאור לבא א תכונת כונת דבריו של ארזי הראש ז"ל ורוש
מילין אומר אני מכאן מודעה רבה ראפי' על מה שנראה לכאורה במקשה
זה"כ אין תלונתו מובאת מקים על הנאון הרב מרן אבא ז"ל כי ידוע
לכל כי הרב מ"א ז"ל הני"ע שאלו וכו' לזיון על כל שאה מה שעלה
בזכרונו בו בפירק ורעתו סיה לעמוד על הרין לאמתו כמדתו הטובת
והן בעון נחכקש כישיבה של מעלה כס' ומשה עלה א השקים זיע"א ובכך
עלי ולין מר תלונתו שאנא ברא תליתאי היתו מסדרם או סליונים עד סיד
יוסף מגעת מספר זה וגם אני זקנתו ושבתו וחלוש לבאי ועירדות סומן
רבו זו היא קיבה דלא וכולתו לעמוד על כוריוו ולהעמיק בקדר המערכה .

ובבין עלי מוטל להשיב עמ"ש מעכ"ת נר"ו כמ"ש כס"ה לכ חיים ח"ג
כס' ע"ו שנשאל על מי שקורש לול ש"ק על סיון ואחר יסקי'
כמנא שהיה סומן והשיב וז"ל מלבד דירי חובת קי' לא ינא דלא קרש
על סיון כ"א על החומץ ובהדוא פסק מרן ז"ל כס' רע"ה ס'ו מקרש
על כוס מלא יין שלא יהיה פגום ע"כ הרי דקפידא הוי' לקרש על סיון טוב
לא על החומץ ונריך לחזור ולקרש וכו' ואנכו הדיוט לא זכיתו להכין ולהכיר
ראיתו שלא ינא מדבריו מרן ז"ל הללו דמלבד דהתם חס קי' בו ינא עוד
בה דאעיקרא מה דמות יצרוך לרכרו מרן ז"ל כללו דהגם דזה כוס וזה
כוס התם הוא יין טוב אלא שאם הכוס פגום אין לקרש עליו לכתחילה
והכא הוא סומן ולא סיה לו להכיא לא ממ"ש העור ז"ל ופסקו מור"ם
כס' ער"ב ס"ג דאין מקדשין על יין דרוחיה חמרא וטעמיה ח'ה וגם
מרן ז"ל שם בשכתב דמקדשין על יין דרוחיה ח'ה וטעמיה חמרא ס'ים
ופקב

כבוד סי' טוב יעקב ע

ובתב ומ"מ מזה לכבוד יין טוב לקדש עליו וע"ד מרן הללו שייך שפיר
 לו' מ"ס הנחון ר' אבסו ז"ל סרו דקפידא סוי על היין טוב לא על
 החומץ גם מה שקיים ובתב אך קי' היום שכבר כירך לא יכרך עוד הפעם
 לא זכותו להכין כונתו בזה דאם כונתו ז"ל לו' שא"ץ לחזור ולקדש ברכת
 הקי' לא ברכת הנשן בלבד זה א"ל לו' דמלכר שלא כתבו בן הפוס' יסיו דבריו
 ז"ל קוטרים למ"ס בתחילת דבריו . דירי חובת קידוש לא ינא דלא קדש
 על היין וכו' ונריך לחזור ולקדש וכעת דבריו ז"ל לל"ע עכ"ל ואע"ן ואומר
 ולפ"ע"ד הוא דונא ראיה מדבריו מרן הללו כמה מלינו ובונתו של רבינו
 הוא דהא מלינו שהחזיר הטור ז"ל ומרן ז"ל שהקידוש לריך על כוס מלא
 יין שלא יהיה פנים הגם שהוא היין גמור ועוב מלך עלמו וראוי לקדש
 עליו אפי"ה אם בא לו להיין סנו דעוהא מלך חוץ שפנים הוא אין מקדשין
 עליו ואפי' שהפוסק אינו מלך יין עלמו לא מלך חונה א"כ דון מינה כשקידש
 על החומץ ממנו דהג"הות' הוא דאין כאן יין שלא ינא י"ח קידוש ולריך לחזור
 ולקדש על היין הראוי דהכי חניא בפ' פ"פ דק"ו זכור את יום השבת זכרהו
 על היין ככניסתו כמ"ס הטור ז"ל דס"י ער"ה יע"ס והגם הטעם כדועכד ינא
 כמפורש ברשב"ם במס' פסחים דק"ו ע"א רב אירי כשישא קפוד
 אבסא פנימא פי' וז"ל קפיד וכו' ומיחו אם אין לו לא יין פנים מקדש
 עליו דקפיד לכתחילה משמע עכ"ל והתוס' שס' ד"ס קפיד הק' ותומה וכו'
 ומיחו ראוי רשב"ם לקמוק עליו כשעת הדחף יע"ס וכ"כ התוס' ככרבות
 ד' כ"כ ע"כ ד"ה טעמו פנמו וז"ל וקדוש והכדלה נמי לא אמרן לא במקום
 דאפשר אבל בלא אפשר מברך אפי' אפנים ונותן לתוכו מים כראיחא
 כירוש' ר' יונה טעום אבסא ומתקן ליה פי' לאחר ששחה ממנו הוסיף
 עליו כל שהוא מים או יין והוא מברך עליו וכו' וע"ס וכ"כ הרא"ש ז"ל
 משם הירוש' דיכול להכשיר כוס פנים יע"ס וכן כתב הטור ז"ל בר' ב"ס קי'
 קפ"כ הכיח דבריו רשב"ם ז"ל דוקא לכתחילה קפיד אבל מי שאין לו אלא
 כוס פנים יכול לקדש וכו' ויש צוהנין להוסיף ע"כ פנים מעט יין וכו'
 וי"ה אפי' מים שמוסקין בו מתקן וכו' והוא שהיין חזק ויוכל לסכול המים
 וכו' הראש ז"ל והכיח דבריו מרן החבו"ב ז"ל משיורי כנה"ג קי' קפ"כ
 הגב"ו אות י"ג יע"ס המורס מהז דאם קידש על היין פנים אין לריך
 לחזור ולקדש על היין טוב שאנו פנים . וכ"ז בפנים דהרעותא מבחון
 דאלו היין טוב ויפה ועיקר תזנת רז"ל דתיקנו קידוש על יין מתקיימת
 משא"ך חומץ דעקר לתקתא דרבתן לנמרו והראיה ש"כיא א"א הרא"ש ז"ל
 הוא ולפוחא מדיוקא מלשין מרן ז"ל דהזם כיון שהוא טוב ויפה ומלך

ענמו

עלמו לא יש בו גרועותא אפיו"ה משיס גרועותא דמכתא טעמו פנעו אסיו
לקרש עליו כ"ס שאין מקדשין לבתחילה על החומץ ממש דהגרועותא הוא
מלך שהוא חומץ ולא יין ולריק הקי' ביין דזכרו על היין כמו שפסק
הטור ז"ל ומור"ם ז"ל דאין מקדשין על יין דריותיה חמרא וטעמיה ח"ל
יע"ש כ"ס כשהוא רותיה כמו ח"ל ועק"ה לתקנתא לגמרי ונמלא דריות
לאסור הכא בחומץ מדיוקא דהתם ואכונא מדנא ז"ל הלך אחי הקינרוס
גם את השנית שכתב מצכת נר"ו וז"ל ולא היה לו להביא לא ממ"ס
הטור ז"ל ופסקו מור"ם בסו' ער"ב ס"ג דאין מקדשין על יין
דריותיה חמרא וטעמיה ח"ל וכו' בזה אני אומר דלמה ולין מר תלוכה
זאת על רבינו הרב מרן אבא ז"ל תקשי ליה מר ברישא לגאוני קדמאי ז"ל
ה"ס ראשון בקרש בענין זה סגאון הגדול הרב"ז ז"ל כישנות ס"ג סו'
ח"ז בשאלת כמי שקידש על היין כליל שכתב ונמלא חומץ אם לריק לחזור
ולקדש וכו' תשו' רואה אני לחזור ולקדש שלא נעשה המלות בתקון חז"ל
וכו' יע"ש שהביא ראיות הרבה לזה דלריק לחזור ולקדש ולא הביא ראיה
מהא דמור"ם ז"ל דבסו' ער"ב יע"ש וכ"כ נשאל להרב סמא דתוי ז"ל
סו' ז' בכנ"א שהיו מסוכזין במסיבה א' בשבת וכל א' כוס של יין בידו
וראובן קי' וכירך כפה"ג וכיון להוליאם וכשבא ראוכלן לעשות הקי' מכוסו
שבירך עליו נמלא שהיה חומץ גמור ויש להסתפק אם ינא ירו קי' וכרבת
הנפן אחר שהיו כוסות אחרוני ביד כ"א כשעה שקידש א"ר הוא וראי לא
ינא וכו' אף אחרני וכו' והשיב בתחילה תשו' וכו' דודאי לריק לקדש כ'
ולברך כפה"ג בכוס אחר ואם לאו לא קוא ולא אחרים ונאו י"ח אחר
דבעינן זכרו על היין ולוכא וכו' והביא ראיה ממ"ס בכ"ו בסו' ער"ב
וגם בש"ע סט"ו דאם נשפך הכוס קודם שיטעום תמנו יביא כוס אחר
וע"ש שלא הביא ראיה מרין מור"ם דבסו' ער"ב כוע"ש הרי נדון הרבנים
הנ"ל הוא כנרון הרב מ"א ז"ל ולא הביאו ראיה דבסו' ער"ב דאין מקדשין
על יין דריותיה וכו' וכ"כ שאלו מהאוי תנא דתני הלכתא יו"ט א' דאוריותא ז"ל
כס"ה כבוד יו"ט בה' ברכות פ"ד ס"ט ד"ו ע"א ופסיק ותני דלריק לחזור
ולקדש והביא ראיה לזה ממ"ס מרן בש"ע א"ח סו' ר"ו ס"ו נטל בידו פרו
לאכלו וכירך וכו' ולא הביא ראיה זו דבסו' ער"ב ס"ג כוע"ש

ובשאני לעלמי ווסבור' יוסף בזה דכודאי קגמור שטעמם ונימוקם
דס"בין תלתא הנ"ל שלא להביא ראיה הלזו ממור"ם ז"ל
שכתב אין מקדשין על יין שריותו יין וטעמו חומץ משיס דמור"ם ז"ל קאזי
שלא יקדש לבתחילה ברם בדועבר אס קידש על החומץ אם לריק לחזור
ולקדש

ולקדש פ"ב בכוס של יין טוב ויפה אין ראיה וז"ל מדבריו מור"ם הנ"ל
 ומה"ט לא הכיאו הירבנים הנ"ל לראיה זו וכ"כ ספר עט"ר הרב א"א ז"ל
 שאין משם ראיה לחזור ולקדש פ"ב וכבר זיין מור"ר ז"ל בסו' הקי' תשו'
 הרדב"ז הנ"ל ותשו' קמ"א דחיי דקיימי במקדש על היין ונמלא חומץ ועוד
 זיין תשו' פ"ב סי' קט"ו שקי' על מים וספר שהוא יין וכתב בפשיטות
 דחזור ויקדש ב' והכיאו ראיה ע"ז כיע"ש ועל כיוצא בזה השכתי ע"מ
 שפסק הטור בא"ח סי' ב' וז"ל וירקדק בחלוקו ללובאו כדרכו שלא יהפוך
 הפנימי' לחוץ כראיתא בשבת וכו' אמרו' חזוהו ת"ח המדקדק בחלוקו
 להפכו כדרכו וע"ש וב"פ מרן כש"ע סי' ב' ס"ג וירקדק בחלוקו וכו' וע"ש
 זראיתו להרב ש"ג ז"ל סק"ג וז"ל וירקדק וכו' אך קשה בין לעור בין לר'
 דכתבו סתם וירקדק בחלוקו וכו' דמשמע דכל ארס לריק לירקדק בן ומדר"י
 לא משמע לא לת"ח המדקדק בכל מעשיו שמחזירין לו כע"ע בלא סי'
 אבל למאן דלריק סי' א"ל לירקדק בכך מדלא אמרו' סתם ולריק טעם עכ"ל
ולערך דיש טעם והוא דיש חילוק מכוואר מד' הטור ומרן מדר"י והוא
 דכש"ס איירו רי"ו דקאמר חזוהו ת"ח שמחזירין לו אכידה
 בטבועות העין זה המקפיד על חלוקו להפכו וכו' ופ"י רש"י ז"ל וז"ל
 ומקפיד וכו' לובאה כשהוא הפוכה מקפיד עליו והיפכו שמקפיד עליו שלא
 יראו התפירות המנוונות ואחרי חלוק עכ"ל והטור ז"ל הוסיף מזה כיון
 שהוא דבר מנונה שעכ"ל סתם ארס וירקדק לפחות כשלוכסה שלא יהפך
 וכו' כרס כשלבש אותה הפוכה חזי הת"ח מדקדק להפכה ולא סתם ארס
 מדקדק לחזור ולהפוך אותה ודקאי קאי .

זא שהרב קמ"א דחיי ז"ל עלה בהסקמה אחר' דיש חילוק בזה וכ'
 וז"ל אלא דיש חילוק באם היה דעתו בשעת הקי' לשתות יין
 אחר' דאז וראי אין לריק לא לבפס"ג ולא לקדש שנית וגם אחרוני נפקי
 בכרבקו שכירך אף שכרבקו היתה כטעות וכמ"ש מור"ם בסו' ר"ט והיא
 תשו' מור"ר ז"ל והוי באילו קי' על היין שהוא וכ"כ הרב ט"ז כהדיא כנ"ר
 דומיא דנדרון דירן בסו' רע"א סט"ו ועש"כ י והרב מנ"א בסו' ר"ט ר"ה
 להבין וכו' וע"ש ולא הוי זה הפך תשו' הרדב"ז ז"ל שפסק דלריק לחזור
 ולקדש וכו' משום שנדרון הרדב"ז ז"ל היה שלא נמלא בפניו יין כמו נדרון
 הרב קמ"א דחיי ז"ל שנדרון שלו היה כשקי' ראובן על החומץ וכירך כפס"ג
 כסבור שהיה יין היה דעתו בשעת הקי' לשתות יין אחר' וגם היה ג"כ
 כוס יין לכ"א וא' מהמסויבין מנאו"ה כתב אין לריק לא לבפס"ג ולא לקדש
 שנית וא"כ שמורה הרדב"ז ז"ל ביה שאין לריק לחזור לכרך כפס"ג ולא
 לקדש

כבוד סי' טוב יעקב

לקדש שחרו כתב הרדב"ז ז"ל וז"ל ויותר היה נראה שחכף אחר שקי' וכלע
 על הפת ויעלה פמו ויין דכו היכי דאמרו הגאונים שיביאו כוס ויעשו
 המקדש ה"ה על הפת הוי פני יע"ש וכ"כ יש לנו לומר בדעת הרב קה"ר
 בפסקים ובתכנים סי' קט"ז כמי שקידש על מים וסבר שהוא יין וכו' דקובר
 שאם היה בפניו ובדעתו לשחות יין אח"ך דאין לריך לחזור ולקדש ולכרך
 כפה"ג הכל דעת הרב כבוד ווע"ז ז"ל אינו כן דק"ל דאפי' היה יין בפניו
 לריך לחזור ולכרך כפה"ג ולקדש כיע"ש *

נמצינו

למרים מהפוסקים הנו"ל שאם כירך קי' על הכוס ובירך כפה"ג
 ואח"ך ינא שהיה חומץ או מים לריך לחזור ולכרך על כוס יין
 ולפי סברתם * ואנב הנה באתי לבאר הנמצא כתוב בפוסקים כסוג
 כוס פנוס הנוצר בקימן ער"א מהו דינו עוין להרמב"ם
 כפרק ט' מהלכות שבת הט"ז וזה לשונו כוס שהיה מלא יין אפילו
 מחוץ כמה רבעיות אם שתה ממנו מעט הרי זה פגמו ונפסל ואין
 נוקדשין על השאר מפני שהוא כשיורי כוסות עכ"ל וכ"כ הראב"ד ז"ל שם
 ה"ל כלי שהיה מלא וכו' ודוקא מן הכוס עצמו עכ"ל יע"ש ובתב עליו הרב
 מנוד משנה ז"ל וז"ל כלי וכו' ובהשנת אמ"א דוקא מן הכוס עצמו ודברים
 שתומים הם ונראין בונתו ששתה מאותו הכוס שהוא מלא יין עם הכלי
 עצמו וא"כ הוא בונתו כן הוא האמת וזה דעת רבינו ולא הוסיף לריך
 לאומרו וכו' יע"ש וכ"כ הרב ארחות חיים ז"ל כה' שבת אות כ"ב וז"ל
 בלי שהוא מחוץ רביעות יין אם שתה ממנו מעט פגמו ומרן כ"י ז"ל
 בסי' ער"א הביא משם הרי"ף וז"ל כסא רטעים ליה כפומיה לא מוכעי
 ליה לברוביה עליה פה"מ ולא למ"ת ע"ה קי' והכרחי דאמר מר טעמו
 פגמו וכו' יע"ש הו"ל לנו שגנוס הו' ששתה כפיו משכוס עצמו ופגמו
 כפיו שהנשאר הוי שויר ואין מקדושין על שיורי כוסות ומ"מ אם קידש
 כוס גדול שמחויק יותר משני רביעות ואחר הקי' שיפך ממנו לכוס אחר
 לטעום המקדש וכל המסובין מכוס הכ' אינו נפסל ונפנס הכוס הגדול
 וראוי לקדש על היון הנשאר שם קי' אחר אפי' שחקר הוא ואינו מלא
 כמ"ש מרן כ"י ז"ל בא"ח סי' ער"א בשם רבינו ירוחם ז"ל וז"ל מי שאין
 לו לא כוס א' מקדש בו כלולה וסופך ממנו לכלי אחר כדי לטעום מיון
 של קידוש ואינו שותה בכוס עצמו שלא יפגמו ולמחר כמה שנשאר בכוס
 ואם אין בו לא רביעות כלמטוס ונחקר ממנו כלולה מונו למחר להשלימו
 לרביעות וכו' יע"ש מבואר יולא דמה שיוכל לקדש כ' קידושין על כוס א'
 הוא בשאופך ממנו לכלי אחר כדי לטעום מיון של קי' ולא מכוס עצמו

סקי

שקי עליו וכן אית לן למימר כמעשה רב שהכיא עט"ר סגאון הגדול
מוה"ר מרן החבי"ב ז"ל כשיירו א"ח סו' ער"א בהנה"ט אות ד' וז"ל
ומקדש ע"כ מלא ויין וכו' נ"ב אמר המאסף ראיתי להרב מהר"ר איזטרוך
ן' שאנני' ז"ל שהיה נוהג לקדש על אישיות יין שהיה בה שיעור לב'
קידושין קי' הלולה וקי' היום ואכרלתא וסיה נוהג להניח
אותה אישא לקי' היום ואכרלתא וסיה שותה חוץ הקעורה מין
אחר והיה אומר שהיה עושה בן משום הא דאמרו' בפ' ער"פ והוא
דמשייר מקדושא לאכרלתא וכן אני נוהג אח"י וסנהגתי בן לרכוס וכו'
ובתשו א"ח סו' שכ'ו שכ'ו הכתי על קרקר המגממים לומר שאין ראוי
לעשות בן מפני שאין עושין מ"ח חבילות והוכחתי דלא אמרו דאין אומרים
ב' קדושות ע"כ א"ל בקדושות מוונות כנון קדוש וככה"מ וכו' אבל קדוש
ואכרלתא חרא מלתא נינהו ואומר על כוס א' וכ"ס ב' קדושין וכו' אף
מה שסיה מקים להסתפק הוא על המנהג שאני נוהג לו' באותה אישית
מטעם דכיון דנעשה מלות קדוש יעשה בה מלות כה"מ ומקודש מבואר
דקי' וכה"מ קרו מילי נינהו ואין אומרים אותם ע"כ א' אבל הא גמי
בורכא דלא אמרו אין אומרים שתי קדושות על כוס א' לא כשאומרים
בפעם אחת אבל כשאומרים בשעות מחולקות שהקדוש הוא קודם המזון
וסכרכת המזון הוא אחר המזון וכול לאומרים ע"כ א' בלו' על יין אחר
דכוס א' לא מיקרו לא רזופות זה אחר זה עכ"ל יע"ס ולא גמנמו משום
ביס פגוס דודאי הגמור דשני המאורות הגדולים הללו שעשו מעשה לקדש
בנ' קדושות באישיות אחת סיה כרת שהיו שופכים מאישיות לכוס אחר
כרו לטעום יין של קי' ולא היו שותים מאישיות עלמה משום שנעשה
פגוס כמ"ס מרן כ"ו ז"ל משום דכינו ירוחם ז"ל וזה פשוט ופסקי מרן
ז"ל בש"ע בסו' ער"א סו' א' וז"ל וא"ל לו לא כוס א' מקדש בו כלילה ואינו
טועם ממנו וכו' לא שופך ממנו לכוס אחר וטועם יין של קי'
מהכוס השני וכו' יע"ס וכ"כ נמי במי שרוכה לקדש הג' קדושות באישיות
א' שעושה בן שופך לכוס אחר כרו לטעום יין של קי' ומנהג זה שהכיא
מוה"ר מרן החבי"ב ז"ל שהיה נוהג לקדש על אישיות יין שהיה בה שיעור
לב' קידושין בתכו הרב מג"א ז"ל בסו' ער"א ס"ק כ"ד וז"ל וטוב לקדש
ע"כ גדול שישייר מאותו הכוס לקי' היום ולהכדלה כנה"ג יע"ס וכ"כ
הרב איש לריק ז"ל בס"ה ביה מנחה דכו' ע"כ יע"ס וסתמו כפי' כשופך
לריק לשפוך מכוס גדול זה לכוס ב' לטעום יין מכוס ב' ולא ראשון שלא
לפגוס וכאמו' וכ"כ בתוס' ז"ל בפסקים דק"ד ע"כ ד"ה ס"מ טעמו פגמו
וכו'

כו' וז"ל תיקשי ליה אמאי לא טעיס ליה בידיה או בכלי אחר כדאמר בלא
 דברים וז"ל וכו' וע"ש וכ"כ הטור ז"ל בא"ח סי' קפ"ב בס"מ וז"ל
 לריק שלא יהא פנום וכו' ודוקא שסתה ממנו אבל אם שפך ממנו לכלי
 אחר לא חשיב פנום וע"ש וכן מרן ב"י ז"ל שם כתב וז"ל לא הוי פנום
 לא כשסתה ממנו ממש אבל כששפך לחוך דו או לחוך הכלי לא הוי פנום
 ולישנא הכי דיוק דאמרונן טעמו פגמו וטעימה שתיה ממש משמעולא
 שפוכה לחוך היר או בכלי וכו' וע"ש וכ"כ הרב ט"ו ז"ל לענין הכדלה בסו'
 דכ"ו ס"ק א' וז"ל ותו קשה [הא אין שייך פנום אלא כשתה ממנו וכו' וע"ש
 ונמצא מבואר מכל הפוסקים ז"ל שטעמו פגמו הוא דוקא שסתה מהכוס
 עלמו אבל אם שופך לכוס אחר ומאחר טועם לא פגמו הכוס הראשון

ובאתי לבית הספק לפי מה שנוהגין לכרך ברכת אירוסין על כוס
 של יין ומכרך עליות תחילה כמ"ס הטור ז"ל באה"ע סי' ל"ד
 ומרן כס"ע ס"ב וע"ש וכן נהנו בכ"ח להקדיר אותם על הכוס וכן בכוס
 של יין של ברכת מילה שאירע שהמכרך בירך בפס"ג ונזף שהיה חומץ או
 מים אם לריק לחזור ולכרך על כוס יין כיון שבכורו כ"ח או לא והנראה
 לע"ד דלא בירך להביא כוס של יין לכרך פ"ב בפס"ג דכשלמא כוס של
 קו' של שנת איכא תיובא מדרכנן לכרך על כוס יין משום דאיכא אקמכתא
 דקרא כתיב וכו' א"ת יום השבת וזכרו על היין כרס באירוסין וכן ברכת
 חתנים ומילה לוכא תיובא שסרי בכ"ח אמרו בכתובו ד"ח ע"א רב אסי איקלע
 לכו רב אסי בהלוליה דמר ברין ברין שית כיע"ש וכ"כ הטור ז"ל באה"ע
 סי' ס"ב וז"ל מכרכין כ"ח קודם כניסת חופה והן ששה ברכות וכו' וע"ש
 ומה שאנו מכרכין בכוס של יין בכ"ח הוא סברת הרמב"ם ז"ל שכתב
 הרמב"ם בפ"ו מה"א הו"א ואם יהיה שם יין מביאין כוס של יין ומכרך
 על היין תחילה ומקדר כולן על הכל ונמצא מכרך ז' ברכות וכו' וע"ש
 מבואר ונזף דלא קפדינן על כוס יין לו' ברכות לא דאם יהיה שם יין
 וכן כתב הרב מגיד משנה ז"ל וז"ל והם יהיה פו' שאין היין מעכב והוא
 פשוט וע"ש ומרן כס"ע ז"ל באה"ע סי' ס"ב ס"א נקט הכי וז"ל והן
 שש ברכות ואם יש שם יין מביא כוס יין ומכרך וכו' וע"ש עוד כתב מרן
 כס"ע שם וז"ל ואם אין יין מצוי מכרך על השכר וע"ש ולפי הכלל דיש לן
 שמרן ז"ל אויל כהרמב"ם ז"ל הרי הרמב"ם לא פסק בפ"ו מה"א לענין
 כ"ח אם אין לו יין מכרך על השכר • וזאת דהטור ז"ל הביא ויש מקומות
 שנוהגין

שניהגיון לסכיא הדס עם יין ומברך על הדס אחר היון כמו שכן כ' הרמב"ם
 ז"ל שם ברס שכר לא הזכיר בכ"ח ויש לו להרגיש על הרב חלקת מחוקק
 ז"ל שכתב בסו' ס"ב ס"ק א' וז"ל ואם אין שכר מנוי וברך בלא כוס כך
 משמע מדבריו הרמב"ם פ"י מה"א וכו' והרי הרמב"ם ז"ל לא הזכיר שכר
 בכ"ח כ"א בכרכת אירוסין בפ"ג מה"א הכ"ד וז"ל ונהגו העם להקדיר
 ברכה זו על כוס של יין או שכר וכו' ואם אין לו יין או שכר מברך אותה
 בפני עצמה עכ"ל.

ואולם ראיתו להרב ב"ח ז"ל בסו' ס"ב ס"ק ב' וז"ל כתב הרמב"ם

שאם היה שם יין וכו' פ"י ואם אין שם יין מברך על השכר
 שכ"כ גבו ברכת אירוסין בספ"ג דאישות ולכן סתם בפ"י גבו בנישואין דכ"ט
 הוא דעפי בעי כוס בנישואין מבאירוסין וכו' וע"ס . וכנראה לי דזה הו'
 כוסיה בהניח כמה שסתם בכרכת חתנים שרורש סמוכים דרכנן דסמך
 הרמב"ם בכ"ח עמ"ס באירוסין בסו' ל"ד נהגו העם להקדיר אותה על כוס
 של יין או של שכר וכו' וכא מ"כ"ט דעפי בעי כוס בנישואין וכו' והגם דכן
 הוא כלל הרמב"ם ז"ל לפרש דבריו במקום א' בס' היר . ובמקום אחר
 סותם דבריו וקומך על מ"ס במקום אחר והוא שסומך כאן עמ"ס כבר
 במקום אחר הקודם לזה כמ"ס הרב יד מלאכי ז"ל בכללו הרמב"ם ז"ל אות
 ו' כיע"ס וכהאי כללא נלע"ד שמתישב הנ"ע של הרב בות הילל ז"ל באה"ע
 סו' ל"ד שהק' למרן ז"ל וז"ל נהגו להקדיר ברכה זו ע"כ של יין וכו' אם
 אין שם יין או שכר מברך אותה בפני עצמה ונראה דדוקא ברכת אירוסין
 אבל בכ"ח כתב לקמן סו' ס"ב ואם אין שם יין וברך על השכר ולא כתב
 אם אין שם שכר וברך בלא כוס ונ"ע לדונא עכ"ל והרי לפי הכלל סמך
 מרן בסו' ס"ב בכ"ח עמ"ס בסו' ל"ד באירוסין דאם אין שם אפי' שכר
 מברך בלא כוס משו"ה סתם בכ"ח דוסמך לב עמ"ס בסו' ל"ד וקאי בשי'
 הרמב"ם ז"ל דכן סתם הרמב"ם ז"ל בפ"י בכ"ח כיע"ס . ועוד דהא בגמ'
 דכתובות בחדא מחתא מחתינהו לכ"א וב"ן ולא הזכיר כוס בשום א' מהם
 כיע"ס וכ"כ אמרו' להמנהג שנהגו ליקח כוס בכ"א ובכ"ן שדון א' להם
 ושויס בכל וכאם שכ"א אם אין לו אפי' חומץ מברך אותה בפני עצמה
 כך בכ"ח וכ"כ סובר הרב ב"ח ז"ל שבכ"ח כתב יין סתם ולא שכר סמך
 עמ"ס בסו' ל"ד באירוסין שכר כתב שם שכר והו' מכ"ס . ואחריו המה"ר
 בנע"ר אנה אמינא לע"ד שרעת הרמב"ם ז"ל בנישואין הוא יין דוקא ולא

סמך עמ"ס באירוסין והוא דיש הפרש גדול בנישואין ולא דמו לאירוסין
 הגם דזה כוס וזה כוס וכעין לשניהם כוס מ"מ נכה טורח בנייהו והוא
 דאמרו' בנמ' ככתובות ד"ו ע"ב מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת
 אירוסין בבית האירוסין וכו' וע"ס ופי' רש"י ז"ל בבית חתנים בשנכנסה
 לחופת נישואין וע"ס ופסק הרמב"ם ז"ל בה' אישות פ"ו ה"ג ונריך לברך
 ברכת חתנים בבית החתן קודם הנישואין והן שש ברכות ואלו הן וכו' משמתח
 חתן וכלה וע"ס וכל שהוא עיקר בו' ברכות הוא ברכת שמתח תשמת רעים
 האהובים וכו' ופי' רש"י ז"ל רעים האהובים החתן והכלה שהם ריעים
 האהובים זה את זה כוע"ס. וגם כתב רש"י ז"ל שם ז"ל תפילה היא
 שמתפללין ומברכין שיהיו שמחים בהללחה כל ומיהם וכו' ברוך ה' משמתח
 את שניהם לעולם בסופוק מוזנות וכל טוב וע"ס וב"כ יש לנו לומר בדעת
 הרמב"ם ז"ל דמ"ס ואם יהיה שם יין מביא כוס יין ומברך וכו' הוא יין
 ברוקא ולא שכר דהיין הוא לסימנא טבא לברך את החתן כס' שעתא
 שמכניסה לביתו של החתן לחופה וכלל הכרחה כגפן ולרמוז לזה מברך
 על היין בפני החתן והכלה לומר לברך אותן שתהיה אשתו כהיין וס' שיואל
 מהגפן כאשר בירך דוד הע"ה במומוריו סי' קכ"ח אשתך כגפן פוריה
 בירכתי כיתך בניך כשתילי ואיס סביב לשלחנך משו"ס מסדר הז' ברכות
 על היין שהוא ברכת שלעולם תהא האשה הזאת שהכניסה עתה לתוך ביתו
 תהיה כגפן בירכתי ביתו וכת מלך פנימה ולא תהא ינאנית ע"ד שכתב
 עט"ר זהא"כ מרן החכו"ף ז"ל בס' נפ"ח מע' הק' אות יו"ד ז"ל הטעם
 שנוהגין לקדש את האשה בטבעת זהב וכו' משום דידוע שאין ככל המתכות
 מי שקולו שפל ונמוך כמו הזהב ונודע מה דקו"ל דאשה שהיא קולנית
 מני הבעל להוליאם ולכן לרמוז לה שלא תהיה קולה נשמעת לכן מקדש
 אותה בזהב ומה"ט זמי לריך בהכרח דכונת הרמב"ם הוא יין ברוקא וגם
 היין ישמת לב וטוב ראיתי שכבר כתבו טעם זה עט"ר מ"מ א"א ז"ל בס"ה
 חיים ושלום ה"ב סי' ז"ה ז"ל וה"ט שתוקנו לברך ע"כ יין מפני שהאשה
 כמשלה לגפן שנאמר אשתך כגפן פוריה ומן הגפן יוצא היין וכו' וע"ס
 וה"ד הכן בחכמה וביראה רבין חקירא ד"א נר"ו בס"ה יפה ללב ח"ב סי'
 ס"ב ונ"ע עוד טעמים מלכד מה שנט' בח"ד כוע"ס משא"כ בשכר דליכא
 בו סימנא טבא אדרבא שהוא מוזיק לגוף האדם וב"ס שאינו משמתח ואינו
 סימן טוב לברך הששה ברכות של נישואין ככוס של שכר שהוא עידן חרות
 אבל באירוסין לא קפיד הרמב"ם ע"ז ובתב שמברך על כוס יין או שכר

בבואר סי' טוב יעקב ער

דלאו מלוא מן המוכר לשמוח באירוסין שהרי כקב המדכי רבסעורה
 אפי' נכרכו ברבא אירוסין אין מברכין שהשמה במעונו כיע"ש משו"ה
 מברכים ברבא אירוסין על השכר .

מ"מ נקיטין מכל האמור שבוס של אירוסין ושל ז' ברכות אינן לעיכובא
 ובקובא דלויכו בוס לא מנהג בעלמא שנהגו לקדרם על היון
 וכיון שכן אם אירע בהן שבירך על החומץ בסברא שהיה יין אינו לריד
 לחזור אחר בוס של יין ל"מ באירוסין דקיל עפי מברכ"ה דב"א לריבא יו"ד
 לכתחילה ואם לוכא עשרה אין עיכוב אבל ב"ח מעכב כמ"ש מרן ב"י
 ז"ל באה"ע סי' ס"ב יע"ש ועוד הכיף שם עמ"ש הטור ז"ל שם ור' יקום
 אם קוא וכו' אבל בב"א אם לא ומלא יין וכו' מברך בלא בוס ב"א דלא
 מניה מן המוכר קוא אבל ב"ח שהיא ז' ברכות חייב לברך על הבוס
 וכו' וע"ז כתב וכו' הרמ"ם בפסקיו פ"ק לא וכו' מברך בלא בוס ב"א
 וכו' יע"ש לא אפי' ב"ח שהיא מלוא רבא ולריבא עשרה לעיכובא ובמקום
 רלובא עשרה אין לעשות מושואין כמ"ש הרשב"א ז"ל וס"ד מרן ב"י ז"ל
 והסקים בדבריו הרשב"א ז"ל וכו' הרב בית שמואל ז"ל כפי' ס"ב סק"ד
 והרמ"מ שם ס"ק ג' יע"ש לענין הבוס קוא מנהג כמ"ש הרמב"ם ז"ל
 בה"א פ"ג סק"ד ונהגו העם להקדיר ברכה זו על הבוס וכו' ואם אין לו
 יין או שכר מברך אותה בפני עצמה כיע"ש וכו' כפי' ס"ד לענין ב"ח
 ואם יהיה שם יין וכו' יע"ש והטור ז"ל סי' ל"ד הכיף דבריו הרמב"ם הנו'
 כב"א וכו' ובסי' ס"ב מ"ש כפי' ביע"ש וכן מרן ז"ל בש"ע סי' ל"ד ס"ב
 נהגו להקדיר ברכה זו על הבוס של יין וכו' יע"ש וכן כפי' ס"ב ס"א
 ואם יש שם יין מביא בוס יין וכו' וכתב הרב ח"מ סק"א ואם אין שכר
 מלוי וברך בלא בוס וכו' יע"ש מכואר שהוא מנהג וכיון שכן פשוט הוא
 שאם בירך על הקומץ או על המים שהי קרוטות לו אין לריד להביא בוס
 של יין שאעיקרא כוסות לו מנהג הוא ולא חייבא ובמו כן הוא בוס של
 מילא כמ"ש מרן ב"י ז"ל עמ"ש הטור יו"ד סי' רמ"ה בה' מילה ואכי הבן
 או המוהל או א' מהעם אומרים בא"י אמ"ה א"ק וכו' ועל הבוס מברכין
 אותה שמברך לחילה בפה"ג וב"כ בעל העיטור ומנהג ליתן יין כפי' הקיטוק
 אחר ברכת היון וכו' יע"ש כתב וז"ל ועל הבוס מברכין אותה וכו' זה
 לא מלאתיו מכואר כגמ' ולא בדבריו הר"י ורמב"ם לא שמדבריו סמ"פ'
 והגאונים וכו' יע"ש וכיון שבוס זה של המילה ליתא כגמ' ובהרמב"ם והר"י ז"ל

ז"ל כ"ח מהנאונים שבאו אחריהם שכתבו ועל הכוס מכרכין אותה וכו' שגראה שכך נהגו משום דאמרוני אין אומרים לא על היון כמ"ס מרן ב"י ז"ל שם משם המרדכי כיע"ס וה"ר הרב שלחן גבוה ז"ל וכיון שכן אם בירך במילה על כוס חומץ או מים בטעות אין לרוד לחזור ולכרך על היון לזיבא חיובא בכוס כ"ח מלך המנהג .

והדרין למעיקרא המורס מכל האמור דעל מה שהשיג הרב אור ישראל נר"ו דהיה לו להביא עט"ר אבונא מרנא ז"ל מ"ס מור"ס כסו' ער"ב ס"ג וכו' אודא ליה דכמה פוסקים ז"ל לא הפיאו לנדרון זה ראיה מוז ומת שיש להשיב על הרבנים הקודמים ז"ל שלא הביאו מטעם פאמור כמס"ל כן הוא סברת הרב א"א קראש ז"ל .

גם את השלישי אשר השיג מני"ר חיוס עד העולם נר"ו וז"ל גם מה שסיוס וכתב אך קי' חיוס שכבר בירך לא יכרך עוד הפעם לא זכותי להביין כונתו בזה דאם כונתו וכו' כנו"ל דבריו אף לזאת יש לי להשיב לזכות את אבא רחמנ"א ז"ל ויען השליש ברא תליתאה דאין דבריו של רבינו ז"ל סתראי נינהו דכונתו הוא דמ"ס בתחילה דירי חובת קידוש לא ינא דלא קדוש על היון ר"ל דלא ינא י"ח קי' מדרכנן מהא דתנו רבנן כפסקתי' דק"ו ע"א ת"ר זכור את יום השבת לקדשו וזכרהו על היון וכו' כיע"ס וכונתו דזה האיש לא קיוס מלוח דרכנן דלרוד לקדש על היון דהיה לו לעיון תחילה ולקרוח בו וסוי מעוות שלא יוכל לתקון וזאת מה שריוק בלשונו מלכד דירי חובת קי' לא ינא וכו' ואין לו תקון כנו' ועבר ע"ד סופרים דלרוד לקדש על היון כמ"ס הרמב"ם ז"ל בפכ"ט מה"ס ה"ו מדברי סופרים לקדש על היון יע"ס וכתב הרב המגיד משנה ז"ל וז"ל מר"ס וכו' דקידוש פשוט שאינו מן התורה על היון ויתבאר לפנינו שאם מתאווה לפת יוחר מן היון מקדש על הפת יע"ס . וראיתי לתרב מג"א ז"ל כסו' ער"א ס"א וז"ל כתב הרמב"ם ז"ל פכ"ט קידוש חיוס דאורוותא בלא יין ורבנן תקינו על היון וכו' יע"ס והרגשתי בזה הלשון שמביא דאנו מה שמנאתי כ"א לשון זה וז"ל מדברי סופרים לקדש על היון דוקא והאי חנא דידן מורינו הרב עטרת החיוס ז"ל בקפרו הנחמד ונעים פתק"ד ח"ג כסו' ער"א אות ב' הביא ג"כ לשון הרמב"ם ז"ל משם המג"א ז"ל וכתב ז"ל כתב הרמב"ם וכו' קי' חיוס וכו' יע"ס וכן הוא הסכמת רוב הפוס' ז"ל דהגם דקי' חיוס דבר תורה אין החיוב אלא לקדשו בדברים אכל על היון אינו אלא מדבריהם וע"כ כתב עוד כמג"א ז"ל שם דמאורוותא בקידוש .

בקיודש שאמר בתפילה סגני דקרא כתוב זכור את יום השבת והרי זכור
 אותו וולא בוס ירו קידוש דאורייתא ע"ש וכו' וע"ש ועוד כתב מוס"ר חיים
 ומלך ז"ל שם וז"ל כתב הרשב"א ז"ל בתשו' כ"ו הביאה הר' חיר"א ז"ל
 במחבר' אות א' דמדאורייתא ולא י"ח קידוש באמירת ויכלו או ושמרו או
 לזכור בפיו שבת ובוה ולא י"ח זכור את יום השבת לקדשו והשאר הכל
 מרבויקם ע"ש ואם באזברת בפיו שבת ונא דאורייתא כ"ש וכו' וע"ש .

המורם

מכל האמור דקידוש על היין על השלחן הוא מלוא דרכנו
 ואסמכתא מקרא דזכור את יום השבת זכירה על היין כמ"ש
 החוק' בפסחים דק"ו ע"א ד"ה זכרהו דזכירה פתיב על היין זכרו כיון לכנון
 בזכירה דודיק מיון יע"ש ועל פי זה הוא מ"ש בתחלה לומר דודי חובב
 קי' לא ונא דלא קדש על היין כ"א על החומץ וכו' ולא קיים מלוא דרכנו
 דאמרו זכור את יום השבת דזכירה הוא כיון זכרו כיון לכנון דקפידה יש
 לקדש על היין ולא קידש והוי מעוות שלא יוכל לתקון דכיון שכבר התפלל
 ואמר ויכלו דק"ל דבקי' שאמר בתחילה סגני ועוד פ"ב על השלחן כבר
 קידש ובירך אלא שהיה בכוס של חומץ מ"מ כבר אמר קידוש היום
 בדברים ודבר תורה אין החיוב אלא לקדשו בדברים וכבר קידשו ומ"ש אה"ך
 וזריך לחזור ולקדש וכו' קדש זה שאמר אין הכוונה לברכת קידוש דיש
 בסידורים בא"ה אמ"ה אק"ב ור"ה בנו ושבת קדשו וכו' ומקיים בא"י
 מקדש השבת אלא כונתו דקאמר וזריך לחזור ולקדש הוא שיקח כוס מלא
 יין שיקידש ויאמר תחילה ויכלו השמים כולו עד אשר ברא חלקים לעשות
 וסבירי מרן ובפ"ה ג' דוקא וישתה מהיון ויטעמו כל המסובין ולא ברכת קי'
 אק"ב וכו' ואפי' שלא בירך ברכת קי' בא"י אמ"ה אק"ב וכו' ויכלו וכו'
 לבר יקרא קידוש שהרי מלינו פ"ס בפסחים דק"ו ע"א דאיתא שם רב
 אשי אוקלע למחוזא אמרו לויס ליקדש לן מר קידושא רבה הכו ליה סבר
 מאי ניהו קידושא רבה אמר מכרי כל הברכות כולן בפ"ה ג' אמרו' ברושא
 אמר בפ"ה ג' ואניד ביה חזינא להווא סבא דנחין ושתי קרי אנפשיה החכם
 עיניו בראשו וכו' ופ"ו רש"י ז"ל קי' רבה בפ"ה ג' ולהכי קרי ליה קי' רבה
 דאכולהו קידושי קאמרו ליה וכן פ"ו רש"י ז"ל וכ"פ הארחות חיים
 בה' שבת וקרב"ס ז"ל בפכ"ט מה' שבת ה"י וז"ל ומלוא לברך על היין
 כיום השבת קודם שיסעוד וזה הוא הנקרא קידושא רבה מכרך בפ"ה ג'
 בלבר ושותה וכו' וע"ש הרי מלינו דברכת היין על קעודת שבת נקרא
 קידושא

קידושא רבה נמלינו גם כן דאמירת השלשה פקוקים דיוכלו השמים וכו'
 בחפילה נקרא קידוש במ"ש הרב מנ"א ז"ל סי' ער"א סק"א וז"ל וכו'
 דמאורייתא בקידוש שהומר בחפילה סני דקרא בחיב זכור את יום השבת
 והרי זכר אותו וכו' וע"ש וכמס"ל חיכו השתא ופה אמר ה"א הרא"ש ז"ל
 ולריך לחזור ולקדש כוונתו כיון דתקנוהו רבנן קי' על הוין במקום סעודה
 לקיים דבריהם דרבנן פסיק ותני ולריך לחזור ולקדש וקידוש זה ר"ל שהוא
 שיקח כוס מלא יין ויאמר ויכלו כולו וברכת בפה"ג דוקא דנקראו שניהם
 קידוש כדאמרן ולכך קיים רבינו ז"ל אך קידוש היום שכבר בירך לא יברך
 עוד הפעם וכו' וכ"ש בנדרין כזה שכבר קי' היום בשם ומלכות גם שהיה
 על כוס שומץ עכ"פ קי"ל דבאמירת ויכלו או ושמרו או לזכור בפיו שבת
 ולא י"ח קידוש במ"ש מוה"ר בנימין הלריוק ז"ל משם הרשב"א ז"ל כמס"ל
 ומשום דבריהם דרבנן דלריך לקדש על הוין לא התירו לברך ברכה פעם
 אחרת בשם ומלכות ולהזכיר שם ה' בלי לורך ודי באמירת ויכלו וברכת
 בפה"ג שהם נקראים קי' וקי' רבה כסדרת הש"ס וע"פ האמור הוא דאין
 דבריו של רבינו אבא מארי ז"ל קותרים למ"ש תחלה כמו שהבין מני"ר
 אור החיים נר"ו וכתב שהוא מן הכל"ע הגם דקלור קלרה דעתו ע"פ לשון
 למודים קו"ל כל לגבי דודי הוויא בפעוים יפולץ ומתיושכים דברו הרב ה"א
 ז"ל במישור ולכל"ע זו נכון הדבר .

דברו פ"ו חלא בר חמרא

יוסף כמסר"ר

חיים פלאג'י

ס"ט

כבוד דרוש להספר יעקב עו

דרוש שדרש להשלום השנה של המנוח המו"ן כה"ר יעקב עקריש
נ"ע בחדש ויו שנת תרנ"ב דהיתה מנוחתו ביום ט"ו
קמוו אשתקד תננכ"ה .

עגמה נפשי על לא טובה שמועה מארץ מרחק לרה היא ליעקב
דבכל יקור'י עולם הכאים על האדם כחיים חיתו רבים מכאובים
השילטים על גופו ע"י סיכה או ע"י בני אדם סכל גזור מאתו ות' אך
אחרי מותו לא בא עליו לא דוקא ע"י ות' וכי מלאכיו ילום ולא משכחת
דמי שהגיע לפרק מי שמת דיכואו עליו וקורין ע"י ב"א כי מי גבע ירו
באחרי מות ואילו בעת ואמר ליעקב מילתא דתמיהא דהיבן מנינו דיכואו
עליו יקורין קשים מתחת ידיו ב"ו טלטולא דגברה קשה נע ונד בארץ
להולתו מקברו שלא כדת ושלא כשורה אחר ימים שנקבר ולהוליכו לקבר אחר
מוכרש ומוכדל ונפשו עליו האכל ואני אמרתי כחפזי דהנסתרות לס"א דהיא
בענין האקים מנא את עון עכריך והוא כתוב חותעל עין דתיהוי ליה כפרה
דלא יבאר אשר יעשה טוב ולא יחטא ושגגת הרופא כונת סבורא שהטעו
לב' חכמי וסראן מאנשי העיר בקנאתם ממשפחה הללו והפחירו את
חכמיה באיום וגיוס עד שעשו הדבר ולא ללמד על עצמו ונא לא דנפיק
מיניה חורבא דזאת לפנים בישראל בענין הקור והיתר לא היה שום בעה"ב
פולס פה ומלפנך כ"א כדיו ממונות דחלו כטוען ונטען ועתה פשתה
המספחת דגם באיקור והיתר מטעלום גברו דאינס יודעים את התורה
והוא תרכן עולם וכמו שאירע בגדון זה ונתגלגל הדבר דע"ז טהר גברא
ועליהם ואמר מגלגלין חובה ע"י חייב .

אחורי קנינא ואמר בא על המעשה הזה דהגם דיעקב איש תם ולא
היה ראוי לבא לירי מדה זו אפי"ה נלקה מעון הדור כדאיתא
ביבמות דק"ג דגזרו על חטוטי שכבי משום דשמתינ ביום אידם וילפי לה
מדכתיב והיתה ידו ככס ובאבותיכם הא כבר מתו אבותיכם לא דמחטטי
להו ויש פו' אחר באבותיכם כדפי' דש"י בפ' וירעו לנו ולאבותינו דהאבות
מנטערים בקבר אלא דלמ"ד דהמתים אינם יודעים מאומה והמספר אחר
המת כמספר אחר האבן מוכרת דלאבותיכם היא שמחטטים וכ"ז הכי ארבי
שמנה לחמו ח"ב פי"א ונמר דבריו באומרו דכ"מ כי אם המתים יודעים
הוא הויכות בכרכות כדיו"ס ור"ס על הטלית דאיכא משום לועג לרש
כמונה דיודעים וביאר הפקוקים היטב שאמר שלמה לועג לרש חרף עושהו
וא"ת דאינס יודעים א"כ פו' והיתה ידו ככס ובאבותיכם הוא על חטוטי
ואיכא עין שמת לאר לא ינקה כמונה שלך דאינס יודעים וליכא לועג
לר"ס

לר"ם וע"ם ומעותר דבאחרת ההיא עכרו ע"ז דשמח לאר והפניע בו ה'
את עון כלם .

דרך

שלושת כדו לנחם אכלים דאיתא במדרש קהלת כפ' כל אשר תמצא
ידך דבשנפטר רב הונא ריש גלותא העלוהו מכבל לא"י אמרו
חבמי א"י אנה נקברהו ובחרו אלל ר' חייה רבה אך מי יכניסו שם
ויסתכן למות אמ"ר חני חני אכניסו אל תואנה אתה מבקש לפי שאתה
אדם זקן ואתה רוצה להשאר שם אל קשרו חבל כרגלי ואם איתר הסחבוני
לחץ שמע קול של ר"ח רבה שאמר לרב ואודה בנו שיעשה מקום לר"ה
שישכב אללו ולא רנה אמרו כ"ד של מעלה כמה שלא רנה להוסיכו אללו
וקיבל ר"ה תרפס זו בן זרעו של ר"ה לא תפסוק לעולם ע"כ דון מינה
דהגם דאיכא הפרש גדול מר"ה למאי דקמן כנגד זה חרפתו מרובה
דאחר שנקבר שיוניאו אותו מקברו גם ה' שלם ושלם על המשפחה זאת
ויהיה שחרם ולא תפסק משפחה זו לעולם ויכא טובה תחת הרעה .
כי מרי דברו חנוי אפרש פסוקי קהלת סי' ז' טוב ללכת אל בית אכל
מלכת א בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו
וכו' טוב אחרית דבר מראשיתו טוב ארך רוח מגבה רוח ולכאורה אין לסם
קשר ושיוכות חנוי מלי אהדרי ולא קרב זה אל זה ונראה לע"ד כיסוד הרב
רכשית ככורים ד"ן ע"כ ריש הפרש בין חסר של אמת דחינו מנפה
לתשום גמול לחסר מהחיים דאיתיה בתשלומין ומחינו כחורה דתחילתה
ג"ח דהקכ"ה הלכיש ערומים דהיה כי טוב חסדך מחיים וסופה ג"ח היה
ויקבור אותו בניה דהוא חסר של אמת ונמצא דסופה ג"ח הוא יותר מעלה
מתחילתה ג"ח דחינו מנפה לתשום גמול ואמר"י דבר לויס לאלף דור על
החורה שהיתה גנוזה מבמת דורות כדדרשו רז"ל הרי דדבר נקרא תו' וו"ש
טוב ללכת אל בית אכל דהוא חסר של אמת כדררשו בכתובות דע"כ טוב
ללכת אל בית אכל חני היה ר"ע אומר מ"ר והחי יתן אל לבו דכרים של
מיתה דוספר וספרוניה דיקבר וקברוניה דוטען יטעוניה מלכת א בית משתה
דאיתיה בתשלומין דזה מומינו לחופה שלו וזה חוזר ומומינו לחופה שלו
ולכך הוא יותר טוב לילך אל בית אכל להתעסק עם המת ומפרש קרא
באשר הוא סוף כל האדם ולא יהיה לו תקוה שיוכל לשלם כמו והחי
דיתן א לבו לעשות תשלומין ומוזה טוביח דטוב אחרית דבר דדבר שהיא
החורה וסופה ג"ח דהוא חסר של אמת הוא עדיף מראשיתו של דבר
דתחילה ג"ח דויעמוד בין החיים דאיתיה בתשלומין ואיבע"א על מה
שאמרתי דטוב ללכת א בית אכל משום דטוב ארך רוח מגבה רוח דכבית אכל
נכנע

כבוד דרוש להספר יעקב עז

נכנע ונשכר לכו וישפול גאותו לא כן כנות המשתה ע"י שר בשירים
 והיה כנגן סמנבן ואכילה ושתיים מרובה וכתוב פן האכל ושבעת ורם
 לכבד וכתוב נמו פן אשבע וכחשתי וכו' ולהכי אשרי חכר וחקרב ללכת א
 בית אכל מלכת א בית המשתה .

ונודע

לכל כאי שער עורם דעיקר הקנאה שיש לאוזה יחידים עם
 משפחה זו דהכיואום לעשות כזאת הוא דכיתם בית ועד לחכמים
 ורודפי זרקם וחסד ואינן מתגאים על אוכלי לחמם אדרבה נשפלים לפניהם
 ומכבדים אותם ביתם שאת כאשר יפורש בכונת התנא יהי ביתך בית ועד
 לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם והוי שותה כלמא את דכריהם כלפי
 מחויקים שמשתרדים על ת"ח שנכנס בכיתו ומטריחו בכמה ענינים כאילו
 הוא שכירו ולקיעו שלו ח"ו ועל זה הזסיר התנא יהי ביתך בית ועד לחכמים
 אך המנוה המוכרת היא וסוי מתאבק בעפר רגליהם ולא תתן עליה משאות
 ככרות אטרותי רבנן ואג"ו אם אמר לך ד"ת שכבר אמרו פעם אחרת לא תאמר
 לו זה כבר שמעתי וזה לפנים ואין כל חדש לא תעשה עלמך דלא שמעתי
 עד כה והוי שותה כלמא את דכריהם כמו המים ממש דשתייה ותכח
 לידו למאון כמו שדרשו ע"פ היום על לכבד דבכל יום יהיו כמו חדשים
 לך וזס ירמוז הכתוב בס' במדבר לישכר נחנל בן לוטר דלישכר הוה
 מחויק בידו וכולון כך הוה דן ברעתו זכולון דלא אנו הנוחן לא נתנו אל
 ממתנה נחליאל ועי"ו בן לוטר הוה מקטין עלמו לפניו ושכר הוה לוטר
 לפניו ולכו חוו עד היכן מניע מס' קנאות קנאת הוה כדאיתא בסנהדרין
 דב"ן וכבר הוה משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואכיהו מהלכין אחריהן
 וכל ישראל מהלכין אחריהן אל נדב לאכיהו אימתו ומותו כ' זקנים הללו
 ואני ואתה ננהיג את הדור אל הקב"ה נראה מי קובר את מי ינאו כ'
 חוטין של אם מבית קה"ק ונחלקו לד' ונכנסו בכ' חורטמיהן ונשרפו
 וימותו לפני ה' ע"כ והדבר לייך ביאור לפי פי' רש"י ומוסרש"א שנתקנאו
 במשה ואהרן על שררתם היאך וכלהו שכל דהארס ותקנא כאכיו ורכו
 על שררתם אדרבה טבע העולם דהארס מתכבד בגדולת אכיו או רכו
 ומבקש שיתקיים כודם שיאריכו ימום להשתעשע בהם ותו למה בשביל
 קנאתם נעננו כשרפה ולא כמיתה אחרת .

ונראה

לע"ד אם יראה בעיני מורי ורבותי שהדברים מניעים למאי
 דאחמד בירושלמי פ"ח דפאה ר' יוסי בש"ר יוסטן אומר אין
 מעמידין כ' אחים פרנקים דיו"ח העביר וסילק אחד מב' אחים והעביר
 אחר

כבוד דרוש להספר יעקב

אחר תחתיו עאל ואמר קומיטון לא נמלא לאיש פלוני דבר עבודה אלא
שאין מעמידין ב' אחים פרנסים .

וחזה הויה להרב שרה יאושע דכהב תרו טעמו על שאין מעמידין
ב' אחים פרנסים וילא הראשון רכל ב"ד בעינן שלא יסיו קרובים
זל"ו ואיך יושבין ב' אחים דפקילי לרון ואת הב' דרוקא אחים קאמר ומשום
עיה"ר נגעו בה ע"כ וכטעם הב' נראה דחולק הרב אמונת שמואל סי'
מ"ו דכהב לענין ב' אחים לעלות לס"ת זאח"ו דכיון דהטעם הוא משום
עין הרע לא מחיתוי באחד שקראוהו לס"ת אחר אחיו להורידו דכיון שכב
עלה לא ירד אכל לכתחילה אף אם הוא אינו מקפיד מוחין כידו ע"כ ולפי
המעשה דירוש' דר"ו העביר וסילק לאחר מב' אחים מכוואר דאפי' כדועבד
מסקיין אותו ונכנס אחר תחתיו ולפי' של הרב שרה יאושע כפי' הב' דהוא
משום עיה"ר הוא הירושלני חיובתיק של הרב אמונת שמואל זל"ל דהרב
אמונת שמואל מפרש הירוש' דהוא משום קורבא דפקולין לרון ב' אחים
ולא משום עיה"ר נגעו בה וחנא דירן הרב גדול הנאמר באפרסם זל"ל בספרו
הבסי'ר נחמד למראה ח"א דל"ה ע"א דסה טעם הב' של הרב ש"י משום
האי חילוקא דאיכא בין לכתחילה לדועבד .

ורנה כל זה בשהם ב' אחים פרנסים המהו'דים יחד כמקו"א להנהיג
דבר כמו עליות ס"ת שהם כזה אחר זה דיפגשו אחים יחד
אך כשהם נפרדים האחד שור' היותם כקהילה אחת והאחר באחרת
או שהאחד כמין שררה אחת והאחר האחר בשררה אחרת דלא נגע ולא
פגע זה עם זה באופן דאין נראין להוות ברעת אחר או אין קפרא לא
לטעם הראשון משום פיקול קורבה ולא לטעם הב' משום עין הרע .

אשר כזה מינח ניחא לי על שקראו רז"ל לכתענית ד"ט דג' פרנסים טובים
עמדו על ישראל משה ואהרן ומרים והרי אם הרין הוא דאין
מעמידין ב' אחים פרנסים איך הוה משה ואהרן פרנסו הרור אם לא
דהוה האי לחוד משה דמשפטיו עם ישראל דהדבר הקשה יבואו ל משם
להודיע את חוקי השמים ואת תורתיו והאי לחוד אהרן כמשפט הכהנים
בעבודה ביהמ"ק ומשים שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ומרים
על נשי ישראל בפני עצמן והג' מתנות אשר נתן ה' לכל אחר בפני עצמן
אכולת המן וענני כבוד והבאר ולא קרב זה ל זה ושלשתן נקראו פרנסים
לישראל איש איש על עבודתו ועל משאו .

הלא

כבוד דרוש להספר יעקב עת

הלא

מעשה אשוכה אראה לכאר כו"המ וכבר היו משה ואהרן מסלכין
 בדרך וכו"ה מסלכין אחריהן וכל ישרא מסלכין אחריהן ואז בראותן
 נ"ה את כל הכבוד הזה של משה ואהרן דהוא יותר מן השיעור דמלאה
 הקפידה דאפי' בדרך דאמרונו ככרות פרק ג' שאלו דאין מכבדו בדרכים
 היו מדקדקין לנחות בהן כבוד אשר ילכו לפניכם כי זה היה גרמא
 בכונקין לעשות העגל בדגלי קרא אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר
 העלנו מאר"מ לח ידענו מה היה לו על זה נתקנאו וחרס להם לנדב
 ואכיהוא ונתעוררו לבח כטענה דאיך יוכלו להיות ב' אחים פירנסיס לדור
 אך טעו בדמיונם לכל הב' הטעמים שנתן טעם הרב שרה ואופע דאם באנו
 לטעם דפסולים לדון הרי אין להם ישיבה אחת בהנהגת העם דכל אחד
 בפני עצמו והם סתאוו סתאוו לדרוף אחר השירה לו' כיון דב' אחים הם
 פירנסיס גם אנחנו באים אחריהם הגם דאנחנו אחים נהיה פירנסיס וא"ל
 נדב לאכיהו אימתו ומותו ב' זקנים הללו ואני ואתה ננהיב את כל הדור
 אני ואתה היינו שבת אחים גם יחד ננהיב כל הדור בכל מילי וטעו טעויות
 דמשה ואהרן לא היו יחדיו אלא כל אחד בפני עצמו ותורה יבקשו מפיהו
 ל"ה מפיו לא מפיהו לברו דלא היה משה עמו ואיך הם רוצים לקיות
 בלוותא חדא בכל ז"כי ישראל ואם באנו לטעם הב' של עין הרע הם כבר
 עברו כמה שנים שנכנסו על שלא היה כמו הן כישראל ואם עלו לא ירדו
 ואיך אומר נדב לאכיהו אימתו ומותו ב' זקנים הללו ואני ואתה ננהיב את
 כל הדור הרי לבתחילה דבאים מחדש למנות אותם מוחין בידם ולא מן
 השם הוא ואיך לא שמו לפרש דהם זקנים משער הא כמה שני שהם
 מנסיגים וזכו לזקנם ולא שלט בהם עין הרע ואילו הם בתורים
 שרוצים להכנס לבתחולם ונמלא דלכל הני שני טעמים תכרא
 בנידויהו ונתנלה מלפני לכס דנתקנאו על גודל הכבוד שהיו נוהגין בהן
 כל ישרא על זה אמר הקב"ה נראה מי קובר את מי והוא כמה שפרשתי
 בסה"ק אברהם את ירו ח"כ דרוש ח' להספר דו"ך ע"ג בפ' ויאמר משה אל
 מושאל וא אליעזר קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש א מחוץ למחנה
 ויקרבו וישאום בכונותם מחוץ למחנה כאשר דבר משה והוא דקו"ל בעיר
 שיש בו ב' מוליחין את הראשון ואת"כ מוליחין את הב' ובנו"ה הורה משה
 דיוליחם שניהם יחד מבמה טעמי ונמלא דע"פ משה הונואו שניהם יחד
 אפי' שהדין הוא דאין מוליחין ב' מקום יחד וזה הוא מה שהגיד להם
 הקב"ה לחכמיהו ברמיהו אחם מבקשים לסיות ב' אחים פירנסיס מסיבת
 ויקנאו למשה במחנה לאהין קדוש ה' נראה מי קובר את מי רלה לו' בזה

דמירק

כבוד דרוש להספר יעקב

דמדה כנגד מדה יארע איכס דמשה שעליו אחס מחקנאים יורה יורה
 דאע"ג דאין מולואין כ' מתים יחד הנה עליכס ועשה הוראה דיוולואו
 שניהם יחד לקברות יובאו כשם שאתם מבקשים להיות יחד כ' אחים פרנסים
 והגיד בעל המאמר דלא זו כלכד הים לפי מירקם לא גם באופן מיתקם
 היה להם כן והוא דינאו כ' קוטין של אש מבית קה"ק ונחלקו לר'
 ונכנסו בכ' חוטמיהן ונשרפו וימותו לפני ה' והיונו כדאמרו בגמ' מו
 שנתחייב שרפה דנחש מכישו דהו"ל שרפה וכתב מוהרש"א בח"ה
 דעל היות בהם קנאה נידונו כשרפה ורקב עלמות קנאה דהיונו דהנחש
 היה קנאו ראשון בעולם לכך נשרפו שרפה כי כן משפט למי שיש לו
 קנאה על חבירו דנידון כשרפה דמגלגלין חוכה ע"י חייב כמעשהו מתנו
 של הנחש ויען רנו להדמות למשה ולאהרן ולהכנס תחתיהם ולהיות שקים
 שהן ד' בהדרגה אחת כשם דמשה ואהרן הגם דהם אחים הם פרנסים על
 הדור גם הנחנו אחים ולא יתפרדו נהיה כמו הן לכך נחלקו סב' לר'
 כנגד מה שרנו להיות ארבעתן כחדא כנגד אחד דהקב"ה מרקרק עם חקדיו
 כחוט השערה מרכתיב וסביביו נשערה מאד .

ואסופא

דמלחא אשים דכרתו דנחמו נחמו אחיו הנעימים הגבור
 המלך **שלמה** ואחד חכם **יצחק** ירנן וכניו הידירים
וריוסף אמר וחמד **משה** העי"א ונב"ת בית
 יעקב אם הכנים שמחה דלא כל האדם זוכה כזאת
 והוא חסלומ'י כפל מבושת ופגם שעשו לו אחר דכסופו ספרין פתיחו
 עשרה שיושכין ועוסקין בתורה בענין אחר הו"ל במקום אחר ע' וקטן אני
 הלעיר כעבורו ואי מנינן הוא למעלה מיו"ד דלא יבאר דכל אחד מנייהו
 למד עם חכמי ושיבתו והוא זכות גדול לנפשו ויגל יעקב בעולם העליון
 דזוכה את הרבים ללמוד כל תורה שלמה דיגדיל תורה ויחריד לרון דין אמת
 לאמיתו כלתי שום פניה קחן אמת ליעקב ומעוברא דר"ת דאיתא בחגיגה
 דע"ו ע"כ וממ"ס הרב אור החיים ס' ראש וחרון עוזינו בחקות החיים
 סי' ז"א דקל"א ועל שלמד תורה מאחד לא הו' אמרו דבר שמועם משמו
 וכשהפכו בזכותו בישיבת של מטה אז אמרו תלכה משמו ולפינן דהני אשולי
 רבובי דכתבו זכות עליו אין ספק דבשמים ממעל כך היא המדה ראו
 מה הכריות אומרים עליו ונעשים סניגורים רבים עליה דודיה לנוח במנוחות
 שאננות וזרעו ירב בארץ וכל בני משפחתו חיים כלכם . חרות ה' היא
 מעוויכס . ונשמע ונראה כשמחמכס . ויבא נוש כימינו וכימיכס . ופרה
 ה' את יעקב עם לאי **אברהם** .

מגילת אסתר

מגילת אסתר

